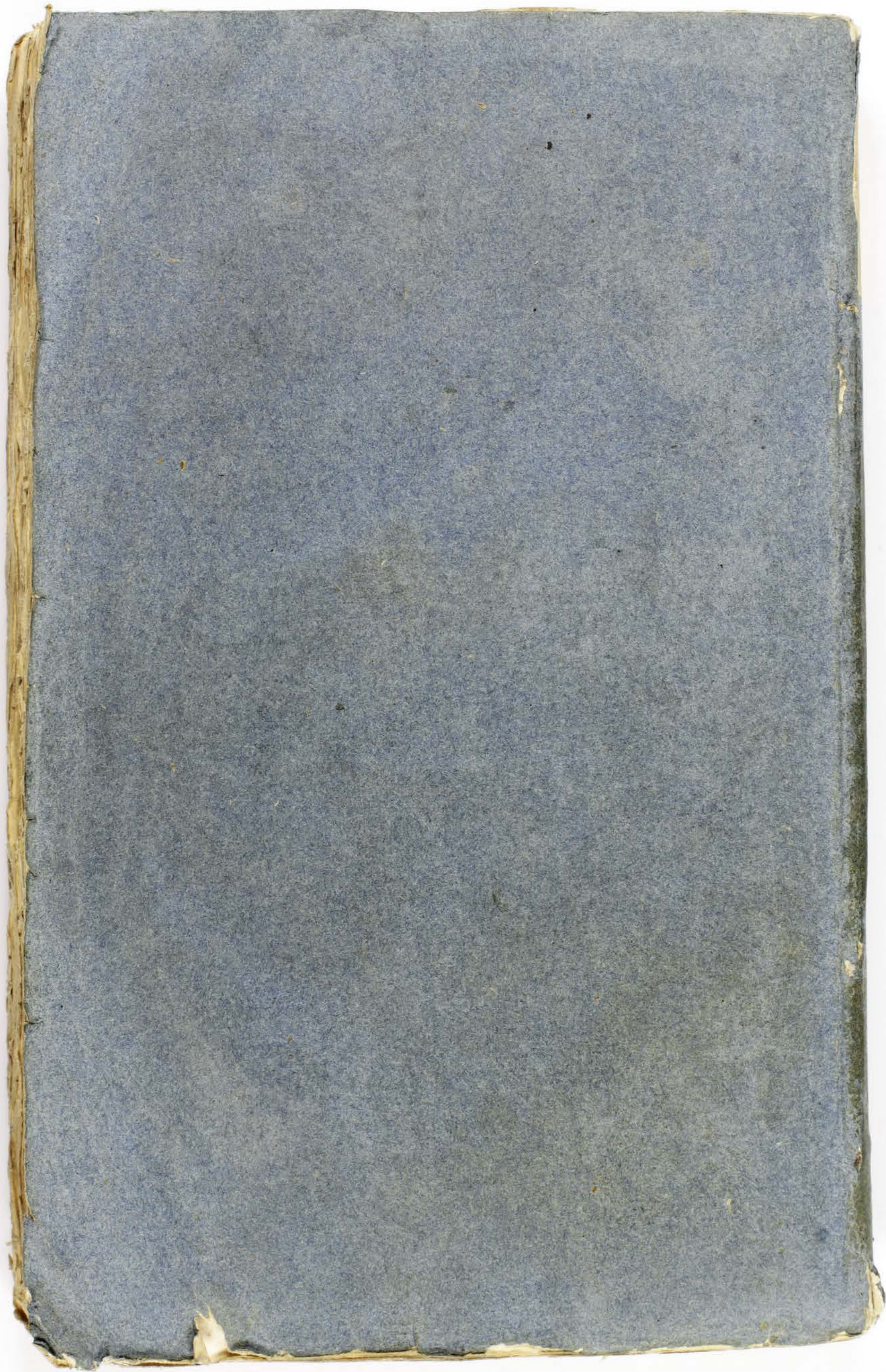

M
307291

S. L. 4. S. 2. L. 6

S Z E N T
T Ö R T É N E T E K

AZ Ó É S Ú J T E S T A M E N T O M

K Ö N Y V E I S Z E R I N T .

*Bibliotheca Domus Theologicae
1832.*

N. 33. T. 6. O. 2.

S. P A T A K O N,
Nyomtattott Nádaskay András által
1 8 3 1.

*705
1030*

TÖRTÉNETEK

AS ÖRÖKÖZŐ

Handwritten notes in cursive script, likely a library or collection mark.

M 307 291
ORSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
M. Kövedéknapló
1952 év 359 SZ

ORSZÁGOS TÖRTÉNELMI KÖZPONT
Nem adható el!
Debreceni Raktár

ELŐSZÓ.

Isfjaink e' Történeteket a' régibb idóben a' Hüb-
ner', néhány esztendőök olta az Adler' munká-
jik' fordításából tanúlták. Mi szükség vala azo-
kat újra dolgozni, megértik, a' kik ezen dolgo-
zást az említett két fordítással össze fogják ha-
sonlítani.

Gyermek semmi jobban nem kezdheti a'
tanulást mint a' Bibliái Történeteken, 's elébb
még, mint iskolákba küldetnék. A' léleknek al-
sőbb és felsőbb tehetségeit egyetemben szükség
ugyan munkába vennünk, nem különválasztva
egymástól; de gyengekorú gyermeknél inkább
az érző, képzelő, emlékező tehetségeket: észt
és értelmet a' már serdülő ifjúnál. A' hív és
értelmes anya válassza ki az olly történeteket,
mellyek keble' kisedét múlattathatják, 's be-
szélje neki azokat nem a' könyv' hanem a' ma-
ga szavaival, 's az, álttve az emberiség' gyer-

meki korába, saját világában fogja lelni magát, 's gyönyörködve hallja, hogy Isten mint ereszkedik az első emberekhez; — hogy őket mint oktató hol maga, hol Angyalai által; hogy a' híveket mint szerette, mint óalmazta, mint boldogította, a' gonoszokat mint büntette; 's azt a' tiszteletet, azt a' bizakodást és hűséget, mellynek példái itt beszéltetnek, álszívja; — ezek a' vallásos érzések neki is érzésivé válnak, 's képet kap Istenről, a' mit ekkor még a' hideg és gyermeknek sovány Catechismusi tanításoktól nem vehetne. Vegyük ezekhez, a' mi pædagogiai tekintetekben épen nem kevés, sőt a' mi igen sok, hogy a' gyermek így megszokik az elébe tett tárgyra függeszteni figyelmét, 's izlést kap ismereteket gyűjteni; vegyük, hogy ezek a' regélések, mellyekkel, a' mint ő hiszi, anyja vagy Tanítója őtet csak mulattatni akarja, észrevehetlenül ugyan, de annál nagyobb sikerrel, szívébe csepegtetik a' nagyok és jónak, a' szentnek és szépnek melleg tisztelését, a' rosznak és rútának borzadó utalását, 's valljuk meg, hogy alkalmasb szer' kisdedeink' legelső tanítására e' Történeteknél nincs. És ha az anya a' gyermeket arra is szoktatná, hogy a' mit neki ő beszéle, most viszont a' gyermek beszélje neki, 's ez is a' maga szavaival, úgy ez egyszersmind a' stylisticában is igen szerencsésen fogna gyarapodni.

Hogy azt annál inkább tehessék, a' történetek itt tömötten és érthetőleg vannak adva, a' régiebb idők' üldöklő bugyogása és salakjai nélkül.

Lesznek, a' kiknek nem fog tetszeni, hogy az újabb Exegeták tanításait hasznunkra nem fordítottuk, 's némelly dolgokat úgy beszélünk, mintha felvilágosítva nem volnának. E' tudós magyarázatok kérdésen kívül igen tiszteletesek, de tsak a' magok helyeiken; gyermeknél ártának, nem használnának. Ne rettegjünk, hogy az a' mythologiai szín, melly e' historiákon előnlött, a' gyermek fejét megtévesztheti; örvendjünk inkább, hogy szép festésekkel tölti el lelkét, hogy képzelését gyulasztja, és hogy őtet kikapja a' mindennapi élet szűk köréből, 's egy fenntebb, szebb világba áltteszi. Eljön az idő, ha mi azt gondatlan hűséggel kora előtt felhozni nem sietünk is, mellyben ez a' poetai tündérfény az ész' és értelem' hideg világa előtt elalszik, és jó hogy eljön; de nem volna jó, ha azt akarnánk, hogy a' gyermek már férfi legyen. Mert mi kár abban, péld. hogy felkelni és leszállani mondjuk a' napot, noha a' mathematicai Geographia nem azt, hanem a' mi planétánkat kerengtet? 's kell e' tudni gyermeknek is, hogy a' Profetának nem hollók (zsidóul ore bim), hanem a' Hollóvár lakosai (Orbó vala a' város neve) hordottak étket; vagy hogy az a' czet nem tenger lakója volt, hanem czet hal címerű

hajócska, és a' mi egyéb hypothesiseket a' Tudósok felhordanak. Mondjuk a' történetet a' mint a' szent Írónál találjuk; a' mi tisztünk abban áll; 's bízunk az időre, hogy a' nem ártalmas homályt joltévőleg derítgesse. Mi magyarázatokat keves helyeken engedünk magunknak, 's leginkább csak ott, a' hol homály a' régi és új szólas különbözéséből erede.

Azonban vannak, igen is, helyek, mellyeknél sem halgatni nem szabad, sem szólanin nem tanátsos; ilyen az, péld. a' hol a' gyermek, magát képzelvén Izsákban, megborzad, 's elméjét el nem csendesítheti. Illy helyek körül talán legjobb volna azt mondanunk, hogy a' mint még most a' dolgot nem érti, úgy nem értené a' magyarázatot is; függessze fel tehát ítéletét, míg nevedvén korban, erőben is fog, 's akkor érteni fogja a' min most felakadt. Nem rossz ha gondolkodik a' gyermek és ha meggyőződést keres, de gondolkodjék olly tárgyak felett, mellyekhez van ereje, 's meg nem kell engedni hogy az elmélkedés benne elméskedéssé váljon, 's tisztelést kívánó 's érdemlő dolgoknak tiszteletlen feszegetésekké. Sőt szoktassuk arra kisdédinket, hogy midőn a' dolgokat, a' mint nekik talán látszhatnék, gyenge oldalainál fogva kapták fel, keressék és találják meg jobb oldalait is. Illyen az, a' mire mi itt a' sígefa' megátkozásánál példát adánk. De sze-

tény Tanítónak nem könnyen lessz tiszteletlen tanítványa, mint vak vagy hideg nem annak, a' kinek lelkében eleven hit lakik, mert lélekig hatott el a' betűn.

A' Confirmátziói Catechismus, mellyet a' Bibliái Historiák mellé tevünk, újradolgozott 's kibővített, talán meg is igazított mása azon másiknak, mellyet egy Reform. vallású uralkodó-ház' Udvari-Predikátora egy nemzetünk előtt felejtethetlen Herzegasszony' számára készített. — Ennek a' Nevelő annál nagyobb hasznát fogja vehetni, maga minél lelkesebb. Ha maga ez igazi képét kapta meg a' Vallásnak, innen bőv tárgyat vehet tanítványa' oktatására. A' Vallást nem eltanúttatott kérdések, feleletek és formulák, hanem értelmes fejtegetések által kell a' gyermek' lelke elébe vinni, 's keblében akkor fog osztán élni az igaz és boldogító Vallás. A' nem értett és nem érzett, hanem csak eltanútt portékák nem érdemlik e' szent nevet, a' szívben meg nem gyökereznek, egészen haszontalanok, 's kárt tesznek, nem hasznos. Nem felemelik az Isten' hasonlatosságára teremtettt embert, hanem lealacsonyítják.

Ezekhez járúlnak némelly Könyörgések, és ezek nem a' gyermekek', hanem a' felserdültek' és öregek' számára. Nem állanak itt helyeken kívül, mert magok a' Bibliái Történetek is, és

a' Catechismus, úgy vannak dolgozva, hogy a' nagyok is, mintegy recapitulatióul, használhas-
sák. Ezek felől hiinni merjük, hogy alkalma-
tosok a' szívet vallásos érzésekre buzdítani,
vallásos érzésekben megerősíteni. A' Vallás-
nak végre is az minden haszna, hogy bennün-
ket jókká, és az által boldogokká tégyen; hogy
öröminket megszentelje, szenvedésink között
vigasztaljon; kísértetinkben erősítsen, 's kikap-
ván a' mindennapi élet' gondjai közzül, 's egy-
fentebb, lelki világ' körébe tévén által, megne-
mesítsen. De e' magasságra az lép fel osztán
igazán, a' kinek feje 's lelke tiszta.

I.

B I B L I A I
H I S T Ó R I Á K.

Usher Jakób Armaghi Érsek után a' Chronologusok meggyeztek abban, hogy a' Jézus' születését a' Világ' teremtése' 4000-dik esztendejébe kell tenni, és hogy az úgy nevezett Æra Vulgaris, mellyel a' Keresztység számlálja az időket, a' Világ' teremtése' 4004-dik esztendején veszi kezdetét. E' szerint az Æra Vulgáris' első esztendeje, a' Világ' 4004-dike, a' Krisztus' 4-dike, 's a' Róma' építésének 754-dike, azon-egy esztendőre esnek.

B É V E Z E T É S.

I.

A' SZENT-FÖLD' ISMÉRETE.

A' Szent-Föld Ázsiának nyugoti szélén fekszik a' Földközépi-tenger és a' Laktalan Arábia között. Felette Syria, alatta Arábia-Petra. Hossza harminzkét geogr. mértföld; szélessége a' hol legnagyobb, húsz, a' hol kisebb, hat; egész tére négyszáz ötven négyszegű mértföld. — Nagyítás volt tehát, midőn lakóinak számát öt millióra tették.

Első ismert lakóji a' Kanaániták voltak, (Kanaán kereskedők' földjét teszi) kik ide a' Veres-tenger mellől jövének fel, 's a' Földközépi-tenger mellett elnyúlt lapályou telepedtenek meg marháikkal. Tovább Ábrahám is ide jöve le Cháldæából és Mesopotámiából, Kriszt. előtt 2000 eszt. 's felvonván, a' hol tetszett, sátorát, addig mulatott ottan, míg nyájai elég élelmet találtak. Sokára ott fogó állandó lakást, a' hol Sichem, Béthel

és Hebron épülének. Foglalták Ízsák síjára, 's erről Já-
kób unokájára mentek által. Ezen utolsó egy nagy éhség'
idején leméne Egyiptusba, hetven főből álló házanépé-
vel és tselédjeivel, 's a' tartomány' Faraója (fejedelme —
a' név nem a' személy', hanem a' méltóság' neve volt)
neki a' Gózsén' földén (a' Nil és Veres-tenger' éjszaki
vége közt) engede lakást. A' hetven lélek ott 430 eszt.
alatt harmadfél millióra szaporodék. Mózes őket felho-
zá Egyiptusból, öseiüknek hajdani lakjokba. De Mózes
a' hosszú útazás' végében megholt, 's az elfoglalt Ka-
naánt az ő követője József a' tizenkét nemzetség közt
ugyan annyi megyékre osztá fel. Az ide tett abrosz mu-
tatja a' felosztást.

A' Szent-föld' egyik neve Palæstína, a' Filisz-
teusokról, kik Juda és Simeon mellett a' Földközépi-
tenger' szélén laktak. Mondatott Kanaánnak is, noha
Kanaán szorosb értelemben egyedül azon tartomány' ne-
ve vólt, melly a' tenger és a' Jordán közt fekszik: a'
mi túl a' Jordánon, Gileádnak neveztetett. Mondatott
Judæának is, noha Judæa előbb csak a' Júda nemzet'
osztályát jegyzette. — Jézusnak idejében az ország e'
tartományokból állott: felül Fel- és Al-Galilæa; az
alatt Samaria, legalól Judæa; a' Jordán' bal szélén Tra-
chonítis, az Antilibanus mellett, tovább Ituræa, Gau-
lonítis, Batanæa, Peræa. — A' Hebræus név Ábrahám-
nak Héber nevű ősétől ment által a' nemzetre.

HEGYEI.

Antilibanus, szembe a' Libanussal (a' szó fe-
jéft jelent — a' hegy' oldalai nyárban is fejrlenek a' hó-
tól. A' Síríához tartozó Libanus híres a' maga czed-
rusairól, mellyek csaknem mind kivesztek már. Az An-
tilibanus' hegy sora már Palæstínához tartozik egy rész-
ben; 's annak legemeletesb pontja a'

Hermón, Dán Város felett. — A' kisebb Her-
món a' Jezreeli téren, közel a' Jordánhoz.

Kármel, a' Földközépi-tengerbe nyúlt be, 's hos-
szan fut le az Efraim' hegyéig. Számtalan szirtüregéi-
ben a' keresztyén remetek és szerzetesek szerettek lakni.
Innen neveztetik egy papi-szerzet Karmelitáknak.

Thábor, Nazarettól egy, a' Jordántól két, a' Kár-
mel' déli végétől három mértföldnyire. Eggy domboro-
dásban két a' legszebb síkból, 's ornáról ellátni a' Jor-
dánig, a' Genesarethi fertőig, a' Földközépi-tengerig.

Izrael' yagy Efraim hegye. Kezdődik a' Kár-
mel' déli vége alatt elterült Ezedreomi vagy Jezreeli té-
ren, 's számtalan elágazásban terjeszkedik ki Jerichó' és
Jeruzsálem' tájaiig.

Garizim (aratók' hegye) Sichem Samariai vá-
rostól dél felől fogta körül, Ébál, a' terméketlen, kopár
és köves, éjszak felől. Garizimról Jehova áldást, Ébál-
ról átkot hocsátott a' törvényeihez hív vagy engedetlen
népre.

Síló, két mértföldnyi távolyban Sichemtől délre.
Legmagasbuak tartatik a' Palæstína minden hegyei közt.

Quarantaniának nevezik azon hegyet, melly Jerichó alatt kelet felé vonúl el, azon negyven napról, mellyeket Jézus a' mint bé nem bizonyíthatólag beszélik, itt tölte imádságokban és böjtölésekben, 's az ürdügtől megkísértetett.

A' Judai hegyek. Jeruzsálem mellett érnok egygyívé az Efraimi hegyekkel

Az olajfák' hegye. Egy negyednyire fekszik Jeruzsálemtől keletnek. Közte és a' város közt a' Kidron patakja fut. Innen ki lehet látni a' Garizim és Ébál, 's a' Bethlehemi és Hebroni hegyeket, 's a' földközépi tengert, 's a' várost, a' maga dicsőségében (Máté' XXIV: 3.) Déli oldalán Salamon hálványoknak állita oltárokat, 's az út Jerichó és Galilæa felé, keleti vége alatt mène el. A' Szarándokok itt mutogatják egymásnak a' kűsziklát, mellyben egy láb' helye három ujnyi mélységbe van benyomva. Jézus, úgy mondják, azt akkor nyomta a' kőbe, midőn itt felhök közzé emelkedett, 's az egekbe ment.

Az Abarim hegye nem Palæstínához, hanem a' Lakatlan-Arabiához tartozik, de itt említeni kell, mert egyik esúcsát a' Néhó teszi, hol Mózes meglátta Kanaánt, és megholt.

TÉRHELYEI.

A' Földközépi-tenger' széle a' tartomány alsó végén kezdve a' Kármelig lapály. Baphiától Joppéig a' Pilisztensok bírák: Joppétől a' Kármelig a' tér-

föld Sáronnak mondatott. De vala egy más Sáron is, a' Thábortól a' Genosarethi fertőig.

A' Jezreeli, Ezdrelomi sík; Kármeltől Jordánig, a' Thábor alatt és az Efraim hegyek felett. — Legnagyobb hossza tíz, legnagyobb szélessége öt órányi. Tágassága alkalmas helyt ada megverekedni, 's úgy itt sok csaták estek. Saul itt vesze, midőn megveretett.

A' Jordán' jobb és bal fele, huszonöt órányi távolyságban, mind kétfelől körülfogva hegyekkel. Keresztelő-János itt kezdte tanítani, mert erre menvén az országút Jerichó és Jeruzsálem 's Galilæa felé, a' menők és jövők elterjeszthették a' hírt róla, 's a' folyam' jobb felén az ország Római bírtok lévén, a' balon az Antipásé, ha veszély érte volna az egyik fele, a' másikon bátorságba teheté magát.

A' Jerichói lapály Engeddiig. Itt termettek a' legszebb rózsák (Siracl' XXIV: 18.) 's a' völgy sok mézet, pálmát, olajat adott.

A' Kidron' völgye, Jeruzsálem és az olajfák' hegye közt.

Jozsafát' völgye, egy a' Kidronéval, vagy közel hozzá. A' szegény sorsúak' temető helye.

A' Hinnom' völgye. Jeruzsálem alatt déli-keletnek. Molochnak itt áldoztatának a' kisdedek. A' nép, irtózásból Gehennává változtatá a' nevet.

A' Refaim' (óriások') völgye. Jeruzsálemtől Bethlehemig.

Eskol' (szőlő') völgye. Hebron mellett.

V I Z E I.

A' Jordán. Szélessége, a' hol legnagyobb, negyven lépés. A' Phiala tengerszemből fakad az Antilibanus' hegyein, 's a' Holt-tengerben vész el.

A' Samochonites', vagy Mérom' tava. Hossza hatvan, szélessége harmincz stádium. (Egy stádium 125 lépés.)

A' Genesarethi, Galilaeai, Tibérius tenger. Hossza három, szélessége egy geogr. mértföld.

A' Holt-tenger, Sós-tenger, *Lacus Asphaltites* (gyantató). Ez hajdan völgy vala, Siddim nevű; Sodoma, Gomora, Adama, Zebaim, Zoár városokkal. A' völgy tüzet kap egy villámtól, 's elsüllyede, 's vízborította el. Nem élhet benne semmi állat, 's innen a' név.

Kidron vagy Kedron, patak. Jeruzsálem alatt fut a' Holt-tengerbe.

Kizson patak. A' Thábor hegye alatt támad, 's keresztül futván a' Jezreeli szép tért, a' Földközépi-tengerbe ömlik.

NEVEZETESB HELYEI.

Jeruzsálem. A' város' legelső neve Sáleem vala (Béke birtoka, azaz, békés birtok) továbbad Jébus, mert a' Jehuzíták bírák, kiknek Királyokat, Adonizedeket, Józue megverte, elfogta, 's megölte, de a' városnak csak alsóbb részét vehette meg; a' felsőbb tovább is megmaradt a' Jehuzíták birtokában; azt később Dávid vette meg, 's lakását Hebronból, hol nyolczad-

fél esztendeig uralkodott, ide tette által. A' város' erősségét Sionnak hívák, 's a' név most általméne a' városra is. Még később a' név ismét Jeruzsálemmé változtatott, melly békéket, idvhelyet jelent. A' Jézus' idejében teljes fényében állott, mert minekutána azt Nalukodonozor egészen elpusztította volt, mások is, de kivált Heródes, vesztegetéssel igyekeztek szépítésén. Aelius Hadrianus Római Imperátor a' hajdani város' helyén újat építete, 's az ezentúl Aelia Capitolina nevet viselt. — Lakosainak száma, midőn Nagy-Sándor megvette, százhusz ezerre ment, később még többre. A' Törökök El-Kods-Baruchnak vagy Imbrachnak (szent és áldott városnak) hívják.

A' város' fenntebb feküdt mint az egész táj, 's innen az, hogy Jeruzsálembe felmenni vala mondani szokás (Máté XX: 17, 18. Ján. VII: 8. Cselek. XVIII: 22.). A' város' egy emeletes halmion feküdt, 's annak neve Ákra; az erősség a' kelet, dél és nyugot felől meredek kősziklájú, és Akránál sokkal magasb hegyen.

Siontól keleti éjszakra, Akrától keletre, állott a' Mória; hegy ez is, de Sion és Ákra mellett csak dombnak tetszhető. Ezen állott a' Salamon' híres temploma. Oda hídon menének az Ofel' dombja mellett. Túl a' Mórián emelkedék a' Bezetha nevű halom, és azon az új város.

Dávid' és Salamon' palotája Sion' tetején épült; Salamonnak egy másik palotája az Ofel' halma alatt. Onnan délre elébb a' Kajafás' palotája, tovább a' Fegyverház. A' Törvényszéké közel az Antonia-nevű bástyához.

Golgotha, azaz koponyák' síkja, nem dombja; a' Kígyóforrás mellett.

Gethsemáne, túl a' Kidron' patakán, az Olajfák' hegyénél.

Kána, Galilaeában. Jézus itt tevé első csudáját.

Nazareth, kösziklán épült, nem messze Thábertől. Itt neveltetvén Jézus, az övéi Nazaretieknek, és mint hogy a' hely Galilaeában feküdt, Galilaeusoknak mondatának.

Bethlehem, kettő: Zebulonban egyike, másika Júdában. Jézus az utóbbikban született, 's ennek neve Bethlehem Ephrata, (termékeny Bethlehem) Jeruzsálemtől hat mértföldnyire keleti délnék.

Kapernaum, a' Genesareth' tava felvégén, 's

Tibériás az alsón. Építette Heródes Antipás, a' nagy Heródes' fíja, 's a' Tibérius' tiszteletére nevezte el.

Bethúlia, Jezreel mellett.

Samaria, a' hegyet, mellyen a' város áll, Omri Király Semer nevű embertől vevé, 's a' várost Somronnak mondotta, melly osztán Samariává változott.

Sichem, az Efraimi hegyekben. Ábrahám itt lakott.

Ráma. Saul itt kenetett Királynak 's Gibeában lakott.

Kirjáth-Jeárim. A' frigláda itt tartatott egy ideig.

Jerichó, Jeruzsálemtől északi-kelet, — és

Hebron dél felé. Dávid, míg Saul uralkodék, itt lakott. Közel ehhez a' Manre' térsége, hol Ábrahám sátozt éimelt vala.

Berzseba, és

Dán, két véghelye az országnak, Berzseba dél, Dán éjszak felé. Innen Dántól fogva Berzseháig annyi mint az egész tartomány.

II.

A' ZSIDÓ-NÉP' TÖRTÉNETEI.

Az uralkodás' formája az Izrael' népe közt Theocratiai-Democratia volt. Jehova vala a' Király, első Tisztviselőji a' Bírák (*Sofét*). A' nép összegyüle a' templomhoz; a' Fő-Pap' melyére akasztá az Urimot és Thummimot (a' Bölcsesség' és Igazság' symbolumát), 's Jehova a' Fő-Papnak megsugta tetszését.

A' népet Sofétek igazgatók négy századokon végig, 's a' Zsidó-nép' hősi-korát ez az idő teszi. Az utolsó Sofét, ki eggyzersmind a' legnagyobb és legméltóbb vala, Sámuel, engede a' nép' oktalan kívánságának, 's Sault, a' haragvó Isten' nevében, (Vil. teremt. után 3900 eszt.) Királynak kené. Saul nem tisztelé a' Sofét' tanácsait, 's ez most Dávidot kente fel, de az egész népen csak a' Saul' halála után uralkodott. Boldogabb ideje a' népnek, mint Dávid alatt nem volt. Már fíja Salamon, a' leghölcsőbb Király, neki adá magát az építéseknek és bujálkodás' minden nemeinek, 's a' nép nyugött az elviselhetetlen adó' terhe alatt. Fíja Roboám azt nem megkissébbítette, hanem megnagyobbította, 's a' tíz nemzetség Jeroboámot választá Királynak. Az

ország így Júdai 's Izraeli (Jeruzsálemi és Samariái) Királyságra oszlott. Salmanassár Samariát foglalta el, Kriszt. el. 722. eszt. 's a' népet fogva vitte Mediának hegyei közzé: Júda az Egyiptusi, Assyriai, Babyloni fejedelmeknek bukott meg, míg Nabukodonozor (588. eszt. Kriszt. el.) Jeruzsálemet elfoglalta, a' templomot lerontotta, 's a' népet Babylonba vitte.

De most Babylon is megbukott, 's a' Persza Cyrus (a' Bibliában Kóres) a' tartományt a' maga birtokaihoz esatolta. Kegyelemmel vala a' fogoly Zsidókhoz, és őket Zorobábel vezérlése alatt, hetven esztendei uymorgások után honjokba visszaeresztette.

Most eldőle a' Persza hatalom is, 's a' világhódoltató Sándor beméne Jeruzsálembe. Temérdek birodalmát az ő halála után vezérei magok közt felosztották. Syriában és Babylonban Seleucus, Egyiptusban Ptolomæus (a' Lágus' fija) uralkodott. Judacának fekvése azt tanácslá hogy Egyiptushoz légyen kapcsolva, de a' nép a' Seleucidák felé hajlott. Ptolomæus megveré őket, 's fogva vitte.

Antiochus Epiphanes (VII. terem. 333. eszt.) Egyiptus ellen méne ki, 's az a' hír terjedett el, hogy ott megveretett. Ezen a' Zsidó-nép ürvende. Antiochus nyolczvan ezret kardra hányata, negyven ezret pénzen ada el a' szomszéd nemzeteknek, 's elvitte minden jószágukat.

A' sok kegyetlenséget nem tűrhelvén, a' Makkabeusok' házanépe, melly magát az elnyomó előtt a' hegyek közzé vonta vala el, felkölt, 's honszerelmek kevés crö-

vel megveré a' dühösködő Antiochus' temérdek hadait De végre a' nép Rómának esett hatalma alá.

Az Idumæus Antipater Judaeai Procurátornak neveztetett ki Rómában, ennek fija pedig, Heródes, Judæai Királynak (VII. terem. 3976.) — Ez üldözteté el a' Bethlehemi kisdedekeket.

Heródesnek, kit Nagynak neveztek el, fija volt az a' Heródes-Antipás, ki Keresztelő-Jánost feláldozá felesége' gyűlölségének, és a' kilhez Pontius-Pilátus a' fogoly Jézust, hogy ítélné meg, általküldötte.

Mi történt tovább a' néppel, elmondani czélunkra nem tartozik. Elszélede a' föld' színén, de még így is fenn áll, mert törvényei 's ceremóniái őrzik az elkorosodhatás ellen.

Eggy német Író, Dresch, rólok ezt írja: *Übersicht der allgem. polit. Geschichte.* 1. Th. 1814. „Das sonderharste Volk unter allen Völkern der Erde sind die Hebräer, eine Menschenart aus lauter entgegengesetzten Eigenschaften zusammengesetzt: voll religiösen Vertrauens und doch auch kleinmüthig; stolz und kriechend; überall zu Hause und überall fremd; voll Anhänglichkeit an ihre Sitten und nachlässig in ihrer Bewahrung; stets in Bewegung und doch auch träge; ein Volk, das in der alten Welt die ältesten Religionsbegriffe am reinsten aufbewahrte, ohne ihnen doch selbst treu zu bleiben; aus seiner Mitte den edlesten Lehrer der Menschheit erzeugte, ohne ihn zu hören; sich selbst in allen Zeiten das auserwählte Volk des Herrn nannte, ohne es

je in Wahrheit zu seyn; ein Volk, welches, wenn gleich zerrissen, gemisshandelt, durch unsägliche Unglücksfälle gedemüthiget, doch noch bis auf diesen Tag im Vertrauen auf einen Messias lebt, der da kommen soll, um den Thron Davids über alle Throne der Erde zu erhöhen; ein hartnäckiges, unruhiges, furchtsames, und doch keckes, seinen Grundsätzen nach bis zur Vernichtung unduldsames Volk; ein Überbleibsel der Vorzeit mit europäischem Anstrich, eine seltsame Nationalität, ausgestempelt zu dem, was sie ist, durch den tiefen Eindruck, den Moses hinterliess, durch die wunderbarsten Schicksale und vielfache Bedrückungen.“

Major Noe, más nevével Mardochei Manuel, New-Yorki Advocátus és Polítziai Biztos, Izrael' Helytartójának és Bírójának nevezte maga magát, 's a' Niagara vizének (Éjszaki-Amerikában) egy 12 mértföldnyi hosszúságú 's hol 3, hol 7 mértföldnyi szélességű Grand-Island nevű szigetét vásárlotta meg, 's oda hívá a' föld' kerekségén elszéledett zsidóságot. A' várost, mellyet ott építeni szándékozott, előre Ararátnak nevezte el. Reménye addig terjed, hogy a' nép Palæstinát egykoron ismét fogja bírni, 's Jeruzsálemnek annyi századok óta elaludt fényét újra feltámasztja. *Magy. Kurír.* 1825. *Novemb. 8d. szám XXXVIII.*

Ó TESTAMENTOMI HISTÓRIÁK.

I.

A' TEREMTÉS.

I. Mózes' I. Rész. — Krisztus' szül. előtt 4000. eszt.

Kezdetben Isten teremté mennyet és földet. A' föld még pusztá vala, és minden ékesség nélkül; setétség vala a' mélység' színén, 's az Úr' lelke lebegett a' vizeken. Isten mondá: Légyen világosság; 's világosság leve. — Ez történt első nap.

Második nap teremté a' kiterjesztett crósséget; azaz, körülvoná, a' mit első nap teremtett vala, az ég' boltozatjával.

Harmadik nap parancsolá a' vizeknek, hogy gyűljenek egyyüvé; a' földnek pedig, hogy teremjen fűveket, fákat.

Negyedik nap előhozá a napot, holdat, csillagokat.

Ötödik nap lettek a halak a vizekben, 's a levegőben a madarak.

Hatodik nap teremté a száraz föld minden állatjait és az embert. Ekkor végig tekinté munkáját, 's örülve látá, hogy mind az jó vala.

Hetedik nap megnyugovék, és a napot nevezé szombatnak, azaz, nyugalom napjának, 's példát ada, hogy munkájától szünjön meg az ember is, 's lelkét világi gondjaitól emelje Istenhez, ki őtet teremté, és reá, mint gyermekeket szerető atya, gondot visel.

II.

AZ ELSŐ EMBER.

I. Mózes' I. Rész.

A mint Isten a hatodik nap megteremté a föld állatjait, így szóla magához: Teremtsünk embert a mi képünkre — (azaz, most már olly állatot fogok adni a földnek, melly gondolkozni, itélni, akarni tud; nem mint az egyéb állatok, mellyeknek okoskodó lelket nem adtam, hanem csak vak ösztönt.) — A föld porából tehát csinála egy férfit, és hogy a sárból csinált alak éljen, érezzen, járjon, munkálkodhassék, orrába lehellé az élet lehelletét. Ezt nevezé Isten Ádámnak.

És valamint minden állatok közt hímét és nőt teremté, úgy most asszonyt ada az embernek. Álmot bocsáta Ádáma, 's kivevé egyik oldalcsontját, 's abból csinála neki asszonyt. Ádám meglátá azt, 's felkiálta örömében: Ez a test az én testem, ez a csont az én csontom. (azaz, ez nékem egészen másom.) — Isten monda nekik: Gyümölcsözzetek és sokasodjatok, és töltsétek be a földet. Hajtsátok azt birodalmatok alá, és uralkodjatok az állatokon.

III.

A' PARADICSOM' KERTJE.

I. Mózes' II. Rész.

Isten az embert egy Éden vagy Paradicsom nevű tartományba állította be, mellyet, szépsége miatt, a szent Írók kertnek neveznek. — Ezen négy nagy folyóvíz fut keresztül, és azon felül sok apróbb patakjai 's forrásai voltak, 's mindennemű gyümölcsei. Meleg lévén az éghajlat, az ember itt ellehete ruha nélkül, 's mind abban bővölködék, a mi élete fenntartására szükséges vala. 'S itt vezeté el Isten Ádám előtt minden állatjait, hogy azoknak adjon nevet; itt adá neki társul Évát, hogy az neki öröme és segédjére legyen.

IV.

AZ ELSŐ BŰN.

I. Mózes' III. Rész.

Isten mondá Ádámnak és Évának: Egyetek e' kert' minden fájának gyümöleséből, de a' jó' és gonosz' ismérte' fájának gyümöleséből ne egyetek; mert a' melly nap arról eendetek, halálnak halálával (azaz, bizonyos, elkerülhetlen halállal) fogtok meghalni.

Éva elméne a' fa mellett, 's a' fáról egy kígyó szólala meg: Miért tiltá nektek Isten, hogy e' fa' gyümöleséből egyetek? Attól tartatok e, hogy ha erről esztek, meghaltok? Sőt akkor lesztek boldogok igazán, 's tudni fogjátok, melly különbség van a' jó és nem jó között. — Éva engedé a' kígyó' szavának, evett a' gyümölesből, 's megkóstoltatá azt férjével is. — Most láták hogy meztelenek. Elrejtézenek a' kert' bokrai közzé, összefűzék a' ligefa' széles leveleit, 's körülövedzék vele magokat.

Isten megjelene, ezt kiáltá: Ádám, hol vagy, és miért vétkezél parancsolatom ellen? — Ádám a' maga vétkét Évára tolá, Éva pedig a' kígyóra.

Isten mondá a' kígyónak: Minthogy ezt cselekvéd, légy útálatos a' föld' minden állatjai előtt, 's ecledeled por legyen, és csúszkálj hasadon. — Évának ezt mondotta: Fájdalommal

szüldöd meg magzatodat, 's akaratod férjed hatalmában léssen, és neki hatalma lesz terajfad; — Ádámnak pedig ezt: Arczod verejtékével fogod enni kenyeredet, méglen ismét földé léssesz, mellyből vétettél; mert por vagy, és porrá kell lenned. — Ekkor kiüzé őket a' Paradicsomból; maga készíté elébb nekik bőrből ruhákat; és hogy oda vissza ne mehessenek, Angyalt állított a' kert' ajtajába, lángoló éles fegyverrel. — Mert Ádám és Éva nem valának többé méltók, hogy azon boldog tájon tovább is lakozzanak.

V.

KAIN ÉS ÁBEL.

I. Mózes' IV. Rész. — Világ' teremte. 128. eszt.

Ádámnak és Évának két síjai valának, Kain és Ábel. Kain, az idős, földművelő vala; az ifjabb, Ábel, juhokat őrzé. Amaz irigy, durva, haragos: ez szelíd, jámbor, hív mind Istenhez és szüléjihez, mind testvéréhez.

Isten áldást cseszte mind a' Kain' mezei munkájára, mind az Ábel nyájára, 's a' két testvér áldozatot nyújta he az Úrnak; Kain a' mit mezeje terme, Ábel hárányt. Az Úr kegyelemben tekinté alá az Ábel' áldozatjára, mert ő az áldozónak nem adományát, hanem szívét tekinti; a' Kainétól elfordúlt.

Kain ezért haragra gyúlada Ábel ellen. Ekkor Isten megszólala, 's ezt mondá Kainnak: Miért haragszol te Ábel ellen, holott ő néked testvéred? Légy jó és hív, mint Ábel, 's nékem te is kedves léssesz. De ha ezt nem eselekszed, és gonoszságodban megmaradsz, a' bűn ajtód előtt fog utánad ólalkódni.

Kain nem engede az Úr' intésének, 's nem fojtotta el haragját. Kicsalta Ábelt mezejire, 's megölte, abba bízakodván, hogy mivel gonosz tettét senki nem látta, nem fogja követni büntetés. De Istent és a' lelki ismérteket nem lehet megcsalni; ez halálig marczongolja a' gonosztevőt; az Úr pedig a' bűnt soha büntetetlen nem hagyja, ha olykor, bölcs okokra nézve, késik is bosszújával.

Isten most így szóla Kainhoz: Hol van Ábel, a' te testvéred? — Kain, megijedvén, ezt felelé tiszteletlenül: Hiszen nékem nem kötelességem őtet őrzeni; én nem tudom hol van. — Isten folytató szavát: Mit eselekvél? az ő vére felkiálta hozzám. Légy átkozott a' földön; melly testvéred' vérét felitta. Míveld azt, de az néked, minden fáradságid után is, bogacsot teremjen. Ne légyen sohel állandó maradásod, 's napjaid bujdosásban múljanak el mind végig. — Kain kétségbe esett, 's nem reményle kegyelmet az Úrtól. Ah, az én gonoszságom nagyobb mint hogy valaha megbocsátat-

hatnék! ezt sóhajtozta magában. — Megszökött szülejitől, 's nyugtalan és gyötrelmekkel rakott életet élt az idegen földön. De Isten ő helyette Ádámnak egy Seth nevű fiat ada. Voltak leányai is, kiket az ő testvéreik vevének feleségül; de azokat az Író meg nem nevezi.

VI.

A' VÍZÖZÖN.

I. Mózes' VI. Rész. — Világ' 1536. eszt.

Kainnak maradékai közt elterjede a' gonoszság, a' Sethéi megmaradának kegyességekben, 's ezért ők Isten' fíjainak neveztetnek a' szent Íróknál, azok emberek' fíjainak. A' Seth' maradéki közt legnevezetesebbek voltak Énóch és Mathusálem. Énóch kegyességéért, elevenen vitetett mennyekbe, Mathusálem pedig 969 esztendőket élt, mint Ádám 930-at. A' Kain' maradéki közt Jábál a' sátorok', Júbál a' muzsikai szerek', Tubalkain az érczek' olvasztása' feltalálása által lettek nevezetesebbek.

Isten látá az emberek' romlottságát, 's így szóla: Ezek nem akarnak az én lelkem által vezéreltetni; esupa testek, és el vannak romolva. De még százhusz esztendőt engedek nekik, hogy hozzám térhessenek.

Nem használá e' várakozás is, 's Isten feltevé magában, hogy a' gonoszokat eltörli.

Volt egy istenfélő, Noe a' neve, fja Lámechnek, ki feddhetetlen élte miatt kedves vala az Úr előtt. Ennek parancsola Isten hogy építene bárkát, mellynek hossza háromszáz réf legyen, magassága harmincz, szélessége ötven; és hogy abba menjen bé egész házanépével, melly nyolcz személyekből álla, 's vigyen belé minden tiszta állatból hét-hét párt, a' tisztátalanokból pedig csak két-két párt, mind azzal a' mi nekik és az állatoknak élelmekre szükséges. — Akkor megnyiltanak a' fellegek és a' föld' fakadásai; az eső negyven nap és negyven éjjel megszűnés nélkül szakadt, 's a' földön nem látszék semmi száraz; víz alatt valának a' legmagasb hegyek' hérézei is; elvesze minden ember, minden állat a' földön, és minden madár a' levegőben.

Háromszáz-ötven napig tartá már az özön, de végre Isten kegyelemmel tekinté alá azokra, kiket a' bárkában meg akart vala tartani. Meleg szél apasztá meg a' vizeket, 's a' bárka Armonianak Ararát hegyén megállapodék. Lassanként kitűnének a' hegyek' hérézei, 's Noe megnyitotta bárkája' ablakát.

Itt legelőbb egy hollót ereszte ki, látni akarván, ha visszatér e, vagy, élelmet találván, künn marad. A' holló vissza nem tére.

Most egy galambot ereszte ki; de az visszajöve, mert nem találá messze tájon helyt,

hol leszállhasson. Hét nap múlva újra kiereszté azt, 's a' galamb késő estve tére meg, 's egy olajfa-ágat hozá szájában.

Egy hét múlva ismét kiereszté azt. A' galamb nem tére vissza, 's az jelül vala Noénak, hogy a' föld már kiszáradott.

Noe most kilépe a' bárkából, oltárt emele az Úrnak, 's meggyújtá rajta hálaáldozatját. 'S íme az oltár felett ragyogó színekben tűnt vala fel a' szivárvány. Ekkor mondá az Úr Noénak: Íme szövetséget kötök veled és minden maradvékiddal, hogy a' földet vízőzönnel többé el nem borítom. A' szivárvány, mellyet kifeszíték feletted a' felhőkben, legyen néked és a' tieidnek irgalmam' örök hirdetője.

VII.

N O E É S F I J A I.

I. Mózes' IX. Rész.

Noe és az ő fiai ismét művelni kezdék a' földet, 's ültetének szőlőt is. Noe még nem ismeré a' bor' erejét, 's megrészegedék tőle. — Chám fja meglátá hogy ő meztelen fekszik, megkaczagá atyját, 's felkeresé testvéreit, 's hitta, hogy menjenek vele, 's lássák ők is. —

Sem és Jáphet, hallván ezt, lepedőt vevének vállaikra, 's háttal közelítének atyjok felé, hogy semmit ne lássanak, 's béteríték meztelenségét.

Midőn Noe feljőzanodék, 's hallá mit teve Sem és Jáphet, megáldotta őket hűségekért, Chámot megdorgálta, 's megjövendölé neki, hogy tiszteletlenségét az Úr büntetlenül hagyni nem fogja.

VIII.

A' BABEL' TORNYA.

I. Mózes' XI. Rész. Vil. 1757. eszt.

Az emberek végre megszaporodának, 's egy nagy várost kezdének építeni. Elhívén magokat annak nagyságában, egy torony' építéséhez fogtak, melly az egekig nyúljon, hogy midőn kimennek mívelni mezejeket, vagy ott marhájakat őrzik, messzéről is láthassák azt; 's még inkább, hogy az őket a' föld' legelső 's leghatalmasabb népének hirdesse. Isten megtéveszté nyelveket, hogy egyike a' másikat tovább nem értheté, 's a' kevély szándék elakada. Megszégyenülvén így, a' tornyot Babelnek nevezték el; mert a' szó zavar tészen.

IX.

Á B R A H Á M.

I. Mózes' XII. — Vil. 2083; Kriszt. szül. előtt 1921. eszt.

Megsokasodván a' Noe' maradékai, hogy marhájak elég legelőt találhassanak, messzebb

vidékekre távoznak el egymástól, 's így történt, hogy sokára megfélemedkezének a' Jehova' tiszteletéről, 's hamis isteneknek állítanak oltárokat. Thäre, maradéka Semnek, a' Noe' legidősebb fijának, féle, hogy ha megmarad hazájában, Chaldeenak Úr nevű városában, az ő hazanépe sem kerülheti el a' bálványozás' bolondságát, 's Háránban telepedett meg, Mesopotamiának városában. De a' bálványozás már Háránban is elhatalmazott. Isten tehát parancsolá a' gazdag Ábrahámnak, ki Thárénak fija vala, hogy átkelvén az Euphrátes vizén, hagyná el Chaldeát, 's menjen a' földre mellyet neki mutatand; a' tejjel mézzel folyó országban ötlet egy nagy nemzet' törzsökatyjává fogja tenni, 's a' föld minden nemzetsége benne áldatik meg. Ábrahám engede a' parancsolatnak, 's feleségével, 's testvér öccsének Háránnak fijával Lóthtal, 's minden tehencével, lovaival, szamarai-
val, tevéjével, juhaival és eselédjeivel, megindult, 's Síchemig ment, Kanaában.

Isten megjelene ezen útjában a' Móreh ligeténél, 's újra ígéretet teve, hogy e' tartományt neki adja, és az ő maradékának. Ábrahám tehát megtelepedék ott, oltárt állíta az Úrnak, és Béthelben lakozott. Egy igen nagy éhség' idején elméne ugyan Egyiptusba, de mihelyt a' szükség elmúlt, visszatére Béthelbe.

X.

ÁBRAHÁM ÉS LÓTH KÜLÖN VÁLNAK.

I. Mózes' XIII. Rész.

Az Ábrahám' és Lóth' marháji végre annyira megszorodtanak, hogy a' föld szük vala táplálni nyájaikat, 's azoknak pásztoraik szüntelen' háborgának egymás között. Ábrahám tehát megszólítja Lóthot, hogy választana lakást tetszése szerint. Ha te jobbra menedsz, én balra térek el, mondá neki; ha pedig te balra mégy, én jobbra fordúlok.

Lóthnak megtetszék a' táj mellyen Sodoma fekvék, 's oda költözött; Ábrahám veszteg marada.

XI.

LÓTH SODOMÁBAN.

I. Mózes' XIV. Rész. — Vil. 2092. eszt.

Midőn Lóth már Sodomában lakozék, több városok' Királyai (azaz, leggazdagabb lakosai) meghasonlának egymás közt, 's egyike a' másikat haddal támadá meg. — Lóth elfogatott minden vagyonival. Ezt megérté Ábrahám, 's azonnal felfegyverkezteté háromszáz tizen-nyolcz szolgájit, kik az ő házánál születtek, rá üte éjjel az ellenségre, 's Lóthot kiszabadítá minden embereivel, marhájival.

'S a' midőn az ütközet után vissza akara

menni lakásába, elébe jöve a' Sodoma' Királya, és azzal együtt Melchisédek, a' Sálemai Király, felkent papja a' magasságos Istennek. 'S ez kenyeret és bort viszen vala Ábrahámnak, megáldá őtet, 's felkiálta: Ábrahám, idvesség neked az erős Istentől, a' menny' és föld' Urától. — 'S Ábrahám neki tízedet ada mindenből, 's barátsággal vála el tőle, 's társától a' Sodoma' Királytól!

XII.

HÁGÁR.

I. Mózes' XVI. — Vil. 2093. eszt.

Búslakodva látá Sára, hogy nincsenek gyermekei, 's kérte férjét, Ábrahámot, hogy vegye őmellé feleségül szolgálóját, Hágárt, nehogy a' ház tovább is gyermek nélkül maradjon. De Hágár, szeretve látván magát Ábrahámtól, hálátalan leve Sára eránt, 's ennek sok keserűséget csinála. — Ábrahám meg akará bizonyítani, hogy neki a' Hágár' tiszteletlenségeiben Sára eránt része nincs, 's általadá őtet Sárának, hogy vele, mint szolgálójával, banna kénye szerint. Hágár nem türheté asszonya' keménységét, 's megszökött. De a' pusztában megjelene neki egy Angyal, 's azt tanácslá, hogy térne vissza, 's asszonya eránt viselné magát mint cselédnek illik; 's Hágár engede a' tanácsnak. Ott szülé meg fíját, Izmaelt.

XIII.

IGÉRET, HOGY SÁRA FIAT FOG SZÜLNI.

I. Mózes' XVIII. Rész. — VII. 2107. eszt.

Tizenhárom esztendő múlva Isten megjelené Ábrahámnak, 's új ígéretet teve, hogy fija születik, kiből sok királyok és egész nemzetségek fognak majd származni. Ábraham leborúla az Úr előtt, 's imádá őtet, de szívében ezt gondola: Mint történhetnék meg ez, holott én száz esztendős vagyok, Sára pedig kilenczven? Isten érté az ő gondolatját, 's bizonyossá tevé, hogy a' mit neki ígért, meglesz. Ekkor változtata el nevét Ábramból Ábrahámmá, 's Sárából Sárává, 's parancsola neki, hogy a' magáéi közt hozná be a' környülmétkedést, melly ezután örök jele az ő egygységének Istennel.

Nem sokára azután Ábraham sátorában üle, a' Mamre' ligetében, 's három idegent láta ott elmenni. Elejébe méne a' három ismeretlenek, meghajtá magát előttök, 's kérte, szállanának be hozzá. Leülteté egy fa' árnyékába, 's vizet hozza, megmosni lábaikat; azután borjúhúst teve elejekbe, 's pogácsát, tejet és vaját. Sára tűzpadja körül hallgatá beszélgetéseiket. Ábrahamot akkor is elkapá mindenkori bánatja, hogy gyermekei nincsenek, és hogy így vagyona szolgáljára Eliezerre fogna szállani. E' szóra mondá az egyik Angyal: Vidítsad fel lelkedet,

Ábrahám, és bizzál Istenbe, ki hatalmas néked megadni a' mit ígére. — Sára, a' konyhán, elmosolyodék, 's ezt gondolá magában: Miképen történhetnék ez, holott férjem is, magam is, olly öregek vagyunk? Az idegen érté a' gondolatot, noha azt Sára ki nem eresztette száján, 's így szóla: Sára, 's van e lehetetlen az Úr előtt? — Nem tölt el esztendő, 's Sára megszülé az ígért fiút.

XIV.

SODOMA ÉS GOMORA.

I. Mózes' XIX. Rész. — VII. 2107. eszt.

Ábraham más nap elkíséré egy darabig a' vendégeket, kik közül kettő Sodoma felé vevé útját; 's az egyik elmondá neki, hogy a' vétekbe merült két várost el akarja veszteni. Ábraham kéré, hogy a' gonoszokkal ne vesztené el az igazakat, 's az Úr megígérte, hogy ha a' városban taláztatik ötven igaz, megkegyelmez a' lakosoknak. Ábraham mondá most: Elveszted e őket ha a' városban taláztatik negyvenöt igaz? 's az Úr fogadást teve, hogy ha negyvenötöt találánd, nem fogja bántani. De hát ha negyvent találsz? — ha harminczat? — ha húszat? — ha tízet? — kérdé Ábraham. — Nem veszttem el a' tízért! mondá az Úr. — Áb-

rahám nem meré tovább ingerleni az irgalmast, 's haza tére lakásába.

A két Angyal Sodomába ére el. Lóth látá őket jöni, elejekbe ment, 's kérte, szállanának meg házána. Azok elejente csak az úczán akarának hálni, de sokára engedének a Lóth' kéréseinek, 's betértek hozzá.

Minekutána vacsoráltak volna, és már le akarának nyugodni, a városbeliek körülfogák a házat, 's kikívánák a két idegent, hogy velek vétkezhessenek. — Lóth kéré, hogy illy gonoszt ne kövessenek el, de azok nem engedtek kérésének. Hijába küldé ki mulattatásokra két leányit; el nem állának undok feltételektől, 's minthogy Lóth ezeket nekik ki nem adá, rájok akarák feszíteni a ház' ajtaját. De az Úr vakaságot küldé szemekre, hogy az ajtóra rá nem akadhatnak.

Ekkor az Angyalok elmondák neki, mi végre küldettek légyen, 's intették, hogy mi helyt fel fogna virradni, maga, felesége 's leányai hagyják oda a várost, mert az el fog sülyedni, és hogy az égő város felé senki közzülök vissza ne tekintsen. 'S a két városra kénkőves eső és tűz szálla alá az égből, 's az egész táj a város körül sóízű kénkőves tengerre változék.

Lóth és leányai Soárba menének, Lóthnak

felesége pedig visszatekinte, 's büntetésül, hogy althágá a tilalmat, sóbálvánnyá leve.

XV.

SÁRA MEGSZÜLI AZ IGÉRT FIÚT 'S ÁBRAHÁM ELBOCSÁTJA A HÁZTÓL HÁGÁRT ÉS IZMAELT.

I. Mózes' XXI. — VII. 2108. eszt.

Sára a mint azt neki az Angyal megjövendölé vala, megszülé fiját, 's Ábrahám azt nyolczadik nap körülmetélé, 's Izsáknak nevezé. De a melly nagy vala örömök, hogy nekik fiok leve, olly nagy vala a Hágár' szomorúsága, ki megcsalva látá reménységét, hogy az Ábrahám temérdek gazdagsága Izmaelre fog egykor szállani. Kedvetlenségek támadván a háznál, Sára azt kíváná, hogy Hágár és az ő fija kergettessenek el, 's az Úr meginté Ábrahámot, hogy felesége kívánságának engedjen. Ábrahám tehát kenyeret és egy tömlő vizet ada az asszony' vállára, 's őtet és fiját útnak ereszté.

Ezek útjokat a Beerseba pusztájának vették. Nem sok idő múlva elfogyott vizek, 's a gyermek nem tudá tovább menni szomja miatt. A szerencsétlen anya nem nézheté gyermeke' halálát, hanem azt letette egy fa alatt, maga egy másika alatt álla meg, 's felsírt a szenvedők' vigasztalójához. Sírt a gyermek is, 's

Isten meghallá jajgatásaikat. Ekkor Angyal jelenék meg neki. Hágár, ugymond; mi bajod? Ne félj; az Úr meghallá gyermeked' kiáltását. — Kelj fel, emeld fel őtet, 's vezesd tovább. Hágár most megláta egy kútfőt. Mind ketten elmentenek a' vízhez, ittak belőle, 's Hágár megmeríté a' tömlőt. Isten nem hagyá el Izmaelt, mert őbelőle is nagy nemzetségnek kelle eredni. Megnőtt ő, a' pusztákban lakott, 's vadak húsa leve élelme.

XVI.

ÁBRAHÁM MEGKÍSÉRTÉSE.

I. Mózes' XXII. Rész. — VII. 2133. eszt.

A' rövidlátású halandó nem érti a' Gondviselés' útjait, 's felakad azon, hogy míg a' rosszakra áradozva száll az áldás, a' legjobbakon nem ritkán igen nehezen fekszik az Úr' keze; 's azon kevés örömtől is, melly nekik végre, végre jutott, ismét megfosztatnak. De az Úr tudja miért kísérti a' jókat, 's a' szenvedőnek akkor kél segédjére, mikor az immár egészen elcsüggedett. Nekünk a' jót és bölcseset tisztelnünk kell még verdesésiben is; 's mint nem éled fel lelkünk, midőn végre azt látjuk, hogy vigasztaló kezét a' szenvedőre kinyújtja!

Eltávozván az Ábrahám' házatól Izmael, helyre vala állítva a' nyugalom, 's Ábrahám gyönyörködve látta ifjává serdülni, férfivá ér-

ni Ízsákot, ki felől Isten neki ígéretet teve, hogy az nagy nemzetség' atyja lesz. De midőn Ízsák már harminczhét esztendő's vala, tetszett Istennek azt kívánni Ábrahám'tól, hogy a' szeretett gyermeket, az eggyetlent, ölje meg neki áldozatúl. Ábrahám engedé az Úr' parancsolatjának, 's elfojtván szíve' fájdalmát, korán reggel útnak indula a' Mória hegyére, hol áldozatit Istennek benyújtani szokta volt, fíjával és két szolgájával. Két nap menének, 's a' harmadikon elérvén a' hegy' aljához, Ábrahám a' két eselédet ott hagyá, 's maga ment, kezében vivén a' kést és a' tüzet. Ízsák nyugalomban 's nyájas enyelgések közt követé atyja' nyomdokit, nem gyanítván, mi várja őtet, 's hátán vitte az áldozathoz szükséges fahasábokat. Ekkor megszólala: Atyám, mi áldozni megyünk, 's te viszed a' kést és a' tüzet, én a' hasábokat: de hol az áldozat' állatja? — Ábrahám meghasadt szívvel csak ennyit tudá felelni: Arra gondja léssen az Úrnak; 's elhallgatott.

De most felértenek az oromra, 's Ábrahám megraká a' hasábokból az oltárt. Ekkor elmondá fíjának, mit parancsolt légyen neki az Úr, hátra kötötte két kezét, feltette a' máglyára, 's rá mérte a' kést, hogy keresztül verje. De azon pillantatban szólítá nevén egy látatlan szózat. Imho! vagyok, felele a' szerencsétlen atya. A' szózat parancsolá, hogy oldja fel a' gyermeket, 's

eressze szabadon. — 'S íme Ábrahám megláta egy görbeszarvú kost, melly a' bokrok' szövényiben felakadott vala, 's azt áldozá meg fia helyett.

Nem vala arra szüksége a' szívek vizsgálójának, hogy Ábrahámot illy nehéz kísértések alá vesse; de a' poctai szépségű tanítás által jó arra buzdítatnunk, hogy teljesítsük a' mit szent tisztek kívánnak, bár szívünk meghasad belé.

XVII.

IZSÁK HÁZASODIK.

I. Mózes' XXIV. Rész. — VII. 2148. eszt.

Sára meghala élet. száz-huszonhetedik eszt. 's Ábrahám, közelíteni látván a' maga halálát, óhajtá hogy fija Izsák vegyen feleséget, de ne a' Kanaán' lakosainak leányai közzül, kiket, mivel az Úr' tiszteletétől elhajlottanak, gyűlöle. Útnak indítá tehát Eliézer hív és értelmes emberét elhagyott honjába, Mesopotamiába, hogy neki válasszon menyet az ő rokonainak házokból.

Eliézer elére Hárán városához, hol Náchor, az Ábrahám' testvére, lakozék, 's megállapodott a' kút mellett. Estve vala, 's a' város' leányai kijövének a' kúthoz, megmeríteni korsójikat. Eliézer így gondolkozék: Majd mind itt lesz-

nek a' városbeli leányzók: meglátom őket, 's a' kit legszebbnek, legesínosabbnak, legszívesebbnak tapasztalok, megválasztom az én Uram' fijának.

'S íme megjelenének a' leányok. Szemeit leginkább Rebeka voná magára, kit a' Bethuel gyermekének mondtak. Ez a' Bethuel fija vala Náchornak, az Ábrahám testvérenek. Eliézer, hogy a' leánnyal szóba credhesseu, kérte ezt, engedné hogy ihassék korsójából. A' leány teljesíté kívánságát, 's azonfelül megítatá a' tevéket is, mellyeken Eliézer és kísérőji jöttek. Eliézer eltölt álmélkodással és örömmel. Arany fülönfüggőt 's arany karpereczeket ajándékoza a' jószívű leánynak, 's megszelítá, ha nem találhatna e' éjjeli szállást, szolgájival és tevéjével, atyja' házánál. Rebeka futott, előmmatá szüléjinek a' gazdag ajándékot, 's elmondá mit óhajt az idegen. Erre Lábán, a' leány testvére, ment, 's a' házhoz vivé őket.

Eliézer elbeszélé itt, hogy ő szolgája Ábrahámnak, 's azt veté szavai mellé, hogy sem enni nem fog, sem inni, házoknál, míg el nem végzi dolgát melly végett küldve van. Bethuel és az övéi, 's maga Rebeka is, örömmel hallák a' kívánságot, 's Eliézer és Rebeka kevés napok mulva útnak indulának. Mert Eliézer sietett hírt vinni az ő jó urának Ábrahámnak, hogy dolgában szerencsésen jára el.

XVIII.

IZSÁKNAK és REBEKÁNAK KÉT FIJAL.

I. Mózes' XXV. — XXVIII. Rész.

Rebekának iker (kettős) gyermekei születének: Ézsau és Jákób. — Az idősb fiú lelkében és testében durva: ez kedves arcú, 's erkölcsiben szelíd és nyájas. Ézsau atyja előtt vala kedvben, Jákóbot anyja szerette.

A' Zsidóknál az elsőszülötteknek sok elsősegek valának. Mígaz ifjabb testvér egy részét veve szüléjinek birtokaikból, az elsőszülött két részét vonta, 's az ifjabb testvérek tisztelettel tartoztak a' legidősb eránt. Rebeka sajnálá hogy ezen elsősegekkel nem az ő kedveltje fog élni, 's a' két gyermek, szüléjinek vétkes kedvezgetéseik miatt, elhidegüle egymás eránt.

Ézsau egy nap fáradtan 's eléhezve tért meg a' mezőről, midőn öccse Jákób jó ízűen ette lencsáját. Megszólítá ezt, ossza meg az étket vele. Jákób nem vala idegen teljesíteni kérését, de nem különben, mint ha Ézsau a' tányér lencséért elsőszülötti minden jusairól lemond. Ézsau elég gondolatlan volt megígérni azt Jákóbnak, 's az alkut esküvésével erősítette meg.

Izsákot nagy kora és betegségei annyira elgyengítették vala, hogy sem nem látta, sem nem halla jól. Közelíteni látván végét, egy nap kiküldötte Ézsaut, hogy hozna valamelly

vadat, 's húsát készítené meg; akkor rá fogja adni végső legjobb áldását. Rebeka, meghallván a' titkon ejtett szót, kiküldé Jákóbot a' nyájhoz, hogy onnan hozna haza két fiatal gödölyét, 's annak húsából maga készíte kedves ízű étket, 's bőréből bévona a' Jákób' kezét és arcát, 's az étket Jákóbbal küldé be férjének, megtanítván a' gyermeket, hogy magát Ézsauinak hazudja. — Izsák, hallván hogy étkekkel kínálta meg, tudni akará, ki szól vele, 's Jákób felele: Én Ézsau vagyok, a' te elsőszülötted; megtevém a' mit parancsolál; egyél tehát étkeimből, 's add rám az ígért áldást. — Izsák felele: Jer közelébb hogy megtapintsalak, 's láthassam, ha igazán te vagy e az én kedves fiam Ézsau. — Ekkor végig tapintá a' szőlő állat és kezét, 's ezt mondotta: A' szózat Jákóbé, de a' kéz és arc Ézsaué. Evék az étkekből, 's rá adta az Ézsauinak készített áldást.

De alig méne ki Jákób, 's íme megjelene Ézsau is, 's hozta a' parancsolt étket. — Ki vagy te? kérdé Izsák. — Én a' te elsőszülötted vagyok, felele az igazi Ézsau. — Ekkor világosodék ki a' Jákób' álnoksága, 's Ézsau keservesen sírt. — Két ízben esala meg, ugymond; elébb az elsőszülöttség' jusaitól foszta meg, most megfoszta atyámnak áldásától is. Izsák Ézsauinak is adta áldását, de úgy hitte, hogy a' melly áldást Ézsauinak készült adni, 's

a' mellyet megcsalva felesége 's ifjabb fija által, Jákóbnak adott, azt vissza nem vonhatja többé.

Nem kötelez az esküvés, ha csalárdság fére hozzá, 's boldogítani senkit nem szabad a' más kárával.

XIX.

JÁKÓB LAJTORJÁJA.

I. Mózes' XXVIII. Rész. — VII. 2145 eszt.

Látá Rebeka hogy e' bánások után Jákóbnak nem lesz tanácsos egy helyt maradni Ézsauval, 's elküldé őtet a' maga testvérehez Lábánhoz, Háránba. Jákób ezen útja alatt egy éjszakát a' mezőn tölte, fáradtan, 's viszontagságait 's bűnét forgatván elméjében. Párna helyett fejét egy nagy köven nyugtatá. Ekkor elaludt, 's álmában lajtorját látá felnyúlni a' földről az egekig. A' lajtorján angyalok hágdósának fel és alá, 's Isten a' felhők közt a' lajtorja' végén könyöklött. 'S most szózatot hallá álmában: Tevéked adom a' földet mellyen hálsz, és a' te maradékidnak, 's benned és ezekben áldatnak meg a' földnek minden nemzetségei. — Erre Jákób felébrede álmából, 's így kiálta: Melly rettenetes hely! Ez nem egyéb mint Isten' háza és mennyek' kapuja! — 's vevé a' követ, felemelé azt, hogy lenne álma' emlékéül, és nevezé azt Béthelnek, melly szó Isten-házát

jelenti. Fogadást teve ezenfelül hogy ott templomot állít, 's az Úrnak áldozza minden javai' tized-részét, halogy igyekezetiben boldogulni fog.

XX.

JÁKÓB LÁBÁNNÁL.

I. Mózes' XXIX. — VII. 2245. eszt.

Más nap folytató útját Hárán felé. Megállván egy kútnál, tudakolá a' pásztorokat, ha él e Lábán, 's azok egy szép leányzóra mutatának, ki itatni hajtá juhait, mert az a' Lábán' gyermeke vala. Jákób lefordítá a' követ a' kút' szájáról, vizet vona a' szép Ráchel juhainak, elbeszélé neki, hogy az ő anyja Rebeka és a' leány' atyja Lábán testvérek. A' leány ment, hírt vive atyjának; 's ez jött, esókkal idvezlette Jákóbot, 's elvitte az ő hajlékába.

Jákób egy holnapot tölte Lábánnál, 's ez így szóla hozzá: Te nygan testvér húgom' fija vagy, de azért nem illik hogy engemet ingyen szolgálj; kívánj illő bért tőlem. — Jákób ígéretet teve, hogy őtet Ráchelért hét esztendeig fogja szolgálni, 's Lábánnak tetszék az alkú. De midőn a' menyegző tartaték, melly alkalommal a' menyasszonyt szokás vala egészen elborítani lepedőkkel, Lábán a' szép Ráchel helyett neki a' fájos-szemű 's nem szép Leát ada

feleségül, a' maga idősebb leányát. És midőn Jákób panaszokra fakada ezen megcsalatasán, azzal menté magát, hogy nálok ifjabb leányt nem szokás előbb adni férjhez mint az idősbet. De szolgálj még hét esztendeig, ugymond Lábán, 's neked adom Ráchelt is.

Jákób nem mere panaszkodni, mert érzé, hogy neki itt az adatik vissza, a' mit olly gazúl cselekedett volt atyjával és testvérével. — Annyira szereté Ráchelt, hogy rá állott a' Lábán' kívánságára, 's még hét esztendőt tölte el szolgálatjában.

XXI

JÁKÓB VISSZATÉR KANAÁNBA.

I. Mózes' XXXI. — Vil. 2265. eszt.

Eltöltvén tizennégy esztendőt Lábánnál, végre vissza kívánczolt honjába. Lábán nem ereszté. Tapasztalom, mondá, hogy éretted van áldás rajtam és házamon. Szabd meg magad szolgálatod' bérét, de maradj veszteg. — Meg-eggyezének, hogy a' Lábán juhainak és kecskéjinek minden tarka sijaik Jákóbéi légyenek; 's íme csaknem minden juh és kecske tarka fiakat ellett. Lábán megváltoztatá az alkut, hogy a' tarkák légyenek az övéi, 's a' fejér légyen a' Jákóbé; 's most csaknem minden juh fejér bárányt, csaknem minden kecske fejér gedót.

Látván Lábán és az ő sijaik, hogy Jákób nálok szertelenül meggazdagodott, magok sürgették indulását. Jákób elhagyá őket, de akkor, midőn Lábán eltávozott vala házától. Tudtára esvén ennek, hogy veje, két feleségével és minden vagyonával, elhagyá az ő házát, 's látván hogy az ő Isteneik' képeiket magával elvivé, utánna iramodott, hogy erővel visszavigye. Jákób megvallá, hogy vétett Lábán ellen, búcsúzatlan hagyván el az ő házát; de tagadta hogy bálványait elhozta volna, 's hatalmat ada neki, hogy azt, a' kinél találni fogja, ölje meg. Nem tudta hogy a' képeket Ráchel hozta el. De ez hirtelen eldugta azokat tevéjének nyerge alá, 's rá feküdt a' nyeregre, 's beteggé tette magát, hogy Lábán ne háborgassa. Így ez békével hagyá őket menni, 's Lábán egy részről, más részről Jákób megesküvének, hogy egymást bántani ezután nem fogják.

XXII.

JÁKÓB ÁLMÁBAN TUSAKODIK.

I. Mózes' XXXII. — Vil. 2265. eszt.

Jákóbnak Leától hat sijaik valának: Rúben, Simeon, Lévi, Júda, Izsachár és Zebulon; Rácheltől Mesopotamiában csak József még, mert Benjámín két esztendővel később leve; feleségeinek két szolgálójától pedig négy: Dán és

Naftáli, 's Gád és Ázser. Ezekkel közelíte szőlő-földjére, 's eggy éjjel a' mezőn szálla meg, szüntelenül rettegván bátyja' méltó bosszúját. Itt vele álmában valamelly isméretlen megküzdött, még pedig olly heves tusakodással, hogy abban Jákób megsántúla, 's haláláiglan sántán marada: Viaskodások hajnalig tartott. **A'** nem ismért férfit akkor el akara válni tőle, de Jákób erősen megragadá, 's így szóla: Nem eresztelek el, míg engemet meg nem áldasz. Akkor mondá az idegen: Jákób, te Istennel és emberrekkal tusakodál, 's diadalmas levél viaskodásidban. — Jákób felkiálta: Színről színre láttam Istent, és még sem halok meg. — Az idegen új nevet ada neki, 's ezolta Izraelnek is hívatott; mert az Izrael szó ezt teszi: Isten' viaskodója.

XXIII.

JÁKÓB MEGENGESZTELI ÉZSAUT.

I. Mózes' XXXIII. — Vil. 2265. eszt.

Más nap hírt veve, hogy Ézsau négyszáz emberével közelít, 's Jákób tanácsosnak véle ajándékokkal enyhíteni megcsalt bátyjának haragját. Kiszakasza tehát gulyájiból és nyájai-ból kétszáz kecskét és húsz bakot, kétszáz juhót és húsz kost, harmincz tevét vemhestül, negyven tehenet és húsz ökröt, húsz nöstény

és tíz mén szamarat; 's ezen öt folt marhát áltadá ugyan-annyi szolgájinak, 's meghagyá, hogy eggyik és másik folt között hagyjanak ürességet, és ha őket Ézsau előtalálja, 's tudakozza, kié a' nyáj, mondják ezt: **A'** te szolgádé Jákóhé, ki azt az ő urának Ézsauinak ajándékul küldi. Maga is nyomunkban közelít. — Jákób azért osztá kétfelé minden marháját, hogy ha eggyik csapatját az Ézsau' emberei levágnák, a' másik folt neki megmaradjon.

'S most közelíteni látá Ézsaut. Maga, felesége, gyermekei elébe menének a' megbántottanak, 's hét ízben hajlának meg előtte. Ézsau felejté öccse' gonosz tetteit, 's ajándékát elfogadni semmiképen nem akará. Sokára engede kérésének. Ézsau Seirbe tére vissza, Jákób Susechot felé vette útját. — Még meglátá Izsákot; mert őtet gyermekei száz-nyolczvan esztendőskorában temették el.

A' ki mást megcsala, rettegéssel és pirúlva fog mindég közelíteni a' megcsalt felé, 's kénytelen lesz utálattal nézni önmagát, mellynél irtózatosh kín nincsen. Pénz és csillogás illyet soha nem érdemel.

XXIV.

JÓZSEFET GYŰLŐLIK TESTVÉREI ÉS
ELADJÁK.

I. Mózes' XXXVII. — Vil. 2276. eszt.

Jákób leginkább kedvelé gyermekei között Józsefet, 's ezt, és egyedül ezt, atyai gyengeségből, hímes (csíkos, tarka) ruhában járatá. Arra szoktatá ezenfelül kényeztetésivel, hogy ez bátyjait, ha mit vétettek, vádolgassa öelőtte. Ide járúla; hogy nékiek, a' kevély, álmodkat szerete beszélni maga felől: hogy ő és testvérei aratának, 's az ő kévéje fenn állott, a' többié pedig leborúla az övé előtt; és egy másikat, hogy nap, hóld, 's tizenegy csillag, (atyja, anyja, 's tizenegy testvérei) ötöt körülfogák, 's előtte tisztelettel hajlának meg. — József így gyűlöletes leve előttök.

Egy nap Jákób a' már tizenhét esztendő ifjat kiküldé, megtekinteni, mit mivelnek testvérei a' mezőn, távoly Sichemtől. — Imhol jó a' hízelkedő! a' vádaskodó! kiáltának azok, megpillantván Józsefet; imhol az, a' ki magát kevély álmaiban Királynak képzeli felettünk! Jertek, szabadítsuk meg tőle magunkat, 's öljük meg. — Rúben elrettene a' szóra, 's értvén hogy az ellenkezés csak ingerleni fogja istentelen szándékokat, kéré, vetnék inkább egy kiszáradt kútba. • Unnan titkon akará kivonni, hogy

osztán haza szökhessen. A' többiek elfogadák a' tanácsot.

Nem sokára azután Egyiptusba menő kereskedők ballagának el mellettük, 's Judának az a' gondolatja jöve, hogy legjobb lesz az ifjat ezeknek pénzen eladni. Kivonák tehát a' kútból, 's eladák az Izmaelitáknak, húsz ezüst pénzen. Hogy pedig atyjok ne gyaníthassa gonoszságokat, lemetszének egy gödölyét, annak vérével megmocskolák a' megszaggatott hímes ruhát, 's elküldék atyjoknak, azt izenvén, hogy a' gyermeket felfaldosta valamelly vad.

XXV.

JÓZSEF POTIFÁRNÁL.

I. Mózes' XXXIX. — Vil. 2286. eszt.

Melly vigasztalása a' szenvedő szívnek, hogy a' jók a' szerencsétlenségben is szánakozást, sőt tiszteletet támasztanak magok eránt azokban a' kik őket látják; holott a' rosszakat legboldogabb napjaikban is igazán senki nem becsüli; és midőn utól érte az isteni bosszú, a' nemesb gondolkozásúak enyhítnek ugyan kemény sorsokon, de hidegen fordulnak el tőlök, 's igaz hajlandóságot erántok mutatni nem bírnak elég erővel. Valóban nagy ok, hogy jók lenni, 's az által magunkat a' jókkal kedveltetni, becsültetni, tiszteltetni igyekezzünk. Eggy

Költő a szerencsétlen, de jó embert szent dolognak hirdeti; egy Bölcs pedig méltónak, kin az Istenség' szeme gyönyörködve múlasson.

Az Izmaeliták Józsefet eladák Potifárnak, az Egyiptus Faraója' Udvarnokjának 's Hadi-Vezérének. Ez Józsefet mindenben hívnek tapasztolván, rá bízta háza gondviselését. Szerencséje azonban nem tartott sokáig; mert a Potifár felesége' kelepczéket vete ártatlanságának, 's József az asszony' csábításaival ellenkezett. — Mint követném el én e' szörnyű gonoszsgót, vétkezvén Isten és Potifár jótévőm ellen? — Így gondolkozték, így érte, ezt mondta József.

A' szép ifjú egy nap beméne ura' szobájába, nem tudván hogy az kiment és hogy ott csak az asszony vagyon, 's ez kiterjesztett karokkal esék neki. József kikapá magát a' gyalázatos asszony' karjaiból, de a' mint ment, pallástja kezeiben marada. Az asszony félvén hogy József panaszt téssen ellene, lármát ütött, és midőn eselédjei összefutának, kiáltásának azt adá okául, hogy magát a' zsidó ifjú kezéből ki nem szabadíthatá. Potifár hitt az álnok panasznak, 's Józsefet tömlöczre vetette. De az Úrnak gondja van azokra a' kik méltatlan szenvednek, 's Józsefet kedvessé tette a' Tömlöcz-tartó előtt, ki most rá bízta, hogy a' több foglyokra viseljen gondot.

XXVI.

JÓZSEF, A' TÖMLÖCZREN.

I. Mózes' XL. Rész. — VII. 2286. eszt.

Fogva tartatának ott a' Faraó' Pohárnokja és Sütője. József egy nap szomorúbbaknak találá őket mint lenni eddig mindég szoktanak vala, 's tudni akará, honnan ered bánatjok. Megvallák hogy álmaik aggódtatják; a' mi nekik annál méltóbbnak tetszik, mivel a' két álom egymáshoz sokat hasonlít. — Azt álmodám monda a' Pohárnok, hogy előttem három, gerézdekben-gazdag szőlőág nőtt ki egygy tóból. Én kezeimben tartám a' poharat, mellyből a' Faraó inni szokott, belé facsarám a' gerézdeket a' pohárba, 's benyujtám a' Faraónak, ki azt megivá. — Én pedig monda a' Sütő, hogy fejemen három fejer kosár álla, 's az egek' madarai felfalDOSÁK kosaraimból a' Faraó' számára készített süteményeket. — József hihetőleg tudá abból, a' mit tőlök eddig is halla, egyike és másika mennyiben terheltethetik, 's érté hogy a' Pohárnok' jójelentésű álma ártatlansága' érzéséből eredhet, a' Sütőét pedig lelke' furdalásai sugallhatják, 's így szóla hozzájok: Pohárnok, a' három szőlőág három napra mutat. Akkor szabadon eresztetel, sőt visszalépsz előbbi méltóságodba; emlékezzél meg rólam boldogabb napjaidban. Te pedig, Sütő, értsed te is a' ma-

gadét. Három napot jelent a' három kosár is. Akkor kötelen fogsz függeni. Az ég' madarai felszállanak koponyádra, 's felfaldossák húsdát. 'S a' mit nekik jövendőle, bételjesedék.

XXVII.

JÓZSEF KISZABADÚL.

I. Mózes' XLI. Rész. — Vil. 2289. eszt.

Két eszt. múlt vala el, 's József még is fogva tartatott, mert a' Pohárnok, boldogabb napjaiban, nem emlékezék meg ígéretéről. Történt most, hogy a' Faraó is, két rémítő álmot látta, 's a' kettőt azon éjjel. Hét igen elhízott tehén előjöve a' Nil folyamjából, melly Egyiptust végigfutja, 's eggy kalászszárról hét igen nehéz búzafő nőtt ki. Felébredvén ekkor, és újra elszenderedvén, most hét igen száraz tehenet látta, és hét meg nem görbedett sovány búzafőt; 's a' hét száraz tehén megemészté a' nagyon elhízott hét tehenet, 's a' sovány hét búzafő a' hét kövért. A' Faraó szokatlanul megháborodék a' csudálatos álmon, 's előparancsolá az álmofejtőket, kik a' babonátkedvelő Egyiptusban nagy számmal valának, hogy magyaráznák meg, mit jelent a' két álm. De azt ezeknek egyike sem fejtheté meg. A' Pohárnok most emlékezék először Józsefre, ki az ő álmát és a'

Sütőét olly helyesen fejté vala meg, 's a' Faraó parancsolá, hogy őtet hoznák elébe tömlöczéből.

József így fejté a' két álmot: A' hét kövér tehén és a' hét nehéz búzaszál hét kövér esztendőre mutatnak, a' hét száraz hét terméketlenre. Szedess be tebát pajtáidba minden gabonát, mit néped meg nem emészt, hogy legyen, midőn majd szükség leszen rá. — A' békövetkezett nagy éhség igaznak bizonyítá szavait, 's Józsefet a' Faraó másodikká tette az országban. Levoná ujjáról gyűrűjét 's adá azt Józsefnek ujjára, nyakára arany lánczot függesztete, bíborba öltözteté őtet, körülhordatá az úczákon, 's meghagyá, hogy térdre borúlva tisztelje őtet minden, 's ezt kiáltatá előtte: Imhol az, a' ki mindnyájunkat megtartott!

XXVIII.

JÁKÓB' TÍZ FIJAI EGYIPTUSBAN.

I. Mózes' XLII. Rész. — Vil. 2297. eszt.

Nagy szükségét látának a' Kanaán' lakosai is. Megértvén hogy Egyiptusban rakva vannak a' tárházak, és hogy ott pénzen idegennek is adatik gabona, Jákób kiküldé a' maga tíz fíjait, hogy azt ott vásároljanak. De a' kedves Benjanint, Ráchelnek második fíját, nem cseszté velek, nehogy rajta valami történjen, mint bátyján történt, a' még mindég siratottan.

Józsefnek híre nélkül nem vala szabad gabonát idegennek adni, 's így a' Kanaánból jött tíz Zsidó bejelenteté magát a' Kincstartónál. — Csaknem húsz esztendő múltán el miolta öttestvérei eladták vala, József ezen nagy idő alatt arzában, természetben, viseletében annyira elváltozott, hogy testvérei reá nem ismérhetőnek. Miként is juthattak volna azon gondolatra, hogy ez a' nagy tekintetű királyi Tisztviselő nekik testvérek lehetne? Hangja sem árulá el pedig, mert József velek tolmács által szólt. József első pillantással rájok isméré. — Azok, a' keleti szokás szerint, leborúlnak előtte, 's megilleték homlokaikkal a' földet, mit József látván, emlékezék gyermekkorá' álmaira, 's imádá az isteni kéz' bölcseségét, melly az emberek' sorsát kormányozza, 's örvendve azon, hogy testvéreivel jól tehet. Meg akarván tudni, ha szüléji, 's atyai 's anyai testvére Benjamin, élnek e, elzáratá őket, mint kémeket, kik egyedül azért jöttek, hogy az országot kitanúlják. Azok a' kikérdeztetés alatt azt felelék, hogy ok mindnyájan egy atya' és egy anya' gyermekei; hogy szüléjik élnek, 's él legifjabb testvérek is, de azt atyjok nem akará útra ereszteni, nehogy vele szerencsétlenség történjen; mert öregségének ő minden öröme. Ezen kívül volt egy testvérek; de életben van e, rég olta nem tudják.

József leizene hozzájok, hogy a' mit mondtak nem érdemel hitelt. Válasszanak egygyet magok közzül, ki haza menjen, 's hozza elő a' hátramaradt tizenegyediket. A' kilencz addig itt fogna maradni.

XXIX.

VISSZAMENETEL.

I. Mózes' XLII. Rész. — Vil. 2297. eszt.

Harmadik nap múlva ismét felhozatá őket. Megszeliditem a' büntetést, monda nekik; egygyitek itt marad, a' kilencz menjen, 's hozza elő a' hátra maradt tizenegyediket.

Ekkor szálla rájok gonoszságok' kínzó emlékezete 's így szólának magok közt: Vétkezénk József testvérünk ellen; látánk szíve' keserúségét, 's nem szántuk meg, 's ezért vonjáránk most Isten e' csapást. — Rúben így szóla: Nem mondtam e, ne kövessétek el e' bűnt a' gyermekem? de nem fogadtok szavaimat. Az Úr most az ő vérét kéri számon tőletek.

A' tíz testvér nem hitte hogy az Egyiptusi Faraó' Kincstartója érthesse, a' mit ok a' magok nyelveken mondának egymásnak; de az elfordúla tőlök, és sirt. Visszajöven közzéjek, megparancsolá hogy Simeont, ki köztök legkegyetlenebb vala, kötözzék meg a' többinek szeméi előtt. A' többit útnak eresztette. De mi-

nekelőtte azok haza indulának, parancsola a' sáfároknak, hogy a' gabonáért lefizetett pénzt tegyék mindenikének zsákjába.

XXX.

MÁSODIK ÚTJOK EGYIPTUSBA.

I. Mózes' XLIII. Rész. — Vil. 2298. eszt.

Haza érvén a' kilencz testvér, elmondák atyjoknak, velek mi történt. 'S a' mint most zsákjaikból a' gabonát kiürítették, mindenik a' maga zsákjában lelé a' pénzt, mellyet a' Sáfárnak lefizetett volt. Ezen szertelenül megrémülének. Jákób pedig monda: Megfosztatok minden gyermekeintől; József nincs, Simeon sincs; nem eresztém Benjamint.

De most elfogya gabonájok, 's Jákób ismét Egyiptusba készült őket küldeni. Sokáig nem vehette rá magát, hogy Benjamint is eressze. De azok annyira dicsékvének a' Kincstartó kegyeivel, hogy végre engede kéréseiknek, 's elereszté a' szeretett gyermeket.

Elérvén Egyiptusba, első dolgok az volt, hogy a' zsákjaikban talált pénzt a' Sáfárnak beadják, mentvén magokat, hogy az nekik vétkek és hírek nélkül tévedt zsákjaikba.

József előhivatá az idegeneket. Megpillantván Benjamint, a' vele egy anyától születettet, hirtelen félre voná magát háló szobájába,

's ott öntötte ki siralmát. Megmarasztá őket ebédjére; és minthogy az Egyiptusiak illetlenek tartották együtt enni Zsidóval, külön asztalhoz ülteté őket, de ebédlő szobájában, hol maga is evett; 's maga mutatá ki mindenikének, ki hova üljön. Azok nem gyözének álmélkodni, hogy a' Kincstartó őket születések' ideje szerint ülteté le, a' rendet egyikben is el nem tévesztvén.

XXXI.

AZ EZÜST POHÁR.

I. Mózes' XLIV. Rész. — Ugyan-azon eszt.

Midőn immár útnak akarának indulni, a' Sáfár ismét kinek-kinek zsákjába tevé a' pénzt, mellyet a' gabonáért fizete, a' Benjaminéba pedig az ezüst poharat is, mellyből a' Kincstartó inni szokott volt. De alig érének ki a' városból, midőn a' József' emberei utánok eredének, megállíták a' szamarakat, 's a' poharat előkivánták. Ezek ártatlanoknak kiáltozák magokat, 's így szólának: Hakinél a' pohár találtatni fog, haljon meg; mi pedig legyünk a' Kincstartó' szolgálói örökké. De libető e, hogy mi, a' Kincstartónak annyit kegyei után, illy hálátalanok lehetnénk? Nem hoztuk e vissza önkényt a' zsákjaikban talált pénzt?

Ekkor kitölték zsákjaikból a' gabonát, 's íme a' pohár a' Benjamin' zsákjából kifordúla. Mindnyájan eliszonyodának az undok tetten. Most ismét felrakák szamaraikra a' zsákokat, 's visszafordúlnak a' város felé. Együtt menének József elébe, 's leborúlnak lábaihoz.

XXXII.

JÓZSEF ISMÉRTETI MAGÁT.

I. Mózes' XLV. Rész. — VII. 2298. eszt.

Ekkor mondá József: Mi dolgot követétek el? Nem gondolatok e meg, hogy a' gyalázatos tett kivilágosodhatik? — Júda felele: Oh mit mondjunk, és mint mentük magunkat? Isten bennünket nagy gonosztételen találá, 's most mérte ránk a' büntetést. Íme a' ki ellopta a' poharat, és mi mindnyájan vele együtt, rabszolgáid vagyunk.

József felele: Távolj légyen tőlem hogy illy igazságtalanságot tegyek! légyen az foglyom nekem, a' ki a' lopást tette. Ti többiek útazzatok békével.

Júda közelébb lépe Józsefhez, 's ezt mondá neki: Ne vedd vétkül, kérlek, ha bátrabban szólok mint illik előtted, ki annyi vagy e' földön mint maga a' Faraó. Tudni akarád, van e atyánk és még több testvérünk, 's mi azt felelünk, hogy mind atyánk van, mind még egy

testvérünk. — Kívánád hoznánk elő ezt, hogy láthasd; de mi azt felelünk, hogy atyánk nem ereszti magától; hogy kézszebb lesz meghalni. Ezt mondád: Ha öcsétek elő nem jő, soha nem látjátok színeket. Mi mind ezt elmondánk atyánk előtt. Az ismét ide akara küldeni bennünket, de mi neki azt felelünk, hogy mi nem jöhetünk a' gyermek nélkül. Akkor ő: Tudjátok hogy feleségemnek Ráchelnek két fiai voltak; az idős kiment, 's megette a' vad. Ha ezt is elviszitek, és valami baj éri az úton, úgy ősz hajjammal sírva szállok koporsóba. Ezt mondá nekünk atyánk. — Már íteld meg magad, ha baza mennék a' gyermek nélkül, és ha atyánk csak bennünket látva érkezni, nem halna e meg szomorúságában? nem mi volnánk e okai, hogy ősz hajjaival sírásbanszállana a' föld alá? Én levék kezes a' gyermekért; én felelek hogy nem lesz baja, hogy ötöt neki visszaviszem: én maradok tehát helyébe nálad, és én leszek rabszolgáddá.

József nem bíra tovább magával, 's inte a' körüle álló tiszteknek, hagynák magát az idegenekkel. 'S midén mind azok kimenének, 's József egyedül marada testvéreivel, így szólakozogások közt: Én vagyok József, kit ti eladtatok. Az én atyám tehát még él? Azok elrettenének, úgy hogy nem vala bátorságok fellillantani a' Kínestartóra, ki velek illy kegye-

sen hánt, 's őket és házok-népét a' szükség' idején a' haláltól megmentette. — Hly élesen bünteti magát a' bűn. Jó léleknek nem lehet nagyobb gyűtrelme, mint midőn szíve kél fel az ő vádlására, 's az előtt jelen meg elborítva gyalázattal, a' kit szeret.

Ekkor mondá József; Felejtsük a' mi történt, 's a' helyett hogy a' múltakat forgatnátok, gondoljátok el inkább, hogy ha engem el nem adátok vala, most nem volt volna, ki inségtekben megtartson. Menjetek, 's vigyetek hírt atyánknak hogy én élek, és hogy Isten engem Egyiptusnak Kormányzójává teve. Jöjjen egész házanépével és mind azzal a' mi övé. Én őtet az ország legszebb tájába tészem be, 's közel lesz hozzám lakása; mert a' szükség még őt esztendőig fog tartani. — Ekkor nyakába esvén Benjaminnak, mind ketten sokáig sírnak vala, 's olly hangosan, hogy zokogása az egész házban hallatszott. Új köntösöket varrata mindeniknek, de a' kedves Benjaminnak ötöt, 's ennek azon felül háromszáz pénzeket ajándékozta. Atyjának tíz erős szamarakat küldte megterhelve Egyiptusi drágaságokkal, és tíz kancza szamarakat, gabonával és egyéb élelemmel.

'S a' mint ezek haza érének, ezt mondák atyjoknak: Atyám, a' te fiad József él, 's második Egyiptusban a' Faraó után. — De Jákób nem mere hinni szavaiknak, míg a' szamarakat meg-

Játá. Elég nekem, ngymond, hogy az én fiam József él; elmégyek, hogy lássam őt, minekelőtte meghalok.

Leméne tehát Egyiptusba minden házanépével, melly hetven lélekre szaporodott. És midőn József neki elébe méne, így szólította meg: Fiam, immár örömmel lépek koporsómba, mert meglátalak tégedet.

XXXIII.

JÁKÓB EGYIPTUSBAN.

I. Mózes' XLVI. Rész. — Vil. 2299. eszt.

Megértvén József hogy atyja Jákób közelít, elébe méne neki a' Gózsén földéig, és a' mint meglátá szekerét, kiszálla előtte a' magából. Az öröm eluémítá szózatjaikat, 's egymásnak karjaik között sok ideig nem fejtözhetének ki. Eggyütt mentek bé a' városba, 's József az öreg a' Faraónak bémutatta.

Mennyi idős vagy te? kérdé a' Faraó, 's Jákób felele: Az én bujdosásom száz és harmincz esztendő; kevés és teljes nyomorúsággal a' mi hátra vagyom, 's napjaim nem érik utól atyáimnak napjaikat.

József atyjának és testvéreinek a' Gózsén termékeny tartományát nyerte meg, azt akarván, hogy ne eggyütt lakjanak az Egyiptus' fiaival, hanem külön ezektől, nehogy az eggy

Isten' tisztelete mellől a' bálványok' tiszteletére hajoljanak. Elnondá egyszersmind Faraónak és az Egyiptus' lakosainak, hogy ők Kanaánban marhanevelő emberek voltak, mert az Egyiptus lakosai előtt a' marhalegeltetés igen alacsony, sőt utálatos foglalatosságnak tekintetett.

Jákób még tizenhét esztendő't éle Egyiptusban. Midőn vége eljött, megesketé Józsefet, hogy az ő tetemei nem Egyiptusban fognak eltemettetni, hanem elvitetnek Kanaánba. Gyermekének fogadá a' József' két fíjait, Manassét és Efraimot, 's megáldá Józsefet, és ezt mondá neki: Az az Isten, kinek előtte az én atyáim, Ábrahám és Izsák jártanak, ki engem a' mai napig megtarta; az az Angyal, ki engem mindig ótalmazott, áldja meg e' gyermekeket, hogy nevelkedjenek és szaporodjanak e' földön. — Most fíjainak mindenikére monda áldást, 's így szóla: Én meghalok, de Isten véletek lesz, és haza visz titeket, a' ti atyáitok' földére. — Akkor meghala. József pedig leborúla az atyja' arczára, síra, és csókolgatá azt.

Teste drága kenetekkel kenetett meg, 's József és az ő testvérei 's az ország vénei (legelsőji) elvitték a' Kanaán földjére, 's azon szirtbe temették el, hol az Ábrahám' és Izsák' tetemei is feküsznek.

József száz tíz esztendő't éle (megholt a' Vil. 2369. eszt.) 's nyolczvan esztendeig kor-

mányzotta Egyiptust. Kanaánban akara ő is temettetni. Tetemeit Mózes vitte oda, 's József Sicheim mellett takarítatá el.

XXXIV.

MÓZES SZÜLETIK.

II. Mózes' I. II. Rész. — VII. 2433. eszt.

Meghalván József, 's nagyon elszaporodván a' zsidóság, az Egyiptus' lakosai neheztelve látták, hogy a' kitartott zsellér most annyi akara lenni mint ők, gazdák. Tartának azonfelül, hogy a' nehéz időkben nekik még veszedelmek is lehetnének. Hogy számok fogyjon, városokat építetének általok; és minthogy így még inkább látszának szaporodni, Faraó'ok parancsolatot hirdete ki, hogy a' melly zsidó-aszszony sugyermeket szül, vesse a' Nil' habjaiba.

Eggy ilyen három holnapig táplálgatá titkon gyermekét. Nem mervén azt tovább tartani, ládát fona kákából, beönté kívül és belől gyantával, hogy a' víz annak nyílásin bé ne folyjon 's a' gyermeket el ne fulassza, 's a' ládát kiereszté a' vízre. Talán, úgymonda magában, Isten küld valakit, ki a' gyermeket megszánja, 's a' haláltól megmentse.

A' gyermek' leánytestvére megállá bizonyos távolyságban a' víz' szélén, 's lesé mi fogna történi a' ládával. 'S íme a' Faraó' leánya ki-

kijöve, megferedni a' Nílben, 's meglátá a' víz' színén lebegő ládát. — Parancsolá kísérlőjének hogy azt hozzák elő, 's a' mint felnyiták, egy zsidó fiugyermeket látának benne. — Ezt nekem Isten adá, mond a' királyi leány, 's én felnevelem, mintha tulajdon gyermekem volna.

A' lesben állott zsidó leányka ekkor előjött, 's így szóla a' Faraó' leányának: akarod e hogy keressek valakit az Izrael' nemzetségében, ki a' gyermeket felnevelje? — Menj, felele a' Faraó' leánya, 's hozzad elő hozzám, ha valakit találsz. A' leány szalada, 's előhozá Jochabedet, Amránnak feleségét és a' talált kisdéd' anyját; 's a' Faraó' leánya a' gyermeket Mózesnek (vízben-talátnak) nevezte. Áltadá a' zsidónénak, nagy bért ígére neki, hogy tejével táplálja gondosan, 's meghagyta, hogy ha majd jární fog a' gyermek, hozza fel hozzá, az udvarba.

XXXV.

MÓZES MÁR FÉRFIU.

II. Mózes' II. Rész. — Vil. 2473. eszt.

Tudta Mózes hogy ő zsidó szülék' gyermeke, 's ámbár megtartójának anyai szeretete, 's a' gondos nevelés mellyet az Egyiptus' Pappjainál és az Udvarban veve, neki a' legesillogóbb méltóságokig nyitának utat, ha magát Egyiptusinak, 's nem Zsidónak tekinteti; magas szí-

ve mindazáltal nemzete felé hajla. Nem szédítheté el őtet a' csillogás, 's készebb volt együtt sanyargattatni hazája' fíjaival, mint ezeket az Egyiptusiakkal sanyargatni.

Eggy nap, látván hogy a' Faraó' eggyik tisztviselője kegyetlenül sujtogat egy szerencsétlen Zsidót, körütekintve elébb, ha nem látja e valaki, agyon ütötte azt, és hogy tette ki ne világosodhassék, elásá a' homokban.

Más nap látá hogy két Zsidó veré egymást. Nem túrhethén az igazságtalanságot, megszólítá a' vétkest, 's ezt mondá neki: Hát nem elég e, hogy benneteket az Egyiptus lakosai nyomorgatnak, 's felejtethitek, hogy egy nemzet' tagjai vagytok? Ne bántsátok egymást.

De a' megfeddett ezt felelé Mózesnek: 's ki teve téged bíróvá miköztünk? Engem is úgy akarsz e megölni, mint minap a' tisztviselót?

Mózes elrettene a' szóra, 's látván hogy a' Faraó' parancsolatjából kerestetik, megszökött, 's átméne a' Midianíták' földjére.

XXXVI.

MÓZES JETHRÓNÁL.

II. Mózes' II. III. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Mózes, a' Midianíták' földén bújdosván, eggy nap a' kút mellett üle; 's íme a' Jethró Pap' hét leányai eljövének juhaikkal, hogy azokat a' kút-

hól megitassák. De némelly pásztorlegények előbb akarák megitatni a' magokét, 's elkergeték onnan a' hét leányt. Mózes haragra gyűlta a' legények ellen, elverte őket, 's a' leányok' nyájait maga itatá meg. Azok elvitték az idegen ifjat atyjokhoz, 's az szolgáljává leve a' Papnak, végre pedig leányát Czíporát feleségül vette.

Sokat forgatván itt elméjében miad tulajdon sorsát, mind nemzete' szenvedéseit, eltökélte magában hogy társait a' Faraók' elviselhetetlen járma alól kiszabadítja. Hirre cressz-té tehát a' mi vele legközelebb történt. Egy nap, ugymond, a' Hóreb' hegyén legeltetem juhaimat, 's égni láték egy csipkebokrot. Meg nem foghatám mint történhetik, hogy a' bokor ég, 's még is épen marad minden ága, minden levele, 's közelébb menék felé. De a' bokorból egy szózat hallatá magát: Oldd le lábaidról saruidat, mert szent a' hely, mellyhez közelítesz. — (A' keletieknél levetett saruval közelíteni valami helyre, úgy vala jele a' tisztelésnek, mint midőn most süveget veszünk.) Megláttam népem sanyargattatását Egyiptusban 's le szállék egeimből, hogy lehozzam onnan, 's olly földre vigyem által, hol tej és méz foly. (azaz, hol azon bővségben árada el az áldás, mint másutt a' víz.) Menj te és mondjad a' Faraónak, hogy ÉN kívánom elbocsátatni népemet; ÉN, kinek nevem EHEJE, mert én VAGYOK.

Légy te vezére népemnek, 's testvér bátyád Aron segítjen a' munkában.

Mózes mentegeté magát, hogy neki nehéz nyelve van, 's akadozó a' beszédben. 'S az Úr monda neki: Ki ada száját az embernek? ki teremte siketet és némat, és ki látót és világtalant? Ki egyéb mint én? Én lések a' te beszéddel; én tanítalak meg, mit szólj.

Mózes erre: Nem fognak nekem linní. Azt fogják mondani hogy te itékem meg nem jelleül.

Erre monda Isten: Mi van kezédben? — Mózes felele: Pálca. — Isten parancsola: Vessd földre.

Mózes földre veté pálcáját, 's a' pálcza azonnal kígyóvá leve, 's futni kezdé a' földön, hogy Mózes maga is megrettene.

Isten most parancsolá, hogy nyújtsa ki kezét, 's a' kígyót kapja meg. 'S a' kígyó pálczává változott.

Most ismét parancsolá, hogy cressze kezét kebelébe. Mózes engede a' parancsolatnak, 's midőn azt onnan kivoná, a' kéz olly fejér vala a' bélpoklosság' varaitól, mint a' hó. Eresszed kebeledbe még egyszer, mondá Isten. 'S a' mint Mózes ismét kivonta kezét, az olly egészes vala, mint annakelőtte volt.

MÓZES A' FARAÓ ELŐTT.

II. Mózes' V. Rész. — VII. 2513. eszt.

Az emberi elme' kimiveltetésének legfőbb pontján azon időkben az Egyiptus' papjai állottak, de a' nép setét vakságban élt; mert a' papok azon mértékben igyekezének őket tudatlanságban tartani, mellyben magok a' természet' isméréteben minél messzebbre haladtak. Mózes fel vala avatva titkaikba; és mivel az Egyiptus' lakójinál a' jó czélt nem felvilágosító okokkal, hanem csudatétekkel kelle segíteni, azon eszközöket vevé elő, mellyeket az idő kívánt.

Ő tehát, és testvér bátyja Áron, elmenének a' Faraóhoz: Mózes ekkor nyoleczvan, Áron nyoleczvanhárom esztendősek, 's Istennek ize-netét így adák elébe: Így szól az Úr: Hagyjad kiköltözni Egyiptusból az én népemet, hogy nékem üljön hálainnepet a' pusztában.

Kevélyen felele a' Faraó: És ki az a' ti uratok, kinek én engedelmeskedni tartozzam? Én urat nem ismerek, 's a' népet távozni nem engedem.

Mózes földre veté pálczáját, 's a' pálcza kígyóvá leva. De a' Faraó ezen meg nem indúlt. Sőt ezentúl még inkább sanyargatá a' népet. Az ő papjai ugyan azt tevék Mózes előtt a' magok pálczájikkal.

Mózes ismét előjöve a' Faraóhoz, midőn az épen a' Nil' szélén sétála, 's megújítá kérését. A' Faraó itt is kimondá neki, hogy a' népet nem ereszti. Ekkor Mózes parancsolá Aronnak, hogy vesszejével csapja meg a' Nilt. 'S a' Nil, és minden egyéb vize a' tartománynak, vérré változék, hogy ember és barom nem olthatá szomjúságát, 's minden halak kiholtanak. A' Faraó azzal nem gondola, mert az ő papjai is vérré változtaták a' vizet. De a' vért nem tudák visszaváltoztatni vízzé, a' initt Mózes előttök teve.

Mózes kinyújtá pálczáját Egyiptusnak minden folyományai, patakjai és tavai felett, 's a' békák' kimondhatatlan sokasága elborítá az országot. A' Faraó' palotája, minden szoba, minden ágy, minden sütő kemenczék, és minden tészta, tele vala békákkal. A' Faraó megszélidült. De mihelyt a' Mózes' intésére eltűntenek a' békák, szíve újra megkeményedék.

Mózes harmadszor is előjöve; megüté pálczájával a' földet, 's minden porszem apró bogarakká változék, 's csipkédé az embereket és állatokat. De a' Faraó hajthatatlan marada.

Mózes negyedszer jöve elő, 's a' Faraó' lakását és az ő híveinek házaikat tetvek lepék el. A' Faraó megdöhbene, 's megígéré hogy elbocsátja a' népet. De midőn indulni akarának, ismét ellenzé nekik a' menést.

Ötödször pusztító döghalál jöve Egyiptusra,

emberek, marhák, tevék, szamarak rakásra hullának. 'S a' Faraó még sem szelídíté meg szívét.

Hatodszor Mózes tele szedé markát hamuval, 's a' Faraó' jelenlétében felveté a' nap felé. Fekélyek lépék el az embereket, barmokat. A' Faraó az marada, a' ki volt.

Hetedszer az égnek nyújtá ki pálczáját, 's olly fellegek torlódtak egygyüvé, millyeket Egyiptus soha nem látott, miolta ott emberek lakoztak. Irózarosan szakada a' jégeső, 's ropogtak a' mennykövek. A' Faraó felkiálta: Isten igazságos: mi pedig, én és az én népem, mi vétkesek vagyunk. Kérjétek Istent, szüntesse meg a' jégesőt és mennydörgéseket, 's akkor eleresztelek. — De mihelyt a' veszély megszűnt, visszavoná szavát, 's nem ceszté őket.

Most újra kinyújtá pálczáját Egyiptus felett, 's számtalan sokaságban jelenének meg a' sáskák, 's elemésztének minden füvet és veteményt. A' Faraó mindent ígére, de ismét megszógte szavát.

Ekkor olly sűrű setét uralkodék Egyiptuson, harmad napig, hogy senki sem láthatá a' mellette állót, míg az Izrael' népe felett vídám fényben sütött a' nap. A' Faraót ez sem tudá megindítani.

Végre öldöklő Angyal méne keresztül a' tartományon, 's megölé az Egyiptusiaknak minden elsőszülöttjeiket, embereknél és barmok-

nál. Magának a' Faraónak elsőszülöttje is meghala. E' tizedik csapásra a' Faraó felkele ágyából, 's előhivatá Mózeset és Áront, 's így szóla hozzájuk: Keljetek fel, és menjetek ki az én népem közzül, és valamitek van, vigyétek magatokkal.

XXXVIII.

MÓZES KIHOZZA A' NÉPET.

II. Mózes' XI. — XV. Rész. VII. 2513. eszt.

Isten kijelenté a' maga népének, mi fogna következni a' jövő éjjel, és hogy akkor osztán a' Faraó őket útnak fogja cesztetni. Meghagyá tehát, hogy minden háznál öljenek bárányt; minden férfi, ki a' háznál vagyon, övedze körül derekát, saruja légyen lábain, botját végye kezébe, 's egyék a' szerint, és sietve, mint a' ki útnak indul; a' bárány' vérevel pedig fesse be küszöbét, hogy midőn az öldöklő Angyal ott elmenend, ismerje ki, ott Zsidó lakik e vagy Egyiptusi gazda, 's a' Zsidót ne illesse. Az asszonyoknak meg vala parancsolva, hogy az útra süssenek kenyereket.

Minđ ez teljesítetvén, az Izrael' népe útnak indúlt, hatszáz ezeren, asszonyaik és gyermekeik nélkül. Ezeket követték eselédjeik, szolgálójik, barmaik. Isten maga vezérlé őket, nappal setét felleghen, hogy a' hőség el ne ijekas-

sza; éjjel világos fényben, hogy az utat láthassák.

Most egy völgybe értenek el, közel a Veres-tengerhez, melly Egyiptust Ázsiától elválasztja. Előttök állott a tenger; jobbra és balra kősziklás hegyek; 's íme a Faraó útnak indult, hatszáz ezer szekérral és minden hadával, hogy erővel visszafordítsa, mert újra megbáná hogy eleresztette volt. — 'S a megijedett nép panaszokra fakadt Mózes ellen, hogy őket Egyiptusból kihozá. Avagy nem jobb vala e ott nyugalomban élnünk, bár nyomorgattatánk, mint itt, körülfogva a tenger és a két sor hegyek által, elveszni? ezt mondták.

Mózes előtt felkele a felhő az Izrael és a Faraó hadai közt; világítva a Zsidóknak, a Faraó hadai felé pedig sötéten, hogy ezek amazokat a homályban utól ne érhessék.

'S most elértenek a tengerhez. Mózes azt megcsapá pálczájával, 's a víz nyílást csinála, mintha két fal emelkedett volna egyik parttól a másikig. Meleg szelek kelének elő, 's kiszáraszták fenekét, hogy az Izrael népe annak medrén sár nélkül méne keresztül. De most betére nyílásába a Faraó serge is. Siessünk utánok, kiáltá a Faraó, hogy érjük utól őket. Azomban a Mózes serge kiszállott vala a partra. Akkor parancsolá Isten Mózesnek, csapná meg ismét a tengert. 'S a vizek legottan ös-

szeomlottanak, 's oda temeték a Faraót, minden harczolójival, minden szekereivel.

XXXIX.

MÓZES' DIADALI ÉNEKE.

II. Mózes' XV. Rész.

Mózes most összegyűjtötte a népet, hogy az Úrnak adjanak hálát a nékiek engedett győzedelmért. 'S a nép hárfák' zengése mellett ez éneket éneklé hatalmas Megtartójának:

Énekeljünk az Úrnak, mert erősnek bizonyította magát, 's a lovat a rajta ülővel tengerbe merítette.

Nékem Jehova az én dicsőségem; ő nekem idvem és erőm, ő nekem Istenem, 's magasztalom őtet; ő Istene az én atyáimnak, 's magasztalom azt. Erős ő, 's Mindenható neve.

A Faraónak elmeríté szekereit és hadait a tenger habjaiban, 's a Sás-tengerben sergevezéreit mind elsüllyesztette. Oda boríták a habok, hogy elmerültenek a vízben, mint a kő, melly belé löketik.

Te erős, karod esillogva dicsőítette meg magát; megverte a gonoszt, 's jobbold összetöré ellenségeinket. Azok el vannak döntve, 's dicsőséged nagy fényben ragyog.

Kiméne haragod 's megemésztette őket, mint a mezők avarát a tűz. Feltorlódtanak

a' habok hatalmas lehelésednek, 's megálltanak futásokban. Akkoron így szóla az ádáz kergető: Utánok erdek nekik, elfoglalom kincseiket, 's megosztom hadaim között. Haragomat véroikben oltom el, 's jobbam őket összetördeli.

De te kiküldéd svatagaidat, 's a' tenger őket elborítá. Mint az ólom, akként süllyedtenek a' vizek' mélységeibe.

Ki hasonló tehozzád erőben, o Jehova? kinek ragyog így szentsége, és ki' dicsősége terjed ennyire? ki illy csudálatos? Felemeléd jobbodat, 's őket azonnal elnyelé az örvény.

Te irgalommal voltál azok eránt, kiket népeddé választottál; kiszabadítád őket, 's immost vezérled a' nekik készített helyre, eltelve erőben, hatalomban.

Haraggal kelének ellenünk a' mi gyötrőink, 's a' Philisztium' lakóji dühöngöttek bosszújokban. De az Édom' fejedelmei megrendültenek ijedtökben; reszkettek a' Moáb' hatalmasai, 's a' Kanaán' nemzetségét félelem szállotta meg.

Repíts borzalmat és rémülést közzéjek hatalmas karoddal, te Nagy! hogy merevedjenek kővé, valamig útban léssen a' te néped; az a' te néped, mellyet sajátodnak választottál.

Urunk, te azt bizonyosan elviszed oda; áltülteted örökös erős hegyére; azon állandó lakha, mellyet neki készítettél. Áltülteted azt

Szented' Szentjébe, melly te munkád, Jehova uralkodni fog örökkön és örökké.

A' Faraó beméne a' tengerbe, lovaival, szekereivel, és lovagjaival, 's az Úr rájuk borította a' vizeket. De az Izrael' gyermekei száraz lábbal mentek keresztül rajta.

Énekeljünk az Úrnak, mert erősnek bizonyította magát, 's a' lovat és a' rajtaálót tengerbe merítette.

XL.

M A N N A.

II. Mózes' XVI. Rész. — VII. 2513. eszt.

De az öröm nem tarta sokáig a' hálátalan népnél. Pusztaságokba jutván, hol nem voltak kajlékok, nem voltak művelt mezők, elkezdének zajgani Mózes és Áron ellen, 's vádlák és szidalmazák őket, 's vissza vágyakodtak az elhagyott boldog honba. Mózes megdorgalá a' békétlenkedőket, 's érezteté velek, hogy midőn őtet szidalmazták, Istent szidalmazták, kinek parancsolatjára Egyiptusból kijöttek. — Várjátok a' holnapi napot, mondá nekik, 's aludkodva látjátok meg az Úr' dicsőségét.

És íme még az nap reggel hullott az égből a' manna, és az így tartott bujdosások' egész ideje alatt. A' nép csudálkozva látá, hogy a' föld fejére vala hintve tőle. — Ekkor mondá

Mózes: Imhol a' kenyér, mellyet az Úr táplás-
lástokra ad. Jertek mindennap, minckelotte a'
nap felkél, 's szedjetez a' mennyire más regge-
lig szükségtez leend; de soha ne többet an-
nál, mert az egy napon túl megromlana. De
szombatnap manna esni nem fog; az előtt reg-
gel tehát kétannyt szedjetez mint másszor. —
Szombatnap az meg nem fog romlani.

XLI.

VÍZ A' KŐSZIRT BÓL.

II. Mózes' XVII. Rész.

A' nép Raphidim táján nem találta vizet, 's
kétségbe esvén, hogy mindnyájan elvesznek,
újra fellázada vezérekre, 's fenyegeték, hogy
megkövezik, mivel őket e' sivatag vidékekre ho-
zá. Jehova parancsola Mózesnek, hogy a' nép
öregével menjen fel a' Hórebre, 's vesszejével,
mint ott a' tengert, csapja meg most a' kőszik-
lát; az olly bőven fog önteni vizet, hogy ma-
goknak 's marhájoknak elég lesz. Mózes meg-
tevé a' mit az Úr parancsola, de, mintegy ké-
telkedvén, ha meg lesz e bizonyosan a' mi ne-
ki ígértetek, két ízben csapta meg a' szirtet. —
Az Úr neheztefe a' nem teljes hitért, 's kimon-
dá neki, hogy ő ezen vétke miatt, az ígértet'
földébe bémenni nem fog.

XLII.

AMELECH MEGVERETIK.

II. Mózes' XVII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

A' nép ki vala fáradva bujdosása' terhei-
ben, 's fegyver nélkül volt. Az Amelech' népe
látá azt, 's rájok üte Raphidim körül. Mózes
parancsota Józsuének, hogy az egész sokaság-
ból szedje ki a' legbátrabbakat, 's küzdjön meg
az Amelech' népével; ő felmegyen a' hegyre, 's
imádkozni fog győzelmekért.

Felméne tehát testvér bátyjával Áronnal
és Húrral; 's leborúla Isten előtt, 's az ég felé
emelte karjait. 'S valamíg karjait sem tartha-
ta, csatázó serge mindég győzött; de midőn so-
kára karjai elzsibbadának, 's nem vala többé
ereje azokat fenntartani, ingani kezdett a' har-
czoló Józsué' szerencséje is. Látván ezt Áron
és Húr, egy kőre ülteték Mózeset, 's egyik
karját egyike, másikat másika tartogatta. A-
melech így, midőn hanyatlott a' nap, verve volt,
's Józsué győzödelemmel tere táborokba.

XLIII.

MÓZES TÖRVÉNYT HIRDET.

II. Mózes' XVII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Három holnap múlva azután hogy kijöttek
vala Egyiptusból, elértenek a' Sinai' hegyéhez.
Mózes felméne a' hegyre, 's az Úr ezt mondá

neki: Látatok mit eselekvém az Egyiptus' Faraójával; hogy úgy hordalak tenyeremen mint a' saskesely hordja szárnyain fíjait. Ha megtartandjátok a' mit törvényül szabtam előtökbe, ti lesztek nékem legkedveltebb népem a' földön. — A' mint a' nép ezt megértette, felkiálta örömeiben: Valamit az Úr parancsoland, mi azt híven teljesíteni fogjuk.

'S egy reggel, mellyet nekik Mózes előre kimutatott vala, ő és bátyja, Áron, felmenének a' hegyre, a' nép pedig annak aljánál maradt, mert meghagyta az Úr, hogy a' melly határt ott Mózes vont vala, senki által lépni ne merje; valaki azon általhágand, legottan meghal. 'S íme a' hegyet sűrű köd fogta be; villámlások és mennydörgések hallatszának bérezéről, és egy éles-hangu trombita, 's a' hegy hasonló leve az égő kemencez' tüzéhez, hogy az álmétkodó nép, a' hegy alatt csaknem megvakult a' láng' látásában, 's a' dördületek' és a' trombita' hangjától csaknem megsiketült, mert az Úr itt ön maga szólott. A' népnek nem volt elég ereje halani az Úr' erős szózatját; kérék tehát Mózes, hogy nekik ő mondja el a' mit az Úr parancsol. 'S Mózes nekik ez ígéket kiáltá alá a' béreztől:

I. Nép, én vagyok a' te Úrad, én a' te Istened; én hoztalak ki a' rabszolgaság' honjából: idegen istenid ne legyenek néked énelöttem. —

(az az: Rajtam kívül senkit isten gyanánt ne tisztelj.)

II. Ne csinálj képet, hogy azt imádjad.

III. Istened' nevét tiszteletlenül ne említsd.

IV. Szenteld meg a' Szombatot, 's az nap' szünj meg munkálódni, hogy a' hetedik napon lelkiek felől gondolkozhassál.

V. Tiszteld Szüléidet, 's hosszú ideiglen élsz a' földön.

VI. Ne ölj.

VII. Keröld a' test' fertelmét.

VIII. Ne lopj.

IX. Ne mondj hamis bizonytságot.

X. Ne kívánd a' mi másé.

 XLIV.

ARANY BORJÚ.

II. Mózes' XXXII. Rész. — Vil. 2513. eszt.

Mózes negyven nap és negyven éjjel mülata Istennél a' hegyen, 's most lelépe a' két táblával, mellyre maga az Úr véste vala fel a' kihirdetett tíz parancsolatokat. De melly gonoszság történt a' nép közt, míg ő távoly vala! A' nép ismét vissza kíváncozék Egyiptusba; 's minthogy azok az ő isteneket bika' képében tisztelék, kényszeríték Áront, hogy nekik állítana illy alakú bálványt. Ez nem állhata ellent vétkes kívánságoknak, 's nekik egy bikát

faragtata fából, melly kisedé lévén, borjúnak mondatott, 's a' habonás nép hozta fölönfüggőjít, hogy annak aranyával a' bálványt vonná be. Elkészülvén így az arany borjú, körül-tánczolgaták azt, mint az Egyiptusiaknál vala szokásban, 's magasztaló énekeket mondanak neki *).

Mózes, látván hogy a' hálátalan nép az ő Istenének ennyi jótételei után sem javúlhat meg, szertelenül elkeseredék, 's lelke' fájdalmában a' tíz törvény' két tábláját elvetette. — De most haragra gyúladott ellenek, oltárokat fel-döntötte, a' borjút összetörte, elégette, 's hamvát és az arany' porát vízbe öntötte, 's a' néppel büntetésül megitatta.

Areza, midőn Istentől a' Sínai hegyéről alá szállott, ragyoga mint a' nap, hogy mikor szó-lani akara a' néppel, kénytelen vala fejét fátyollal vonni be.

XLV.

PAPI TÖRVÉNYEK.

II. Mózes' XXV — XXX. Rész.

Most újra felméne a' hegyre, hogy azon tör-

*) Egyiptus' lakójit Osíris Királyok tanítá ökrrel (bikával) szántani, 's a' hálás maradék az ő emlékezetét innen tisztelé bika' képében. A' melly ökröt nekik Áron faragtata itt, olly kicsiny vala az Egyiptusihoz képest, mint egy borjú, 's ez itt azért mondatott borjúnak.

vényeket végye által Istentől, mellyek az ő tiszteletére 's a' templomi szolgálatokra tartoznak.

Összegyűjté tehát a' népet, 's kijelentvén előttök az Úr' akaratját, meghagyta, hogy arany fölönfüggőjiket, karpereceiket, gyűrűjüket, legdrágább edényeiket, szövédékeiket 's illatjaikat hozzák elő. Azok engedelmeskedének, 's olly buzgón, hogy Mózes, nagyobb számban látván mindent mint a' mire szükség vala, kihirdette, hogy többet már ne hozzanak.

A' szent Hajlék egy harmincz-singnyi hosszúságú 's húsz-singnyi szélességű sátor vala. Folyosó vette környül, 's abban tartatának az apróbb, mindennapi áldozatok. A' sátor' elején volt a' pitvar, 's itt tartatták a' fel nem darabolt állatok' áldozatai, itt állottak a' szent kenyerek, mellyekből enni csak papnak volt szabad. Hátuljában volt a' Szentek-Szentje, hova egyedül a' Fő-Pap meheté be, 's az is esztendőt által csak egyszer. Itt vala a' Frigyláda, gazdagon beborítva arannyal; hossza harmadfél sing, szélessége 's magassága másfél. Négy szegeletein ugyan-annyi karika, 's a' négy karikában két, arannyal beborított rúd. Ebben állott a' Szövetség-táblája, 's a' Frigyláda szélén két Chérub, szembe állítva egymással, 's arcokkal tisztelettel hajolva a' Kegyelem' táblájára, mellyet szárnyaikkal fedtek bé.

A' szent gyertyatartó, aranyból, hat ággal;

aranyból a' tömjénező is, 's az asztal, és a' vízi medence.

Az esztendőnként egyszer tartatni szokott ünnepek közt legnevezeteseb vala az Engesztelés' ünnepe. Ezen egész Izrael böjtölt. A' Fő-Pap előbb egy barmot öle meg a' maga bűneiért; azután beméne a' Szentek-Szentjébe, 's a' Frígláda felett álló Kegyelem-tábláját behinté a' marha' vérével, a' nép' bűneiért.

Ezen egy és nagy ünnepen kívül vala még három: 1. a' Kovásztalan-kenyéré, más nevével Páskaünnep, az Egyiptusi kiszabadulás' emlékezetére; 2. a' Hetek' ünnepe, ötven nap mulva az első után, a' tíz törvény' kiadásának emlékezetére, 's ezen mutatának be a' mezei termések' zengéji; 3. az Ernyók' ünnepe, hálaként, hogy az aratást és szüretet elvégezheték.

Halálos gonosztétért nem vala szabad áldozatot tenni. A' papi méltóság Áronnak és maradékainak vala feltartva. A' Lévi nemzetsége a' papok' segélyére állítatott, 's felvigyázni, hogy a' szent helyhez tisztátalan állat ne közelíthessen.

XLVI.

POLGÁRI TÖRVÉNYEK.

I. A' ki atyját vagy anyját megüti, haljon meg.

II. A' ki atyjának vagy anyjának gonoszt mond, haljon meg.

III. Jövevényen ne kövess el igazságtalanságot; emlékezzél, hogy te is az valál Egyiptusban.

IV. Ha bántod az árvát, az felkiált hozzám, 's én meghallgatom.

V. Ha ellenséged' ökre, szamara elvész, 's te megtaláltad, hajtsd vissza neki.

VI. Senmi vért meg ne egyél.

VII. Ha felebarátod megszorúl, adj kölcsön neki.

VIII. Más határát el ne foglald.

IX. Haki hamisan tesz vallást, szenvedje a' mit szenvedtetni akara.

X. A' megvett városnak el ne pusztítsd előfajit.

XI. Haki embert lop, vagy elád, haljon meg.

XII. Ne kösd fel a' nyomtató ökör száját.

XIII. Ne tarts kis és nagy mértéket; kicsinyt másnak, magadnak nagyot.

XIV. Kelj fel székedről az öreg előtt, 's tiszteld ősz hajait.

XV. Ne mondj gonoszt a' siketnek, 's a' vak' elébe ne vess, a' miben megbotolhasson.

XVI. Átkozott a' ki megtéveszti menésében a' világtalant.

XLVII.

FÜRJEK.

II. Mózes' XVI. Rész.

A' nép megúntá vala a' mannát, és ismét zúgolódek. Mennyivel vala jobb Egyiptusban lennünk, hol ugorkánk, dinnyénk, hagymánk vala, 's nagy bővségben! Ki ad azt nekünk itt? ki ad húst?

Isten inte, 's szél kelé a' tenger felől, 's ki-mondhatatlan sokaságban hajta elő fürjeket. Eggy napi távolyságra a' föld el vala terítve vele, 's a' fürjek csak két réfnyre repültek földszín felett, hogy baj nélkül leheté fogdosni. De a' hálátalan panaszt nyomban büntetés követte; mert a' nép mohon éven, megbetegvék, és sokan elholtanak.

XLVIII.

NÁDÁB ÉS ABIHU; — AZ ISTENKÁROMLÓ;
A' SZOMBAT' MEGTÖRŐJE; — MÁRIA.

III. Mózes' X. és IV. Mózes' XII. Rész.

A' hálátlan népet Istennek fenytések és büntetések által kelle igazgatni, 's ennek sok példáját adá.

A' szent Sátorban éjjel nappal égett a' szent tűz, és hogy el ne alhasson, az Áron' fiai rendeltének őrzésére. De Nádáb és Abihu el hagyák aludni, 's idegen tüzet vivének a' sátorba. Isten lángot bocsátott alá, 's az hamuvá égette testüket, holott gyoles ruhájokat nem érte romlás.

Eggy ember vádoltatott, hogy szidalmazá Istent. Mózes a' tanúktól azt kíváná hogy tegyék fejére jobbjait, 's úgy esküdjenek. Megmaradván vallások mellett a' tanúk, a' bünös megköveztetett.

E' büntetés érte azt is, a' ki Szombatnapon töréket szede a' mezón.

Mózes nem kerülheté ki az irigységet, 's maga Áron is, 's testvérek Mária (vagy Mirjám), kifakadának ellene, mivel Czipora elsőbb felesége' halála után idegen eredetű Asszonyt veve nőül. Isten megkegyelmezett Áronnak, de Máriára bélpoklosságot bocsáta, melly ellepé egész testét. Mózes esedezék érte, 's az Úr megkegyelmezett Máriának, de meghagyta, hogy eggy hetet távol töltsön a' tábortól. Az alatt meggyógyult, 's visszatére társaihoz.

XLIX.

JÓZSUE ÉS CHÁLEB.

IV. Mózes' XIII. Rész. — Vil. 2514. czt.

A' nép végre eljuta a' Kanaán' széléig. M6-

zes kiválasztá Józsnét és Chálebet, és még tízet azonfelül, egyet egyet minden nemzetségből, hogy menjenek, 's tekintsék meg a' tartományt, 's hozzanak hírt neki. — Áldott föld! mondá Józsue és Cháleb, 's méltán mondák róla hogy benne méz és tej foly. — (azaz, hōv mézben és tejben). Íme lássátok e' figéket, gránátalmákat, és e' temérdek szőlőgerézet, mellyet két szolgálk hoznak egy rúdon. — De a' más tíz nem így beszéle. Hegyes, köves, sovány föld; előli a' kik benne laknak egészgtelen voltával; kőfalaik az egekig érnek, 's óriások lakják, kikhez képest mi olly kisdetek vagyunk, mint hozzánk képest a' sáskák.

E' hírre elrettene a' nép, 's kétségbe esvén, meg akará kövezni Mózeset, mivel őket megsealta. De Isten hirtelen halállal büntette meg azokat, a' kik a' népet hazug hírekkel töltötték el.

L.

KORÉ, DÁTHÁN, ABIRÁM.

IV. Mózes' XVI. Rész. — Vil. 2514. eszt.

Három Levitának nehezen esék hogy a' Fő-Papi méltóság Áronnak adatott, és maradékainak, 's így ők arra el nem juthatnak. Elcsábítván tehát kétszázötven nevezetes férfiakat, fel-támadának Mózes és Áron ellen, 's kimondák ezeknek, hogy utalkodásokat elímták; ideje

volna hogy annak egyszer már véget vessenek. Mózes meghagyá a' Levitáknak, hogy más nap jelenjenek meg a' nép előtt tönjenező csészéjikkel; Áron is felhossa a' magáét.

Megjelenének, 's Mózes egyfelől Áront, másfelől a' három pártost állította, feleségeikkel és gyermekeikkel, 's külön a' kétszázötven elcsábítottat. Akkor mondá a' népnek: Lássátok, hogy a' mit cselekedtem, az Úr' hagyásából cselekedtem; íme az Úr' maga kél bizonyágonra. Alig mondotta ki a' szót, 's Kóré, Dáthán, Abirám alatt megnyilt a' föld, 's őket, feleségeiket és gyermekeiket elnyelte, 's az égből tűz szállott alá, 's megemészté a' kétszázötven pártost.

LI.

ÁRON' VESSZEJE VIRÁGZIK.

IV. Mózes' XVII. Rész. —

Isten újabb jelét kíváná adni, hogy Áront és az ő maradékait akarja látni a' Fő-Papi méltóságban, 's parancsolá, hogy a' tizenkét nemzetnek mindenike vigyen egy egy vesszőt a' Szent-Hajlékba, 's hagyja ott; a' Fő-Papság azé Ieszen a' kinek vesszeje más nap is élni fog. — Más nap megtekinték a' vesszőket, 's a' tizenegy el vala száradva, de az Ároné kilevelezett, 's virágokat hajta.

LII.

ÉRCZ KÍGYÓ.

IV. Mózes' XXI. Rész. — Vil. 2552. eszt.

A' nép elúnta a' hosszas bujdosást a' pusz-
tában, 's újabb panaszokra fakadt Mózes ellen,
hogy őket mindennel bővölkedő honjokból ki-
esalta; itt sem kenyerek, sem vizek, 's ők belé-
úntak a' mamába. Isten tüzes kígyókat küldé
a' zügolódókra, mellyek őket halálra mardosák.
Akkor parancsolá Mózesnek, hogy öntene ércz-
ből egy kígyót, 's azt emelvé fel a' nép között.
'S valaki a' megmártak közzül felpillantá az ércz
kígyóra, azonnal meggyógyult.

LIII.

BÁLÁM ÉS SZAMARA.

IV. Mózes' XXII. XXIII. Rész. — Vil. 2553. eszt.

Izrael a' Moáb' határai mellett fogá tábort, 's
azoknak Királya Bálák megrémülve látá, hogy
az idegen nép őtet megtámadhatja, megver-
heti. Ijedségében elkülde Bálámhoz, az Ammo-
níták' bölcséhez, ajándékokkal, hogy jöne elő,
's ellenségeit átkozná meg. De Isten megjelené
Bálámnak álmában, 's tiltotta neki a' menetelt.
Bálák új követeket küldé a' Profétához, 's most
még gazdagabb adományokkal kérette, hogy jöj-
jön elő. Ez nem állhata tovább ellent a' hívás-

nak, megnyergelte kancza szamarát, 's ment.
De egy Angyal útját állá a' szamárnak, 's a'
szamar rá ismerte az Angyalra, kit gazdája meg-
látni nem tudott, 's nem akara tovább menni.
A' Proféta tehát ütötte a' szamarat. Az Angyal
másodszor és harmadszor jelene meg a' szamar
előtt, 's az megállá, nem gondolván ura' veré-
seivel. De most megszólamlott, 's ezt mondá a'
rajtaülőnek: Íme már háromszor vertél meg
botoddal, mivel útamban megállottam. — De
hár fegyver volna nálam, hogy leszúrhatnálak
makacsságodért! mondá haragjában a' Proféta.
Akkor az Angyal megnyitá Bálámnak szeméit,
hogy ismerjen reá, 's Bálámnak nem ellenzé to-
vább útját folytatni, csak hogy ne megátkozza,
hanem megáldja a' mit az Úr megáldott. 'S Bálám
ment, 's három ízben áldotta meg Izraelt.

LIV.

BÁLÁM TANÁCSA.

XV. XXXI. Rész.

Bálák megfeddé Bálámot, hogy midőn őtet
megátkozni küldötte ki Izraelt, ő azt megál-
dotta, 's a' pénz' szeretetétől elvakult ember
egy tanácsa által akará helyre hozni hibáját.
Küldj szép asszonyokat az Izrael' népe közzé,
ezt tanácsolta a' Királynak; azok őket bálvá-
nyok' tisztelésére fogják elvonni, 's Jehova

megharagszik rájok, és segéd nélkül hagyja, 's te őket meggyőzheted. — Phineás Pap, fija Eleazárnak, az Áron' síjának, vétekben látta egy zsidót egy Midianíta asszonnal, 's dzsidájával mind a' zsidót mind az asszonyt áltverte.

Mózes most tizenkétezer embert választ ki a' maga hadaiból, 's kiküldé őket, bosszút állani a' Midianítákon, 's vezérekké Phineást tette. Az ment, megverte az ellenséget, anuak Királyát és a' gonoszt tanácsló Bálámot megölte, városaikat felégette, feleségeiket, lányaiakat, 's minden marhájikat fogva hozta. — De Mózes nem javalá hogy életben hagyák az asszonyokat, kik okai voltak a' veszélynek, 's egyedül a' még szűz lányoknak kegyelmez meg, kiknek számok harminczkétezerre ment.

LV.

MÓZES MEGHAL.

V. Mózes' XXXIV. Rész. — VII. 2533. eszt.

Látta Isten hogy a' nép semmi jótétek? semmi segéd által nem indíthatatik arra, hogy hozzá hív légyen és teljesítse parancsolatait, 's feltette magában, hogy őket addig hordja a' puszták közt fel és alá, míg a' megromlott öregek mind kihalnak, és csak azon jobbak lesznek életben, kik az útban születtek. Ez vala az oka, miért járátá őket egy negyven mért-

földnyinél nem hosszabb közön negyven esztendeig. De végre elérének a' Kanaán' széléhez. Isten parancsolá Mózesnek hogy menjen fel a' Nébó hegyére, 's onnan kimutatá neki a' földet, melyet örökségül ígért vala az Ábrahám' maradékának, 's úgy akarta hogy haljon meg ott. Mert ő is vétkezett vala az Úr ellen, midőn nem eléggé bízva az Isten' ígéréthez, hogy ha megcsapja a' szirtet, az vizet fog ontani, nem egyszer, hanem kétszer csapta meg azt.

Mózes tehát felméne a' hegyre, 's maga elébe parancsolá a' népet, 's ezt mondá nekik: Életem száz és húsz esztendőkre nyúla ki. Szemeim el nem homályosodtak, erőmet csoukaság nélkül bírom öreg napjaimban: de Jehova neheztele rám a' forrás mellett a' ti vétkeitekért, 's benneteket nem én viszlek be az ígért földébe, hanem Józue, a' Nuu' fija. Tanúljatok példamon, és tegyétek a' mit az Úr parancsol, hogy orcáját el ne fordítsa tőletek.

LVI.

MÓZES' UTOLSÓ ÉNEKE.

V. Mózes' XXXII. Rész. — VII. 2533. eszt.

Akkor ezt az éneket mondotta, melly a' zsidó Poezisnek egyik legszebb remekének tekintetik:

Egek, halljátok szavamat, 's ajakim' beszé-

dét értse a' föld. Omoljon majd hatalommal, mint a' hegyeken a' zápor csergetegei, majd szelíden mint a' harmat, vagy a' reggel' permetezése, melly életet ad fűnek és virágoknak a' mezőben. — Magasztalni fogom Jehovának nevét! légyen neki dicsőség, ki minékünk Istenünk! Ő teremté a' világot, és a' mit teremté, miud tökéletes. Megtartá a' mit ígért, mert ő szent és jó és igaz; ő bástyánk nekünk, és védelmünk mindenha. De a' hálátlanok felkelének őellene; nem méltók hogy többé gyermekeinek mondassanak. 'S nép, te így fizeted e' vissza a' mit Jehova tett veled, ő, urad és atyád? Emlékezzél a' múltakról, sőt tekints végig atyáidnak hosszú soraikon, 's ők felelni fognak kérdésidre; szólítsd fel a' véneket, 's hallani fogod a' mit érteni vágsz; már akkor midőn a' sok népeket elveté, téged választá sajátjának az Ádám' minden maradékai között; határt vona körülöd és megszámlála, hogy belőled senki el ne vesszen, mert te, Jákóbnak maradéka, sajátja vagy őneki, 's kedves az ő szívének öröké. Ott, a' puszták' kietlenségei közt, körülölele tégedet, mint szemének fényét. — Mint a' kőszirtek' keselyűje gondosan rakja meg fészket, szárnyait kiterpeszti kedves fíjain, majd hátára veszi, 's úgy emelkedik a' nap felé, buzdítgatva, hogy merjék repüléseket; a' szerint vezete téged a' te urad Jehova, 's őkívüle nem

vala semmi segéded, semmi megtartód. Gondolat látá hosszas utazásidban, mézet csepegtete neked a' rengetegek' sziklájiból, 's a' kemény kőből olajat. Tejfelt adott neked a' csorda, tejet a' nyáj, a' Bázsán' bárányai, kosai és gödölyéji kövér hússal tápláltanak; élelmed búzalisztvala, 's örömet hörbölél a' gerézd' édes véreből. Így hízlalá meg kedveseit az Úr, de azok kirugtak ellene, elállottak attól, a' ki teremtette őket, a' ki őket megtartotta. Haragra ingerlették Jehovát, idegen isteneknek nyujtván áldozatokat, kiket előbb nem ismértenek, és a' kiket nem tiszteltek az ő atyáik. Ekkor az Úr haragra gyuladott ellenek, 's ezt mondotta magában; Elfordítom tőlök orzámot, 's meglátom mint járnak, mert ez a' nemzetség elvetemedett. Haragra indítottak az által a' mi nem isten; kevélységek engem megbánta, 's viszont én is olly nép által rontom meg őket, melly nem enyém, 's elvesztem oktalanságokban. — Bosszúm lángra fog gyuladni, 's alá csap fenekiglen, megemészti a' föld' esiráját, 's a' hegyeket megroszketteti szinte völgyeikig. Fejeik felett összegyűjtök minden inséget, rájok löveltem nyilaimat, hogy mindnyájan elvesznek, 's az ég' madarai meghízznak tetemeiken. — Kinn kard, honn, rettegés öli el fijaikat és leányaiikat, öregeiket és az anyák' emlőjin függő kisdéket. És ha majd kérdeni fogom, hol vannak?

nem lesz a' ki felelhessen. De még mostan kések, mert látom ellenségek' dühét: ezt fognák mondani: mi törölnek el őket hatalmas karjainkkal, és nem Jehova. — Oh te tanácstalan nép, megfosztva minden értelemtől, ha volna gondolatod, látnád mi hoz reád veszélyt. Eggy elől szaladna e ezer, 's kettő futamthatna e tízezeret, ha őket az Úr nem adá vala kezekbe? Mert az ő istenek nem mint a' miéink; úgy vallják ön magok. Szólótövényök Sodomai és Gomorai növény; gerézdjek epe, 's a' gerézdsem méreg; borok sárkányok' és víperák' nyálai. — 'S te nem érted e hogy mind ez pecsét alatt áll szekrényekben? Feltöröm azt, mihelyt akarom. — Nálam a' jutalom és a' bosszú; lábaik megsiklanak; közel a' bukás napja, 's az idő őket utólcéri. Isten meg fogja ítélni a' maga népét; kegyelmét fogja gyakorlani hívein, 's segéleni fogja őket, ha látja, hogy elhullottanak a' gyengék, hogy erejek megcsökkene, 's hogy semmivé levének a' megszaladtak. 'S ekkor ezt fogja kérdeni: 'S hol vagynak ők, azok a' ti isteneitek, a' kikben bíztatok? a' kik megevék az áldozatok' kövérit, 's a' nekik nyujtott borokat megivák, hadd keljenek fel most, 's segéljenek benneteket! Látjátok e hogy én vagyok Isten egyedül? hogy az nincs több énkiyülem? hogy én ölk és én élesztek; hogy én sebzek és én gyógyítok; hogy kezeimből senki ki nem fesel-

het. Az egeken nyujtom végig karomat, és ezt kiáltom: A' miként én mindég voltam és mindég leszek, kifenem villogó fegyveremet, jobomat kiterjesztem ítélni, bosszút öntök ellenségeimre 's eltörlöm a' kik gyúlóltének. Nyilam részegedjék meg az ő vérekben, pallosom lúzzék meg az elestek' húsán. — Pogányok, csudáljátok az ő népét, mert ő bosszút fog állani azokért, a' kiket megválasztott, 's visszafizeti a' mit rajtok úztek az ő ellenségeik, 's a' földet mellyen lakozunk eltölti gazdag áldomásaival.

Ekkor pálczáját Józsuénak kezébe tévé le, felemelé jobbját, 's Izraelnek minden nemzetségit megáldá az Úr' nevében; és megholt a' Nébo hegyén. Az Úr maga temeté el tetemeit.

LVII.

J Ó Z S U E.

Józsué' Könyve. — Vil. 2553 — 2570. eszt.

Józsuét maga a' nép választá kormányzójává, vezérévé. Az ő igazgatását is sok csudaték tevék nevezetessé. — Elérvén a' Jordán vizéhez, Józsué is megcsapta azt, mint Mózes a' tengert, 's a' folyam azonnal megállapodék, 's kétfelé vált előtte, míg hadai áltmenének. A' tartomány legerősb városának, Jérichónak, falai megrázkodának a' nép' papjainak kürtölésére, 's összedőledeztek. Kanaánnak lakosai, kik

gonoszságaik által haragra ingerlék vala az Urat, megverettek; és midőn a' nap már le készüle hanyatlani, holott a' esatának még nem vala vége, Józue parancsola, hogy a' nap álljon meg az egen. 'S az megállá Gibeonnál, 's a' hold az Ajalon' völgyében.

Harminczegy Királyon győzedelmeskedék Józue, 's ő foglalta el Kanaánt Izraelnek, 's felosztá azt tizenkét nemzetség között, maga szabván ki mindeniknek megyéjét, nagyobb vagy kisebb népességek szerint.

Végre közelíteni látván végét, összegyűjtötte az egész népet mint Mózes is eselekedett; emlékezteté azt az Úr' sok jótételeire, 's intette, hogy Jehován kívül más Istent ne tiszteljenek, 's a' nép azt neki fogadta is. Ekkor meghalá, siratva a' néptől, mellyet tizenhárom eszt. alatt nagy bölcseséggel 's igazsággal kormányzott.

LVIII.

D É B O R A.

Birá' IV. Rész. — Vil. 2719. eszt.

Míg Józue éle, a' nép dolgai jól folytak, mert ez felvigyázott erkölcsi tisztaságokra, 's elvonta őket a' hálványozástól, mellyre a' vak nép igen is hajlandó vala. De minckutána a' kegyes férfiu elhott, belé esének a' bolondoskodások' minden neméibe, honnan az követke-

zék, hogy idegen nemzeteknek lettek szolgálóká. Isten azonban még most sem fordítá el arcát a' választott néptől, 's abban időről időre nagy férfiakat támaszta, kik ellenségeiket megverték, 's Izraelt megszabadították. Ezek nem kisebb tekintetűek valának mint másoknál a' fejedelmek, és mivel a' népet háborúban és békében ők igazgaták, Bírák'nak neveztetének. Vad és durva 's vétkes emberek legnagyobb részben, de hatalmasok, 's a' nép' fennmaradására szükségesek.

Első Bíró vala közöttök a' Kaleb' testvérének fija Othoniel, úgy Ehad és Sámgar, kit osztán egy asszonyi uralkodó, Débora, követe. Ennek idejében Jabin Kanaáni Király megtámadá az Izrael' népet, 's Siserát küldé ki ellene, számtalan hadaival. Débora viszont Barákot választá vezérül, 's csak tízezer harczolót ada mellé. Azonban a' Jabin' serge meg vala verve, 's Sisera megfutamodék. Egy Jael nevű asszony meglátta a' szaladót, 's kérte, térne bé az ő sátorába, hol bátorságban fogna lenni. 'S a' mint Sisera egészen ellankadva a' szaladásban, lefeküdt és hirtelen elalvék, Jael egy nagy szegyet vere keresztül kaponyáján. A' háborúnak így vége vala, 's Débora háláéneket éneklett az Úrnak.

LIX.

G E D E O N.

Bírák' VI. VII. Rész. — VII. 2759 — 2868. eszt.

A' Midianíták hét eszt. egymás után aratáskor mindég megjelenének Kánaánban, 's elboríták a' tartományt, mint a' sáskák. Elpusztítának mindent a' mit a' föld terme, 's az Izrael' síjainak juhaikat, ökreiket, szamaraikat elhajtották. Ofra kisdud városban lakozék egy fiatal-ember, neve Gedeon, ki épen búzáját esépelé. 'S íme Angyalt lata állani egy tölgy alatt. Ez így szóla Gedeonnak: Az Úr van teveled, erős vitéz. — Ha velünk az Úr, mért mennek illy rosszul dolgaink? kérdé Gedeon. Sőt mond inkább, nincsen velünk, 's azért esénk a' Midianíták' kezébe, kik előtt most csak a' hegyekben 's a' szirtek' üregei közt találunk menedéket. — Erre az Angyal: Kelj fel a' te erődben, 's Izraelt ki fogod szabadítani elnyomójinak kezeikből; íme engem ez izenettel küld hozzád az Úr. — Gedeon ezt mondá: 'S miat szabadíthatnám meg én Izraelt? Az én nemzetségem tekintet nélkül van Manasséban, 's én atyám' házánál legkissebb vagyok. — Az Angyal felele neki: Az Úr veled van, 's úgy vedd meg a' Midianítákat, mintha egy ember ellen harcolnál. — Gedeon bizonyoságot kívánt az Angyaltól, hogy őtet az Úr küldötte, 's ment, 's kenyeret hozza az Angyalnak, és húst, mel-

lyet egy kőre tett le neki. Az Angyal megilleté pálcájával a' húst, 's tűz kele ki a' kőből, 's elemésztette azt, maga pedig eltűnt.

Ismét előjőve az aratás' ideje, 's a' Midianíták egy nagy téren telepedének meg. Gedeon megfúvatá a' hadi kürtöket, 's a' nép összefutott a' jelre. Gedeon levete a' földre egy fűrt gyapjút, és így könyörgött: Uram, ha akarod, hogy az én karom szabadítsa meg Izraelt, csináld hogy a' harnat egyedül e' fűrt gyapjúra szálljon, a' föld pedig maradjon szárazon a' gyapjút körül. — 'S meglón a' mit kére Gedeon, 's a' gyapjúból egy szilke vizet csafarának ki. Más nap azt kére, hogy a' föld ázzék meg, 's szárazon a' gyapju maradjon. — Meglón az is; 's ő és a' nép hive a' jelnek.

Eltelve így bátorsággal, más nap megindúla, 's a' Haród forrásánál állapotott meg. Innen ki leheté látni az ellenség' egész táborát. Fegyvereseik szám nélkül, mint a' sáskák, tevéjik mint a' tenger' fővenyei. Akkor mond Isten Gedeonnak: Még több embered van mint kívánatlik; így kezédbe nem adom a' Midianítákat, mert a' te néped azt mondaná, hogy ők magok erejükkel győztenek. Hirdettesd ki seregedben, hogy a' ki fél, térjen haza. — 'S huszonkétezer ember haza méne, 's csak tízezer marada veszteg. Ekkor ismét mondá Isten: Ennyire sincs szükség; vezesd népedet a' forráshoz, 's a'

kik markaikból fognak inni, állítsad külön, 's külön azokat is, a' kik hasokra fekszenek és úgy isznak. — Markából csak háromszáz ivék, a' többi mind hasra feküdt. Ekkor mondá Isten: E' háromszáz által tartom meg Izraelt, a' többi távozzék. — 'S azok haza mentenek.

Éjjel vala, 's Gedeon a' háromszázat három csoportra osztá. Mindennek egy trombitát ada, és egy üres korsót, melyben gyertya égett. Ekkor mondá nekik: A' mit én teszek, tegyétek ti is. — Lassan tehát közelítének a' Midianíták' táborához, 's azt három oldalról támadák meg. Az ellenségi hadak mind egyig aludtanak. Gedeon beméne közzéjük, 's egyszerre fuvatá meg a' trombitákat, a' korsókat eltörte, és ezt kiáltá: „Az Úr és a' Gedeon kardja!“ — Ugyan-azt tevék az övéi is, 's a' Midianíták meg valának verve, 's futottak.

LX.

GEDEON' GYERMEKEI.

Bírák' IX. Rész. — Vil. 2868. eszt.

A' nép úgy akará, hogy az ő Királyok Gedeon legyen, 's őutána fija, 's az után unokája. De Gedeon el nem fogadá a' tiszteletet, 's azt mondá nekik, hogy Izraelnek Jehova a' Királya.

Gedeonnak sok feleségeitől hetvenkét gyer-

mekei valának, 's azok sem akarák elfogadni a' királyi méltóságot, az eggy Abimelechen kívül. Ez, mihelyt atyja meghala, elméne Sicheembe, anyjának lakhelyére, 's így szóla rokonaihoz: Avagy nem jobb e ha közöttetek én leszek Király, ki nektek rokontok vagyok, mint ha hetvenkét Királytok lesz? — 'S a' Sicheem' lakosai ötöt Királyokká választák, 's hetven font ezüstöt adának neki, 's ő ment, 's katenákat fogadott a' pénzen, beméne Ofrába, hol atyja lakozott, 's testvéreit, szám szerint hetvent, egy követ megölette; egyedül a' legifjabb, Jóthám, kerülheté el vérengező kezeit. Abimelech visszatére Sicheembe, 's a' nép ötöt, egy terepély tölgy alatt, Királynak kiáltotta ki.

Jóthám meghallá mi történt, felméne egy nagy hegyre Sicheem mellett, 's így kiáltá le a' város' lakójához: Sicheem' lakosai, halljatok meg engem, 's titeket is meghall az Úr. A' fák egyszer gyűlést tartottanak, 's Királyt akartak választani. Így szólának az Olajfához; Légy te nekünk Királyunk. Az Olajfa felele: Lemondjak e én zsíros levemről, melly által Isten és emberek előtt kedves vagyok, csak azért, hogy feljebb nyúljak egyéb fáknál? — A' fák a' Fige-fát szólíták meg: Jer, légy te tehát nekünk Királyunk. Ez felele: Lemondjak e én kövér édességemről, hogy egyéb fákat meghaladjak? — Ekker a' Szőlőnek mondák ezt: Légy Király

közöttünk. 'S a' Szóló ezt felelé: Én mondjak e le édes mustomról, melly Isten és ember előtt kívánatos, 's csak azért, hogy nagyobb legyek mint minden egyéb fák? — Így most a' Galagonyát hívák meg Királynak, 's az elfogadá az ajánlást, 's azt kívánta, hogy a' legszálasabb fák is görbedjenek meg az ő árnyékában, 's fenyegette, hogy ha nem teszik, tüzet ereszt ki magából, melly a' Libanon' cédrusát is megemészté. — De beszédemet halljátok most tovább. Igazság e, a' hogyan ti az én atyámmal Gedeonnal bántatok? Ő benneteket kiszabadíta a' Midianiták' kezéből, 's ti hetven fíjait öléték el egygy kövön, 's Királyotokká tevéték Abimelech, mert ő néktek véretek. Ha ez igazság vala, örvendjete Abimelechnak, és Abimelech ti néktek. De ha nem igazság, vigyázzatok; Abimelecből tűz menend ki, 's megemésztí a' Sicheim' gyermekeit; azuttán pedig a' Sicheim' gyermekiből mégyen kítüz, 's az Abimelechet emésztí meg. — Ezt mondván, ment, 's elrejtézet az Abimelech' haragja előtt.

LXI.

ABIMELECH' HALÁLA.

Bírák' IX. Rész. — Vil. 2868. eszt.

Abimelech három esztendeig uralkodék, 's a' Sicheim' lakosai megbánák hogy Királyoknak

választották őtet, a' testvéreinek vérekkal mocsokoltat. Egy idegen, kinek neve Gahál, megjelené Sicheimben, midőn a' lakosok vígan szüretelének, 's a' borozás közben szidák Abimelechet. — De ki tehát az az Abimelech, és kik vagyunk mi, hogy mi neki, 's Helytartójának, Zebulnak, engedelmeskedjünk? kérdé Gahál. Parancsolhatnék csak én e' népnek, én tennék Abimelechről. — Zebul ezt meghallá, 's hírt ada a' Királynak.

Abimelech nagy sereggel közelíte, 's megvette Sicheimet. Nem marada kő kövön a' városban. Most Thébest akará megvenni. Egyik bástyájában ennek ezer ember vonta vala magát, 's a' bástya fából vala építve. Abimelech körül-rakátá a' bástyát fagallyakkal, 's meggyújtatá, hogy az ezer embert tűz és füst oda ölék. Most egygy más bástyával akará ugyan-azt tenni. Egy asszony fejéhez repíté egygy követ. Abimelech érzette hogy meghal, 's nem akarván azt mondatni hogy asszonyember ölte meg, fegyvernekének parancsolá, hogy őtet verje keresztül.

LXII.

J E P H T E.

Bírák' XI. Rész. — Vil. 2817. eszt.

Abimelech után Thóla uralkodék, úgy Jair, végre Jephthe, a' Gileád' fíja egygy rossz hírű as-

szonytól. Ezt testvérei szégyelték rokonoknak ismerni anyja miatt, 's az kénytelen volt Tob nevű tartományba venni lakását, hol őtet zsi-ványok választák vezérökké. Az Ammoniták megtámadák az Izrael' fíjait, 's ezek követeket küldöttek Jephthehez, jöjné elő, venné által a' kormányt, 's védje őket ellenségeik ellen. Jephthe fogadást tette Istennek, hogy ha győzni fog, megáldozza neki, a' mit, haza érvén, legelőbb fog udvarán megpillantani. — Eggyetlen leánya jöve elébe, dobokkal és ezimbalmokkal, örvendve a' megnyert győzedelemnek 's atyja' dicsőségének; 's az esztelen ember, megcsalva azon képzelet által, hogy a' mit Istennek fogadunk, ha a' fogadás bűnös is, teljesíteniük kell, különben a' fogadás' bé nem töltéséért bosszút fog rajtuk állani, megölte neki leányát.

LXIII.

S Á M S O N.

Birá' XIV — XVI. Rész. — VII. 2848. eszt.

Jephthe után a' nép' eggyik Bírája Sámson vala, a' Dán' nemzetéből, kit ismernünk legelőbb azért méltó, hogy tudjuk, a' Szent Könyvek melly esuda dolgokat beszélnek felőle.

Sámsonnak szertelen ereje hajában állott. Bírónak választatván, azon vala, hogy nemzetét kiszabadíthassa a' Filiszteusok' kezeikből,

kikkel hadakozának. És még is közzülök választá feleséget. Oda menvén egy nap, útjában előtalála egy oroszán sündöt. — Megfogta azt, 's kétfelé repesztette. Megesvén a' menyegző, haza méne szüleihez, nőjét annak atyjánál 's anyjánál hagyván, kit azok, Sámsonnak távolylétében, más hoz adának. Sámson ezen megneheztele, 's azzal állá bosszúját, hogy megfogá háromszáz rókát, 's kettőt kettőt farkaiknál fogva összeköte, 's égő üszköt akasztá farkaikba, 's elereszté a' Filiszteusok' vetésébe, 's így minden terméseket felégeté. Ezen viszont a' Filiszteusok gyűladának haragra, 's meggyújták a' házat, mellyben a' Sámson' felesége 's ipa laktanak, 's őket oda égeték. Sámson sem kerülé el pedig a' baj, mert az Izrael' fíjai őtet, megkötözve erős kötelekekkel, általadák a' Filiszteusoknak. De Sámson eltépte a' köteleket, mint a' gyenge fonalat, 's felkapván egy döglött szamárr' állat, közzülök ezeret lesujta.

Más ízben, megtudván a' Filiszteusok, hogy Sámson Gáza városban egy erkölestelen asszony nál mulat, körülfogák a' házat, hogy el ne illanthasson. De ő kiemelé a' kaput sarkából, 's felvivé egy magas hegyre.

Végre Delilába szeretett, ki álnok nyájaszkodásával kivévé belőle hogy ereje hajában áll, és midőn Sámson az ő ölében elalvék, elnyírta üstökét. Ekkor előjövének ellenségei,

klváják szemeit, 's befogák a' malomba. Azonban az elnyírt haj lassan megnöött, 's azzal együtt visszatére az elvesztett erő is. A' vígadó Filiszteusok elő hozták a' világtalant, hogy a' kit egykor rettegének, most kaczaghassák. — Sámson azon két oszlop közzé vezetteté magát, melly a' háromezer Filiszteusokkal megtömött palota' mennyezetét tartá, 's megragadván egyiket és másikat, leszakasztá a' mennyezetet, 's magát és minden ellenségeit oda ölé.

LXIV.

AZ EPHRAIM HEGYÉN LAKÓ LÉVITA.

Bírák' XIX. XX. Rész. — Vil. 2885. eszt. körül.

Egy Lévíta, ki az Ephraim hegyén lakott, Bethlehem városból véve feleséget, melly a' Benjamin' nemzetsége' tartományában fekvék. Háborúság támadván a' férj és feleség közt, a' Lévíta haza küldé a' szép asszonyt; de kevés idő múlva érte ment annak szülőjéhez, 's feleségét vissza vitte házához. Útjában meghála Gibeában, 's az ott lakók körülfogák a' házat, 's a' Lévitát kikívánák. A' ház' gazdája hasztalan igyekezett őket elcsendesíteni, 's végre kiadá nekik vendége' feleségét, ki visszatérvén reggelfelé, halva dőle el az ajtóban. Az elkeseredett Lévíta tizenegy részre darabolta a' testet, és minden nemzethez elkülde egy darabot, hogy an-

nak látásán gyűladjanak hosszúra. A' tizenegy nemzetség feltámadá Benjamin ellen, és ámbár harmad napig híjába csatáznak, a' negyediken annyira megverék Benjaming, hogy az csaknem egészen kipusztúlt. — Így húz egy két ember' vétke gyakorta egész nemzetekre vészt.

LXV.

R U T H.

Ruth' I--IV. Rész. — Vil. 2708. körül.

Gedeonnak idejében, hol a' Midianiták az Izrael' fíjainak minden gabonájikat elvitték vagy elrontották, 's minden marhájikat elhajtották, nagy drágaság támadá Kanaánban. Elimelech, Bethlehem városából, és az ő felesége Naomi, 's két fíja, elhagyák Kanaánt, és a' Moáb' földére menének által. A' két fíu ott megházasodék, idegen leányokat vévén; de mind ketten elholtanak. Elholt Elimelech is. Naomi meghallá hogy Isten megkönyörüle Izraelen, és hogy ott ismét minden el van csendesítve, 's a' tartományt többé nem pusztítja éhség. Menyei, Orpha és Ruth, együtt mentenek vele.

'S midőn immár útban valának, mondá nekik Naomi: Térjete vissza anyáitokhoz. Engedjen kegyelmet találnotok Isten magánál, a' hogyan ti énelem és az én holtjaimmal sok jót tettetek, 's adjon nektek nyugalmas lakást

férjeitek házában, kiket választani fogtok; 's megcsókolá őket. De azok zokogva sirtak, 's ezt felelék neki: Mi veled megyünk a' te felelő közzé. — Naomi ekkor: Mondom nektek, térjetek vissza? Mit maradnátok velem? én rajtatok nem segíhetek, és a' ti nyomorúságatok csak nevelni fogná az enyémet. Gazdagon jöttem közzétek, 's szegényen 's elhagyva megyek honomba. — Akkor még keservesebben sirtak. Orpha visszatért: Ruth véle maradt.

Naomi és Ruth Bethlehembe értek. Épen aratás' ideje vala. Ruth elindult, 's szedegeté a' sarlók után elmaradt kalászokat. Boáz, egy istenfélő gazdag birtokos, látta azt, 's megparancsolá, hogy cselédjei az asszonynak ne tiltásák a' kalászolást, sőt hullassanak gabonaföket akarva is, hogy a' munkás szegény többeket szedhessen. 'S midőn az aratók ebédhez ülének, Boáz az ideget meghívá, hogy ülne közséjük. Ruth leült, evett, és valamit az étékből el is vevé Naomi' számára. Boáz látá az asszony' szorgalmát, jámborságát, tiszta erkölcsit, hűségét Naomi eránt; béjelenté a' véneknek (nép' előljárójinak) hogy ő az ideget el akarja venni, 's azok javalák a' mit tevé.

LXVI.

ÉLI ÉS SÁMUEL.

I. Sámuel' I — IV. — Vil. 2848. eszt.

A' népeck tizenegyedik és utolsó Bírāja Sámuel vala. De előbb Éli Fő-Papról kell számunk.

Éli Silóban lakozott, hol a' Frigyláda tartaték. A' tartomány' lakosai oda hordák fel nyájaik' zsengejeket és termések' tizedét áldozatul; úgy parancsolá Mózes. Élinek két fiai voltak, Hofni és Fineás, két rosszerkölesű ifjak, kiket atyjok' lágsága rontott vala el. Kiszédék az áldozatokra rendelt legjobb falatokat a' fazakakból, a' hús' egy részét ellopdosák, és sok rosszat követének azokkal, kik a' templom' ajtajában állongottak.

Ugyan-azon időben él vala egy szerencés házaspár is, Elkána, a' Lévi nemzetéből, ki az Ephraim hegyen lakozott, és az ő két feleségei, Anna az egyik, a' másik Peninna. Annának nem voltak gyermekei, a' mi szerencsétlenségnek, sőt szégyennek tartaték a' zsidóságnál. Ez egy nap felméné a' templomba, 's a' mint a' templom' ajtajában leborulván, ajakit nem mozgatva imádkozék, Éli Fő-Pap elméne mellette, 's részegnek gondolván az asszonyt, durván szólítá meg. De Anna neki így felele: Én kiöntém szívemet az Úr előtt. — Ekkor Éli, bán-

ván hogy az asszonyt megsértette: Menj békevel! adja meg neked az Úr, a' miért könyöröggél. — 'S Anna fiat szüle, 's azt Sámuelnek nevezé. Teljesítette Istennek tett fogadását, 's a' gyermeket három esztendő s korában áltadá a' Fő-Papnak, hogy nevelje templom' szolgálatjára. De a' gyermek nem követé az Éli' síjainak rossz példájokat.

Mint hogy Éli Istennek megintései után sem nevelé Jóhan síjait, az Úr a' gyermek Sámuelnek jeleno meg. Eggy nap, midőn az a' templomban hála, nevén szólítá őtet. Sámuel úgy hitte, hogy a' Fő-Pap kiáltja; felkölt tehát, 's ment a' Fő-Paphoz, 's ezt mondá ennek: Imhol vagyok; mert hívál engemet. — Éli felele: Nem híválak; menj, feküdj le ismét, és aludj. Sámuel másodszor és harmadszor is hallá szólítatul nevét, 's mindég elméne Élihez. Ez megérté hogy az alvó gyermekhez Isten szólott. — Menj, mondom, és aludj; de ha még eggyeszer hallandod neveztetni magadat, feleld ezt: Szólj, Uram, mert érti szolgád. — Isten ismét kiáltá a' kegyes gyermeket, 's kijelenté neki, hogy a' Fő-Pap' házat veszély fogja érni, mint hogy az látja síjainak rosszaságokat, és még sem fenýíti meg, sőt kemény tekintetet sem vet reájok. Reggel Éli tudni akará, mi történt légyen Sámuellel, de ez nem mere szólani. Éli tehát monda: Úgy áldjon meg téged az Úr, a' hogy te

nekem mindeneket elmondandasz. — Ekkor Sámuel semmit sem tartá titokban, 's Éli így felelt: Él az Úr; cselekedjék tetszése szerint.

Nem sokára Izrael új háborúba keveredék a' Filiszteusokkal, 's az Éli' két síjai is kimenének a' csatába, magokkal vivén a' Frigyládát; mert a' zsidók úgy hitték, hogy őket Isten a' hadban inkább fogja segéleni, ha vélek lesz ládája. A' kilenczven esztendő s öreg a' város' kapujában várá a' hírt csatázások felől. 'S íme nyargalva jöve eggy híresz, 's kiáltá, hogy verve vannak, hogy a' Fő-Pap' két síjai elestek, és hogy a' Frigyláda az ellenség kezébe jutott. A' megrémült öreg lefordúla székéről 's nyakát szegé.

LXVII.

A' FRIGYLÁDA AZ ELLENSÉGNÉL.

I. Sámuel' V. Rész. — VII. 2880. eszt.

A' győző Filiszteusok elvívék az Úr' ládáját Azdódba, 's a' Dágon templomában tették le, áltellenben a' Dágon' bálványával. Más nap a' bálvány földre leterülve találtatott a' láda előtt.

Felállítatott az még az nap', de hijába; a' jövő éjjel ismét ledőlt a' láda előtt, arczal a' föld felé, 's feje 's eggyik karja elvala törve a' testől.

Az Úr haragvék hogy ládája e' bálványzó

népnél tartatik, 's egereket küldé az Azdód lakosaira, kik rakásra holtanak azoknak mardosásaiktól. Eljedyén a' lakosok, a' ládát más városaikba küldék, de a' büntetés sorba éré a' több városokat is.

A' Dágon' Pappai azt tanácslá, hogy készíttessék egy új szekér, 's fogattassék belé két járomban soha nem volt üő, mellyeknek borjaik zárattassanak el anyjoktól, 's a' láda tétesék e' szekérré; ha a' szabadon eresztett két üő visszafordúl borja felé, úgy jele lesz, hogy az egerek nem büntetésül szaporodtak meg rajtok a' láda miatt: ha pedig egyenesen megyen az Izrael földje felé, jele, hogy azokat az Úr bocsátotta rájuk, mert a' ládát magoknál tartóztatták. — A' két üő egyenesen méne az Izrael földje felé.

LXVIII.

SAUL KIRÁLYÁ KENETIK.

I. Sámuel' VIII. — Vil. 2909. eszt.

Sámuel az a' szerencsétlenség érte gyermekeiben, melly Élit érte volt: fiai, Jóel és Abia, nem hasonlítanak hozzá; megvesztegettek magokat ajándékok által, 's azoknak kedvezének pereikben, kik többet adtanak. A' nép tehát elidegenedék tőlök, 's látván hogy más népeknek Királyaik vannak, úgy akarák, hogy

az legyen nekik is. Isten teljesíté a' mit akartak, 's haragjában meghagyta Sámuelnek, hogy nekik kenne Királyt.

Vala egy Kís nevű férfi a' Benjamin' nemzetségében, gazdag és tekintetes, 's ennek elveszett eggynehány szamara. Kiküldé tehát fiját, Sault, hogy keresné fel. Ez betére Sámuelhez, megtdni nála, mint nép' Bírójánál, ha nem veve e' jelentést az eltévedt szamarak eránt. Sámuel neki nem adhata hírt a' szamarak felől, de asztalához ültette, jól tartotta, ebéd után félre vitte, olajos szelenczét rá töltötte, 's így felkenete Királynak Izraelben. A' nép javalá a' Proféta' választását, mert Saul kedves arcú ember vala, 's egy fejnyivel szalásabb mindnyájoknál az egész gyülekezetben.

LXIX.

JONATHÁN.

I. Sámuel' XIV. Rész. — 2911. eszt.

Saul háborúban vala a' Filiszteusokkal. — Eggy nap, midőn a' két had már össze akara csapni, Jonathán, Saul Király' fija, azon vakmerőségre vetemedék, hogy egyedül maga akará megverni az ellenség' seregét. Fegyvernekétől kísérve felméne tehát az erdős és szirtes tetőkre, 's valakit ott eggyenként talál, leszabdalá. Ezt látván a' többiek, megszaladának, 's ré-

múlések elhatott szinte a' táborig, melly a' váratlan zavarban hasonlóan megfutamodott. Saul nyomta a' száladókat, 's örülvén szerencséjének, fogadást tett, hogy valaki addig, míg az ellenség egészen meg lesz verve, étket kóstoland, meg fog halni, bár az Jonathán, az ő fija, legyen.

Ez semmit sem tud a' atyja' fogadásáról, 's elfáradván munkájában, dardája' végét mézbe mártotta, mellyet egy tölgyfa' derekában lát meg. Saul példát akara adni, hogy ő fijának sem kegyelmez; de a' nép nem engedte hogy az ártatlanon véghez vitessék a' büntetés:

LXX.

SAUL ENGEDETLEN.

I. Sámuel' XV. Rész. — VII. 2930. eszt.

A' bálványozó népek nem engedének nyugtot Izraelnek, 's Isten elűnta gonoszságaikat, 's meghagyta Saulnak, hogy az Amalechitákat törölje el a' föld' szinéről mindegyig, Királyokkal, és minden marháikkal. — Saul csak félig teljesíté a' parancsolatot; az embereket, asszonyokat, gyermekeket levagdaltatá, de nem marhájik' szépét 's Agág Királyokat; azzal mentvén a' mit tevé, hogy ő a' marhákat áldozat végett tartotta meg. De a' felelet ez vala: Az Úrnak kedvesh az engedelmesség mint az áldozat. — Ez idő oltá elfordúla Saultól minden

szerénese, 's a' Proféta parancsolatot veve, tudára adni neki, hogy Isten az ő országát másnak rendelé:

LXXI.

DAVID KIRÁLLYÁ KENETIK.

I. Sámuel' XVI. Rész. — VII. 2934. eszt.

Sámuel sokat szomorkodék hogy Isten Sault megvetette. De meddiglen fogsz te búslakodni Saul miatt? monda neki az Úr. — Menj Bethlehembe Izsaihoz, az Obed' fijához; én az ő gyermekei közül választottam egyet népem' Királyának.

Sámuel rettegé a' Saul' bosszúját, 's annak színe alatt ment által Bethlehembe, hogy ott áldozatot fog nyújtani az Úrnak. Ott meghívá Izsait az áldozat' ebédjére, minden hét fijaival. De Isten kijelenté neki, hogy ezek közül senkit meg ne válasszon. — E' heten kívül nincs e' több fiad? kérdé a' Látnok; 's az felele, hogy még vagyon egy, de az juthait legelteti. Küldj érte, monda Sámuel; mert míg azt is meglátandom, asztalhoz nem ülünk.

'S a' tizenöt esztendő, kisdud növésű, piros arczú szép legény belépett. Ekkor monda Isten Sámuelnek: Ne késs tovább; kend fel nekem ezt.

Sámuel vevé a' szelenczét, az ifjúra önté

az olajat, atyjának és testvéreinek szemek előtt. 'S Dávidon az olajjal együtt kiömlék az Úr' lelke, 's megmaradott rajta.

LXXII.

DÁVID ÉS GÓLIÁTH.

I. Sámuel' XVII. Rész. — Vil. 2942. eszt.

Dávid már illy fiatal korában is esméretes vala Saul előtt. Ennek elméjét bánat és kétségbe-esés fogták el, miolta magát Istentől megvetve látá, melly sokszor az őrzöngésig ment, 's Udvarnokjai azt tanácslották, hogy országában kerestesse fel a' legügyesebb lantverőt; bánatját a' húrok' zengése bizonyosan fel fogja deríteni. — Dávid a' nyáj mellett szerencsével gyakorlá magát a' hárfaverésben, 's legméltóbbnak találtaték arra, hogy az udvarhoz vitessék. 'S a' Király' elméje felvidámúlt, 's Dávid visszatére juhaihoz.

A' Filiszteusok ismét összegyűjték hadaikat, 's táborba költének Izrael ellen. Felsereglének a' Saul' hívei is, 's azon hegynek általellenében fogtak tábort, mellyen a' Filiszteusok telepedének meg. A' két sereg közt térség nyúla el.

Az ellenség' táborában vala egy hihetetlen magasságú ember, neve Góliáth, Gáthból. Ez elbizván magát szertelen természetben és erejében, naponként ingerlé a' zsidó-nép' hadako-

zójit, hogy a' ki magához bízik, jöjön, és vívjon meg vele. Ha a' ti bajnokotok lesz győzedelmes, úgy a' Filiszteusok légyenek a' zsidó-nép' szolgálói: ellenben ha én győzöm meg a' ti küzdőiteket, ti szolgáljatok nekünk; ugymond.

Saul elrettene az izenetet hallván, 's kihirdetteté, hogy a' ki az óriást meggyőzi, annak fogja adni feleségül leányát Merábot, eltetési gazdagságokkal, 's atyja házat minden adótól felszabadítja. De a' Zsidók között nem találtott, a' ki a' hat réf és egy marok hosszaságú 's erősen felfegyverkezett óriással megküzdeni merjen.

Az akkor huszonhárom esztendőös Dávid magát bejelenteté a' Királynál. Én még fiatal vagyok ugyan, mondá, de bizom magamhoz, hogy a' kevély óriást leterítem. Atyám' juhait őrizvén, egy oroszlán elkapta egyik juhomat; utána eredék az oroszlánnak, levertem azt, 's prédáját kikaptam fogai közzül; és midőn belém kapa, megragadám serényénél fogva, 's megfojtottam. Ugyan-így hántam egy medvével. Így fog járni a' magahitt kérkedékeny Filiszteus is, ha megengeded hogy vele megvihassak. Miként meri ő szidalmazni az egyedül igaz Isten' hadait? Az Úr, a' ki engem kiragadott az oroszlán' torkából, kiszabadít az óriáséból is.

Menj tehát, monda Saul; az igaz Isten se-

géljen téged küzdésedben. Ekkor parancsolá, hogy az ő páncélját, az ő fegyvereit adná Dávidra. De ez azokat nem akará magára venni, mert azok neki, ki olyanhoz nem szokott, csak gátlására lennének. Egyedül pásztorbotját vé kezébe és parittyáját, és ahhoz öt siuma követ a' patakból.

Góliáth nehezteléssel látá közelíteni az ifjat, 's így szólítá meg: 'S én eb vagyok e, hogy rám bortal jössz? — Erre Dávid: Te rám karddal, dárdával, és paizssal, én pedig rád a' seregek' Ura' 's Istene' nevében. — Ekkor parittyájába tévé egyik követ, 's úgy sújtá fel a' Góliáth' homlokába, hogy az tüstént összeroggyana. Kirántá a' Góliáth' kardját annak hüvelyéből, 's elcsapta fejét.

A' Filiszteusok' tábora megfutamodott, a' Zsidók pedig tombolának örömeiben, 's asszonyaik és leányaik így éneklének: Megveré Saul a' maga ezerét, Dávid pedig az ő tízezerét. (azaz, a' Dávid' győzödelme tízszer nagyobb mint a' Saulé volt.)

Saul ezen annyira megneheztele, hogy ámbar leányát feleségül ígéré a' győzödelmesnek, megváltoztatá szavát, 's a' leányt máshoz adá. De Saulnak úja, Jonathán, szoros barátságot szövö Dáviddal, 's a' Merábnál ifjabb Michál (Saulnak leánya ez is), megszereté a' szép ifjat, 's örömmel leve felesége.

LXXIII.

DÁVID ÜLDÖZTETÉSEI.

I. Sámuel' XIX. Rész. — Vil. 2943. eszt.

Saul sokat köszönhete Dávidnak; de az irigység elfolytá szívében a' hálá' érzéseit, és mindhogy maga rossz vala, rosszat tevé fel Dávidról is, 's rettege, hogy a' mindenektől szeretett ifju az ő halála után Király leend Izraelben. Elméje e' gondok közt annyira hanyattatott, hogy egészen eltávozék tőle. Dávid ilyenkor megpendité hárfáját, 's a' Király lelke egyszerre elesenedett. De olly pillantásai is voltak, mellyekben szomorúságát semmi fel nem derítheté, 's egy ilyenben úgy löké dardáját Dávidnak, hogy ez a' halált csak a' félre hajlás által kerülheté el. Ollykor gyilkosokat küldé ki rá, hogy midőn ajtaja reggel megnyitattik, törjenek be hozzá, 's öljék meg. De Michál kiszökteté férjét az ablakon, és hogy a' gyilkosokat megesalhasa, 's Dávidnak ideje maradjon a' szökésre, egy faragott képet rejte el ágyába, mintha ott Dávid betegem feküdnék.

Ezen üldöztetései közt Dávid a' Gáth' Királyának, Ákisnak, udvarában keresé menedéket. De itt is veszélyben látván életét, erdők közzé vette magát, 's egy barlangban lakott. Jonathán meglátogató; hírt vité neki, hogy atyja úntalan leselkedik élete után, és hogy az

ebédnél ötöt is keresztül akará szűrni, mivel neki pártját fogta; 's kéré Dávidot, hogy távoznék messzebb a' sivatag hegyek közzé. Búcsút vevének egymástól, 's fogadást tőnek, hogy barátságokat egyedül a' halál fogja felbontani.

LXXIV.

NÁBÁL ÉS ABIGAIL.

I. Sámuel' XXV. Rész. — Vil. 2945. eszt.

Dávid sok ideig múlata a' pusztaságban. Valakiknek bajok vala, hozzá folyamodának. Dávid vala fejek, 's számok meghaladá a' négyszázat.

Máon kisdud városban, melly közel fekvék a' pusztákhoz, éle egy Nábál nevü gazdag ember. Neki háromezer juha volt, és ezer kecskéje. Beállván a' nyírás' ideje, nagy vendégséget csinála embereinek. Dávid, ki, bájosván, ezekkel sokat forga, 's nyájaik' őrzésében sokat vala segédjekre; — minthogy a' pusztában gyakran vala élelem nélkül, bekülde Nábálhoz, hogy légyen viszont ő is neki segédjére, 's ötöt és társait tégye részesivé lakadalmának. Nábál hidegen vevé az izenetet, 's nem akara Dávid és az övéi felől semmit tudni; ellenben Abigail megrakta szamarait kenyerekkel, borral és gyümölcsel, 's elébe méne Dávidnak, leszálla szamarairól, midőn közelre ért hozzá, leborúla

előtte a' földig, 's kérte, hogy ha majd Király leend Saulnak halála után, férje esztelen tetteről ne jellemezzék.

Nábál kevés idő múlva azután meghala, Dávid pedig az eszes és jószívü Abigail' tettét azzal jutalmazá meg, hogy ötöt feleségeinek száma közzé fogadta.

LXXV.

SAULNAK UTOLSÓ NAPJAI.

I. Sámuel XXVI — XXXI. Rész. — Vil. 2947 — 2949.

Saul még sem szűnt meg üldözni Dávidot, 's azon vala, hogy megkaphassa. Most egy halmon szálla meg táborával a' Zif pusztájában. A' királyi tábor annak közepében állt. Dávid és az ő leghívebb haditársa, Abizsai, egy éjjel felkelének, és áltmentek a' Király' táborába. Abner, Saulnak vezére, 's az egész sereg, körülfogák azt, de mind a' Vezér mind a' katonák mély alomban aludtanak. Dávid és Abizsai alva lelék Sault. Dárdája és pohara feje mellett álltanak.

Abizsai felkapá a' dárdát, hogy azzal az alvót általverje; de Dávid nem engedé illetni az Úr' felkentjét. Egyedül azt engedé meg, hogy hozza el dárdáját és poharát.

Dávid felállá egy szirtre, 's eztkiáltá alá: Abner, felelj nékem. Az felele: Ki vagy te, hogy

a' Királyt meg mered háborítani alvásában? — Dávid erre: Derék vitéz vagy, 's nincs másod Izraelben; híven őrzöd Királyodat! Nézzed csak, hol dárdája 's pohara, melly feje mellett állott. Saul megérté a' szót, 's meg vala illetve általa. Ezt kiáltá vissza neki: Fiam Dávid, ez nem a' te szavad e? — Dávid felele: Enyém, én Uram és én Királyom! De miért üldözz te engemet? Mit vétettem én? 's te ártatlannak vérért szomjuzod e az Úr szemei előtt? — Saul mondá: Vétkeztem, fiam, ellened és az Úr ellen. Ezután nem bántalak. Jer le hozzám, és maradj körülöttem. Meghálálom néked hogy életemet el nem oltottad, noha az kezedben vala. — Dávid mondá: Nálam van, Uram, dárdád és poharad; küldj érettek, és vissza fogom adni. A' mint én tartottam meg a' te életedet, úgy fog az Úr az enyémre gondot viselni. — Saul megáldotta Dávidot, 's mind ketten békében váltak el egymástól.

Míg Sámuel élt, Saul minden bajaiban tőle kére tanácsot. Ennek halála után magához az Úrhoz folyamodék, megtudni, hogy háborújának a' Filiszteusokkal melly kimenetele lesz. Kérdései felelet nélkül hagyattak. E' hánykódásai közt egy Endor városban lakó asszonyhoz folyamodék, ki némelly csábító játékok által, mellyeket az eggyügyü varázslatnak nevez, elhiteté a' tájekot, hogy ő érti a' jövődöt. Ek-

kor az asszony olly képet támaszta, melly hasonlít vala Sámuelhez, 's kijelenté neki, hogy miud maga, mind fiai, a' harcban elvesznek. A' jövődölés vaktában és történetből bételjesedék, mert Saulnak három fiai elestek, Saul pedig nehéz sebet kapott. Tartván hogy az ellenség elfogja, és belőle csúfot fog üzni, parancsolá fegyvernekének, hogy ötet szúrja le; de a' fegyvernek azt megtenni nem meré. Így maga ereszkedék kardjába.

A' Filiszteusok megtalálák a' Saul' és az ő három fiai' testeiket a' Gilbóa hegyen; a' Saul' fejét elesapák, 's testét a' Bethsán' kerítésén felfüggeszték. Meghallván ezt a' Jábés' lakóji, Gileádban, kiket egyszer Saul az Ammoniták ellen védelmeze, elmenének éjjel Bethsánba, 's a' négy testet Jábésbe átvitték, hamuvá égették, eltemették, 's hét napokig gyászinnepet tartottanak. — Dávid megköszöné hűséget a' Király eránt, 's gyásznéket esinált a' Saul' és a' kedves Jonathán' halálára, 's meghagyá a' Júda' fíjainak, hogy azt tanulják meg.

LXXVI.

DÁVID KIRÁLY EGÉSZ IZRAELBEN.

II. Sámuel' IV. Rész. — Vil. 2949. eszt.

Dávid, mint fentebb mondánk, még Saul' idejében Királlyá vala kenve, de ő egyedül a'

Júda' nemzetén uralkodék, Hebronban. — Most általüttetvén ágyában Izsbozeth, a' Saul' fija, kit az Izrael' minden nemzetségei Királyoknak ismértének, Dávid leve Király Izraelnek mind a' tizenkét nemzetségein, életének harminczadik eszt. Az Izsbozeth' gyilkosai Dávidhoz hozák a' megölt' fejét, bízván, hogy az Dávidnak kedves Iészen; de ő iszonyodva nézé a' gonosz cselekedetet, 's a' gyilkosokat megölette.

Mostan tehát elhagyá Hebront, 's lakását általtette Jeruzsálembe, a' Sion' hegyére, melly a' város' déli részén emelkedett. — Ott építeté meg várát, 's a' munkára Hírám Tyrusi Király ada Mestereket.

Tudni akará, ha Saulnak gyermekei közül van e még valaki életben, hogy jót tévén azzal, hálát bizonyíthasson Jonathán kedves barátja eránt; 's előjövén Mephibozseth, a' Jonathán' fija, ki mind két lábaira sánta volt, valamit Saul birt vala, mind azt ennek adá, 's asztalánál éteté.

LXXVII.

A' FRIGYLÁDA JERUZSÁLEMBE HOZATIK.

II. Sámuel' VI. Rész. — Vil. 2949. eszt.

Dávid a' frígyládát, melly rég olta Bahalában áll vala, az Abinadáb' házánál, álthozatá Jeruzsálembe. Az nagy fénnel, hárfáknak és

ezimbalnoknak, doboknak és trombitáknak esengések és harsogások alatt méne véghez. — De a' nagy vígadást eggy váratlan visszás történet félbe szakasztotta: a' szent ládát vivő szekér' ökrei kifordulának az útból, 's Uzza hozzákapott a' ládához, nehogy a' szekér feldőljön 's a' láda kiessék; 's Uzza azonnal meghala, — vagy mivel hirtelenkedett, vagy mivel ő, nem Pap épen, hanem csak Lévíta, a' ládához mere nyúlni. — Dávid ezea annyira megijede, hogy házához nem meré vitetni a' ládát, hanem azt Obedomnál tétette le. De midőn ennek házára nagy áldást láta terjedni, béviteté azt Jeruzsálembe, 's nem ökrökön immár, hanem Papok' vállain; 's szent örömében maga is teljes erejéből tánczola a' szekér előtt, végig Jeruzsálemnek úczájin; nevetve és megfeddve feleségétől, Micháltól, de azzal a' szent buzgóságú és Istennek szíve szerint való férfit nem gondola.

LXXVIII.

BETHISABE.

II. Sámuel' XI. Rész. — Vil. 2969. eszt.

Dávidnak sok bajai valának szomszédjaival, de ő azokat mindenfelé szerencsével verte. Jeruzsálemet elfoglalá a' Jebuzensoktól; a' Filisztensokon, Moabítákon, Idomaeusokon, Am-

monítákon, Syrusokon győzdelmeskedett, 's fegyverével sok aranyat és ezüstöt gyűjtött a' templom' építésére. Azonban Isten meghagyá neki, hogy e' szent munkát hagyja újának Salmonnak.

Most Joáb Fő-Vezérét küldötte ki, hogy vegye meg Rabba várost; maga honu maradt. Egy nap vára' erkélyéről megláta egy szép asszonyt, 's felhozatá azt szobájába. Vétkes gerjedelmei nem ismerének határt. Az asszony Bethsabe vala, az ő hívének, Uriásnak felesége. Hogy a' szép asszony egészen övé legyen, parancsola Joábnak, hogy Uriást a' csatázás közben állítsa oly helyre, hol bizonyosan el kelljen esnie, 's Uriás elesett. Dávid a' szép özvegyet sok feleségeinek száma közzé fogadta.

A' tisztátalanságot gyűlölő Isten kiküldé Náthán Prófétát, hogy neheztelését jelentse ki a' Királynak. Ez jött, 's vádat teve előtte egy gonosz ellen, kinek egész nyájai voltak, és a' ki még is elvevé a' szegénytől ennek egyetlen bárányát. Dávid borzadással hallá e' nagy gonoszságot. Él az Úr, úgymond, hogy az elkövetett erőszakért halállal fog lakolni, 's a' megkárosítottnak az elvett egyért negyvent ad. — Te magad vagy az, mond a' Proféta, 's engem az Úr küld, hogy tudassam veled haragját; készülj a' csapás' elviseléséhez. Magad ugyan meg nem halsz, de igen a' gyermek, kit neked Beth-

sabe szüle. — Vétkeztem az Úr ellen! kiálta Dávid, és sírt, és elzárkozék, 's ekkor írta azon Énekét, melly a' Zsoltárok' sorában az 51-dik szám alatt áll. — De a' cselekedet' megbánása, kivált későn, és midőn kénytelességből esik, soha sem teszi jóvá a' rossz tettet; 's van e, lehet e irtózatosh kín és gyötrelm, mint midőn lelkünk ezt kiáltja: Vétkeztem!

LXXIX.

A B S O L O N.

II. Sámuel' XV — XVIII. Rész. — VII. 2981. eszt.

Absolonuál nem vala szebb ifju Dávidnak országában. Elsőnek látván magát szépségben, első akara lenni méltóságban is, 's szívében az a' vétkes gondolat támadt fel, hogy atyját királyi székéről letaszítja.

Látván hogy csak úgy éri el a' mit óhajt, ha megnyerheti a' sokaság' szeretetét, megállá a' kapukban és az utak' szélein, és ha olyanra talált, kinek szólni kelle a' Királlyal, tudakozá, mi baja van. 'S minekutána az illetén elbeszélé ügyét, így felele neki: Panaszod igazságos, és jó a' mit mondasz; de ki segítjen rajtad? a' Király arra embert nem rendele. Vajha én volnék Bíró e' földön; én mindennek igazságot szolgáltatnék, 's vigasztalás nélkül tölem senki el nem menne.

Dávidnak legkedveltebb Tanácsosát, Achitófelt, incselkedései 's ígéretei által a' maga felére hajtá. 'S most elkészülve látván mindent, engedelmet kére atyjától, hogy Hebronba mehessen, áldozatot nyújtani Istennek. Ott magát Királynak kiáltatá ki.

Dávid a' hírre kifuta Jeruzsálemből, bevonta fejét lepedővel, — mint a' kik bánatban vagynak, 's mezítláb méne keresztül a' Kedron patakán, 's zokogó sírás közt az olajfák' hegyére. Most megérté hogy az ő híve Achitófel is a' pártosok között van. Ekkor felkiálta Istenhez: Uram, szégyenítsd meg az ő tanácslásit!

Absolon beüte Jeruzsálembé, 's tudni akará, hívei mit ítélnék szükségesnek, hogy minden másoknál előbb tétessék. Achitófel azt akará, hogy üssenek haladék nélkül Dávidra, és öljék meg. Chusai ellenben, hogy kerülni kell a' csatát, míg egész Izrael Absolon mellé áll; mert ő szívében Dáviddal tartott vala; 's a' pártosok' nagyjai jobbnak ismerék a' Chusai' tanácsát. Achitófel, előre ellátván mi fog következni, elzárkozáék, 's felakasztá magát: Absolon pedig megverve futott, 's hosszú hajánál fogva felakada egy tölgy' gallyán, míg öszvére, mellyen ült, alóla elszalada. Ezt látván Joáb, a' Dávid' hadainak Fő-Vezére, három nyilat löve a' pártos fiu' szívébe, 's emberei levevék 's bé-

veték egy gödörbe, 's nagy rakás követ hányának reá.

Dávid örvendések közt fogadtaték a' városban. De ő szüntelen sírt, 's így kiáltozott: Szerelmes fiam, Absolon! édes, édes fiam, Absolon! Bár én holtam volna meg helyetted. Absolon, én szerelmes fiam!

Midőn Dávid fut vala a' fija előtt, Simei, a' Saul nemzetségből, csúfságokkal illeté a' Királyt, 's utána még köveket is hajigála. Ellenben Barsillái, másokkal együtt, élelmet vevé neki és kísérijinek. — Midőn a' szerencse megfordúlt, 's Dávid ismét beméne Jeruzsálembé, Simei rettegéssel és megszégyenülve közelite Dávidhoz, 's térdre hullva könyörge vétkeinek bocsánatjokért. Dávid nagy lelkileg megbocsátá oktalanságát, Barsilláinak pedig még halálakor is köszöné, a' mit véle tett vala.

LXXX.

A' P E S T I S.

II. Sámuel' XXIV. Rész. — Vil. 2988. eszt.

Dávid megparancsolá, hogy számláltassék össze a' nép. E' gond illik uralkodni méltó Királyhoz, 's nem feddést érdemel, hanem dicséretet; de Dávid ezt nem azért eselekedte, hogy ismérhesse népe' erejét, hanem kevélységből, 's nagyjai láták hogy az Úr azt büntetés nélkül

hagyni nem fogja, 's kérték, vonja vissza rendelését, 's bizzék az Úr erejébe inkább, mint a' magáéba. De Dávid nem engede tanácsoknak, 's az összeírást parancsolta. — Kimenének tehát tisztviselőji, 's megtevék a' munkát, 's Izraelben nyolczszázezer fegyverfoghatókat találtak, Júdában pedig ötszáztezret. — Az Úr hozzá küldé Gád Profétát, 's azt izente neki, hogy vétke' büntetéséül válasszon egyet háromból; hét esztendeig tartó éhséget, három holnapi háborút, vagy harmad napi pestist. Dávid, e' rettenetes félelem közt, az utolsót választotta. Eljött az, 's hétszázezer emberét ölte el. Dávid leborúla az Úr előtt, 's így kiálta fel: Uram, te elened én vétettem oktalanságomban; a' nép nem vétkes. Fordítsd el tehát róla haragodat ellenem 's házam ellen! Az Úr kegyelemmel hallgatta meg kiáltását, 's megparancsolta Angyalának hogy szűnne megmunkájában, 's a' csapás elnúl.

LXXXI.

S A L A M O N.

I. Királyok' I—VII. Rész. — VII. 2989. eszt.

Dávid meghala, negyven évekig uralkodván, élte' hetvenedik esztendejében. Kevéssel halála előtt Királyné keneté Bethsabétól született fiját, Salamon. Ez most elnéne Gibeonba, áldozatot tenni az Úrnak. Az Úr neki megje-

lene álmában, 's így szólott hozzá: Kérj tőlem valant akarsz, és megadom néked. — Salamon pedig nem kére pénzt, gazdagságot, hosszú életet: bölcseséget kére, 's azért, hogy népet boldoggá tehesse. Istennek tetszék a' kérés, 's olly mértékben adá neki a' mit kívánt, a' hogy nem még soha senkinek ő előtte, nem soha senkinek ő utána. Sőt poltolékül neki azt is megadá, a' mit nem kért vala: dicsőséget, gazdagságot, hosszú életet.

E' ritka adományának világos bizonyosságát adá a' következő történet' elintézésében: — Két szabadéletű asszonyok egy nyoszolyában hálóznak, egyike is másika is szopó kisdédével. — Egyike mélyen elalván, megnyomá gyermekét; 's midőn felbredének 's halva lelék a' gyermeket, mindegyike azt mondá magáénak, a' ki életben maradt. A' per a' Király' elébe vitétek, 's Salamon így szóla: Tanúja sem egyiteknek, sem másitoknak nincs. E' szerint az életben maradt gyermek vágassék kétfelé, 's vegye kiki felét. Egyike javallá az ítéletet, másika hajlandóbb vala a' gyermeket egészen amannak hagyni, csak hogy az éljen. Salamon ezt várá, 's a' gyermeket emek ítélte. Az asszony' fájdalma bizonyította hogy a' gyermek' anyja ő volt.

De a' Király' bölcseségének még szebb bizonyossága volt az, hogy kerülté a' hadakozást, 's békét tudá adni népének; hogy országában

szorosan vigyáztata fel a' jó rendre 's az igazság' kiszolgáltatására; hogy elmozdítá a' földmívelést és a' mesterségeket, és ez által bővöködést árasztta el és gazdagságot birodalmának minden lakosain. Maga képzelhetetlen fényben élt, a' nélkül, hogy az által jövedelmeit megcsonkította volna. Naponként tíz hízlalt ökör, száz juh, 's temérdek vad és szárnyas állat ment fel asztalára. Istállóiban negyvenezer hámos ló és tizenkétezer paripa állott, 's tisztjei és cselédjei számtalanok. Hozzá foga azon templom' építéséhez Jeruzsálemben, a' Mória hegyén, melyet már atyja Dávid akara emelni az Úrnak, 's nyolczvenezer emberrel vágatta és faragtatta hozzá a' köveket; hetvenezerre ment a' munkások, 's háromezer és hatszázra a' pallérok' száma, kik a' templom körül dolgoznak. 'S a' templom hét eszt. alatt teljesen elkészüle. Felszentelésére összegyűlt egész Izrael, 's az nap valóságos öröminnepe vala minden Zsidónak.

Elvégezvén az építést, egy palotát alkotta magának és a' következő Királyoknak, 's tizen-négy esztendő múlva az is készen álla. Annak falai csillogtanak az aranytól, 's a' legpompásabb oszlopokat és festéseket álmétkodva nézé minden szem. Elterjedvén a' Salamon bölcsességének 's gazdagságának híre, mindenfelől jövének az idegenek, látni Jeruzsálemet, 's ezek közt vala a' Sébai Királyné is. Ez gazdag ado-

mányokat hozza neki, pénzt négymillió forint árút, 's igen becses gyöngy és egyéb köveket és illatokat. De ez még inkább csudálá a' Király' bölcsességét, értelmes szavait és ítéleteit, 's azt a' rendet, melyet országában 's udvarában feltartani tudott, 's tisztelettel eltelve Salamon eránt tére országába.

De a' világi javak' bővsége megtántorítja a' bölcsék' szívét is, 's a' megöregedett Salamon sok tévedésekkel homályosítja el nevét. Hétszáz feleségei valának, 's háromszáz ágyasai azonfelül, napkeleti gögből inkább, mint bujaság miatt. Ezeket ő Egyiptusból 's az Ammoníták' és Moabíták' lyányai közzül is szedte, 's szíve annyira el vala hajtva általok Jehovának tiszteletétől, hogy a' Sídoni istennének és más egyéb bálványoknak templomokat és oltárokat állította. Sokára lelke erőt veve gyengeségein, 's az jele az igaz bölcseségnek; megtére tévedésiből, 's egy tiszteletes munkát íra, melly a' Biblia' Könyvei közt P red ik á t o r i K ö n y v nevezete alatt áll. — Csaknem negyven esztendeig uralkodván Izraelen, megholt, életének hatvanadik esztendejében.

LXXXII.

ROBOÁM ÉS JEROBOÁM.

I. Királyok' XII. Rész. — Vil. 3029. eszt.

Salamonnak halála után az ő fija Roboám leve Király Izraelben, 's a' nép' nagyjai kérték az új Királyt, hogy egy részét azon elviselhetetlen adónak, mellyet rájuk Salamon utolsó esztendejiben vete, venné vissza. De Roboám elsiketülve tanácsosainak szava eránt, kik a' nép kérését támogaták, 's azon ifjak sugalásait követvén inkább, kikkel együtt nevedett, ezt felelte az esedezőknek: Atyám benneteket korbáccsal szabdala: én skorpiókkal foglak; — és ezt: Nekem kis nyjom több mint az atyám' dereka. — A' szabadkéjű uralkodás azt cselekvé, hogy a' tíz nemzetség különvált, 's magának mást választott Királyul.

Jeroboám, Nebát' fija, egyike azoknak, kik a' nép' kérését a' Király' elébe vitték vala, még a' Salamon' idejében Egyiptusba szaladott el, 's ennek halála után visszajött ugyan, de látván a' miket Roboám kezd, ismét elhagyá az Izrael' földét. Ennek most megjelent Ahija Proféta, 's tizenkét részre szelvén a' maga palástját, abból tíz részt Jeroboámnak ada, e' szókkal: Ezt mondja Izraelnek Ura Istene, én elszakasztom az országot a' Salamon' kezétől, 's a' tíz nemzetséget néked adom. — A' mit a'

Proféta megjövendőle, bételjesedék: a' nép felhivatá Egyiptusból Jeroboámot, és midőn az feljött, Királyává választotta a' tíz nemzetségben; Roboámnak csak kettő maradt. Roboám Jeruzsálemben uralkodott, Jeroboám Sichemben, az Ephraim hegyén, amaz tizenhét esztendőig, ez huszonkettőig; mind ketten gyűlölve, utálva népeiktől.

LXXXIII.

JEROBOÁM, A' BÁLVÁNYOZÓ.

I. Királyok' XIII. Rész. — Vil. 3030. eszt.

Féle Jeroboám, hogy ha a' tíz tribusban lakó nép megmaradand Jehova' tisztelete mellett, és ezért esztendőnként Jeruzsálembé fel fog járni; mint ezt minden zsidó tenni köteles volt; a' tíz nemzetség újra egyé váland az elhagyott kettővel, 's így ő királyi méltóságából kiesik. Béhozá tehát az Egyiptusi arany borju' tiszteletét, 's annak egyik bálványát Béthelben állította fel, a' másikat Dánban, 's meghagyta a' népnek, hogy minden azt imádja, mert az ő atyjikat ez az isten hozta ki Egyiptusból.

Midőn egy nap maga Jeroboám is jelen vala a' bálvány' tiszteletén, jöve egy Proféta, 's megjövendőlé neki hogy a' Dávid' nemzetéből egy fia fog születni, Józiás nevű, ki ezen oltáron öli el mind azon papokat, kik azon ál-

doznak, 's annak bizonyására hogy a' Látnok igazat mond, az oltár a' Jeroboám szeméi előtt ketté basadt. Ez nem tűrhető a' Proféta' szavát, 's kinyujtá reá jobbját, parancsolván hogy fogják meg. A' kinyujtott kar legottan megmerevedett. Ekkor kéré Jeroboám a' Profétát, hogy nyerje meg jobbjá' meggyógyítását attól, a' ki őtet ide küldötte, 's a' Király karja azonnal meggyógyult. Ez a' Profétát meghívá asztalához, de az nem fogadta el a' hívást, azt vetvének okúl, hogy parancsolatja van Istentől, itt semmit nem emi; 's ment, 's egy fa' árnyékában leült. Most egy Béthelben lakó hamis Proféta hívá a' maga ebédjére, 's az ezt sem fogadta el. Én szintűgy Proféta vagyok mint te, monda a' jövevénynek a' Bétheli; 's engem egy Angyal küld, hogy téged ebédemre hívjalak; jer tehát és egyél kenyereimből. — A' Proféta hitt a' hazug' szavának, ment, 's megszegte az Úr' parancsolatját. De bűnéért hamar meglakola; mert alig méne ki Béthelből, 's elébe jöve egy oroszlán az úton, őtet megfojtotta, de sem magát, sem a' szamarat mellyen ment, meg nem ette.

LXXXIV.

ILLYÉS A' KÉRITH PATAKÁNÁL.

I. Királyok' XVII. — VII. 3092. eszt. körül.

Jeroboámnak követőji még mélyebben sülyedének a' bálványozás' vétkébe, 's senki nem

inkább mint Omri. Samaria városát ez építette, mellyről később a' tíz nemzetség által lakott egész ország Samariának mondatott.

Omriának fija, Acháb, leggonoszabb vala ezen ország' Királyainak sorában; és minthogy az ő felesége, Jezabel, bálványtiszteleő szülék' gyermeke vala, a' Jehova' híveinek ő alatta kevesedék meg leginkább már is nagyon megfojgatkozott száma. Jezabel Samariában egy Bál nevű képet állíta fel. Isten sok ízben inté Achábot, térne vissza hozzá; de az intésnek nem vala sikere. Három esztendő és hat hónap alatt tehát nem száll vala országára sem eső, sem harmat, 's a' nép nagy éhségben nyomorgott. De az Úr gondot visele a' maga Profetájára, Illyésre, kit azért küldé ki, hogy térítse meg az elhajultakat. Neki minden reggel és minden estve hollók hozának kenyeret és húst a' Kérith pataka mellett. De végre kiszáradá a' patak is.

Ekkor parancsolá Isten Illyésnek, menjen Sareptába; ott fog találni élelmet. Illyés méne. 's megláta egy szegény özvegyet, ki fát szedgete. Egy falat kenyeret és egy ital vizet kére az özvegytől. Ez neki így felele: Nincs egyebem egy marok lisztémnél és valami kevés olajomnál; és ha majd azt, én és a' fiam, megesszük, miad ketten meghalunk. — Erre a' Proféta: Teknődből a' liszt, korsódból az olaj

el nem fogy, míg majd eső szálland a' földre. Meglett a' mit a' Proféta mondott, 's az asszony ötet és fiját kitartá.

Tudtára esék Achábnak hogy a' Proféta szólaní szándékozik az Úr' nevében, 's elébe menvén, ezt mondá neki: Te háborítod e meg Izrael? — Illyés felele: Nem én, hanem te, és a' te atyád' háza; mert ti Bál után jártok. — Ekkor azt kíváná Achábtól, hogy a' nép és a' Bál' papjai gyűljenek fel a' Kármelre. — Megtörténvén az, Illyés így szólott: Nép, meddig fogsz te még kétfelé sántikálni? Ha Jehova igaz Isten, kövessed őtet: ha Bál az, azt kövesd.

Ekkor két tulkot hozata elő, hogy egyiket a' Bál' papjai áldozzák a' magok' Isteneknek, a' másikat ő Jehovának, és hogy igaz Istennek az ismértessék, ki a' maga áldozatjára tüzet adand. A' nép a' kívánságot helyesnek ismeré.

A' Papok hozzá fogának áldozatjokhoz, 's tánczolának és szökdösének az oltár körül, mert úgy kívánta az Egyiptusi szokás; 's reggel oltá szinte délig kiáltozák: Bál, halgass meg minket! Azonban tűz az ő áldozatjokra nem szállott. Illyés csúfolgatá a' Papokat: Kiáltsatok hangsabban; talán alszik; vagy talán elsüllyede gondolatiban; talán elútagott. — A' Papok még inkább ordítának, 's beretvással metélgeték tes-

teiket, míg sebeikből csorgott a' vér. De Bál szózatot nem ada.

'S most Illyés foga áldozatjához. Oltárt emele, darabokra vagdalá a' marhát, felraká a' fákra, 's ekként imádkozék: Ábrahám', Izsák', Jákóbb' Istené, mutasd meg ma, hogy te vagy igaz Isten Izraelben! — 'S legottan tűz szálla alá az égből, 's megemészté az áldozatot, és a' farakást azonfelül.

A' sokaság arczra borúla a' földig, 's így kiáltozott: Jehova az igaz Isten! — Akkor Illyés a' néphez: Ragadjátok meg a' Bál' Papjait! — Azok engedének a' parancsolatnak, 's megölék őket a' Kizson pataka mellett. Valának pedig a' Papok nyolczszáz-ötvenen. —

Illyésnek e' cselekedete szelídebb fényben fog annak szeméi előtt feltűnni, a' ki tudja, hogy a' Hebræusok Jehovát nem egyedül Isteneknek tekintették, hanem Királyoknak is egyszersmind; 's így a' bálvány Papjait háza' háborítójinak. — Az emberiség' gyermeki korában az őket szerető bölcs Isten a' szerint szóla a' népekhez, a' mint kimiveltetések' alsó grádicsai szükségessé tették: ma már az igaz vagy hamis tanítást nem csudák bizonyítják, hanem önmaga a' tanítás.

LXXXV.

N Á B Ó T' S Z Ó L E J E.

I. Királyok' XXI. Rész.

Acháb kiljebbre akará terjeszteni kertjét, 's megszólítá Nábótot, hogy szőlejét neki adja el, pénzen vagy cserében. Az nem akara megválni szőlejétől, mert az neki ősi birtoka volt, 's az Izrael' fíjainál ősi birtokot eladni véteknek tekintetett. Ezen a' Király annyira megharagvék, hogy enni sem akara.

Felesége, a' gonosz Jezabel, tanúkat vásárolt Nábót ellen, hogy szidalmazá Istent és a' Királyt. Jezreel városnak vénei halálra kárhoztaták az ártatlant, 's elevenen megkövezteté; mert Jezabel kíváná vala úgy.

De a' Proféta ezt jelenté ki Achábnak az Úr' nevében: a' melly helyen az ebek felnyalák Nábótnak vérét, ott fogják felnyalni a' tiédet is; feleségedet pedig Jezreelnek kapuji előtt meg is eszik. — A' jövendölés betölt: Acháb elesék az harcban, és midőn haza vinnék a' testet, csorgott vére, 's ebek nyalakodának rajta. Jezabelt palotája' ablakiból vetették alá, és midőn a' test eltapostatott, ebek hízalák rajta magokat. Fíjok Jórám, ki Király leve Acháb után, Jehu által esett el, 's teste kivitetett a' Nábót' szőlejére.

Achábnak Jorámon kívül még hetven fíjai voltak. A' Samariaiak mindegyig megölék ő-

ket, fejeiket kosaraikba rakák, 's átküldék Jezreelbe.

Illy példáját adja a' Gondviselés a' maga igazságos bosszújának, hogy elrettentse az istentelent. De a' büntetés a' gonoszt hol hirtelen éri-ntől, hol csak sánta lábakon. 'S a' megátalkodott később veszni mint magához térni.

LXXXVI.

ILLYÉS FUT JEZABEL ELÓTT.

I. Királyok' XIX. Rész. — VII. 3097. eszt.

Jezabel rá izene Illyésre, hogy minckelötte a' nap lemegyen, a' szerint fog bánni vele, a' mint ő bánt vala a' Bál' Papjaival. — Illyés tehát megszökött a' pusztákba, 's ellankadván ott futásában, és kínozva az éhenlételtől, kéré Istent, hogy őtet hagyja meghalni. Az Úr álmod bocsáta reá, 's álmában egy Angyal jelent meg, ki felkölté, hogy egyék. Felnyitván szemeit, megláta feje mellett egy hamuban-sült pogácsát és egy korsó vizet. Evett és ivott, és ismét lefekvék, 's elaludt. Az Angyal ismét megjelene, 's intette, hogy ennék megint, mert hosszú útra fog indulnia. Illyés tehát evék, 's ment, negyven nap és negyven éjjel, 's végre eljutott a' Hóreb hegyére. 'S ott megjelene neki az Úr, 's parancsolá, hogy menjen Damas-

kusba, 's kenje fel Hazael Syriai Királynak, Jehu pedig Izrael-országának.

Ezen útjában megláta egy embert, ki tizenkét ekével szántogatta földjét. Az Elizeus vala, egy gazdag birtokos gyermeke. Illyés neki méne, és rá vetette pallástját, 's az legottan abba hagyá a' szántást, haza méne szülőjéhez, búcsút venni tőlök; ökrét mellyen szántott, levágatta, 's összetörvén ekéjét, annak tüze mellett sütötte meg azt, 's nagy vendégséget tartá búcsúzásul minden szomszédival, 's követte a' Profétát.

LXXXVII.

A C H Á Z I A.

II. Királyok' I. Rész. — VII. 3108. eszt.

Acháb után a' fia Acházia leve Király Izraelben, de ez csak két esztendeig uralkodhatott. Kiesett ablakából, 's összetörte magát. — Fájdalmi között elküldé embereit, megtudni Baalzebub Ekroni bálványtól, ha fel fog e gyógyulni. Isten neheztele e' tettért, 's kiküldé Illyést, hogy kérdje meg a' Király' követeitől, ha Izraelnek nincs e Istene, hogy urok bálványhoz folyamodott, 's kimondani, hogy az meghal e' bajában. — Acházia elbeszélte, millyen ember lehetett, a' ki neki ezt meré izenni; 's rá ismervén feleletekből Illyésre, ötszáz embert

küldé ki, hogy azt keressék fel, és hozzák elébe. — Jón egy Ezredes a' maga seregével, 's Illyés tüzet vona rájuk az égből, melly az Ezredest és az egész csoportot megemésztette. Jón a' másik Ezredes is a' maga népével, 's Illyés azokra is tüzet szállíta alá, hogy eggyről eggyig elvesztenek. Jón a' harmadik Ezredes is; de ez tisztelettel közelíte a' Profétához, 's könyörge neki, hogy őtet és embereit ne bántaná. Illyés megkegyelmezett ezeknek, 's most önkényt méne a' Király elébe, 's szabadon kimondá neki hogy meghal.

LXXXVIII.

ILLYÉS ÉGBE VITETIK.

II. Királyok' II. Rész. — VII. 3108. eszt.

'S most jelen vala az idő, mellyben Illyésnek meg kelle halnia. Tudta hogy meg fog, 's meghagyá tanítványának Elizeusnak, hogy Gilgálban tőle maradjon el; ő Béthelbe küldetik az Úr által. De Elizeus: Él az Úr és a' te lelked, ugymond: én tőled el nem maradok.

Béthelben ismét kéré, hogy maradjon el; ő Jerichóba küldetik. Elizeus Jerichóba is elkísérte.

Kérte harmadikszor is, mert az Úr úgy kívánja hogy a' Jordánhoz menjen; 's Elizeus megesküvék, hogy tőle el nem marad.

'S elérének a' Jordánhoz. Illyés megüté pálcájával a' folyamot, 's az kétfelé vála, mint két köfal míg rajra általmentenek. Ekkor monda a' Látnok: Kérj tőlem, valamit akarsz, minckelötte elragadtatom. — Elizens felele: Légyen rajtam a' benned lakó lélek kettős mértékben. — Illyés erre: nehéz dolgot kívánsz; de ha látni fogsz mikor elragadtatom, meglészen: nem léssen meg, ha látni nem fogsz.

'S íme fergeteg szálla alá az egekből, 's a' Proféta elragadtaték. Elizens látta azt, 's felkiáltott: Édes atyám! édes atyám! Izraelnek mind szekerei, mind lovagjai! (azaz, te, ki könyörgésed 's tanításaid által nagyobb óalmára vállal Izraelnek, mintha azt számos hadi-szekerek és lovagok által óalmazád vala!) 's Illyésnek pallástja a' hívre szálla alá a' felhők közzül.

LXXXIX.

E L I Z E U S.

II. Királyok' II. Rész. — VII. 3108. eszt.

Elizeuson valóban kiönteték Mesterének lelke. Mert midőn a' Jordánhoz ért, ő is megcsapá pallástjával a' vizet, 's az ő előtte is kétfelé vált. — Jérichóban sőt vete az ízetlen vízbe, 's az legottan ihatóvá lett. — Eggy savágó' fejszéje a' vízbe esék. Oda a' fejszém, Uram! kiálta az ember; pedig azt kölcsön kértem. A' Pro-

féta lecsapott egy gallyat, feltaszítá a' Jordán' fenekéből a' fejszét, 's a' fejsze előűszott. — A' Bétheli gyermekek esőfot úzének belőle, 's ezt kiáltozak neki: Jöjj fel, kopasz, a' hegyre! 's két medve előjöve az erdőkből, széllyel szagatá a' gyermekeket. Szánna a' gyermekeknek negyvenkettő vala.

XC.

AZ ÖZVEGY OLAJOS-KORSÓJA.

II. Királyok' IV. Rész. — VII. 3109. eszt.

Eggy kegyes ember meghala, 's feleségét 's két fijait adósságban hagyá, de minden jószág nélkül. 'S a' kinek adós volt, el akará szedni fijait. E' szorultságában az asszony Elizeushoz folyamodék, ki tudni akará, mije vagyón. Nem vala egyebe valami kevés olajánál, mellyel a' keleti népek, mint a' mai olaszok is, vaj gyanánt éltének. Elizeus meghagyá, hogy az özvegy szedne kölcsön minél több olajos edényeket, 's azon kevés olajából, melly neki maradt, töltse, míg telik. 'S a' kölcsön-szedett edények mind megtöltek, 's tele marada tulajdon korsója is; 's az olaj kifizeté az egész adósságot.

XCI.

ELIZEUS EGYÉB CSUDATÉTEI.

II. Királyok' IV. V. Rész.

Elizeus Sunamithnak (a' Sunemben lakó asszonynak), ki sok jóval vala eránta, fiat ígére az Úrtól, 's az Úr teljesíté Profetája' ígéréstét. De a' gyermek meghala. A' Proféta megszáná a' szerencsétlen anya' fájdmait, 's a' megholt kisedet vissza hozá az életbe. — Száz embert húsz kenyérrel elégíte ki. — A' Syriai Király' hadi-vezérét, Námánt, elküldé a' Jordánhoz, hogy ott feredjen meg hétszer, 's ez által felgyógyítá belpoklosságából. Ez a' Profétát gazdagon meg akará ajándékozni, de az el nem vevé ajándékát. Ellenben szolgálja, Geházi, utána méne a' Hadi-Vezérnek, 's tőle a' Proféta' nevében, de a' Proféta híre nélkül, egy talentomot kívána a' gyógyításért, 's attól egy helyébe kettőt kapa. — Elizeus Geházira szállítá a' belpoklosságot.

XCII.

A' ZSIDÓ NÉP' ESETE.

II. Királyok' XXIV. — VII. 3420. eszt.

Hijába valának adva mind azon sok és erős tanítások, mellyeket Isten a' maga nagyobb és kisebb Profetájt által a' megromlott, és vétkei-

ből magához térni nem tudó népnek tartá; azok naponként mélyebbre süllyedének a' bálványozás' esztelenségeiben. A' Sareptai özvegy, a' Syriai Námán, az egész nagy Ninive általtertek az egy Isten' tiszteletére, az Izrael' fiai pedig elhajlának tőle, 's hamis istenek' tiszteletét vették be. Az Úr tehát elvoná rólok védő karjait, 's Salmanassár Assyriának Királya elfoglalá Samaria-országot, és abban a' tíz nemzetség' lakosait, 's Királyokat, Hozeást, fogva vivé Ninivébe.

Ennek fija, Senachérib, el akará törteni a' Júda-országot is, 's ennek kegyes Királyát, Ezechiást, megszállá Jeruzsálemben. De az Úr' Angyala megjelene, 's egy éjjel nyolczvanöt ezer embert vága le az Assyriaiak' táborában, 's vezérek és urok elrettenve a' csapástól, abba hagyá az ostromot, 's mindnyájan elfutottak.

Most Nabukodonozor jöve elő, 's elfogá Joachim Királyt 's fáját Jechóniást, 's a' népet fogva vivé Babylonba. Zedechiás azután még uralkodék kevés ideig Jeruzsálemben; de hitetlen lévén mind Isten eránt, mind Nabukodonozorhoz, kinek hűséget esküvék vala, ez megjelent, 's Zedechiásnak két fijait atyjok szeméi előtt levágatta, azután atyjokat, Zedechiást, megvakította, 's a' világtalant, és népe' nagyait, 's valakik fegyverviselésre alkalmasok voltak, bilincsekre verve fogva vitte. Vezére, Na-

buzaradán, meggyújtá Jeruzsálemet, kőfalait elhányatta, kincseit elrablotta. 'S így valamint az Izrael-országának Salmanassár által vége lön, vége lön mostan a' Júda-országának is.

XCH.

D Á N I E L.

Dániel' II. Rész. — Vil. 3398. eszt.

Nabukodonozor a' Judeából kivitt atyák' gyermekei között kiválaszta négyet, kik az ő udvarában és asztalánál tartatván, és a' Chaldensok' tudományaikban neveltetvén, egykor neki, mint fő tisztviselők, szolgáljanak. Dániel ezen négy ifjak egyike vala. De nagy elméje 's ritka tehetségei már akkor is sokakat irigyeivé tettek.

Dániel csak tizennégy esztendő s ifjú vala még, midőn Nabukodonozor Király egy álmot látta, melly egészen elrémité lelkét. Felvirradván, parancsolá Bölceinek, hogy találják ki, mit álmodott légyen ő. — Azok azt mondták, hogy ők csak az álom' jelentését tudják megfejtteni, de nem kitalálni a' mit más álmodott. A' Királyt bosszantotta a' felelet, 's kiadá parancsolatját, hogy azok mindnyájan ölettesse nek meg. Dániel könyörge Istennek, hogy a' veszélyt fordítsa el, mert a' halálos ítélet őreá 's Ananiás, Mizzael és Azariás társaira is, mint

a' Chaldeai Bölcek' iskolájában nevelt négy zsidó-születésű ifjakra, kiterjede, 's ekkor héléjelenteté magát a' Királynál.

Király, ugymond, te rettentő magasságú szobrot látál álmokban, mellynek feje arany volt, melye 's karjai ezüst, hasa 's czombjai réz, lábai pedig részint vas, részint föld. De egy darab kő, minden emberi kéz' illette nélkül, lerepede a' hegyek' szirtjeiről, ketté törte a' szobor' lábszárait, 's a' szobrot feldöntötte, 's porrá morzsálta. A' szobor' feje, ugymond, a' te országlásodat jelenti; ezt egy más ország-lás fogja követni, melly nem lesz olly dicső mint a' tiéd, 's a' másodikat egy harmadik, melly kissebb lesz mint a' második vala; 's úgy egy negyedik, melly véget ér. — Nabukodonozor ekkor megisméré, hogy a' Dániel' Istene nagyobb minden egyéb isteneknél, 's őtet Kormányzójává tevé egész Babylonnak, sőt Istennek nézte, 's áldozatokkal akará tiszteltetni. De Dániel egyedül azt kéré a' Királytól hogy lakása az ő palotájában lehessen, neki és három társainak, kikkel együtt imádkozott vala, hogy az ő Istenek neki a' Király' álmát jelentse ki.

XCIV.

HÁROM IFJÚ AZ ÉGŐ KEMENCZÉBEN.

Dániel' III. Rész. — VII. 3417. eszt.

Nabukodonozor most hatvan singnyi magasságú 's hat singnyi szélességű arany szobrot állította fel, 's fenyegeté a' kik azt arczra borúlva nem tisztelendik, hogy az égő kemenczébe löketi. Zsidrák, Mizsák, Abednégó nem gondolának a' fenyegetéssel, 's kimondák, hogy az ő térdeik Jehován kívül senki előtt meghajolni nem fognak; 's Nabukodonozor parancsola, hogy vettessenek égő kemenczébe.

A' láng messze kicsapdosott annak torkán, 's elölé azokat, kik e' hármat a' kemenczébe vetették, de ők a' kemenczében nem szenvedének semmi sérelmet; mert az Úr' Angyala közéjük méne be, 's elvette a' tűz erejét. Álmélkodva láták az oda gyültek, mint járanak fel és alá a' lángok közt, és, a' mit a' sokaság nem érthete, nem hárman, hanem négyen. Mert az Angyal csak akkor távozik el tőlök, mikor őket a' kemenczéből kivonák.

XCV.

NABUKODONOZOR MARHÁVÁ VÁLTOZIK.

Dániel' IV. Rész. — VII. 3434. eszt.

Nabukodonozor felsuvalkodék győzödelmeiben, minekutána, megalázva Egyiptust és min-

den ellenségeit, Babylonba visszajött, 's Istennek kívána tartatni. Dániel elébe lépett, 's ezt mondá neki, megtanítva erre az Úrtól: Király, te álmodban egy élőfát látál, mellynek magassága az egekig terjed, és ágaival az egész földet elfedi. Lombja gyönyörű volt, 's gallyai meg valának terhelve mindennemű gyümölcessel. A' föld' állatai árnyékában legelének, 's az ég' madarai ágain rakták fészkeiket. A' szép fa, o Király, tenmagad vagy, kinek dicsősége az egész földet eltölté. Vágd ki a' fát, de légyen gondod tövére, 's azt szorítasd össze vas abroncsokkal; áztassa azt az ég' harmatja, 's nevedjék a' legelő marhák között, míg hét esztendők felette elmúlnak. Ezt izeni néked az én Istenem: Ki lészes rekesztve emberek' társaságából, 's az erdők' vadai között fogsz lakozni; fűvet észel, mint az ökrök, 's az ég' harmatja fogja eloltani szomjadat, míg megtanúlod, hogy Isten az országok' Úra, 's hogy ő azokat kedve szerint osztogatja ki. — 'S a' mit Dániel neki megjövendőle, azonnal teljesedésbe ment. Elszédítetvén kevélysége által, minden országait elvesztette, bútt az emberek elől, mint a' rengetegek' vadai. De magába térvén végre, 's megaláztatván magát Isten előtt, hét évek múlva előbbi alakját (méltóságait) visszanyerte.

XCVI.

BALTHAZÁR.

Dániel' V. Rész. — Vil. 3466. eszt.

Balthazár Babyloai Király összegyűjté országának nagyjait, 's megvendégelvén őket, asztalára azon templomi edényeket is felrakatá, mellyeket atyja, Nabukodonozor, Jeruzsálemből hozott el, 's abból étette és itatta vendégeit, férfiakat és asszonyokat. Isten meg vala bántva az edények' megfertéztetése által, 's íme, a' vendégeskedők' láttára, eggy kéz megjelent, 's három szót írt a' falra, mellynek senki sem értette jelentését. A' Királyné emlékezék, hogy Dániel más alkalommal már sok titkot fejtgete fel, 's a' Király parancsola, fejtse fel ezt is. Dániel megszólala: Király a' három szó veszedet jelenti, mert megbántottad az igaz Istent. Mené azt jelenti, hogy Isten számba vette napjaidat, és azok kitöltek; Tekél, hogy téged bévete mérő serpenyőjébe, 's a' serpenyőt könnyűnek találta; Perész, hogy országod fel léssen osztva a' Médusok és Perszák között. Nem sokára azután Cyrus megjelene Babylon alatt, megvette a' várost, 's két tisztje béhata Balthazárnak szinte lakó szobájiba, 's őtet megölte.

XCVII.

DÁNIEL AZ OROSZLÁNOK VERMÉBEN.

Dániel' VI. Rész. — Vil. 3466. eszt.

Dárius Médusnak uralkodása alatt kiméne a' rendelés, hogy az országban harmincz napok Iefolyta alatt senki máséhoz, mint a' Királyhoz, könyörgeni ne mérészeljen; ha ki másként cselekednék, elevenen fogja az éh oroszlánok' vermébe vettetni. Erre Dáriust a' Dániel' irigyei vették, tudván hogy ez a' Jehova' tiszteletétől magát elvonatni nem fogja, 's így őtet veszélyre taszíthatják. Dániel a' maga könyörgéseit Istenhez reggel, délben, estve a' harmincz napok alatt is a' szerint gyakorlotta mint azelőtt, 's így a' verembe löketett. De Isten megtartá a' hozzá hívét, 's más nap megnyittatván a' verem' torka, Dániel minden sérelem nélkül lépe ki az oroszlánok között. A' Király elrémüle a' csuda' látásán, 's most ellenségeit hányatá a' verembe. Az oroszlánok tátott szájjal várak' prédájokat, 's a' gonoszokat mohón felfalák.

XCVIII.

DÁNIEL MEGMENTI SUSÁNÁT.

Dániel' XIII. Rész. (a' Dániel' Toldalékjából.)

Babylonban eggy gazdag, istenfélő ember élt; neve Joáchim. Ennek felesége, Susána,

igen szép volt. Az asszony eggy nap parancsola szolgáléanyinak, hogy a' kertben készítenék meg ferdejét, 's az ajtókat bezárnák, hogy a' kertbe senki bé ne jöhessen. Két tisztviselő, eltávozni látván a' két leányt, betöre az asszonyra, 's azon volt, hogy bűnre hajthassa. Ha nem engedsz, így szólának, felkelünk ellened, 's kiáltjuk, hogy valakit találánk veled, de hogy az kisiklék kezeinkből, 's elszökött; a' Birák hinni fogják szavunkat, mert azt is fogjuk mondani hogy szerelmed' kedvéért küldéd el magadtól a' két leányt. Gondold meg mit cselekszel, és hogy a' Birák, ha vádra kelünk majd ellened, elevenen fognak megköveztetni.

Susána készebb volt halált szenvedni, készebb emberek előtt találtatni, mint Isten és az ő lelke előtt vétkesnek, 's teljes erejéből sikoltozék, hogy mások hallják meg azt, 's jöjjenek segédjére. A' ház' eselédjei összefutának. A' két gonosz teljesíté a' mivel az asszonyt fenyegette, 's Susánát Biráji halálra ítélték.

Dánielt megilleté a' szerencsétlen asszony' szenvedése. Én nem akarom magam vétkessé tenni az ártatlan' véreben! mondá. — A' nép kapott a' szón, 's kérdé: Mint érted ezt? — Ekkor Dániel: Jertek vissza a' törvényszék' elébe; a' két tisztviselő hamisan esküdött. — Dániel azt kíváná, hogy a' két tanu választas-

sok külön, 's meg ne engedtessek nekik, hogy egymással szólhassanak.

Eggyike a' másika után állítaték a' Birák' elébe. Dániel kérdé az elsőtől: Melly helyen követé el Susána a' bűnt, mellyel vádoljátok? Eggy mastixfa alatt, felele ez. — Most a' másik tanút hozatá fel, 's ez azt állítá, hogy a' bűntölgyfa alatt történt. Világossá leve hazugságok. Susána szabadon eresztetett: a' két tisztviselő megkövezteték.

XCIX.

BÉL ÉS A' SÁRKÁNY.

Dániel' XIV. Rész. (a' Toldalékból.)

Babylonban Nabukodonozornak fija Evilmerodach Király uralkodék. — Ott Bél bálvány vala tiszteletben, ki naponként tizenkét mérő búzalisztet, negyven juhot, három cseber bort emészte meg. Dániel kimondá, egész maga elszánásával, hogy azt nem a' bálvány, hanem az ő Papjai emésztek; 's a' Király látni akará, Dániel mond e, ezek e, igazat. Bevitetvén tehát a' mindennapi adót templomokba, bépecsétlé annak ajtaját; de más nap az adó már nem vala ott. Dániel neveté a' Papok' ravaszágát, 's behintvén titkon a' templom' földjét hamuval, reggel kimutatá a' Király előtt a' Papok' nyomait, merre a' templom' szolgálja az

adót ellopdosák. A' Király megöleté őket, szám szerint hetvent, 's hatalmat engede Dánielnek, lerontatni a' templomot.

Vala Babylonban egy sárkány is, melly istenként tisztelteték. Dániel zsírt, szórt, szurkot főze együvé, 's abból pogácsákat gyúrt, 's megéteté a' sárkánnyal; 's midőn a' sárkány béle a' pogácsától meghasadozék, ezt kiáltá tisztelőjinek: Lássátok itt istenteket! — A' felingerlett nép hat napig nem adata enni az oroszlánoknak, hogy igen éhek légyenek, 's Dánielt ismét közzéjek vetteté. De azok ötöt most sem bánták. Hat nap tartaték zárva a' verem, hogy Dániel éhen haljon meg, ha az oroszlánok nem bántanak. De az Úr' lelke megragadá Habakuk Profétát üstökénél fogva, midőn Judeában, Babylontól olly igen nagy távolyra, étket vivaratójnak, 's letette a' verem felett. Minekutána Dániel evék az étkekből, Habakuk ismét felragadtatott, 's ottan tétetett le, a' honnan felkapatott vala. Hetedik nap felbonták a' vermet, 's Dániel sérelem nélkül jöve elő; ellenségei pedig ismét az oroszlánok' prédáji lettenek.

C.

J Ó N Á S.

Jónás' Könyve I — IV.

Isten Ninivébe, az Assyriusok' anyavárosába, küldé Jónást, hogy annak lakosait térítene kegyesség' útjára; külömben őket keményen meg fogja büntetni. A' Proféta vagy félelemből, vagy kevélységből, hogy nevetni fogják ha büntetést jövendől és az osztán bé nem teljesedik, hajóra ült, 's futni akara Isten elől. De az Úr nagy vést támaszta a' tengeren. A' megremült hajósok kihányák terheiket, jajgatának, könyörgének; a' Proféta pedig kényére alvék a' hajó fenekén. A' többiek felvesék alvásából, hogy könyörgene ő is a' maga Istenének. A' fergeteg azonban el nem csendesedett. Úgy hitték a' babonás hajósok, hogy közöttök valamely gonosztévő van, és hogy a' megbántott Istenség azért támaszta veszélyt, hogy ez lakoljon. Sorsot vetének tehát, hogy a' kit az érnifog, lökettessék tengerbe, engesztelő áldozatként. A' sors Jónásra esett. Szerencséjére egy nagy hal, melly a' gályák körül szokta vala lenni élelmét, a' hajó körül vala, 's elnyelé a' Profétát. De harmad napra gyomrából épen a' part-ra löké ki.

Jónás tovább nem mere engedetlenkedni. Elméne Ninivébe, 's kiáltozott az útszákon, hogy

Isten elveszti a' várost, ha hozzá nem tér. Ezt hallván, nép és Király zsákba öltözének, 's leülének a' porban, 's az Úr elfordítá haragját. De Jónás szerette volna, hogy jövendölése teljesedjék be, 's meg nem tudá nyugtatni elméjét, hogy bé nem teljesedett.

Azonban iazzal vigasztalgatá magát, hogy a' mi most meg nem történt, megtörténhetik ezután. Felméne tehát egy tetőre, hogy onnan láthassa, mint pusztúl el a' város. Itt kalibáját egy csemete futá be, mellynek széles levelei árnyékot tartának feje felett a' nagy hőségben. De a' csemete' tövét megrágtá valamely féreg, 's Jónás felkiáltott: Így én nem akarok élni! — Te egy csemete' elfonnyadásán bánkódol, monda az Úr a' heves embernek, 's én egy temérdek várost meg ne szánjak e?

C I.

A' ZSIDÓ-NÉP' TOVÁBBI TÖRTÉNETEI.

Cyrus olta, Vil. 3468-ban, a' Macedo Sándorig 3681-ig.

Az Izrael országát Assyriusok foglalák el, a' Judáét a' Babyloniaiak. Most ezeket éré a' sor; elébb Assyria nyomá el Babylont, majd Babylon Assyriát, míg végre a' Persza Cyrus mind azt, mind ezt. A' zsidóság' Profetáji megjövendölék ugyan, hogy a' nép ki fog szabadúlni, de megjövendölék azt is, hogy lesz egy ha-

talmas Fejedelem, Cyrus; 's ez örülve hallá maga felől a' jövendölést, 's tisztelte a' zsidó-nép' tanításait. Kegyessége erántok annyira méne, hogy szabad hazamenetelt engedé nekik, elhozott templomi edényeiket visszaadatá, 's megengedte, sőt parancsolta, hogy a' Jeruzsálemi templomot, mellyet Salamon épített vala, újra felállíthassák.

Zorobábel' vezérlése alatt tehát, hetven esztendei fogságok után, több mint negyvenezer Zsidó Jeruzsálembé visszaköltözött.

Legottan hozzá fogának a' templom' építéséhez; de a' visszálkodás elakasztá munkájokat. Mert midőn a' Samariában megtelepedett sokaság azt kívánta, hogy a' templom' építésében lehessen részek nekik is, 's Zorobábel azt ellenzette, mivel félt, hogy ezek, kiknek szertartásaik össze valának keveredve a' bálványozók' szertartásaikkal, megfertézhetnék a' Jehova' tiszteletének egykori tisztaságát; a' bosszús Samariaiak addig dolgozának Babylonban, míg a' templom' további építése nekik megtiltatott. A' Judeához tartozók azt terjeszték elő, hogy Cyrus nekik arra engedelmet adott, sőt hogy azt parancsolta is. Dárius (a' Histaspis' fija, 's a' Cyrus' két leányainak, Atossának és Aristonának férje) felhányatá a' királyi leveltárt Achmetában, 's megtaláltatván ott az említett rendelés, az építést az esedezőknek megengedé. —

Magát a várost, az elpusztult Jeruzsálemet, Nehémiás állította ismét helyre, felékesítvén palotájival 's erős bástyájival.

Sokára el vala döntve a Persza hatalom is, 's a Macedo Sándor fegyveres kézzel méne Jeruzsálem felé. A papok, templomi fejer öltözetekben menének elébe, 's a világdúló annyira meg vala hatva tiszteletes alakoktól, hogy templomjokban áldozatot is nyújtott Jehovának.

Sándornak halála után (3681.) a fegyverrel szerzett temérdek birodalom sok részekre vala feltépdelve, 's a nagy Király Vezérei felosztottak tartományaiban. Ptoloméus, fija Lágnusnak, Egyiptus Királya leve, Babylonban és Syriában Selenkus. Ptoloméus ismerte a babonás népet, 's tudván hogy azok szombatnapon fegyverre kelni nem fognak, az napon üte rájuk; 's fogva vitte Egyiptusba.

CII.

ANTIOCHUS EPIPHANES.

Jeruzsálem végre Antiochus Epiphanes' kezébe jutott. A nép nem titkolható örömét, midőn egy hír után azt hívé, hogy a fenevad, az Egyiptusiak ellen hadakozván, elesett. De a hír hamis volt. — Az most dühösen tere vissza, 's nyolczvanezer embert kardra hányatott, negyvenezeret marhaként parancsola pénzen eladni:

A Mózes' törvényeit általjában oltította, Jehova' tiszteletének helyébe a görög istenekéit terjeszté el minden felé; a Zorobábel által újra felállított templomban az Olympiai Jupiter' képét felállítá, 's kényszeríté a Zsidókat, hogy templomjokban áldozzanak disznót, 's annak húsát megegyék.

A nyomorgatott Zsidók közt nem kevesen találtatának, kik készebbek voltak kínosan veszni mint atyjiknak vallásoktól elhajlani, 's ennek sok felséges példáját beszélük azon tiszteletes Könyvek, mellyeket némelly Keresztyén felekezeteink az Ó-Testamentom' Könyvei mellé, Apocryphusok nevezete alatt fűzve, tartanak feun. Ki olvashatja azokban a Makkabeusok' lelket-rázó történetét, hogy férfúi tűzre ne lobbanjon? Ki nem szánja, ki nem tiszteli az emberiségnek e' Szentjeit, és ki nem fog elborzadni az ó irtózatossághérjaiktól? A vétek soha nem ronthatja meg annyira az emberi szívet, hogy midőn azt látja bántatni a' mi szent, magát az erőnek ellene ne szegezze, 's ha úgy hozza a' szükség, érte halni is kész ne legyen.

Illy fényes tettek azok, miket a Makkabeusok' Könyve az emberiségnek ezen hősei felől beszélének. — Antiochus, megértvén hogy egy tiszteletes özvegynek, hét nagy reményű fia van, előhozatá ezt, és parancsolá neki 's hét gyermekeinek, hogy atyjik vallását hagyják el;

külömben gyermekeit az ő szemei előtt fogja halálra gyötretni. — Sorban állá ki mindenike a' legkegyetlenebb csigázásokat, de hitében tántoríthatatlanul megmaradott. 'S a' dicső asszony nem magzatjainak szenvedéseikért reszkete, hanem azért, hogy az élet' szeretete erőt talál venni az ő gyengeségeiken, 's megtagadják hiteket. Asszonyi nagyság 's anyai nagyság ragyogott e valaha szebb fényben?

A' Makkabok végre is győztek a' döllyfős fenevadon, 's feldönték a' bálványok' oltárait.

CIII.

A' KEGYES JÓB.

A' kelet' Íróji, heves képzeletek szerint, felczifrázva szeretik beszélni történeteiket, nem hogy hamisan beszéltessék a' mi történt, hanem hogy hallgatójikat a' beszéd gyönyörködtethesse. 'S beszédjeken meg van a' szín, mellyet a' vakság' 's a' bálványozás' bolondságaiban élő nemzetek közt vontanak magokra. Így adják ők a' Jób' történetét is. A' poetai lepel nem árt annak a' mi való, csak tudjuk érteni. Céljok az volt, hogy bizakodást tanítsanak Istenhez, és magunk' megtagadását; 's a' cél szent, jóltevő, tiszteletes.

Az Úz-földén, mellyet a' Szent Író paradicsomi kiességű 's igen termékeny tartomány-

nak mond, lakott egy Jób nevű ember, kedves Isten előtt, és boldog férj, boldog atya, boldog házi gazda, kit az Úr eltetése minden áldásával. — Sátán irigylé örömeit, és midőn egyszer elébe akada az Úrnak, 's ez tudni akará, homán jó, és ha látta e Jóbót, 's e' földön talált e kegyesb embert; ez így felele: Neki könnyű kegyesnek lenni, mert minden javaidal elhialmozád; de bízzad rám, hogy ostorozzam én, 's meglátod, úgy tagad meg tégedet, mint minden más. Az Úr megengede Sátánnak hogy Jóbót vegye kísértétei alá, de meghagyván egyszersmind, hogy életét illetni ne merje.

'S íme négy követ érkezék Jóbhoz, egyike nyomban a' másika után. Az első így szóla: Szabéusok (Arab kóborlók) ütének szolgálóra, azokat mind megölék; ökreidet, szamaraidat elhajtották. — Másika: Leszálla az Úr' tüze az egekből, 's cselédidet 's juhaidat megeinészté. — Harmadika: Chaldénsok szabdalák le tevéid' őrzőjít, 's ménésidet elhajtották. — Negyedike: Leszakadott a' ház' boltozatja, hol hét fíjaid 's három leányaid együtt mulatának, 's mind oda ölé őket. — Jób felkiálta: Az Úr adta, az Úr vette; áldott legyen az ő neve örökké. Megszaggatá ruháját, fejét megnyíreté, 's földre borúla keservében.

Az Úr ismét előtalálá Sátánt, 's kérdé, ha látá e az ő hív szolgáját. Adnád magát kezem-

be, felcse a' kísértő, 's megtagadna téged, mint minden más. — Menj, mondá az Úr, kezédbe adom őtet; de vigyázz, hogy életét ne illesd. — Ekkor Sátán elborítá Jóbot fekélyekkel, fejétől fogva talpiglan, hogy kínjai közt hamuban fetrenge, 's cserép darabokkal vakargatá testét. Ezt látván felesége, mondá: 'S te tovább is hív maradsz e ahoz a' kit eddig szolgálál, és a' ki hűségédért így sanyargat? Végy búcsút tőle, és halj meg! — Erre Jób: Asszony, úgy szólasz, mint a' kitől esze eltávozik. — Előjőve három barátja, 's vigasztalás helyett ingerlé őtet, 's azt mondá, hogy neki titkos bűnösnek kell lenni, 's azért sanyargattatik. — Jób magát tisztának mondá minden bűntől. — De nyavalyája még gyötrőbbé leve, 's fájdalmai annyira ragadák, hogy átkozá a' napot, mellyen lett. Továbbá megbáná vétkes zúgolódását, 's az Úr megkönnyíté a' sujtoló kezeket rajta, 's két annyi vagyont ada neki mint a' mit tőle elveve, 's ismét hét fiai lettenek, és három leányai. Még száznegyven éveket éle, 's látá unokáit és kisunokáit negyed íziglen.

CIV.

J U D I T H.

Judith' V. — XV. Rész. — VII. 3350. körül.

A' Nabukodonozor' Hadi-Vezére, Holofernes, Betúlia alatt álla meg táborával, 's fenyegeté a' lakosokat, hogy ha magokat az ő urának fel nem adják, eggyről eggyig levágatja. A' városbeliek bőtöt tartottak, 's felkiáltának segédért Istenhez. Achior, az Ammoniták' Vezére, mindenek-felett azt tanácslá Holofernesnek, hogy tanulja ki, ha most a' zsidó-nép a' maga Istenének kedvében vagyon e. Mert ha ez most nem haragszik rájuk, ugymond, úgy ellenek az Assyriusoknak minden hadai sem fognak boldogulhatni. Holofernes haragra lobbana a' szóért, 's Achior beküldé a' városba, hogy ha a' Zsidók' istenét olly igen erősnek képzeli, vegye majd hasznát, mikor a' város neki kezébe esik. Ekkor elbontatá a' csatornákat, hogy a' lakosok szomjan vesszenek el.

A' városbeliek láták, hogy őket illy temérdek sereg' hatalna ellen semmi nem védheti, 's azon gondolkoznak, hogy magokat Holofernesnek feladják, midőn egy fiatal és igen szép özvegy megjelene a' vének előtt, 's kéré halasztanak el a' feladást még csak öt napig; — ő a' veszélyt elhárítja rólok; de könnyörögjenek érte.

Ekkor kiméne a' táborba, 's ígéretet teve Holofernesnek, hogy ő neki Betúliát vérontás nélkül kezébe juttatja; — csak az engedtessek meg, hogy minden reggel és minden estve, elvégezni könyörgéseit, a' táborból kimehessen.

Judith már harmad nap olta jött és ment, 's Holofernes őt a' negyediken meghívá vacsorájához. Itt Holofernes és társai annyira megittasodának, hogy alva dőltek el. Ekkor Judith leoldá a' Vezér' kardját, fejét elcsapta 's szolgálányának adta, hogy hozná utána, 's kiment a' táborból.

Bémenvén a' városba, a' népet összegyűjté a' piacon, előmutatá a' Vezér' fejét, 's buzdította a' lakosokat, hogy ragadjanak fegyvert, és a' Vezérek' elestén megháborodott serget támadják meg. — Mi lelé az egereket, hogy lyukaikból ki mernek bújni? kérdék az Asszyriusok, meglátván, hogy örvendő sikoltással omolnak ki a' város' kapujin. Ekkor lármát ütének a' Vezér' sátora körül, mert úgy hívék, hogy az tegnapi részegségében még most is alszik. De riadva futának el, midőn végre bemenének a' sátorba, 's a' Holofernes' testét fej nélkül láták.

Vétkezni, hogy megtörténjen az óhajtott jó, nem szabad, 's jó cél nem teszi jóvá a' gyalázatos eszközt. Lopni, hogy a' szükségben levőn segítsünk, nem szabad; nem ölni, hogy oltárt állítsunk.

CV.

E S Z T H E R.

Az Ó Testamentom' Könyveiben egy történet fordul elő, melly figyelmet nem érdemel, de ott lévén egyszer, el kell mondanunk. Az Eszteré.

Persziában Asvérus Király uralkodék, kit a' világi Írók Xerxesnek mondanak, 's birodalma százhuszonhét tartományból áll. Ez egykor nagy vendégséget adott népeinek. A' mint asztalnál ül vala, kedve jött, láttatni szép feleségét, Vasthit, ki viszont az asszonyokat vendéglé a' maga szobájiban. A' keleti népeknél az asszonyok még ma is, mint hajdan, elzárva tartatnak a' férfiaktól, 's így Vasthi idegenkedett magát anyi férfiaktól láttatni. Asvérus, szégyelvén hogy felesége nem teljesíté parancsolatját, örökre eltiltá őtet magától, 's helyébe az országnak minden szép leányai közzül a' legszebbiket választá ki feleségül. Ez Eszther volt, egy árva zsidó-leány; rokonának, Mardocheusnak, neveltje. Mardocheus megtiltá Eszthernek, hogy születését, vallását, a' Királlyal ne tudassa.

Két Udvarnok összeesküdött vala a' Király' élete ellen. Mardocheus azt bémenteté Eszthernek. Kivilágosodván a' szándék, a' két bűnös felakasztatott. Mardocheusnak minden jutalma az leve, hogy nevét a' haza' Évkönyveibe beírták.

Asvérus senkit nem kedvele annyira hívei közt mint Hámánt. Kiméne a' parancsolat, hogy őtet mind az, a' ki meglátandja, hajtott térdel tisztelje. Mardocheus, mint zsidó, ki csak Isten előtt hajt térdet, azt tenni nem akará, 's Hámán feltette magában, hogy ezt a' népet egyről egyig kipusztítja. Előterjeszté tehát a' Királynak, hogy ez a' vallása, törvénye, szokása által minden másoktól külömböző fajta nem érdemel megszenvedtetni. Tanácsát, hogy kiirtattassék, azzal támogatá, hogy ez által temérdek kincs gyűl a' királyi tárba. A' nemes-gondolkozású Asvérus sokáig ellenkezék a' tanácsot elfogadni: végre megadá magát a' Hámán' kívánságainak, 's ennek hagyá mind azon pénzt, a' mi így a' tárba begyűlend. Mardocheus hírt ada Eszthernek, 's kérte, hogy a' veszélyt fordítsa el nemzetéről.

Eszther ebédre kéreté a' Királyt, még pedig együtt Hámánnal. A' Király, elragadtatva felesége' bájaitól, néhány ízben kiálta fel: Kérd a' mit óhajtasz, 's meglesz, ha országom' felét kívánod is. Eszther egynapi időt köte ki, hogy meggondolhassa mit kérjen; egyszersmind a' Királyt, 's ismét Hámánnal, más nap is ebédjéhez hívá meg. Hámán örvendé, hogy magát Eszther által kedveltetni látá.

Örömeit azonban megzavará annak tapasztalása, hogy Mardocheus, midőn ebédjek után

haza térne, előtte ismét nem bukott térdelre. Bosszút lihege a' gyűlölt ember ellen. Felesége, Séres, azt tanácslá, hogy háza előtt ásasson egy igen magas akasztófát, 's vonassa rá Mardocheust.

A' Király lefeküdt, de szemelre nem jöve álmom. Ide 's tova forgatván az Évkönyv' leveleit, szemel a' Mardocheus' nevét pillanták meg. Megdöbbsent, hogy a' ki nélkül most talán nem élne, mindedig jutalom nélkül maradott.

Az ebédnél így szóla Hámánhoz: Mi történjen azzal, kit a' Király meg akar tiszteltetni? Hámán, úgy híven, hogy őtet akarja elhalmozni kegyeivel, így felele: Öltöztess királyi bíborba, ékesítsd fel koronával, ültettesd paripára, 's legkedveltebb Udvarnokod vezesse végig az úczákon, 's kiáltsa ezt előtte: Így tiszteltetik, a' kit meg akar tiszteltetni a' Király. Asvérus most parancsolá Hámánnak, hogy mind ezt tégye Mardocheussal.

Mostan pedig Eszther tevé kérését. Az abban álla, hogy Asvérus ne engedje kiirtatni a' Zsidók' ártatlan nemzetét, 's megvallá, hogy ő is zsidó szülék' gyermeke. — De kinek is lehetne illy gondolatja? kérdé a' Király. Eszther elmondá, a' mit neki Mardocheus izent vala; 's Hámán azon fára akasztaték, mind a' tíz fiaival, mellyet ő haragjában Mardocheusnak emeltete, ez pedig a' Hámán' méltóságába lépett.

Igy adja elő egy Zsidó a történetet, 's beszéde érezteti, melly igen fájt neki 's nemzetének a' nyomás.

CVI.

T Ó B I Á S.

Tóbiás' Könyve I — XII. Rész.

Azon szerencsétleneknek kik Ninivébe fogva vitettek, egyike vala Tóbiás is. Ez jámborsága által megnyeré azon kedvezést, hogy szabadon járhatta fel és le a' városban. Ha meghallá, hogy egy vagy más fogolytársa megholt, és hogy teste az úczákon hever, ment, és éjjel eltemette. Ebben fáradozván most is, ledőlt a' ház' eszterhája alatt. Egy ott fészkelő fecske szemébe ejtett valamit, 's Tóbiás mind két szemére megvakúlt.

Mediának Ráges városában él vala egy más zsidó fogoly, Ráguel, kinek egy Sára nevű leánya volt. Ezt az a' szerencsétlenség érte, hogy ámbár ifju vala, hét ízben marada özvegyen, és mind a' hétszer menyegzője éjjelén; mert vőlegényeit egy Azmódi nevű ördög mindég elölte. — Tóbiásnak Ninivében, Sárának Rágesben, szemére hányák, hogy egyike megvakúla, másika mindég özvegyen marada, 's hogy azért marada özvegyen, mert mátkáját ő öldösi el. Mind ketten felkiáltának Istenhez, hogy

őket a' rágalom' fülánkjaitól mentené meg, 's kérések meghallgattatott.

Tóbiásnak egy Rágesi lakos, Gábel, adósa vala, 's az útnak akará indítani fiját, hogy a' pénzt Gábeltől vegye által. Midőn így az ifju Tóbiás úti-társ felől gondoskodék, egy igen szép arczú, igen szép termetű ifjura találta, ki, a' mint mondá, maga is Rágesbe szándékozik; ott már több ízben járt, és valamelly Gábel nevű lakosnál szokott szállásolni. Tóbiás ezt nagy örömmel hallá; Hiszen épen annál lesz, ugymonda, dolgom. — Induljatok tehát békében! mondá a' világtalan öreg; légyen véletek az Úr menéstekben, jövéstekben, 's vezéreljen Angyala. — Az öreg és az ifju Tóbiás nem tudá, hogy a' szép úti-társ Angyal volt.

Elérének a' Tigrishez, 's Tóbiásnak kedve jött megáztatni lábait a' vízben. Egy hal lábai mellett üté fel magát a' Tigrisből. Ragadd meg azt, kiált Rafael, 's lökd a' partra. Most meghagyá neki, hogy a' hal' szívét, máját, epéjét, vetné táskájába.

Tóbiást az Angyal Ráguelhez szállítá, kinek Sára egyetlen gyermeke volt. Vedd feleségül, mondá Rafael. Tóbiás nem merte; félt, nehogy úgy járjon mint a' hét első vőlegény. Házasságotok' három első napjait töltsd üntalan könyörgésben, monda az Angyal, 's csinálj

füstöt a' hal' májából; az elveszi Azmódinak minden erejét.

Ráguel a' vendég' arczvonásin rá-ismere barátja gyermekére. Készüle a' gazdag ebéd. De az kimondá, hogy sem ételt, sem italt nem il-
lot, míg Sára hozzá nem mégyen. Ráguel rájok adá áldását.

Nyugtalanúl várá minden a' reggelt, hogy lássa, Azmódi megülte e ezt is. De az szinte Egyiptusba futott el a' máj' füste elől, hol Ra-
fael ötet bilincsekre fűzé. Az Angyal felvevé a' pénzt, 's Gábelt elvitte a' menyegzőbe.

Tóbiás haza ért. Itt követte az Angyal' ta-
nácsát, 's atyjának szemeit megkente a' hal' e-
péjével; 's az látott, mint hajdan. Heted napra
megérkezék Sára is, 's hozzá gazdag szüléjinek
fele jószágokat. A' szép úti-társ ekkor kijelen-
té, hogy ő egyike azon hét Angyaloknak, kik
leginkább szolgálnak az Úr körül, 's eltűnt.

Ez az erkölcsi Román, az akkori idők' íz-
lésében és gondolkozásával, nem méltatlanul
áll a' Jób' Története mellett. Szent a' czél itt
is, 's a' Bölcsesség' tanításait maga az Idvezítő sem
tartá magához illetlennek, embereknek emberi-
sen adni.

ÚJ TESTAMENTOMI HISTÓRIÁK.

I.

ZACHARIÁS ÉS ERZSÉBET.

Lukács' I. Rész. — Vil. 3999. eszt.

Heródes Király' idejében élt vala egy kegyes
ember; neve Zachariás; maradéka Abiának, a'
nyolczadik Papi-rend' törzsökatyjának; és hit-
vese Erzsébet, ki viszont Áron' nemzetéből
vette eredetét. Boldog eggyességben éltek ők,
de szíveiket eltölté keserűséggel az a' gondolat,
hogy gyermekek nincs, a' mi a' Zsidóknál még
nagyobb csapásnak tekintetett, mint minden
más nemzetbelieknél. Eggy nap a' templomi
szolgálatban a' sor Zachariásra következtén, mi-
dön ő Isten előtt meggyújtotta az illatot, meg-
jelene neki Gábiel Angyal, 's így szólította

meg: Örvendezz, Zachariás; az Úr meghallgatá kérésedet; hitvesed fiat szül, 's te azt Jánosnak fogod nevezni.

Zachariás alig hive az ígéretnak, olly igen óhajtá a' mi neki itt jelenteték, mert mind maga, mind felesége öregek voltak, 's Gábrriel ezt mondá neki: Íme megnémúlsz, és mind addig meg nem nyitod ajakidat, míg mind ez meg leend. 'S Zachariás némán jöve ki a' Templomból, 's meg nem szólamla, valámíg neki az ígért fiú meg nem születék.

II.

MÁRIÁNAK KIJELENTETIK, HOGY SZÜLNI FOG.

Ugyan-ott.

Hat holnap olta érzé magát teherben Erzsébet, midőn Gábrriel megjelené Nazaret Galileai kisdud városban Máriának is, ki eredetét a' Dávid' nemzetéből vette. 'S az Angyal így szóla a' szúzhöz: Örülj te, ki ingyen vagy kedves az Úr előtt. Véled az Úr, 's te áldott vagy az asszonyállatok között.

Mária megháborodék az Angyal látásán és szavain, Gábrriel pedig folytató a' beszédet: Ne félj, Mária; te kegyelemben vagy Istennél. — Íme méhedben fogansz, és fiat szúlsz, és azt Jézusnak nevezed. Szent Lélek száll tereád,

és a' magasságban lakó' ereje árnyékol meg tégedet, és a' mi tóled születik, Isten' fijának fog mondatni. Az Úrnál nincs lehetetlen.

Mária leborúla az Angyal előtt, 's így szóla: Imhol az Úr' szolgáléánya; légyen neki a' te szavad szerint.

III.

MÁRIA MEGLÁTOGATJA ERZSÉBETET.

Ugyan-ott.

Megértvén Mária az Angyaltól hogy Erzsébet is szülni fog, elméne hozzá Judeába, 's elbeszélé, hogy az Angyal' szavai szerint, ő is anya lesz. Ekkor kiáltá Erzsébet, eltelve szent lélekkel: Áldott vagy te az asszonyi állatok közt, és áldott a' te méhed' gyümölcse. Boldog vagy, hogy hívé!

A' szent Szűz akkor éneklé e' hálaéneket: Magasztalja lelkem az Urat, és örvend megtartójában. Mert megtekinté szolgálója alacsony-ságát, és mától fogva boldognak mond engem a' föld' minden nemzetsége. A' hatalmas velem nagy és dicsó dolgokat cselekvék, 's neve azokért szent. Irgalma nemzetről nemzetre van az őtet félőkön. Hatalmas dolgokat cselekvék karjának ereje által, 's a' kevélyek' gondolatit megtevesztette. Levoná a' hatalmasokat magas székeikből, az alázatosokat pedig felmagasztalta.

Az éheket eltöltötte javával, a' gazdagokat úro-
sen bocsátotta. Magához fogadá Izraelt, az ő
szolgáját, hogy emlékeznek meg nagy irgalmá-
ról, a' mint atyáinknak ígérte vala meg, Ábra-
hámnak, és az ő maradékainak.

IV.

JÓZSEF ÉS MÁRIA.

Máté' I. Rész. — VII. 4000. eszt.

József, egy ács, hasonlóan a' Dávid' nem-
zetségéből, eljegyzé Máriát; de viselősnek ta-
pasztalván, el akará hagyni, és titkon. De az
Úr' Angyala megjelene álmainak, 's így szólott
hozzá: Ne rettegél feleségül venni a' leányt,
mert a' mi tőle születni fog, Szent Lélektől fo-
gantatott. Mária fiat fog szülni, 's te annak ne-
vét mondod Jézusnak, (azaz, Szabadítónak);
mert az megszabadítja a' népet minden bűnei-
ből. *)

A' hív ember engede a' mennyei látásnak,
's a' szent szűzet feleségül vette.

*) A' szó, zsidó formájában, Józsuá; Jézussá azt a' görög
ajak tette, 's így jöve által hozzánk, minthogy
az Evangéliom és az Apostolok' írásai görög és
nem zsidó nyelven voltak írva. 'S a' Józsuá név
Jézuson kívül sok más zsidó fiugyermeknek is adva
volt a' környülméletés alatt.

V.

KERESZTELŐ-JÁNOS.

Lukács' I. Rész.

Erzsébet fiat szüle, a' mint megjövendőlvé
volt. Nyolcz napra eljövének rokonai, hogy a'
csecsemőt avassák fel azon szertartás szerint,
mellyet Isten Ábrahámnak parancsolt vala, 's
neki nevet adjanak. Minthogy Zachariás még
most is néma volt, 's ki nem jelentheté aka-
ratját, vendégei a' gyermeket Zachariásnak kí-
vánák neveztetni; de Erzsébet nem felejté mit
hagyott vala neki az Angyal, Zachariás pedig
eggy táblára írta fel, hogy a' gyermek neve Já-
nos légyen. Erre nyelve' kötelekei megolda-
tának, 's a' néma Zachariás ismét szólhata.

VI.

JÉZUS SZÜLETIK.

Lukács' II. Rész.

Hat holnap múlva az után hogy Erzsébet
Jánost megszülte vala, József és Mária megje-
lenének Judának Bethlehem városában, hogy ott
neveiket és birtokaikat beírassák, mert úgy pa-
rancsolá Augustus Római Császár, hogy valaki
a' Római birodalom' tartományaiban lakik, ezt
escelekedje; 's a' Dávid' nemzetségéből származ-
taknak e' végre Bethlehem vala kimutatva. Az
idegenek' nagy sokasága itt minden házakat el-

töltvén, József és Mária nem találának helyt hol megszállhassanak, 's kénytelenek voltak egy ólban vonni meg magokat, ökrök és szamarak között. 'S az Angyal által megjövendőlt Jézus itt születék a' jászolban.

'S most Angyal jelent meg a' pásztoroknak, kik az éjt Bethlehemnek mezején töltötték. Azok elrettenének az Úr' dicsőségétől, melly az Angyalt körülfogá. Ne féljetek mondá ez nekik; nagy örömet hirdetek tinéktek, mellyen örvendeni fog az egész világ; ma születék a' Megváltó Dávidnak városában. Menjetek oda, 's a' gyermeket jászolban fogjátok találni. — Ekkor mennyei karok jelenének meg, 's együtt dicsérék Istent az Angyallal, 's így szólának: Dicsőség Istennek a' magasságban, és a' földön béke, 's az emberekhez jóakarát.

Elenyészvén szemeik elől az Angyal és a' mennyei karok, a' pásztorok ezt mondák: Menjünk Bethlehmbe, 's lássuk a' dolgot melly nekünk jelentetett. Elmenének tehát, 's feltalálák Józsefet és Máriát 's a' gyermek Jézust a' jászolban, 's elláresztelék a' mit láttak és hallottak.

VII.

JÉZUS KÖRNYÜLMETÉLTETIK. — MÁRIA FELAVATTATIK.

Ugyan-ott.

Nyolczad napra a' gyermek környülméleték, úgy kívánván a' vallásbeli szertartások, 's azt a' nevet vette a' ceremoniában, mellyet az Angyal hagyott vala; Mária pedig megtevé a' mit törvény és szokás a' szülőknek parancsolt. Az illyeknek negyven napig nem vala szabad kimenni lebetegedések' helyéből, 's eltelvén ezen idő, bé kelle mutatniok hálaáldozatjokat: a' szegények egy pár galamb- vagy gerlicze-fiút, a' gazdagok egy bárányt. — 'S az elsőszülött minden házasságban a' Templom' szolgálatjára adatott által, vagy az oltártól pénzen váltatott vissza.

VIII.

S I M E O N É S A N N A.

Ugyan-ott.

Mária még a' templomban vala, midön ott megjelent egy Simeon nevü kegyes öreg is, kinek meg volt ígérve, hogy meg nem hal, míg látni fogja az Úr' felkentjét. Ez tehát ölébe vévé a' gyermek Jézust, 's így szóla nagy megindulással: Mostan bocsátod el, Uram, szolgádat,

mert Idvezítődet íme láták szemei; őtet, kit te nem Királyul rendelél a' népeknek, hanem hogy a' tudatlanoknak világosságok legyen, 's Izraelnek dicsósége.

Így örvende a' gyermek' látásán, eltelve mind annak szent előérzésével, a' mit Jézus egykor tenni fog, Anna is, a' nyolczvannégy esztendő özvegy, ki minden napjait az Úrnak szentelte.

IX.

AZ ARABIAI TUDÓSOK JÉZUS KÖRÜL.

Máté' II. Rész.

Elterjedett a' hír, hogy megszületék a' Zsidók által várt Messziás; 's az akkor tölté el a' tájt messze földre, midőn a' Csillagvizsgálók (őket akkor Mágusoknak hívák) az egen egy mindeddig nem ismért csillagot sejtettenek meg. Eggyüvé fogván ennek feltűnését és a' hírt, három közzülök megindúla; és mivel hallák hogy a' gyermek Bethlehembben született, 's a' csillag is Bethlehem felé hanyatlott, valamerre mentenek, ezt kérdék: Hol találhatjuk fel a' megszületett Királyt? Láttuk csillagát keleten, 's jövünk hogy imádjuk (azaz, tiszteljük, hódolással) őtet.

A' hírt meghallá az öreg Első Heródes is, ki Al-Király vala a' Római birodalomtól függő

Judeában, 's nagyon megháborodék e' hírre, félvén, hogy a' gyermek, ha felnevekedik, veszélyt hozhatna rá. Kérdést tevé tehát a' Papoknál és Írástudóknál (a' zsidó-nép' Tudósainál), hogy az ő Messziásoknak hol kell megszületnie, 's azok felelének: Bethlehembben; mert Micheásnál ez olvastatik: És te Ephratának Bethleheme, ámhár kised hely vagy Júdának városai közt, de belőled származik, a' ki majd uralkodni fog Izraelen.

Heródes tehát magához hívatá a' három Mágust, 's tudni kíváná, melly időben tűnt legyen fel a' csillag. 'S útjoknak eresztette ugyan őket, de meghagyá, hogy ha majd a' gyermek e feltalálják 's honjokba vissza fognak térni, hozzanak hírt neki, hogy annál ő is megtehesse tiszteletét.

És íme a' csillag mindenütt a' három Mágus előtt mégyen vala, 's végre azon ház felett álla meg, hol a' gyermek és szülőji tartózkodának: Bemenének tehát, és leborúlván a' gyermek előtt, bémutaták neki ajándékaikat: aranyat, tömjént, és myrrhát.

De Isten megjelene nekik álmaikban, 's meginté őket, hogy ne tegyék a' mit Heródes hagyott, 's ők engedének az intésnek.

A' szájról szájra ment hír szerint a' három keleti Bölcs' neve Gáspár, Menyhért, Boldizsár

vala; de ezen állítást semmi ok nem támogatja; mint azt sem, hogy Királyok voltak.

X.

**JÉZUSNAK SZÜLÉJI EGYIPTUSBA FUTNAK.
HERÓDES ÖLDÖSTETI A' KISDEDEKET.**

Máté' II. Rész.

Heródes még inkább elijede, látván hogy a' három Mágus hozzá bé nem tért, 's ezt oda magyarázá, hogy azok elérítették szándékát. — Hogy tehát a' gyermek bizonyosan elveszen, kiküldé fegyvereseit, hogy minden férfigyermeket Bethlehemben és Bethlehem körül, ki még nem töltötte el második esztendejét, karddal öljk el. De az Isten' Angyala meginté Józsefet, hogy a' gyermekkel és Máriával fusson Egyiptusba, melly Bethlehemhez csak tizenkét mértföldnyire feküdütt, 's mülasson ott, valamíg neki megjelenend. — Sokára hírt ada neki, hogy az ártatlan kisdedek' fene gyilkosa elveszett, 's már bátran térhet honjába. József engede az Angyal' intésének, 's Nazarethbe viszatért.

XI.

JÉZUS A' TEMPLOMBAN.

Lukács' II. Rész. — Jézus 12-d. eszt.

Törvény vala a' Zsidóknál a' Páska' innepét mindég Jeruzsálemben ülni meg. Az oda menők, hogy utazások annál bátorságosb légyen, menve és jöve csoportokban mentenek. József és Mária magokkal vivék fíjokat.

Mostan vége vala az innepnek, 's az idegenek ismét csoportokban menének honjaik felé. Már távolv valának a' várostól, midón József és Mária megijedve láták, hogy a' gyermek nincs körülök. Valamelly csoportban ismerősökre talált, 's azokkal fogja magát mülatni; de hiszen ránk akad, a' hol éjszakára megszállunk; ezzel vigasztalák magokat. De a' gyermekre ott sen akadhatának. Reggel tehát visszafordulának Jeruzsálem felé. Kérdék minden csoportnál, melly velek szembe jött, ha nincsen e ottan; de mindeniknél hijába.

Szinte a' városig menének vissza, 's íme a' gyermek a' Templom pitvarában üle, a' nép' Tanítóji kö'zt hallgatá oktatásaikat, 's olly kérdéseket teve nekik, mellyeken mindenek álmélkodának. — Mit cselekvél, fiam, hogy bennünket e' gondba ejtél? kérdék szüléji; — Ó pedig felele: Avagy nem tudjátok e, hogy nekem olly dolgok eránt illik gondosnak lennem, mellyek

az én atyáméi? — Együtt menének Nazaretig, 's Jézus gyarapodék testben és lélekben, 's kedves lón Isten és emberek előtt.

XII.

JÁNOS KEZDI TANÍTÓI HÍVATALÁT.

Máté III. Rész.

János hozzá fogaminkájához, mellyre meghívá az Úr. Kijöve Judeának hegyes és kevés emberek által lakott tájairól Felső-Bethabara mellett azok közzé, kik a' Jordán' jobb és bal szélein lakának, 's ezt kiáltozá nekik; Térjete meg, 's javítsátok meg magatokat, mert közel a' Messziás' országa.

János sanyarúan tölté ifju napjait. Öltözte, mint a' régibb Profetáké, durva szövédék, tevék' szőréből, mellyet szíjjal csatla testéhez; eledele sáska és erdei méz (a' hegyekben lakó szegény lakosok' akkori szokása szerint). Azonban nagy lelke 's tiszta erkölcsi miatt tiszteltben vala mindennél. Messzéről jövének hozzá a' kik hírét hallák, 's bévevék tanításait. Az illyeket bémerité a' Jordánba, azt jegyezvén ez által, hogy valamint a' víz testeik' szennyét lemossa, úgy tisztítja meg az ótóle általvett tudomány is lelkeiket.

De körülötte a' Farizeusok es Sadduceusok is megjelenének, zsidó születésű 's nyelvű és

vallású emberek, abban különbözők egymástól, hogy a' Farizeus szorosan a' Mózes' törvényeihez ragaszkodék, 's híven teljesíté a' ceremóniákat: a' Sadduceus kevesebbet gondolt a' ceremóniákkal, de erkölcsi tisztábbak, jobbak voltak mint amannak. Ezeket János, értvén hogy őket hozzá csak ellenségi indulat, és nem az a' szándék vezeti, hogy ha tanítását jónak és igaznak találják, azt elfogadni készek legyenek, így szólítá meg: Viperák' fajzati (gonoszok, mintha kígyóktól erednétek), ki inte meg titeket, hogy kerüljétek a' veszélyt, melly fejetek felett lebeg? Teremjete megteréshez illő gyümölcsöket, 's ne támaszkodjatok arra, hogy Ábrahántól származtatok. A' fejsze már fel van rántva a' fára melly gyümölcsöt nem terem, hogy kivágyják 's tűzre vessék; 's Isten hatalmas teremteni fiaikat Ábrahámnak e' kövekből is. (azaz, Isten nem néz születést, 's a' ki teszi a' mi Istennek tetsző, már az által hogy azt teszi, fija Ábrahámnak.)

XIII.

JÉZUS FELAVATTATJA MAGÁT AZ ÚJ FELEKEZET' SAKRAMENTOMÁBA.

Ugyan-ott. — Jézus' élet. 29. eszt.

Jézus előjöve Galileából, 's fel kívána vétetni az új felekezetbe. János ezt mondá: Az ava-

tást nekem illik vennem tetőled, 's te azt tőlem kívánnád e? — De Jézus belépe a' Jordánba.

És íme megnyilatkoznak az egek, 's az Úr lelke leszálla, mint a' galamb, 's megnyugvék Jézus felett. 'S szózat halatszék felülről: Ez az én szerelmes fiam, kiben minden kedvem telik.

Ezentúl János ezt hirdeté Jézus felől mindeneknek: Íme Istennek bányája, ki elveszi a' világ' bűneit!

XIV.

JÉZUS MEGKÍSÉRTETIK.

Máté' IV. Rész.

Jézus félre voná magát a' hegyek' pusztaságaiba, hogy már már elkezdendő tisztjeihez neki készülhessen, 's emberi társaság nélkül, imádkozásokban, bójtölésekben, 's teste' sanyargatásaiban negyven napot és negyven éjet tölte el. Ezen elgyengített állapotjában megjelené neki Sátán, 's így szólította meg: Mit gyötröd e' pusztában magadat? Isten' fija vagy, a' mint magaddal a' nép is mondja; szólj tehát, 's e' kövek kenyérré fognak neked változni. — De Jézus megvetéssel így felele az ingerlőnek: Az ember nem csak kenyérral él, hanem inkább Isten' ígéjével.

'S most Jernzsálembe mene. Az ördög elébe jöve itten is, 's felvitte a' Templom' fokára.

Ha Isten' fija vagy, ugymonda Jézusnak, ved le innen magadat; hiszen meg vagyon írva: Parancsol Angyalainak, 's azok karjaikon hordanak tégedet, hogy lábaidat meg ne üsd a' kőben. — Jézus felele: És az is meg van írva, hogy a' te Uradat Istenedet meg ne kísértsd.

Harmadszor is megjelené Jézusnak, 's felvivén őtet egy magas hegyre, 's kimutatván annak bércezeről a' legkiesebb tartományt, melly a' hegylábai alatt elterült, neki ígérte azt, ha előtte leborúland és őtet imádandja. De Jézus ezt felele neki: Távozzál tőlem, te gonosz! imádás egyedül Istent illet, mert meg vagyon írva: A' te Uradat Istenedet imádd, és csak őt szolgáljad.

Sátán megrendülve hagyá el Jézust, 's azonnal megjelenének néki az Angyalok, 's szolgálnak körüle.

XV.

A' PAPOK KÖVETEK ÁLTAL KÉRDETIK JÁNOSTÓL, KI Ő, HOGY TANÍTANI MER.

János' I. Rész.

A' Papok, Irástudók, és a' nép' Öregei (előjáróji) nem tűrheték hogy János és Jézus tanítani mernek, az elsőbb pedig tanítványokat is gyűjt, 's azokat a' feresztés által felavatja, a' nélkül hogy erre tőlök engedelmet kért és nyert

volna. A' tisztelet, mellyel eránta a' sokaság viseltetétek, irigységet támaszta benne; merészsége pedig, mellyel a' Farizeusoknak kimondotta, hogy ők romlottabbak mind azoknál a' kiket ők legbűnösebbeknek tartanak, rá haragot 's bosszús törekedéseket vona.

Ezek tehát követeket küldének hozzá, megtudni ki ő, és e' dolgokat ki' hatalmával teszi. — Te vagy e' a' Messziás? kérdék tőle. — Nem vagyok; monda nekik. — Hát talán Illyés vagy? — Az sem vagyok. — Tehát Profetának akarod magadat tekintetni? — Nem akarom. — De ki vagy tehát? mert nekünk választ kell vinnünk a' bennünket küldökhöz. — Én kiáltozó szózatja vagyok a' pusztáknak, melly ezt hirdeti: Készítsétek el az Úr' ösvényit, a' hogyan azt megjövendölé Ezaiás. — De ha sem a' Messziás, sem Illyés, sem Proféta nem vagy, miként merészesz feresztgetni a' Jordánban? — Erre János: Én csak vízzel feresztek a' hitre; de a' ki majd itt lesz, és a' kit ti, bár közöttetek él, nem ismeretek, tűzzel fogja tenni tisztításait; ő, a' kinek én csak saruja' szijait sem vagyok érdemes feloldozni. (azaz, a' kinek én szolgálja lenni sem vagyok méltó. — A' víz' és tűz' megtisztításával oda ezélt, hogy a' víz a' testnek csak külső mocskait viszi le: a' tűz' belső tisztatlanságait is kiégeti.)

XVI.

JÉZUS KEZDI TANÍTÓI HIVATALÁT, 'S TANÍTVÁNYOKAT SZED.

János' I. Rész.

A' ki Rabbiságra elkészült, a' Papoknak vagy világi Elöljáróknak felhatalmazása nélkül taníthatá a' Synagógákban 's iskolákban, de nem elébb, mint elérvén élete' harminczadik esztendejét. Elérvén ezen időt Jézus, ki eddig atyja házában Názarethben élt, 's magának élelmet 's mesterségi dolgozások által keresett, feltette magában, hogy a' nagy munkához hozzá fog.

János nem szűnt vala meg hirdetni, hogy Jézus Istennek báránya, ki eltörli 's magára veszi a' világnak minden bűneit; hogy reá leszállott az Úr' lelke; hogy ő az, a' ki megszabadítóul a' népnek ígértetett. 'S a' mint eggy nap' Jézus őelőtte elment, két tanítványainak, Andrásnak és Jánosnak kimutatá a' nagy megígértet, 's azok futának Jézus után.

Jézus megfordúla 's ezt kérdé tőlök: mit kerestek? 's azok felelének: Rabbi (Mester, Tanító), hol lakozol te? — Jertek velem, monda nekik Jézus. Azok mentek vele, és minthogy már estve vala, szállásán maradának.

András, eltelvén tisztelettel Jézus eránt, más nap' ment, 's elbeszélte testvérének, Simonnak, hogy feltalálta a' nagy Tanítót, kit előttök

János, a' Keresztelő, olly tisztelettel emleget. Simon is ment, meglátni azt. — Jézus Simont, az addig soha nem látottat, így szólítja meg: Te Simon vagy, Jónának fija, ki Kéfásnak is neveztetel. — Kéfás zsidóul szirtet jelent, 's a' nevet görögre 's latinra fordítva viselé tovább, mert Petra (Petrus) is szirtet jelent. — Ők Bethsajdai halász emberek valának.

'S most ezek Filepet is előhívák, és Nathanaelt, ki Bertalan nevet is viselt (a' Tholmi' fija — ezt jelenti a' név) hogy lássák a' Nazareti Jézust, ki felől Mózes és a' Proféták szóltak. — 'S mint jöhetne (a' kisded) Nazaretből valami nagy? valami jó? kérdé Nathanáel. Jer tehát, 's lássad te magad, mondá Filep.

Jézus meglátván ezt, így szóla: Ez igaz fija Izraelnek, 's benne nincs semmi álnokság. Nathanáel, minnelőtte téged Filep előszólíta, én téged már láttalak figefád' árnyékában. — Nathanáel álmétkodva hallá a' szót, 's felkiálta: Mester, bizony te Isten' fija, bizony te Király vagy Izraelben! — 'S Jézus most: Mivel azt mondám, hogy láttalak figefád' árnyékában, hiszesz nekem; de te az illyeknél nagyobbakat fogsz tőlem hallani; — és mindnyájokhoz: Látni fogjátok megnyílni az egeket, 's angyalokat szállani fel és alá az ember' fija felett.

Ezek együtt menének vele Galileába.

XVII.

A' KÁNAI MENYEGZŐ.

János' II. Rész.

Jézus Kánába érkezék, Galileának kisded városába, 's egy menyegzőbe kíséré anyját, hova a' ház' ura őtet is, és tanítványait, meghívta. A' vendégek' száma nagyobb leheté mint a' kiknek elfogadásokra a' ház elkészülve volt, 's csak hamar elfogyott borok. Mária tudatá Jézussal a' gazda elakadását, de Jézus nem látszott hajlani segédjére; azonban Mária meginté a' ház' felvigyázójit, hogy megtegyék a' mit fija kívánni fog.

A' háznál hat nagy kőedény vala, 's Jézus azokat megtölteté vízzel. Merítsétek meg most a' palaczkokat a' kőedényekből, mondá Jézus, 's tegyétek a' vendégek' elébe. — És íme a' víz borra vala változtatva, még pedig ez jobb vala annál, melyet a' vendégek ittak volt.

Jézusnak csodatétei közt ez vala időre nézve a' legelső.

XVIII.

JÉZUS TANÍT. — NAZARETBEN HALLGATÓJI MEG AKARJÁK ÖLNI.

Lukács' IV. Rész.

Jézus Kánából felméne Kapernaumba, hoi tartós lakást akara venni, kísérve anyjától és

tanítványaitól. Innen jára ki mindenfelé, 's tanításokat tartá a' Synagógákban. Megjelene honjában is, Nazarethben. A' Synagóga' szolgája kezébe adá a' szent könyvet, 's a' mint Jézus azt megnyitá, e' helyre fordíta Ezaiásnál: Az Úr lelke felettem vagyon. Felkent engemet, és kikülde, hogy hozzak kedves hírt a' szegényeknek, hogy a' sebes szíveket gyógyítsam, a' világtalanoknak adjam meg látásokat, a' foglyoknak hozzak szabadulást, emeljem fel az elnyomottakat, 's hirdessek kegyelem' évét az Úrban. — Ezzel bétevé a' könyvet, általadá azt a' templom' szolgájának, 's leült. Mindenek' szeméi rá valának intézve, 's elkezdé a' tanítást. A' mit előttetek felolvasék, mondá, az ma meggyen teljesedésbe.

Elragadtatva hallá tanítását minden. De romlott szíveikben győze az irígység és a' kevély lélek. Jézus látta gondolatjaikat, 's folytató beszédét. — Azt fogjátok nekem mondani, úgy e, hogy ha Orvos vagyok, gyógyítsam magamat; hogy a' mit Kapernaumban eselekvém, eselekedjem itt is. De én mondom nektek: Egy Proféta sem kedves az ő hazájában. Mert bizonytal mondom nektek, az Illyés' idejében, midőn három esztendő és hat holnapok alatt zárva volt az ég' boltozatja, 's az egész tartomány nagy éhséget szenvedé, özvegy sok vala Izraelben; és még is Illyés nem azokhoz külde-

tett, hanem egy Sareptailhoz, Sídonnak környékén. Elizeus' idejében is sok belpoklos vala Izraelben, és még is nem ezek, hanem a' Syriai vezér Námán gyógyítatott meg.

Ezt hallván a' kik a' Synagógában voltak, haragra gyűladának Jézus ellen. 'S ez magát Illyéshez és Elizeushoz fogja e hasonlítani? ez bennünket, a' Mózes' rendelésinek hív követőjít, rosszabbaknak néz e a' Sídón' lakosinál és a' Syrusoknál? — Felzúdúlának, kiverék Jézust a' Synagógából, 's elvivék a' meredek szirthez, mellynek ormán városok épült vala, hogy a' mélységbe le vessék. De Jézus teljes nyugalomban megfordúla közöttök, 's ott hagyá őket.

XIX.

JÉZUS, RABBISÁGA OLTA, MOST ELŐSZÖR
JERUZSÁLEMBEN. — KIKERGETI AZ ÁROSO-
KAT A' TEMPLOMBÓL.

János' II. Rész.

Jézus Nazarethből visszaméne Kapernaumba. Közelítvén a' Páska' innepe, Jeruzsálembe ment, hogy ott töltse a' parancsolt napokat. A' Templom' pitvara tömve vala ökrök', juhok', galambok' árosaival és pénzváltókkal. Jézus ostort fona kötelekből, 's kiverte az árosokat, a' pénzváltók asztalait felforgatta, pénzeiket elszórta. Nem tűrheté hogy az imádkozás' háza

kereskedés' piaczává váljon; nem, hogy a' vagnyon' óhajtsa az embereket a' lélek' gondjaitól félre vonja.

Ezen Jeruzsálemi útjában szóla a' Farizeus Nikodémussal is, ki tisztelte ugyan Jézust, 's vágyott őtet látni, hallani, de félt felekezetétől, kik Jézust gyűlölték, 's ez miatt hozzá csak az éjszaka' setétében mere jönni. Tetszett neki a' mit Jézustól halla, noha nem értette minden szavát, 's híve marada, de csak titokban.

XX.

JÉZUS ÉS A' SAMARIAI ASSZONY.

János' IV. Rész.

Elmúlt az innep, de Jézus még azután fél esztendőt tölte Judeában, hihetőleg Jerichó körül. Tanítványira bízta, hogy a' kik tanítására hajlanak, feresszék meg a' Jordánban, 's ez által magára haragítja a' Keresztelő' tanítványait. Meghallván hogy ezt az ő barátját, ki eddig Ænonban mulatott, Sálím mellett, Heródes Antipás tömlöczre vetteté, 's látván hogy a' Jeruzsálemi Farizeusok óutána is olálkodnak, elhagyta Judéát, 's visszatére Galileába.

Sichárig jutván útjában, melly Samaria-országban fekszik, míg tanítványai a' városba bementek, élelmest vásárlani, leüle a' kapu előtt

azon kútnál, mellyet még Jákób Patriárcha ásott vala.

Azalatt egy asszonyember kijöve a' kúthoz, megmeríteni korsóját. Zsidó és Samaritanus utálással szokták vala egymást nézni, 's egyike áttaltott enni a' másikával, 's inni edényéből. És még is Jézus megszólítja az asszonyt, hogy korsójából inni engedné meg.

Az asszonyember álmélkodva hallá Jézusnak szavait, 's így szóla: Miként kívánhatsz te inni az én korsomból, holott te Zsidó vagy, én Samariai?

Jézus felele: Ha tudnád, ki kér itt tőled vizet, te kérnéd őt, hogy ő adjon neked a' magából; mert a' ki ebből ivott, soha többé meg nem szomjúzik.

Oh adj hát nekem abból a' te vizedből, mondá az asszony, hogy ne légyek kénytelen annyit fáradni ide a' városból.

Jézus látá hogy szavait az asszony nem érti, 's Menj, mondá, hídd elő nekem férjedet, 's jöjj ki vele magad is.

Nekem nincs férjem; felele az asszony.

Jól mondod, mondá Jézus; néked már öt férjeid voltak, 's ez a' hatodik nem férjed többé.

Az asszony meg nem foghatá, miként tudhatja ezt az idegen ön magától; ment a' városba, 's elbeszélé a' mit hallott. A' lakosok erre kiomláznak, meglátni a' régen várt Messziást, 's

kérték Jézust, hogy hozzájok térne be. Jézus két nap múlata közöttök, 's azon fogadásokkal méne tovább, hogy hívek maradnak tanításaihoz.

XXI.

A' KAPERNAUMI TISZTVISELŐ.

János' IV. Részec.

Jézus két nap mulatott a' Sichar' lakosai közt, 's most folytatta útját Galilea felé. Tanítványainak megengedte, hogy menjenek néhány napra halászni a' Genesarethi tengerben, 's maga Kánába tért, rokonaihoz.

Még Kánába mulatott, midőn Heró des Antipásnak egy Tisztviselője Karpernaumból ide jöve hozzá, 's kérte, siessen Karpernaumba, 's gyógyítsa meg fiját, ki nek életéhez külömben semmi reménysége nincs. Boldogtalanok! mondta neki Jézus; ha nem láttok jeleket, nem hisztek. De megszánván atyai szíve' fájdalmait, Menj, ugymond; fiad él, és meggyógyult.

A' Tisztviselő közelítvén Karpernaumhoz, előtalálá elébe siető embereit az örvendetes hírel. Szorosan teve kérdéseket, hogy fíja mikor leve könnyebben, 's nyavalyája mely órában fordúla meg; 's hallván, hogy az épen akkor történt, mikor ő Jézussal szóla Kánában, híve Jézusban, ő, és egész háza.

XXII.

JÉZUS KÁNÁBÓL KAPERNAUMBA MÉGYEN. TANÍT ÉS GYÓGYÍT.

Mátó' VIII. — Márk' I. — Lukács' IV. Részec.

A' Tisztviselő' fíja' meggyógyításának híre elterjedvén az egész tájon, a' sok mindennemű betegek minden felől jövének Jézushoz, hogy segéljen ő rajtok is. — Jézus a' Genesarethi tengerhez érvén, hajóra ült, 's magához vette tanítványait, kiket magától, a' halászat miatt, eleresztett volt. Kísérve ezektől, elére Karpernaumba, 's Péter tanítványának napánál veve szállást. Az asszony hideglelésben feküdütt. Jézus megilleté kezét, 's az asszony felgyógyúla, 's szolgálá Jézus és az ő kísérőji körül.

Már útjában egy bélpoklost gyógyított vala meg, de megtiltá neki hogy tartsa titokban kitől vette gyógyulását; az áldozatot azonban vigye meg a' Papoknak, a' hogy azt Mózes rendelte.

Ugyan ezen útjában elébe jöve egy Százados, 's kérte, gyógyítaná meg gutaütött szolgáját. Jézus biztatta, hogy meg fogja látogatni; de a' Százados így szólott: Uram, nem vagyok én méltó, hogy te az én házamba fíradj; parancsolj, 's szolgám felépül.

Hallván ezt Jézus, kísérőjéhez fordúla, 's így szólott: Bizony mondóm néktek, illy erős

hitet én Izraelben sohol nem találtam. De sokan jönnek elő majd keletről és nyugotról, 's megtelepednek Ábrahámmal, Ízsákkal és Jákóbbal a' mennyek' országában. — A' Századosnak pedig ezt mondá: Eredj házadhoz tehát, 's légyen néked a' te hited szerint. 'S a' gutaütött szolgál felgyógyult.

A' következő szombatnapon hatalommal tartá tanítást a' Synagógában, 's az egész estve a' hozzá segélyért folyamodók' gyógyításában töltötte el.

XXIII.

JÉZUS ELHAGYJAKAPERNAUMOT, 'S CSOLNAKRA ŰL. — PÉTERNEK GAZDAG HALFOGÁSA.

Lukács' V. Rész.

Az emberek csoportokba verekedve követték Jézust, valamerre ment, hogy őtet láthassák és hallhassák. Jézusnak pihenés kelle, 's elhagyá Kapernaumot. A' Genesarethi tenger' szélén megláta két csolnakot, mellynek egyike a' Péteré és Andrásé, másika a' Jakabé és Jánosé vala, kik épen akkor szedték össze hálójokat, bánkódva hogy semmit sem fogtak. Jézus belépe a' Péter' csolnakjába. Azonban a' nép megállá a' tenger' szélén, 's hallani kíváná az ő tanítását. Jézus tehát a' csolnakból tartá azt a' sokasághoz.

Vége lévén a' tanításnak, meghagyá Péternek, hogy a' hajót tolja beljebb a' tengerbe, 's ott vesse ki hálóját. Ah Rabbi, mondá Péter, egész éjjel dolgozánk, és még is semmit sem tudánk fogni! De te hagyod, 's mi engedünk.

'S a' háló annyi hallal telék meg, hogy csaknem összeszakadozott a' fogás' nagyságától. Előkiálták tehát Jakabot és Jánost, hogy jöjjenek, 's legyenek segédjekre. Azok jöttek, 's a' két csolnak annyira megtelék hallal, hogy közel vala az elsüllyedéshez. Péter és társai érzették, hogy a' ki illy dolgokat cselekszik, több mint közönséges ember, elhagyák hálójokat, és követték a' nagy Tanítót.

XXIV.

JÉZUS LECSENDESÍTI A' TENGERT. — AZ ÖRDÖNGÖS.

Máté' VIII. — Márk' V. Rész.

Jézus általméne a' tengeren annak keleti partjára, 's a' csolnakban elaludt. 'S egyszerre olly rettentő vész támadá a' vizen, hogy tanítványai méltán félhettek az elsüllyedéstől. Felkölték tehát álmából Mestereket. Jézus megdorgálá a' szeleket, 's a' tenger azonnal elesenededék.

A' szent Író itt olly dolgot beszél, mellyet nem értünk, de a' mellyet elmellőzni nem sza-

bad, minekutána ott beszéltek. Az illyek körül elég tisztelettel függeszteni fel értelmünket, 's nem feszegetni haszon és szükség nélkül a' mit érteni nem lehet. Emlékeznünk kell, hogy a' mostani idők' ismérvei, gondolkozása, szavai, phrásisai, és a' régi időké, különböznek egymástól.

Az említett vész után Jézus Gadara és Geraza városok' körül szálla szárazra, 's egy beteg, ki úgy hitte, hogy benne tisztátalan lélek lakik, futott elébe. A' szerencsétlen rég olta körülé az emberek' társaságát; kietlen erdőkben lakott, és a' koporsók' 's kösziklák' üregeiben; köntöst magán nem szenvedé, 's széllyel tépte a' láncokat, mint vékony fonalat, mikor megkötözék. Ez most így kiáltá Jézushoz: Istennek fíja, mi dolgom nekem teveled? Kérlek ne kínozz engem!

Jézus kérdé az elméjében is megláborodottat, kinek hívatik, 's az felele: Az én nevem Légyiő, mert sokan vannak bennem (tudnillik, ördögök); 's kérte Jézust, hogy őtet (az ördögöt) a' tartományból ne kergesse ki. — Jézus parancsola az ördögöknek (a' légyiőnek), hogy az emberből szálljanak ki, 's azok engedelmeskedének a' parancsolatnak, de kérték Jézust hogy a' Gergezenusok' disznaiba búhassanak, mellyek azon helyt legeltek. 'S a' kétezer darab disznó, egy magas tetőről mintegy meg-

veszve rohant a' tengerbe, 's mind egyig oda veszének *).

XXV.

JÉZUS MEGGYÓGYÍT EGGY BÉLPOKLOST
ÉS EGGY GUTAÜTÖTTET.

Máté' VIII. IX. Lukács' V. Rész.

Jézus visszaméne Kapernaumba. Útjában egy bélpoklos térdre esett előtte, 's ezt kiáltá neki: Uram, akard, 's meg leszek tisztúlva. — Akarom: mondá Jézus, 's a' beteg egészséges leve.

Megérkezhvén a' városba, egy gutaütöttet akarának vinni hozzá. De Jézust olly tömött sokaság hallgatá, hogy a' beteggel lehetetlen vala hozzá közelíteni. A' szomszéd házában vitték be tehát, 's a' padláson bocsátották le, hogy Jézushoz juthasson. Jézus látta melly hittel vannak azok hozzá, 's ezt mondá a' betegnek: Ember, a' te bűneid megbocsátattak, 's a' gutaütött épen kele fel.

Ezt hallván a' Farizensok és Írástudók, így gondolkozának az ő szívekben: Ki ez itt, a' ki illy káromlást mer ejteni? és ki bocsáthatja meg a' bűnt, mint maga Isten? — Jézus értette

*) Magdolna felől azt mondja az Író, hogy belőle Jézus hét ördögöt űze ki. Talán hét testi — vagy lelki? bájától szabadította meg.

gondolatjaikat, 's ezt mondá nekik: Mit forraltok ti rosszat a' ti szívetekben? Nem könnyebb e ezt mondanom nekem: Ember, meghocsátatok bűneid, mint ezt: Kelj fel, és járj? Te tehát, beteg, hogy ezek lássák hogy az ember' fiának hatalma van meghocsátani a' bűnöket, kelj fel, vedd fel nyoszolyádat, 's térj házához.

XXVI.

MÁTÉ MEGHÍVATIK. — JAIRUS' LEÁNYA.
A' XII ESZTENDŐ OLTA SÍNLŐ ASSZONY. —
A' KÉT VAK. — A' NÉMA.

Máté' IX. Rész.

Jézus egy nap a' város és a' tenger közt sétálván, meglátá Mátét, a' vámost, kinek más neve Lévi vala. Ez meghívá Jézust ebédjéhez, 's Jézus viszont őtet arra hívá meg, hogy legyen tanítványa. A' vámosok gyűlött emberek valának a' nép előtt, 's a' Jézus után ieselkedő Farizeusok szidalmazák őtet, hogy ha olly tiszta a' millyennek tekintetni akar, mint moeskolhatja meg magát olly rosszhírű emberek' társasága által.

Midőn Jézus ezen vádakra a' rajta megbotránkozó Farizeusoknak felele, Jairus, előjárója a' Synagógának jött, leborúla Jézusnak lábaihoz, 's kérte őtet, hogy menne házához, 's hozza életre haldokló leányát. — Jézus abba

hagyá ebédjét, 's ment, kísérve tanítványaitól és a' nagy sokaságtól.

Ezek' számában vala egy asszonyember is, ki immár tizenkét esztendő olta sínlett. Nem remélve többé segédet az Orvosoktól, felkeresé Jézust, 's átalván felfedni neki nyavalyáját, csak ruhája' szélét törekedék illethetni, erősen hívén hogy úgy meggyógyítatik. Jézus érzé hogy valaki megilleté ruháját, 's kérdést teve, ki tette legyen azt. A' tanítványok ezt felelék: Csuda e, ha e' tolongásban valaki megillette? De Jézus monda: Nem úgy; érzettem én, hogy belőlem gyógyító isteni erő méne ki. — Ekkor az asszony leborúla lábaihoz, 's megvallotta hogy ruháját ő igyekezett megillette. — Bízál, leányom, monda neki Jézus, a' te hited téged megtartott; — 's az asszony meg vala gyógyúlva.

Jézus még e' csoportban álla, midőn a' Jairus' cselédjei futottak, hírt hozni, hogy a' gyermek meghala, és hogy így Jézusnak oda fáradni nem szükség. De Jézus mondá Jairusnak: Ne félj; ha hited van, leányod feléled.

A' szokás szerint jelen valának már a' síposok, 's a' sírátkozó asszonyok eltölték jajgatásaikkal a' házat. Jézus elparancsolá őket, mert a' gyermek nem hala meg, ugymond; az csak aluszik. Akkor beméne a' szobába, Péter, Jakab és János tanítványaival és a' gyermek' szülőjével, 's megfogván ennek kezét, így szóla:

Leányka, mondom neked, kelj fel. 'S a' gyermek felkölt, 's euni kívánt. Jézus ment, 's parancsola mind azoknak a' kik jelen valának, hogy a' mi történt, el ne híreszteljék.

Most két vak futá Jézushoz, 's ezt kiáltá neki: Könyörülj rajtam, Dávid' fja. — Jézus kérdé: Hiszitek e, hogy megtehetem a' mire kérték? — Hisszük, Uram, felelének azok. — Jézus megilletté szemeiket, és monda: Légyen nektek a' ti hitetek szerint, 's azoknak szemeik megnyilatkoznak.

'S most egy némát hozának hozzá. — Jézus visszaadta a' betegnek nyelve' egészségét, 's az elkezde szólani. — Álmétkodva nézé azt a' sokaság, 's így kiáltá fel: Soha Izraelben illy dolgok nem történtek! — De a' Farizeusok a' Jézust magasztaló sokasággal azt igyekeztek elhitetni, hogy Jézus az ördögöket az ördögök' fedelmétől vett hatalommal üzügeti.

XXVII.

**JÉZUS TIZENKÉT TANÍTVÁNYT VÁLASZT,
'S NEKIK ÉS AZ ÓTET KÍSÉRŐ SOKASÁGNAK
A' HEGYEN TANÍTÁST TART.**

Máté' IX. X. Rész.

Jézus látta a' körülötte összegyűlő soka-
ságon, hogy annak oktatása 's javítása sokak'
munkálódását kívánja, 's tizenkét tanítványt vá-

lasztott, kik tőle soha el ne maradjanak. Ezeket és az őtet követő sokaságot felvivé egy hegyre, 's ott tartá előttök a' híres tanítást, melyet Máté az V-dik Részben ad elő. Nevezetesebb szakai annak az itt következők:

Boldogok a' lélekben szegények, ugymond; mert övék a' mennyek' országa.

Boldogok a' kik sírnak és kesergenek; mert meg fognak vigasztaltatni.

Boldogok az alázatosak; mert örökségként fogják bírni a' földet.

Boldogok a' kik éheznek és szomjúzzák az igazságot; mert megelégtetnek.

Boldogok az irgalmasok; mert viszont ők is irgalmat találnak.

Boldogok a' kiknek szívek tiszta; mert meglátják Istent.

Boldogok a' kik békét keresnek; mert Isten' fíjainak mondatnak.

Boldogok a' kik ok nélkül bántatnak; mert örök jutalmat vesznek szenvedésekért.

Miuthogy Jézus a' ceremóniákkal keveset gondolt, 's a' kegyességet a' munkás hitben kereste, a' Farizeusok őtet azzal vádlák, hogy új vallást akar tanítani, 's felforgatja a' mit az ő atyjáknak Mózes hagyott. Szükségesnek látta tehát hogy tanításairól világosabban tégyen bizonyosságot.

Ne higgyétek, ugymond, hogy én azért jöt-

ten hogy eltöröljem a' törvényt és a' Proféták' tanításait. Nem, én nem azért jöttem hogy ezeket eltöröljem, hanem hogy a' magok' tisztságekban és szentségekben adjam elő, 's teljesedésbe hozzam. Hamarább lesz oda menny és föld, mint hogy annak csak egy betűje is elvessen. A' ki a' törvénynek legkissebbikét megszegi, 's egyebet tanít mint a' mit Profetáink tanítottanak, legutolsóbbnak fog tartatni a' mennyországban, és ha ti felül nem múljátok a' Farizeusokat és Írástudókat, bé nem mentek a' mennyek' országába.

Hallottátok a' mi atyáitoknak vala mondván: Ne ölj; mert a' ki öl, méltó az ítéletre. Én pedig mondom nektek: A' ki az ő atyjaijára ok nélkül haragszik, már méltóvá tette magát az ítéletre; 's a' ki azt bolondnak (a' szó' akkori jelentésében, istentagadónak) szidalmazza, hogy tűzzel (igen keményen) büntetessék.

Ha áldozatodat fel akarod tenni az oltárra, 's eszedbe jut, hogy felebarátodnak panasza van ellened, 's te azt megbántottad, hagyd ott áldozatodat, 's menj, és békélj meg vele, és csak azután jöjj elő megtenni az áldozatot, minekutána vele megbékélettél.

Ne ellenkezzél azokkal a' kik téged' bántanak, és ha valaki jobb orozádon esap meg, nyujtsd oda neki a' balt is; ha valaki alsó ruhádat akarja levonni, add neki a' felsőt is; és ha valaki azt

akarná, hogy menj vele egy órányira, kísérd el még tovább.

Szeressétek ellenjeiteket, és a' kik benneteket átkoznak. Tégyetek jól gyűlölőitekkel, 's imádkozzatok azokért, a' kik benneteket gyötrenenek; 's akkor lesztek igazi fiai a' ti atyátoknak az egekben, ki a' maga napját jókra és gonoszokra eggyeránt hozza fel, 's esőt ad igazaknak és hamisaknak.

'S ki taníta felségesebb Morált ennél? ki vitte ennyire az emberi szív méltóságát?

XXVIII.

JÉZUS, MIOLTA ELKEZDE TANÍTANI, MÁSODSZOR JERUZSÁLEMBEN. — NAINBAN FELTÁMASZTJA A' MEGHOLTAT.

Lukács' VII. Rész.

Közelgetett a' Páska' innep, 's Jézus, sok más Jeruzsálemben menők' társaságában megindula Kapernaumból. Útját ekkor a' Thabor hegyének vette, hogy Nainon és Scythopolison keresztül, a' Jordánon általmenvén, és Jerichó körül ismét visszatérvén, érjen a' városba.

Beérvén Nainba, egy halottat láta kivitetni a' város' kapuján. — A' vigasztalhatatlan özvegy anya mély bánatban kíséré eggyetlen gyermeke' koporsóját. Jézus megszánta a' szerencsétlent, 's ezt mondá neki: Ne sírj. Ekkor fél-

re tolá a' koporsó' fedelét, megfogá a' megholt ifjú' kezét, 's így szóla hozzá: Ifjú, moudom neked, kelj fel.

Az ifjú felüle a' koporsóban, 's valakik ezt láták, elrettentek csudálkozásokban, 's így kiáltottak fel: Nagy Proféta támadá közöttünk, 's a' Mindenható általa árasztja reánk áldásait.

XXIX.

JÉZUS A' FARIZEUS SIMONNÁL. — MÁRIA,
A' MAGDALAI.

Lukács' VII. Rész.

Szállást neki ezen útjában, hihetőleg Bethaniában, a' Farizeus Simon ada. Eggyütt ülnek az ebédnél, 's íme egy nem jó hírű szép asszonyszemély, Magdolnának nevezi a' köz vélekedés, de ok nélkül, sőt okok ellen, mert Magdolna azon kegyes asszonyok közzé számláltatik, a' kik Jézust (Lukács' VIII: 2.) követték, holott a' Farizeus Simon az itt emlegetett szép hűnöst úgy nézi, mint a' kit Jézus még itt nem ismért, — belépe hozzájuk. Félve közelíte Jézushoz, megállá háta megett, forró könnyekkel áztatta lábait, 's hajával szaraszta. Most elővette alabastrom szelenczjét, mellyben drága illatú kenőcsöt hozott vala, 's nem mervén fejét iljetni Jézusnak, a' kenőcsöt lábaira önté ki, 's fájdalmában szünet nélkül csokolá azokat.

A' Farizeus botránkozva látá, hogy Jézus engedi azt az Asszonynak; mert, ngymonda, ha Proféta vagy Rabbi vagy, tudhatnád, hogy ez az asszony rossz hírben áll.

Jézus monda a' Farizeusnak: Eggy gazdagnak két adósa vala; eggyik ötven, másik ötszáz ezüst pénzel tartozék, 's a' gazdag, látván hogy szegények, elengedé nekik a' pénzt. Mit gondolsz, Simon, mellyike fogja most inkább szeretni a' kegyes hitelezőt? — A' kinek több van elengedve, felele Simon.

Jól mondod, folytatá szavait Jézus. De lásad tehát, mit tevél te, és mit tevé ez, velem. Te vizet sem adál megmosni lábomat, midón házadba beléptem: ez könnyeivel feresztette azt, 's hajaival törölgötte. Te meg nem ölelé, mint vendéget szokás: ez lábaimat csokolgatta. Te nem kented meg hajamat olajjal, ő illatos kenőcsöt önté lábaimra. Neki tehát sok bűnei vannak megbocsátva, mert sok szeretettel volt erántam.

Ekkor az asszony felé fordulván, e' szókkal eresztette el magától: Meg vannak bocsátva bűneid. Hited megtarta; menj békével.

XXX.

KERESZTELŐ-JÁNOS KÖVETEKET KÜLD
JÉZUSHOZ.

Máté' XI. Márk' VI. Rész.

A' Machaeruban fogva ülő Keresztelő-János, hallván hogy Jézus Peracában jár, követeket küldde hozzá, kik kérjék, üzze egész tűzzel a' mit kezd. Jézus ezeknek monda: Menjetek és beszéljétek meg Jánosnak a' mit láttatok; hogy látnak a' vakok, a' siketek hallanak, a' poklosok megtisztultak, a' sánták járnak, a' halottak életre térnek vissza, 's a' szegényeknek hirdettetik a' nagy ígélet. Boldog a' ki bennem meg nem botránkozik.

A' János' fogsága fordulván elő, szükség elmondani, mi történt vele, és miut hala meg.

Heródes Antipás, Galileának ura, 's fia a' Nagy-Heródesnek, ki a' Bethlehemi kisdedeket előtte, hallván melly szent ember ez a' János, megkérte ezt, hogy jöne által hozzá, 's lakjon udvarában, mint barátja. János elfogadá a' hívást, 's elméne hozzá, de minthogy ez feleségül vette a' maga testvérének, a' még élő Philippusnak, feleségét, Heródiást; őtet ezen bünös cselekedetért szabadon dorgálgatta.

Heródiás látta melly tekintetben van János az ő újabb férje előtt, 's tartá tőle, hogy végre engedni fog feddéseinek, 's őtet magától eltolja. Azt kíváná tehát férjétől, hogy ezt a' Jánost

öltesse el. De Heródes azt tenni nem akará, mert Jánost ártatlannak ismerte, 's félt az érette buzgó néptől. Annnyiban mindazáltal engede az asszony' kívánságának, hogy őtet elfogató, 's tömlöczbe vetteté.

Azonban Heródiás nem szűnt meg azon törekedni, hogy János öletessék meg, és végre elérte a' mit áhította. Heródes Király születése napját inneplette. Minden udvarnokjai, hadnagyi, 's Galileának minden fő emberei megvalának híva a' vendégséghez. 'S midőn asztalnál ültenek, belépe a' Heródiás leánya, 's annyi bájjal kezdé tántzolni, hogy minden gyönyörködve nézé a' szép gyermeket. — Kívánj tőlem valamit akarsz, 's tiéd, ha országom' felét akarnád is! kiáltá Heródes; 's a' szép gyermek, megtanítva erre az anyjától, Jánosnak fejét kívánta. Heródesnek nem vala ereje megtagadni tőle a' kérést, sőt hatalmat ada neki és anyjának, hogy tegyék ezzel, a' mi magoknak tetszik. 'S a' szent férfi' fejét a' szép tánczos örvendő hozta fel egy medenczében.

XXXI.

JÉZUS A' BETHESDA TAVÁNÁL. — VÁDAK,
HOGY MEGTÖRI A' SZOMBATOT.

János' V. Máté' XII. Rész.

Jeruzsálemnek egyik kapuja előtt vala egy tó, mellyben ha akkor ferdék meg a' beteg me-

dőn az veres színre keveredék fel, azonnal meggyógyúla. A' tó öt sor folyosókkal vala körülvéve, 's Bethesdának, (Irgaloni házának) hívatott. Eggy beteg harmincznyolcz év oltá várta már a' tó' felzavarodása' szerencsés perczt. Jézus eggy szombatnapon ott járván, hallá a' beteg' panaszát, hogy ó azért nem gyógyúlhat fel, mert szegény lévén, senkit nem tarthat, a' ki őtet a' tóba cressze, midőn az Angyal azt felkeveri.

Megszánta a' szerencsétlent, 's ezt mondta neki: Kelj fel, végyed ágyadat, és járj. — 'S a' beteg felszedé ágyát, és ment.

A' Farizeusok, a' magok gonoszságokban, az helyett hogy a' beteg' meggyógyulásán örvendettek volna, nem mervén a' mindenektől szeretett Jézust vádolni, a' beteget támadák meg, hogy az felvette ágybelijét, és ment, holott azt tenni szombatnapon nem vala szabad. — Ugyan azt tevék Jézussal, midőn tanítványai eggy szombaton kalászfőket szedének a' mezőn, a' szemeket tenyerekben kidörzsölék, 's minthogy éhen valának, megették.

Eggy más szombaton Jézus a' Synagogában tartá tanítást. Hallgatóji közt vala eggy, kiuek karja kiszáradott. A' Farizeusok lesték itt, ha Jézus meg fogja e ezt is gyógyítani, holott szombatnap van; 's Jézus, értvén gonosz szándékokat, parancsolá a' nyomoréknak, hogy keljen

fel, 's lépjen a' sokaság' közepébe. 'S ekkor a' Farizeusokhoz fordúlván, ezt mondotta nekik: Ti elébb azt kérdeitek tőlem, ha szombatnapon beteget gyógyítani szabad e? 's most én kérdelek benneteket: A' szombat arra van e rendelve hogy jót tegyünk, vagy arra, hogy rosszat? Azok elnémúlnak a' kérdésre, 's Jézus parancsolá a' nyomoréknak, hogy nyújtsa ki jobbját. 'S a' beteg eggyszerre meggyógyúlt.

XXXII.

JÉZUS ELVONJA MAGÁT A' FARIZEUSOK'
ÓLÁLKODÁSAI ELŐL; DE AZÉRT TANÍT ÉS
GYÓGYÍT.

Máté' XII. Rész.

A' Farizeusok, látván hogy Jézus nem szűnik meg szombatuapokon olly dolgokat cselekedni, miket tenni a' Mózes' törvényei és a' szokás szerint nem vala szabad, eltökélék magokban, hogy őtet megöletik. — Kevélységek nem bocsáthatta meg neki, hogy egyebet tanított mint ők, és hogy bátor tanításai által sokakat elvona az ó felekezetektől; 's minthogy azoknak igazságát meg nem czáfolhatták, csudatétei pedig mindenek' szemei előtt történtek, 's Jézus közönségesen szent életű embernek ismértetett; gyűlölségeknek ezt a' színt adák. A' buta közönség kész volt tenni a' mire ezek dü-

hítték; de a' jobbak együtt mentek vele, valamerre az országban útját vevé, 's Jézus tanította, étette, gyógyította ezeket.

A' Farizeusok lángolának haragjokban, hogy Jézus fenyegetéseikkel nem gondol, 's minthogy ördögöket kergete ki a' betegekből, azt a' hírt terjeszték el ismét felőle, hogy Jézus az ördögöket az ördögök' fejedelme' segédjével kergeti. De a' nevetséges vád nem találta hitelt, mert kiki érté, hogy ördög ördöggel ellenkezni nem fog.

A' Jézus csodatételeinek hírét Heródes is meghallá, 's elrettent tőle, mert azt hívé, hogy Jézushan az a' János tünada fel, a' kit ő megöletett.

 XXXIII.

JÉZUS ÖT ÁRPAKENYÉRREL ÉS KÉT KIS HALLAL ÖTEZER EMBERT ELÉGÍT KI, 'S TANÍT ÉS GYÓGYÍT.

Lukács' IX. — János VI. Rész.

Jézus kész vala tanításainak igazságát hallal peccélni meg, 's tudta hogy meg fog halni; de még nem jött el órája, még a' megváltás' nagy munkája nem haladott annyira hogy azt félbe szakaszthatta volna. Elrejték tehát üldözőjinek haragja elől Bethsaida-Júliás mellett a' pusztá hegyekre, 's tanítványai mentek

vELE, 's egy ötezer főből álló sokaság, kik hallgatni akarák oktatásait. — A' nap hanyatlani kezdé, 's a' nép éhen volt. Hol vegyünk ezeknek kenyeret? kérdé Jézus; 's tanítványai jelenték, hogy itt nincs egyéb éték mint öt árpa kenyér és egy fiúnál két kisdéd hal. Jézus parancsolá hogy a' népet ültessék csoportokba, százanként és ötvenenként; vette a' kenyeret, megáldotta azt, 's kiosztogattatá a' sokaságban. Azok mind egyig ki valának elégítve, és midőn a' kenyérdarabokat, mellyek fenn maradtak, 's a' morzsalékokat összeszedék, úgy találattott, hogy azok tizenkét kosarakat töltének el.

Látván a' nép, hogy Jézus a' maga hallgatóit nem csak oktatja és gyógyítja, hanem táplálja is, Királlyá akará kikiáltani Izraelben. De Jézus a' tiszteletet elfogadni nem akará, 's elrejték tőlök. Hajóra ülteté tanítványait hogy menjenek előre Kapernaumba; ő követni fogja őket, 's fel és alá járkála a' tenger' hajain, mint mi járunk a' szárazon.

'S a' tenger felháborodék, 's irtóztató szélvész hányogatta a' hajót, hogy a' tanítványokat kétségbe esés ragadta meg. Jézus feléjük közelé a' tengeren, 's Én vagyok, ugymond; ne féljetek. — A' szél azonnal elcsendesedék, a' habok ellapúltanak, 's Jézus belépe hozzájuk a' hajóba, melly igen hamar oda ére el, a' hova igyekeztenek.

A' parton már várak hallgatóji, a' sok betegekkel, kik kérék Jézust, hogy bár csak ruhája' prémjét illethessék, és az által meggyógyulhassanak. 'S Jézus őket meggyógyította.

XXXIV.

A' FARIZEUSOK MEGBOTRÁNKOZNAK A' TANÍTVÁNYOKON. — JÉZUS MEGGYÓGYÍTTJA A' KANANEAI ASSZONY' LEÁNYÁT.

Máté' XV. Rész.

Mózes azt rendelé hogy a' zsidó-nép minél tisztábban tartsa magát, mert a' hév éghajlat alatt közöttök különben könnyen támadhatott betegség; 's épen ezért ennek sok étket tilalmazta meg, mikkel más népek szabadon éltenek. Jézus ellenben azt tanítá, hogy nem az által fertéztetik meg az ember a' mit szájába veszen és megeszik, hanem a' mit száján kiereszt; és hogy tisztává az embert nem a' mosdások teszik, hanem a' bűn' kerülése.

Előjövének tehát a' Farizeusok, 's kérdést ténének Jézusnál, hogy tanítványai miért nem tisztelik a' Mózes' rendelését; 's Jézus ezeknek is elmondá, hogy a' kegyesség nem a' ceremóniák' szoros követésében, hanem a' szív' tisztaságában, az akarat' szentségében áll.

'S most innen Tyrus' és Sídón' tájaira ment el, 's eggy sok istent tisztelő asszony, hall-

ván Jézus melly esuda dolgokat tészén, leborúla előtte, 's így kiálta fel hozzá: Uram, Dávidnak fija, könyörülj rajtam! szabadítsad meg lyányomat a' gonosz lélek' gyötrésitől. — Kérélmét toldíták tanítványai is; de Jézus így felele: Én most csak Izraelnek eltévedt juhához vagyok kiküldve.

Azonban az asszony utóléré Jézust, leborúla előtte, 's ezt kiáltozá: Uram, szánj meg!

A' Zsidók a' több istenek' tisztelőjit ebeknek nevezgeték. Jézus ide czélezott, midőn neki ezt mondotta: Hadd elégítsessenek ki előbb a' gyermekek. Nem illik a' kenyeret ezektől elvenni, 's ebek' elébe vetni. — Erre az asszony: Igen is, Uram, de a' morzsalékokból, mellyek uraik' asztalokról lehullanak, az ebek is kapnak részt.

Jézus mindentől hitet (bízodalmat) kívánt. Látván tehát, hogy ez az asszony erős hittel bízik benne, így szóla hozzá: Asszonyállat, a' te hited nagy. E' szavadért légyen meg a' mit kívánsz. Menj; a' rossz lélek (betegség) lyányodat immár elhagyta. — Anyja felgyógyúlva lelé, midőn házához ért.

XXXV.

**JÉZUS EGGY SIKET-NÉMÁT GYÓGYÍT. —
HÉT KENYÉRREL NÉGYEZER EMBERT TÁPLÁL.**

Márk' VII. VIII. Rész.

Jézus Decapolis' tájára ért, 's egy siket-némát hozának elébe ennek barátjai, 's kérék Jézust, tenné reá jobbát, 's gyógyítsa meg azt.

Jézus a' szerencsétlent félre vitte a' sokaságtól, fülébe tette ujját, nyálával megillette nyelvét, feltekintett az égre, imádkozott, 's ezt mondá fülnek és nyelvnek: Nyiljatok meg! 's megnyiltanak. — Jézus a' szerencsétlennel megparancsolá, hogy hallgassa el a' mi vele történt; nem akará ingerleni ellenségeinek haragját.

Jézust itt is nagy sokaság kíséré, 's nem vala mit ennick. A' nép' száma négyezer vala, asszonyaik és gyermekaik nélkül, 's kenyerek csak hét, és valami kevés hal. Jézus vette a' hét kenyeret, megáldotta azt, 's a' négyezer ember' éhsége el vala verve, 's a' morzsalékokkal hét kosár tele meg.

XXXVI.

BETHSAJDÁBAN EGGY VAKNAK MEGNYITJA SZEMEIT. — PÉTERT MEGFEDDI.

Ugyan-ott.

Most hajóra ült, 's útjában intette tanítványait, hogy a' Farizeusok' kovászatól őrizzék-

jenek. — Bethsajdában félre vive egy világtalant, reá pökött ennek szemére, 's az ember' szemei megnyiltanak.

Kinek vélnek engem az emberek? kérdé Jézus a' maga tanítványait, midőn velek Caesareaába ért, 's azok felelének: Némeltyek Keresztelő-Jánosnak, mások Illyésnek, és ísmét mások egynek a' Proféták közzül. — Hát ti kinek hisztek? kérdé; 's Péter felele: Te vagy ana' Krisztus. — Jézus megtiltá neki, hogy azt ne mondaná. Félt, hogy ellenségei ingerelve lesznek a' szó által.

Ekkor elbeszélé neki, hogy az ember' fiának sok szenvedéseket kell szenvednie, hogy az meg fog halni, de hogy harmad napra fel is támad. — Péter kéré a' kedves Mestert, hogy kedvezne magának, 's Jézus megdorgálá a' kérésért, és őtet Sátánnak (kísértőnek) nevezte.

XXXVII.

A' SZÍNELVÁLTOZÁS.

Máté' XVII. Márk' IX. Lukács' IX. Rész.

Jézus felméné a' Tháborra, — inkább a' nagy Hermoura, mert ez vala Caesarea-Philippi mellett, a' melly tájon Jézus akkor múltatott, — 's vitte magával leginkább kedvelt tanítványait, Pétert, Jakabot és Jánost. Jézus itt imádkozék; és íme arcza egészen elváltozott; színe ragyo-

ga, mint a' nap, 's öltözeté feje vala, mint a' hó; egész dicsőségében jelent vala meg a' három tanítvány előtt. 'S mostan két tisztas alakú férfiak lebegének mellette, mennyei fényességekben, Mózes és Illyés. Jézusnak utolsó napjairól szólottanak vele, és a' mik őtet Jeruzsálemben várják.

'S Péter így szóla Jézushoz: Jó minékünk itten lennünk; építsünk itt három hajlékot, néked egyet, egyet Mózesnek, egyet Illyésnek.

Azalatt míg Péter ezeket mondá, világos felhő ereszkedik alá az égből, 's Mózes és Illyés elenyészének a' ködben. De most a' ködből szózat hallatá magát: — Ez az én szerelmes fiam, kiben megnyugosztaltattam; őtet hallgassátok. — Azok elrettenének e' szóra, 's imádvá borúltak le képeikkel a' földön.

A' három tanítványt elnyomta vala az álmom. Jézus megszólítá őket. Felpillantottanak, és íme Jézust csak magát láták, 's szokott alakjában.

XXXVIII.

JÉZUS MEGGYÓGYÍT EGGY BÉTEG IFJAT.

Márk' IX. Rész.

Jézust temérdek sokaság várá, midőn lejöve a' hegyről, 's a' sokaságban egy atya, kinek egyetlen gyermekét, a' leggyötrőbb rángatá-

sokban kínzá nyavalyája. A' szerencsétlen hájába szólítá segédre tanítványait, míg Jézus a' hegyen mulatott, 's most térdre ömlött lábai előtt, 's így könyörge hozzá: Uram, segélj rajtunk, ha mit tehetsz! — Jézus erre: Annak, a' ki hiszen, nincs lehetetlen. — 'S a' remélni alig merő atya ezt mondá neki: Hiszek, Uram, de te légy segédjére hihetlenségemnek.

E' pillanatban a' nyavalya leveré a' szerencsétlen gyermeket, 's keményen megszaggatá Jézusnak szemei előtt. Jézus megilleté azt, 's isteni gyógyító erő méne ki belőle. A' gyermek felkölt, 's nyavalyája örökre eltávozik. Ekkor monda Jézus a' tanítványoknak: Ha annyi hitek leend mint a' mustármag, kifordíthatjátok töveikből a' hegyeket.

Édes enyhületei a' szenvedő szívnek!

XXXIX.

JÉZUS ADÓT FIZET.

Máté' XVII. Rész.

Kapernaumban az adó-szedők megszólíták Pétert, ha Mestere fizeti e' a' két drachmát. (egy drachma annyi mint három garas.) — Igen is fizeti, mondá Péter. Jézus hallván miről van szó, kérdé Pétert: A' földi Királyok kiktől vesznek adót? alattvalójiktól e, vagy idegenektől? — Az idegenektől, felele Péter. —

Úgy tehát a' honfiak szabadosok, monda Jézus. Azonban hogy őket meg ne botránkoztassuk, menj, vedd ki a' horgot, 's a' halnak, mellyet legelőbb fogsz ki, szájában egy státert találsz; abból fizess meg érettem és magadért.

XL.

ZEBEDEUS' FELESEGE. — VERSENYGÉS
AZ ELSŐSÉG FELETT A' TANÍTVÁNYOK KÖZT.

Márk' X. Rész.

Az igazgatás a' zsidó-népnél Theocratiai volt, vagy ha úgy tetszik, Hierocratiai: a' Király Jehova volt: az ő Helytartója, vagy akaratjának Magyarázója, a' Fő-Pap. De a' nép a' Sámuel' idejében a' láthatatlan Király mellé egy látható Al-Királyt kívánt, 's Sámuel' ilyennek kené fel előbb Sault Izraelben, azután Dávidot Júdában, míg a' Saul' halála után Dávid az egész nép' Királya leve. — Innen a' látható Al-Király a' láthatatlan Fő-Király' Messziásának (felkentjének) mondatott, 's az atyai 's fiúi viszonyok' hasonlatossága szerint, a' Fő-Király Atyának, a' másik Fiúnak, 's Isten' fijának; ez, mint az, Elohimnak, (nagy tiszteletűnek). Én szültelek (mint atya) ma tégedet — azaz, én ültettelek ma be tégedet az én királyi székembe...*)

*) Das Leben Jesu. Von Dr. Paulus. — Heidelberg, 1828. IV. Köt. nyolczadréth.

A' nép még megaláztatása' idejében sem veszté el reményét, hogy eljő az idő, mellyben ismét helyre fog állani; hogy lesz neki egy Messziása, ki a' népet elnyomójinak kezeiből kiszabadítja, 's ezt annál erősebben hitte, mert Profetáji megjövendőlék.

Most megszületék Jézus, 's anyja és atyja után a' Dávid' nemzetéből, a' hogy azt a' Profeták jövendölték, nem katonai tűzzel ugyan, melly a' megszabadítás' munkájára kívántatott, de azt felejteté velek a' Jézus' lelke nagyságának 's csuda tetteinek látása. — Erősen hitték, hogy Jézus az a' nekik megígért Messziás, az a' nyugtalan óhajással várt Szabadító.

Jézus, igen is, igyekezett őket, és az egész emberi nemzetet, megszabadítani, de nem a' Rómaiak', hanem a' bűn' rabságából, 's ezen értelemben tűré, akará, hogy Királynak, Messziásnak (görögre átalfordított névvel Christósnak) mondatott; 's sokat szóla atyjának országáról, a' szó alatt az igazság' (a' Lélek) és a' szentség' országát értvén, és nem valamely földi királyságot. De a' sokaság, és még az ő tanítványai is, nem szoktathaták le magokat, hogy földi királyságról álmodozzanak, 's úgy hitték, hogy ha majd egyszer az ő Rabbijok elverendi nemzetek' elnyomójit, a' Rómaiakat, 's a' Judeai országot helyre állítja, ók neki legfőbb Udvarnokjai lesznek.

Így gondolkozik a' Zebedeus' felesége is, 's látván hogy Jézus minden tanítványai közt leginkább kedveli az ő ifjabb fiját Jánost, és mingyárt ez után, Péterrel együtt, az idősbiket, Jakabot; egy nap leborúla a' Jézus' lábaihoz, 's így szóla hozzá: Uram, hagyd elsőknem lenni országodban az én két fiamat; hagyd királyi széked mellett egyiket jobboldnál, másikat baloldnál ülni! — Jézus nem tartá méltónak a' hiu asszony' tévedését elverni, 's ennek két fiájához fordúlt, 's ezt mondá nekik: Nem tudjátok, (anyátok által) mit kértek tőlem. Avagy ti megilátjátok e a' kelyhet, mellyet én fogok inni? —

A' több tanítvány megneheztele Jakabra és Jánosra, midőn ezeket hallá, 's Jézus őket maga elébe szólította. A' föld fejedelmei hatalommal uralkodnak, a' tőlök függőkön; de tiközötetek ez nem leszen így, ugymond; A' ki elsőbb akar lenni a' többinél, légyen szolgája nekik. Az ember' fija sem azért jöve világra, hogy őt szolgálják mások, hanem hogy ő szolgáljon másokat, 's hogy életét adja áldozatul másokért.

Más alkalommal a' tanítványok, oda menvén a' hol Jézus vala, útjukban azon villongának, hogy számokban mellyike lesz az első; 's elérének Jézushoz. — Min villongátok ti az útban? kérdé tőlök; 's ez vala szava: Az lesz legnagyobb közöttetek, a' ki magát legkisebb-

nek nézi. — 'S magához szólítván egy kisdedet, karjára vette azt, és ezt mondá: Bizony mondom nektek, hanemha egészen megváltoztok, 's olyanná lesztek mint im e' gyermek, nem mentek bé a' mennyek' országába. Mert Isten előtt az alázatos kedves.

XLI.

JÉZUS JERUZSÁLEMBÉ. — A' FARIZEUSOK TÖREKEDNEK ELLENE.

János' VII. Rész.

Közelgetett a' Sátorok' innepe, 's Jézus is Jeruzsálembe méne le Galileából, kísérve tanítványai és igen nagy sokaság által; de tartván a' Farizensoktól, mert az ő órája még el nem jött, csak titkon ment be a' városba, 's nem mingyárt tudatta hogy ott van. De még el nem múlt az innep, midőn felméne a' Templomba, és nyilván tanított.

Hallgatóji közt különbözének a' vélekedések felőle, 's némelleyek hitték hogy ő a' megígért Szabadító, némelleyek tagadták; 's így ellenségei, a' Farizensok, kiküldék szolgáikat, hogy fogják el. De azok, hallván a' Jézus' tanítását, azon vallástétellel térének vissza, hogy soha még ember úgy nem szólt; Nikodémus pedig, egyike a' nép Véneinek, 's Jézusnak titkon tisztelője, ellene szegzé magát szándékaik-

nak, 's emlékezteté őket, hogy elfogatni valakit, a' nélkül hogy elébb magát a' vádak ellen védheté, tiltják a' törvények.

XLII.

A' PARÁZNA ASSZONY.

János' VIII. Rész.

Jézus egy nap már viradtakor a' Templomban vala, 's tanított. Egyszerre zaj támadá körüle. A' Farizeusok, minthogy Jézust erővel nem foghaták meg, kelepczébe akarák ejteni, hogy vétekben találtatván, megbüntethessék, 's egy tisztátalan tetten kapott asszonyt vivének elébe. Mester, mondák, Mózes az ilyenre halált szabott, 's meg hagyta kövezni; hát te rá mit mondasz?

Jézus látta gonoszságokat hogy ezek őtet a' kérdéssel veszélybe vonni igyekeznek; mert ha az asszonyt halálra ítéli, az élet és halál egyedül a' Császártól függvén, a' Római Procurátor fogja találni vétkesnek: ha pedig azt mondaná, hogy a' tett nem érdemel halált, úgy világos ellenkezésben lesz a' Mózes' rendelésével, 's a' nép fogja törvényrontónak 's hamis Profetának ismerni. Elhallgata tehát, 's lehajolván, a' porba íra valamitujjával. De most felegyenesedék, 's ezt felelé kísértőjinek: A' ki tisztább nálánál, vessen követ reá; — 's az asszonynak: Te

pedig lásd, hogy többé ne vétkezzél. — 'S ellenségei megszegyenültek.

XLIII.

A' VAKON-SZÜLETETT.

János' IX. Rész.

Jézus Jeruzsálemben vala, 's egy szombatnap a' Templomban predikált. Kijövén onnan, tanítványai meglátának egy szerencsétlent, ki születése olta vak volt. — Mester, modának Jézusnak, ez maga vétkezett e, szüléji vétkeztek e, hogy ennyire szerencsétlen? — Jézus felele: Sem maga ő, sem szüléji nem vétkeztek, de szükség vala hogy az isteni bölcsesség és hatalom benne kijelentessenek. — (azaz, úgy akará a' bölcs Isten, 's bölcsesége szerint úgy kelle akarnia, hogy az emberek közt legyenek szerencsések érdem nélkül, 's szerencsétleneek, a' nélkül hogy azt hibájik által érdemlették.)

Jézus nem felele tovább, hanem lepökött a' porba, sárt dagasztá ujjaival, 's a' sárral megkené a' világtalan ifjú' szemét. Menj mostan, mondá neki, mosd meg arcodat a' Siloam tavában, és látni fogsz. — 'S az ment, megmosdott, 's látva jöve elő. 'S a' kik őtet elébb vakon, most látva ismerék, nem tudák hinni, hogy ez az a' világtalan, a' ki születése olta nem látott vala.

A' Farizeusok nem túrhették hogy ez az Újító csodatétei 's tanításai által olly sok követőt talál, 's rá igyekeztek beszélni az ifjút és annak szüléjít, mondják hogy az nem vala vak, 's így látását nem köszöni Jézusnak: de a' meggyógyított ifju és annak szüléji hálásan hirdeté a' mit Jézus cselekedett.

Ekkor tehát ellenségei azt hánytorgaták, hogy Jézus ezt is szombaton cselekedte. — Ha ó Istentől volna, mondá, úgy meg nem szegné az innepet. — De erre viszont mások azt kérdék: Ha bűnös volna, tehetne e illy csudákat? — Előhívaták tehát a' meggyógyítottat, 's így szólának hozzá: Adj dicsőséget Istennek, 's tégy vallást: Úgy e, ez az ember (Jézus) nagy bűnös? — 's az felele: Bűnös e? azt nem tudom; de tudom, hogy vak valék 's most látok. — Jézus pedig világosan megmondá, hogy ó világossága a' föld' minden lakójinak, és az, a' kiben Ábrahám is bízott már — mint lelki szabadítóban.

XLIV.

JÉZUS GALILEÁBÓL ISMÉT JERUZSÁ-
LEMBE.

Lukács' IX. X. Rész.

Közelíte a' Templom szentelés' innepe, 's Jézus Jeruzsálembe ment, hogy tanítványaival azon jelen lehessen. Keresztülmenének Sama-

ria-oroszágón, 's egy faluban őket nem akarák szállásra befogadni. Ezen Jakab és János annyira megharagvának, hogy égi tűz által akarák megbüntetni a' falu' lakosait; de Jézus szélsőségre intette őket. Nem tudjátok, ugymond, melly lélek' gyermekei vagytok. Az ember' fija nem azért jöve hogy öldössön, hanem hogy életet adjon az embereknek.

Ezen útjában küldé ki a' maga hetven tanítványait, hatalmat adván nekik hogy tanítsanak 's gyógyítsák a' betegeket; hogy ne járjanak házról házra koldulgatván; hogy elégedjenek meg azzal, a' mi nekik önkényt fog adatni; és ha valahol bé nem fogadtatnak, menjenek tovább, 's a' városon kívül verjék le a' port is, melly ott sarujikra ragadott.

Egy Törvénytudó azt kérdé Jézustól, hogy neki mit kelljen cselekednie hogy idvezülhessen; 's Jézus a' kérdésre így felelt: Tedd a' mit a' törvény parancsol: Szeresd Istent, szeresd felebarátodat.

'S ki nekem felebarátom? kérdé amaz. —

Egy ember Jerichóból Jeruzsálembe ment, ugymonda Jézus. Útjában tolvajok támadák meg; kirablák mindenét, elboríták sebeikkel, 's elszökének mellőle. A' szerencsétlen mellett elméne egy Pap; látta őtet sebeiben, de tovább ballagot útján. Ott méne el egy Lévi is; az is látta a' szerencsétlent, de az is el-

méne mellette. Most egy Samaritánus méne el az úton, meglátta a szerencsétlent, 's bort és olajat tölte sebeibe, felvette lomhárára (samarára), szállására vitte őtet, 's egész gonddal rajta volt, hogy fájdalmait enyhíthesse. Más nap ezt mondá a ház' gazdájának: Én nem mulathatok; de lásd ennek gondját, most imhol e két tizes; ha többre kerül tartása, kifizetem midőn visszajövök. — Menj most, mondá Jézus a Törvénytudónak, 's tedd ugyan-azt. — (Tudnillik, midőn segédedre van szükség, ne nézd, a szerencsétlen egy valláson van e ved; ember és ember mindég felebarát.)

XLV.

MÁRTHA ÉS MÁRIA.

Lukács' X. Rész.

Közel Jeruzsálemhez beszälla Bethaniában Mártha és Mária testvéreknél, 's itt letelepedék a földre, mi már akkor is szokása vala a keleti népeknek. Mártha, az özvegy, és a leány Mária, mellé ülének a földre, 's ott hallgatók szívreható oktatásait. De az özvegy testvér végre felkele, 's a konyha gondjaihoz látott, míg Mária felejte minden gazdasszonykodást, 's veszteg marada Jézusnak lábainál. Mártha most megszólítá öccsét, látna ő is dologhoz, hogy a kedves beszállót illően vendégelhessék, 's Jézus e

szókkal inté meg ezt: Mártha, te szorgalmatosb vagy mint lenni szükség; Mária a jobb részt választá, 's a' miről ő gondoskodik, az soha nem vétetik el tőle.

XLVI.

JÉZUS JERUZSÁLEMBEN TANÍT, GYÓGYÍT 'S MEGCZÁFOLJA A' RAJTA MEGBOTRÁNKÓZÓKAT.

János' X. Luk. XIII. Rész.

'S most beméne Jeruzsálembe, 's tanításokat tartá a' Salamon' tornáczában, 's hallgatói kényszeríték, mondaná meg nekik, hogy ő e ama Krisztus? 's lelkeiket ne tartsa kétségben; 's Jézus felele: Megmondottam nektek, 's nem hiszitek szavaimat; 's tetteim, mellyeket az Atya' nevében cselekszem, mutatják ki vagyok; én és az Atya egyek vagyunk. — 'S a' zsidók őtet ezen szavaiért meg akarák fogni, hogy megöljék. Jézus tehát túl méne a' Jordánon, hol János keresztelt vala, 's egy ideig ott mulatott, tanítván és egy betegből ismét kiűzvéni ördögét.

Beszélék az emberek, hogy Pilátus Galileában sokakat levágata, midőn épen áldozának, és hogy Jeruzsálemben a' Siloám bástyájánál a' torony tizenhatsz embert temete maga alá; 's Jézus alkalmat veve innen tanítást tenni a' szelidségre, és, a' mit ő kívána mindenek felett,

a' hitre. Gondoljátok e, ugymond, hogy a' kiket Pilátus megölete, rosszabbak voltak a' Galilea' egyéb lakosainál, 's az az oda-temetett tizennyolcz bűnösebb mint a' Jeruzsálem' egyéb lakosai?

Eggy beteg asszonyembert ismét szombaton gyógyíta meg a' Synagógában. Az már tizennyolcz esztendőök olta sínlett, 's fel nem tuda egyenesedni. Ezt meglátván Jézus maga elébe hozatá, 's ezt mondá neki: Asszonyember, fel gyógyoldva betegségedből! 'S az asszony felegyenesedék, és dicsőíté az Istent.

Ezen megueheztele a' Synagóga' előjárója, 's így szóla: Itat nap van egy szombattól a' másikig, melyen kiki azt teheti a' mit akar, a' szombaton pedig esinálni semmit nem szabad. Gyógyítsatok hát a' hat napon, a' mint akartok, de a' hetediken tartóztassatok magatokat minden munkától. — Ennek Jézus így felele: Képmutató! 's nem viszi e kátra szombatnapon minden ember a' maga ökrét és szamarát, 's nem oldja e el, 's nem köti e megint a' jászolhoz? 's te azt nem tekinted törvényrontásnak. Azon fogsz e tehát felakadni, ha én az Ábrahám' Icányát, ki tizennyolcz esztendő olta le van kötve betegsége által, feloldám nyavalyájától? — 'S a' Jézus' ellenségei megszégyenülve valának a' felelet által, a' sokaság pedig örül vala azokon, a' miket Jézus teve és monda.

XLVII.

L Á Z Á R.

János' XI. Rész.

Lázár, kit Jézus szerete, betegen fekvék, 's Mártha és Mária elkülde Jézusért, hogy jönne elő, 's gyógyítaná meg az ő testvéreket. — Jézus késett, és akarva, 's Lázár megholt.

De most Jézus megjelent, 's Mártha szaladott elébe. — Ah, a' mi testvérünk, Lázár, nem holt volna meg, ha itt voltál volna! ezt kiáltá neki; én azonban bízom benned, sőt bizonyosan tudom, hogy Isten neked megadja, a' mit tőle kérendesz.

Jézus a' mély bánatba süllyedtnek azt felelé, hogy Lázár fel fog támadni. — Támadni? kérdé Mártha; igen is, az utolsó napon.

Ekkor Mária is előjőve, 's irtóztató keservében lerogya Jézusnak lábaihoz, 's a' sokaság látvan ezt, így kiáltá fel: A' ki betegeket gyógyíta, 's világát visszaadá a' vaknak, nem teheté e hogy ez itt meg ne haljon?

Jézus elgördíté a' követ a' kriptá' ajtajáról, 's közelíte a' megholt felé. De a' test'szaga már felette nehéz volt, mert Lázár négy nap olta feküdt halva. — Jézus hálákat adott mennyei atyjának hogy kihallgatá kérését, 's parancsola a' megholtak: Lázár, kelj fel, 's jer ki koporsódból.

'S Lázár azonnal felüle koporsójában. Kezei 's lábai össze valának kötve, 's arca bé vala vonva fátyolával; másoknak kelle feloldani kötelékeit. Kilépe a' kriptából, 's minden csudálá hogy él.

 XLVIII.

JÉZUS MEGÁLDJA A' KISDEDEKET.

Máté' XIX. — Lukács' XVIII. Rész.

Valamerre Jézus méne, csoportonként szaladott a' nép, látni, csudálni a' nagy Tanítót, a' jóltenni szerető, példás életű szent Embert. 'S mi vala természetesb mint a' szüléknek az a' kívánsága hogy csatoltassanak a' Jóhoz az ó aprójik is, kik az ó tanításait meg nem értheték. Legalább tehát jobbát tégye kisdedeikre, 's áldja meg őket, hogy nagyobbván, emlékezessenek, hogy őket látta, hogy őket kezeivel illette. Tanítványai meg akarák kémélni Mestereket a' nekik haszontalannak látszó munkától, 's a' csoportosan tolakodó szüléket vissza kezdék igazítani. De Jézus eltiltá őket. Engedjétek hozzám járulni, ngymond, mert a' menyek' országa azoké, a' kik úgy ártatlanok mint ezek. — 'S minden gyermek' fejére rá tevé jobbát, áldást ada nékik.

XLIX.

JÉZUS FUT ELLENSÉGEI ELŐL. — ZACHEUS.

János' XI. — Lukács' XVIII. XIX. Rész.

Lázárnak feltámadása felől mindenfelé elterjedett a' hír, 's a' Farizeusok eltökélék magokban, hogy Jézust megölik. Erre nézve meghagyták a' magok embereiknek, hogy jelentsék be nekik, hogy az ámitó hol vagyon. Jézus tehát a' tanítványokkal Efraimba vonta magát, 's húsvétig ottan mulatott.

De végre közelítvén az innep, megindúla Jeruzsálem felé, 's megmondá tanítványainak, hogy ott meg fog halni.

Közel jutván Jerichóhoz, két világtalannak visszaadá a' látást. Elterjedvén a' hír, hogy itt jó a' nagy Tanító, a' csudatevő Orvos, a' nép onlott elébe.

Zacheus, Jerichói gazdag lakos és Fő-Adószedő, hallá a' hírt, 's lángola megláthatni az elhíresedett embert. De minthogy ő kisdéd természetű vala, 's így a' tömött sokaságban 's a' szűlasabbak közül nem remélheté óhajtása beteljesedését, felmászott egy figefára melly az út mellett állott, 's onnan akará látni az ott elmenő Jézust.

Jézus elmenvén a' fa mellett, felkiálta: Zacheus, szállj le, mert én ma vendégedjleszek. — Amaz elragadtatott örömmel leszálla a' fáról,

's elvezette Jézust házához, 's fogadást teve neki, hogy jószágainak felét kiosztja a' szegények közt, és ha valaki azt mondhatja ellene, hogy ő neki igazságtalanságot teve, négyannyit ad mint a' mi tőle kívántatni fog.

A' Zsidók közt útált emberek valának az adószedők, fűsvénységek miatt, 's a' Jézus' követőji botránkozással láták, hogy Zacheushoz szálla, 's eránta hajlandóságot bizonyít. Jézus tehát, belépven Zacheushoz, így szóla a' Zsidók előtt: Ma lón e' háznak idvessége, 's mától fogva Zacheus is fija Ábrahámnak. Én azért küldtettem hogy az idegeneket is keressem fel, 's a' kik veszve valának megtartsam.

L.

JÉZUS, RABBISÁGA OLTA, MOST TÖLTI
HARMADSZOR JERUZSÁLEMBEN A' PÁSKA'
INNEPÉT.

János' XII. Rész.

Jézus Bethaniában halt vala, 's reggel, vasárnap, ismét beméne Jeruzsálembe, kísérvé tanítványaitól. Közel útjához fekvék egy Bethsage nevű falu. Menjetek oda, mondá Jézus kettőnek a' tanítványok közül; 's a' mint beértek a' faluba, megkötve fogtok látni egy nőtény szamarat, és mellette vemhét, mellynek hátán még senki nem ült. Oldjátok el azt any-

ja mellől, 's hozzátok elő nekem; és ha valaki megszólítana érette, feleljétek ezt neki: Az Úrnak rá szüksége van.

Elhozatván a' szamarveinli, a' tanítványok azt beteríték pallástjaikkal, 's rá emelék Jézust, ki folytatá útját Jeruzsálem felé. 'S a' mint az Olajfáson elérek a' tetőt, honnan az út lefelé ereszkedett, 's kiláthaták a' várost, az elébe omló sokaság elkezdé kiáltozni: Idv a' Dávid' fijának! Áldott a' ki mint Király jó az Úr' nevében. Béke és idvesség nekünk onnan felülről, 's dicséret és magasztalás tőlünk az odafenn valónak! dicsőség Istennek a' magasságban!

A' Páska' ianepé miatt a' város tele vala idegenekkel. Ezek, hallván a' nép' sikoltozásaiából, hogy itt a' Nazareti Jézus közelít, ki kevéssel ezelőtt a' Bethaniai Lázárt feltámasztotta, csoportosan jöttek elébe, 's ezt kiáltozák neki: Idv az Izrael' Királyának, ki az Úr' nevében jó! — Sokan pallástjaikat teríték elébe, mások zöld lombokkal hinték be útját, a' mit cselekedni csak Királyoknak vala szokás.

Jézus így méne végig az úczákon, 's a' Templom előtt szálla le a' vemh' hátáról.

LI.

JÉZUS A' TEMPLOMBAN.

Máté' XXI. Rész.

Első dolga ott az vala, a' mit már másszor is tett volt, hogy a' marha- és galamb-árosokat, 's a' kik pénzt váltogatának, a' könyörgések' házából kikergeté.

A' templom' pitvara tele vala bénákkal, kiknek szokások vala ott állani, hogy alamizsuát szedhessenek az elmenőktől. Megértvén ezek, hogy megérkezék a' nagy Orvos, egész sokaságokban menének hozzá, 's Jézus mindnyájokat meggyógyítá. 'S most ezek is kiáltozák: Idv, idv a' Dávid' síjának! — 'S a' Templom' boltozatja eltelék kiáltásaiktól.

Jézus hálákat ada Istennek hogy őtet megdicsőítette, 's emlegetvén közel halálát, így könyörgött: Atyám, dicsőítsed meg a' te nevedet. — 'S íme szózat hallatszék az égből: Megdicsőítettem azt, 's ismét meg fogom dicsőíteni. — Jézus felvilágosítá a' népet hogy a' szó mit jelent, 's éjszakára visszament Bethaniába.

LII.

A' MEGÁTKOZOTT FIGEFA.

Máté' XXI. Rész.

Jézus más nap, hétfőn, visszaméne Jeruzsalembe, kísérve tanítványitól. Éhen valának,

's örülve látának meg egy figefát, közel az úthoz. Hozzá járulának tehát, hogy a' fáról chesenek; de a' széplombú fán nem vala semmi gyümölcs. — Jézus megátkozá a' fát, hogy levelei összesorvadának, 's a' szép fa más nap aszva volt. —

Nem foghaták meg hogy a' mennyei szelíd-ségű ember mint büntethete itt egy valamit, a' mi nem vala oka hogy rajta gyümölcs nem állott; 's ez intésünkre lehet, hogy szent dolgok körül ítéletünkkel hirtelenkednünk nem illik. Közelebbről eltekintvén a' dolgot, látni fogjuk, hogy ez nem egyéb, mint cselekedettel adott tanítás; poetai mythusz, 's igen szép mythusz. Egyedül azért van mondva, hogy újabb forrásban tanítsa ezt: A' ki gyümölcsöt (jó cselekedeteket) nem terem, nem méltó hogy éljen.

LIII.

A' SADDUCEUSOK ÉS FARIZEUSOK KELEPCZÉKET HÁNYNAK JÉZUSNAK. — A' SZEGÉNY ÖZVEGY' ALAMIZSNÁJA.

Máté' XXII. — Márk' XII. Rész.

Jézus ez nap is tanítá a' sokaságot, mint mindég. — A' Farizeusok kiküldék reá a' magok' tanítványait, hogy Jézussal, a' Heródes Király' emberei előtt, mondassanak olly dolgokat, mellyekért őtet megfogathassák. Azok te-

hát elmenének, és ezt kérdék Jézustól: Mester, mit tartasz te; kell e adót fizetnünk a Császárnak, vagy nem?

Jézus értette álmokságokat, 's így felele: Mutassatok nekem egy pénzt; — 's kié itt ez a kép, és a név a kép körül? — A Császáré; felelének azok. — Adjátok meg azért a Császárnak a mi a Császáré, 's Istennek, a mi Istené.

Most a Sadduceusok jövének hozzá. Mester, ugymondák, Mózes azt hagyta, hogy ha valaki meghalad magzatok nélkül, annak atyjafija végye el az özvegyet, 's támasszon magot neki. Valának pedig hét testvérek; a legidősb meghala, 's özvegyét mag nélkül hagyá. A második teljesíté a parancsot, de az is mag nélkül hala el. Ugyan azt tevé a harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, és hetedik, 's egyik sem hagyta magot, 's egymás után mind elhottak, 's végre elholt az asszony is. Mondd meg nekünk, mikor majd fel fognak tehát támadni a holtak, a hét megholt testvér közzül mellyik felesége lesz az asszony?

Jézus így felele: Tévelygetek, 's nem ismértetek az írásokat. Mert nem olvastátok e mit monda Isten: Én Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak Istene vagyok; pedig Isten élők Istene, nem az elhottaké. De a feltámadás után nem vesznek feleséget, 's olyanok lesznek mindnyájan mint az Angyalok.

Vége lévén a tanításnak, Jézus leüle a szegények számára kitett láda előtt, 's nézé, ki mint adakozik. A gazdagok bőven hányák a ládába adományaitkat; egy szegény özvegy pedig két fillért vete oda. Jézus úgy ítélé, hogy ez az Asszony többet ada mint minden gazdagok; mert azok azt adák a mit meg nem érzettek, ez pedig a mi nélkül el nem leheté.

LIV.

JÚDÁS ELÁRÚLJA JÉZUST. — JÉZUS SZEREDÁN ISMÉT A TEMPLOMBAN.

Máté XXVI. Rész.

A Papi-Fejedelmek, az Irástudók és a nép Venei összegyülének Kajafás Fő-Pap házánál, 's tanácskoznak vala, hogy Jézust mint öllessék el; de két nap múlva beállván az innep, ezt csak az után akarák tenni, félvén hogy a Jeruzsálemben mindenfelől felgyülekezett nép felzúdul, 's a szeretett embert kezeikből kiragadja.

Azomban egyike a Jézus tizenkét tanítványainak, az Ischariotes Júdás megjelene előttök, 's ígéretet teve nekik, hogy ha tettét illendően meg akarják jutalmazni, ő nekik a maga Mesterét kezekbe adandja; 's azok vele megalkuvának harmincz ezüst pénzben, melly a mai pénzbecs szerint nem szinte 24 forintot tézen.

Jésus ez nap is, szerdán, tanított a' Temp-
lomban, de az Írók hallgatnak az o' napi törté-
netei felől.

LV.

CSÓTÖRTÖK. — JÉZUS JERUZSÁLEMBE. —
VÉG VACSORA.

Máté' XXVI. János' XIII. Rész.

Jézus beküldé a' városba Péter és János ta-
nítványait, hogy neki e' végre szerezzenek szál-
lást. A' mint beértek a' városba, úgy monda
nekik, eggy embert fogtok találni, ki eggy kor-
só vizet viend. — Menjetek utána, 's kérjétek,
hogy engem fogadjon házához, mert ott akarom
megenni veletek a' húsvéti bárányt.

A' ház' ura felvivé őket a' felső tágas szo-
bába, melly ki vala terítve kővel.

Megkészlővén a' vacsora, Jézus és tanítvá-
nyai asztalhoz ültenek, 's az így szóla: Vágy-
va vágytam megenni veletek a' húsvét' bárányát,
minekelőtte kiszenvedem gyötrelmimet; mert
mondom néktek, én ezenkívül nem vacsorálok
veletek, míglen minden bételjesedik. — Erre
vevé a' poharat, megáldá azt, ivék belőle, 's
monda: Vegyétek, 's cresszétek sorba magatok
közt, mert veletek többé nem iszom a' szőlő'
levéből, míglen az Isten' országa eljövend.

Ekkor felkele, körülövedzé derekát eggy

kendővel, 's elkezdé mosni tanítványainak lá-
baikat. (E' meleg tartományokban a' vendég'
lábaikat, minekelőtte vacsoráltak volna, szokás
vala mindég megmosni; 's azt tenni a' ház' leg-
utolsó cselédjének foglalatossága vala.) Péter
nem akará engedni Mestereknek, hogy az ő lá-
baikat mosogassa; de Jézus megszólala: A' mit
most én teszek veletek, ezután ti tegyétek egy-
mással; mert a' szelga nem nagyobb az uránál,
sem a' ki küldve van, annál, a' ki őtet küldötte.
— És tovább: Íme már most tiszták vagytok;
de még nem mindnyájan vagytok tiszták. Én
ismérem a' kiket magamnak választottam, 's ki-
mondom nektek: — Eggyiketek engem el fog
árúlni.

Eljédve kérdé mindenike: Mester, én vol-
nék e az? — Csak Júdás nem tevé a' kérdést.
'S Jézus felele: A' ki velem eggyütt mártja ke-
zét a' tálba, az árúl el engemet. — 'S most Jú-
dás is megszólala: Én tenném e azt, Mester?
— 's Jézus felele: Te mondád. De ne mulass
tovább; menj, 's hajtsd végre a' mit tenni szán-
dékozol. — Júdás oda hagyá a' vacsorát, elszé-
gyenülve, és bosszúsan.

Minckutána Júdás kiméne az asztaltól,
Jézus így szóla tanítványaihoz: Íme közelít az
idő, mellyben Isten megdicsőíti az ember' fiját,
és általa viszont megdicsőítetik. Én már csak
kevés ideig lézlek veletek, 's ti engem keresni

fogtok. De még most nem jöhettek a' hova megyek. Újra ezt hagyom tehát: Szeressétek egymást, a' hogyan én szerettelek benneteket; 's ti onnan ismértessetek én tanítványimnak, ha ezt teenditek.

Tanítványai nem hihették hogy ő halni készül, 's Péter kérdé: Uram, hova megy tőlünk? — 's Jézus felele: A' hova én megyek, te oda most el nem jöhetsz; de később utánam jössz. — Erre amaz: 'S miért nem mehetnék én veled? én érted halni is kész vagyok: — Te halni? kérdé Jézus; halljad Péter, minekelőtte a' kakas másod ízben szólal meg ez éjszaka, te háromszor tagadál meg engemet.

Ekkor a többihez fordúla, 's ezt mondá: Sőt ti mindnyájan tétovázni fogtok ez éjjel a' ti hitetekben, 's bételjesedik a' mi meg van írva: Megverem a' nyáj' pásztorát, 's a' nyáj elszéled. De feltámadok, 's ti összegyűltök körülöttem, mint az elszéledett nyáj, mikor pásztorra visszatér.

Ezen végső együttlétek' emlékére most Jézus egy új jelt szerze, mellyet maga ezért parancsola megújítani, valamikor ezek együtt leendenek, de a' mellyet az ő tudományának később tanítóji, a' tőle vett vallás' bélyegévé csináltak. Vette tudniállik a' kenyeret, megáldá és megszegé azt, adta tanítványainak, említvén hogy ő meghal, és hogy ezek elmaradnak tőle.

Vegyétek és egyétek, ugymond, 's tegyétek a' mit én teszek itt, valamikor együtt lesztek, az én emlékezetemre. E' kenyér az én testem, melly inegtöretik értetek.

Akkor vevé a' poharat, 's azt is megáldván, adá tanítványinak: Igyatok ebből mindnyájan; e' pohár amaz új testamentom az én vérem által. — (azaz, e' pohár által részesültök az új vallásban, — mellyet én alkottam és véremmel megpecsételtem.) Valamikor e' kenyeret cenditek, és e' poharat iandjátok (azaz, együtt vacsorálandátok) eugen emlégessetek, a' szeretet' tanítóját, és ezen tanítás' élő példáját.

LVI.

JÉZUS ELFOGATIK.

Máté' XXVI. Rész.

Jézus és az ő tanítványai elhagyák Jeruzsálemet, 's kimentenek a' Gethsemáne kertbe, melly az olajfás' aljában feküdt, beültetve olajfákkal. Jézus ott elhagyá őket, 's csak Pétert, Jakabot és Jánost vivé beljebb, de ott ezektől is elvála, 's egyedül méne tovább, könyörgeni Istennek, 's magát halálához készíteni. — Mert már gyötrelmes órája közel vala, 's arczáról vércseppekben szakadozott az izzadság. — Tanítványait, ámbár intette hogy légyenek ébren, és imádkozzanak, eluyomá az álm.

Atyám, kiáltá a' könyörgő Jézus, ha lehető, müljon el tőlem a' keserű pohár. Azonban ne az én akaratom legyen meg, hanem a' tied! — Angyal szálla le hozzá az égből, erősíteni roskadozó hőserejét.

'S midőn Jézus így imádkozék, előjöve Júdás, fegyveres és fustélyos kísérelőjével, lámpások' és szövétnekek' fénye mellett, 's Jézushoz járulván, idvezlé őtet, és mivel az akkor az egymáshoz jövők között, közönséges szokás vala, megesókolá. Mert kísérelőjének azt adta vala jelül, hogy azt fogják meg, a' kit meg fog esókolni. — Jézus nyugalomban várá az árulót, 's ezt kérdé tőle: Mit akarsz, Júdás? Csókoddal árulod e el Mesteredet?

Péter e' zajra felébrede, 's veszélyben látván a' kedves Tanítót, kardot ránta, 's úgy csapa Malchushoz, ki szolgája vala a' Fő-Papnak, hogy füle egyszerre ketté vala hasítva. De Jézus hátra pillantott, 's meghagyá neki, hogy fegyvert cressze mindjárt hűvelyébe, a' szolga fülét pedig megillette, hogy az mingyárt meggyógyúlt. Ekkor azok megkötözék karjait, ő pedig lelke' nyugalmában ment a' hova azok vitték.

LVII.

JÉZUS A' FŐ-PAP ELŐTT.

Máté' XXVI. — Márk' XIV. — Lukács' XXII. — János' XVIII. Rész.

A' tanítványok fogva látván Jézust, megfélemlének, 's egyikének sem vala elég bátorsága vele menni. A' kiküldött Százados a' foglyot legelőbb Annáshoz vitte el, ki Kajafás előtt vala Fő-Pap, és ipa ennek. Annás Jézustól akará hallani, ki legyen ő, kik legyenek tanítványai, és hogy ő melly tudományt tanít.

Jézus, ártatlansága' érzésében, felele: Én soha sem tanítottam titkon, hanem a' Templomban, a' Synagógákban, 's sok hallgatók előtt; kérdjed hát ezeket, és ne engem.

Erre egyike a' fegyvereseknek arezon csapá Jézust, 's így szóla: 'S te a' Fő-Papnak így fogsz e felelni? Jézus mennyei szelídséggel és méltóságában mondá ennek: Ha hibásan szólék, mutasd ki hibámat: ha pedig jól szólottam, mit csapsz meg?

Annás Jézust Kajafáshoz viteté. A' Papok, az Írástudók, és a' nép' Vénei már együvé valának gyűlve a' Kajafás' palotájában. Ott valának a' hamis tanúk is, kik Jézus ellen valljanak.

Ezek magok hazudtolák meg egymást, össze nem egyező vallásaikkal. Csak kettő nem tuda még elnémítatni, de a' mit bizonyítottak,

nem vala elég ok, hogy Jézusra halálos ítélet hozassék. — Azt mondá előttünk, ugymondák, hogy ő lerontja a' Templomot, 's harmad napra helyre állítja, de a' mellyet nem csináltak emberi kezek. — Jézus nem felele. — 'S te mind ezekre nem felelsz? kérdé Kajafás. — Jézus ismét hallgatott.

LVIII.

PÉTER MEGTAGADJA JÉZUST.

Ugyan-ott.

Péter és János távolról kísérek Jézust a' Kajafás' palotájáig. János a' háznál ismeretes lévén, a' tornácza bemené, 's engedelmet kérvén a' szolgától, hogy oda vihesse hé egy barátját, érte ment Péternek, és ezt a' tornácza bevitte.

Az éj híves volt, 's a' Fő-Pap' szolgálói tüzet rakának az udvaron. Péter kiméne hozzájuk, 's a' tűz körül akará bevárni, mi történik majd Jézussal. — Kiméne a' leány is, 's meglátván Pétert, felkiálta: Íme ez is tanítványa a' Nazaretinek; — 's ez, megijedve, így felele: Nem tudom hogy érted a' szót; én a' ti foglyotokat nem ismerem.

Előjöve egy más szolgáló, 's ez is így támadá meg Pétert, 's Péter újra azt állítá, hogy Jézust nem ismeri. — Most egy szolgáló táma-

dá meg: Hiszen te is a' kertben valál vele? — Péter megátkozá magát, ha ismeri Jézust. — Ekkor megszólala a' kakas, 's Péter megpillantá szeretett Mesterét. — A' hív és tüzes, de a' veszély' látása által gyengévé tett tanítvány megbánta vétkét, félre ment, 's keservesen sírt.

LIX.

JÉZUS PILÁTUS ELŐTT.

Máté' XXVII. Rész.

Jézust a' Papi-szék, Kajafásnál, halálra ítélte. De félvén tisztelőjítől, 's azok' száma igen nagy vala, midőn végre felvيرادott, a' Synédrium elébe állíták. Istenkáromlónak ítéltetett itten is, 's ki vala mondva, hogy mint illyemnek, yesznie kell neki, a' hogy Mózes rendelé.

Az ország Római provincia volt, 's Procuratorának híre nélkül nem vala szabad kivégezni a' vétkeket. Jézus tehát Pontius Pilátus elébe állítatott. Ez tudni akará, melly vétkekkel terheltetik ő. — Királynak mondja magát, felelének vádlóji; tiltja hogy a' Róma' Caesarjának adó fizetessék, és így nyilván zendítő.

Pilátus megszólítá Jézust, ha ő Király e. — Te mondád, felele ez; azt értvén a' szó alatt, hogy Király ugyan, de az ő országa lelki ország, és nem földi. — Pilátus folytató kérdéseit: De tehát csak még is Király vagy? — Az va-

gyok; felele Jézus; azért születtem, hogy igazságot tanítsak. — Ekkor kérdé Pilátus: Mi az Igazság?

Vétlennek találván Jézust, sőt azonfelül méltónak is a' tiszteletre, szabadon érszté vala; de a' Papságnak és a' nép' elsőjinek nem merte megszegni kedveket. — Általküldé tehát Heródes Antipáshoz, mert Nazaret, ennek Tetrarchiájában fekvék, 's így ő a' Heródes' törvényszéke elébe tartozott.

Jézus nem akara Heródesnek felelni, 's így visszaviteték Pilátushoz. — A' nép' össze vala gyűjtve. — A' Páska innepén szokás vala, szabadon érszteni egyet a' foglyokban, 's a' nép'től kérdék, kit kíván eleresztetni. — Jézust akarjátok e, hogy eleresszem, vagy Barrabást, ki gyilkosságért tartatott fogva? kérdé Pilátus. — A' Papság által feldühített nép a' gyilkos Barrabást kiáltozá. — Hát Jézussal mit tegyek? — Feszítsd keresztre! kiáltá a' nép.

Pilátus' felesége béizene törvénytartó férjéhez, hogy Jézust meg ne ölje; ő álmodta, 's sokat szenvedé Jézusért. Ez ismét megszólítá a' sokaságot. — Mondjátok tehát, mi gonoszt tevé Jézus? — A' nép' nem tudá felelni, de szüntelen kiáltozá: Feszítsd meg őtet!

Pilátus úgy hitte, hogy a' nép' tüze elesenededik, ha Jézust megostoroztatja; 's minthogy a' Királyok veres pallástot viseltek, 's ő magát

Királynak mondotta, illy pallástot vettete vállaira, fejére tövis koronát tétete, jobbjába, királyi pálcza gyanánt, egy nádszálat adata, 's e' szókkal állítá a' nép' elébe: Imhol az ember! (azaz, a' kit kívántok.) — De a' megátalkodott gonoszok még most sem szállottak magokba, 's ezt kiálták a' Procurátornak: Nem lészesz hív Csásárhoz, ha ezt elerészted. — Tehát megöllessem e Királyotokat? kérdé tőlök? 's azok felelének: Nekünk nem Királyunk van, hanem Csásárunk. — Pilátus vizet hozata egy medenczében, megmosá kezeit, 's mondá: Én ártatlan vagyok e' vérben; ti lássátok, mit cselekesztek. — Az ő vére légyen mirajtunk és a' mi maradékunkon! kiáltának azok.

Barrabás elereszteték, Jézus pedig újra megostoroztatott, 's áltadatott a' népnek, hogy vitesék halálra.

 LX.

JÉZUS MEGFESZÍTETIK.

Ugyan-ott.

Jézusnak vállára emelék a' keresztet, melyre feszítendő vala, hogy vonná azt a' Golgothára; mert szokásban volt, hogy a' halálra kárhoztatott a' keresztet maga vonja ki a' vesztő helyre. Jézus csak hamar leroskadott a' kereszt' terhe alatt, 's akkor azt valamelly Cyrénei Si-

mon' vállára adák, Jézust a' keresztet vivő Si-
mon előtt léptetvén.

A' kísérő sokaságban asszony- és leány-sze-
mélyek is voltak, 's siraták az ártatlant, 's el-
tölték jajgatásaikkal az eget. Jézus látta és hal-
lá ezt, megfordúla hozzájuk, és ezt mondá ne-
kik: Jeruzsálem' leányai, mit sírángoztok fe-
letteni? Keseregjétek inkább magatokat és gyer-
mekeiteket, mert napok jönnek, melyekben azt
fogjátok mondani, Boldogok a' kik magtalanok,
és a' melly méhek nem szültenek, és az emlők,
mellyek nem szoptattanak. 'S akkor ezt kiáltják
a' hegyeknek: Borúljatok reánk! 's a' halmok-
nak: Temessetek ide. —

Elérvén a' Golgothára, a' katonák Jézusnak
myrrhával és epével elegyített bort adának. Az
meg szokta vala kábítani a' halált szenvedők'
fejét, hogy a' kimondhatatlan kínt kevésbé ére-
zék. Jézus szájához vitte az edényt, de az ital-
ból nem ivott. El nem butított elmével akará
kiállani a' legiszonyatosb halál' gyötrelmeit.

Ekkor rá feszíték a' földön elterített ke-
resztre, 's által szegezvén két kezét (a' lábakat
áltszegezni nem vala szokásban) felemelék 's
leásák a' keresztet. Jobbja és balja mellé két
gonosztevőt feszítének fel, mintha a' három
közt ő volna leggonoszabb. — De az isteni fér-
fiút ennyi kínzás, illy megaláztatás közt sem
hagyá el mennyei szelídsége; felpillantá az eget:

re, 's így sohajta fel: Atyám, bocsásd meg ne-
kik, mert nem tudják, mit cselekesznek.

Szokás vala az is, hogy a' keresztre von-
tak' fejeik felibe tábla szegezteték, az itt bü-
tetett gonosztét' megnevezésével. Pilátus, nem
lelvén Jézusban vétket, táblájára zsidó, görög
és deák nyelven ezt íratta: Jézus, a' Názareti,
Királya a' Zsidóknak. — A' Papság megbántva
érzé magát az által; ők így akarták volna: ki
magát ennek akará tartatni. De Pilátus így fe-
lele: A' mit írtam, meg van írva.

A' katonák négy darabra szaggaták ruháját,
's osztozkodtak a' darabokkal. De pallástját,
melly egy darabból vala szöve, nem szakasz-
tották meg, hanem sorsot vetének rá; 's így
bételjesedék a' mi meg vala írva: Megosztózá-
nak ruhámmal, 's pallástom felett sorsot vetének
magok közt.

LXI.

JÉZUS A' KERESZTFÁN.

Máté' XXVII. — Márk' XV. — Lukács' XXIII. — János'
XIX. Rész.

A' katonák leülének a' három keresztfa a-
latt, 's őrzék a' szerencsétleneket, míg kínjaik-
nak a' lassú halál véget hozand.

A' Papi-fejedelmek, az Írástudók és a' Vé-
nek, örvendve hogy bosszújokat állhaták, elő-

jövének a' kereszthez, 's csúfolák a' nagy szenvedőt. Másokon tuda segíteni, de nem tud magán, ezt mondák. Krisztusnak mondotta magát, Isten' választottának, Zsidók' Királyának; szálljon le itt a' keresztől, 's hinni fogunk benne. — Előjövének egyéb Zsidók is, 's ezt kiálták fel hozzá: Azt mondád hogy lerontod a' Templomot, de harmad napra fel is építéd; rajta tehát most; szállj le a' keresztől, 's tedd a' mit akarál, ha Isten' fija vagy. — Így bánának vele a' katonák is, kik neki eczetet nyujtának fel inni, 's ezt mondák: Ha te vagy Zsidók' Király, ha te vagy az ó Szabadítójok, szabadítsd meg tenmagadat. — Jézus békével tűrte csúfolásaikat. 's így kiálta fel: Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek.

Sőt még az is ingerlette, a' ki balja mellett függ vala a' keresztén: Ha Krisztus vagy, ugymond, segélj rajtunk és önmagadon. — Társa megfedd: Te és én méltán lakolunk, mondá; de ez nem teve rosszat. — És most, Jézushoz fordulván: Uram, emlékezzél rólam, ha bemégy az Isten' országába. — A' káromlónak, Jézus nem felele, de ennek e' biztató szót adá: Bízál, fiam, még ma velem leszesza' paradicsomban.

Megjelenének a' Jézus' keresztfája előtt Mária is, az ó anyja, 's ennek testvére, Mária ez is, és egy harmadik Mária, a' Magdalai (Magdaléna) és a' hárommal együtt a' kedves tanít-

vány János. — Jézus látván ezeket, így szóla le a' keresztfáról: Anyám, légyen néked fiad János én helyettem; — és Jánoshoz: Te pedig kedves, légy te anyámnak ezentúl, a' mi néki én valék. — Mária ezután a' János' házánál lakott.

LXII.

J É Z U S M E G H A L.

Ugyan-ott.

Jézus immár három óra olta függött a' keresztén. Most épen dél vala. 'S íme egyszerre elhomályosodék a' nap, 's félelmes setétség borította el a' tartományt. A' csúfolókat rettegés szállotta meg. Réműlve némúltanak el.

Három órakor dél után a' Jézus' szenvedései elérék a' fő pontot, 's ő, zsidó nyelven, így kiálta fel Istenhez! Éli! Éli! Jáma sabaktáni! (én Istenem, én Istenem, miért hagysz el engem!) — Halljátok? ugymondának ellenségei, gonoszúl más értelmet adván a' hallott Éli szónak; — íme Éliást (Illyés Profétát) kiáltja segédül. Csak várjuk, hadd jöjön elő, 's segélje le a' keresztől.

Ekkor kiálta Jézus: Szomjúhozom! — Egy katona spongyiát mártá eczetbe, 's felnyujtá neki egy nádszálau, hogy azt szopná ki, ha szomjan vagyon.

'S most erős hangon kiálta: Elvégeztetett

(azaz; meg van téve, a' mit kelle tennem); Atyám, a' te kezeidbe tészem le lelkemet.

Erre lehajtá fejét, és megholt.

'S azon pillanatban rengeni kezdé a' föld, a' sziklák megrepedeztek, a' koporsók megnyiták, 's a' kárpit, melly a' Templomban a' Szentek' szejte előtt függ vala, a' boltön kezdve le az aljáig, megszakadt.

A' Százados, ki közel állott a' Jézus' keresztfájához, 's mind ezeket látta, hallotta, felkiáltott; Bizony ez igaz ember volt! bizony ez Isten' fija vala! — 'S a' sokaság térdre omlott, verte dobogó melyét, 's némán és rettegve osztott széllyel.

LXIII.

JÉZUS ELTEMETTETIK.

Ugyan-ott.

Jézus péntek nap hala meg, azon szombatnak előestvéjén, mellyen a' nép a' Páska' innepét ülte. (történt az a' Chronologusok' merő hypothesiseken épült, de elfogadott számolások szerint; — bár az esztendő számát lehetne bizonyosan tudni! — Aprilisnek 3-dikán, a' Világ' teremt. 4033-d. az Aera Vulgaris' 29-d. és így a' Jézus' élete' 33-d. esztendejében.) — A' Zsidóság illetlennek nézé hogy a' megölettek az innepen által keresztjeiken függjenek. Elmené-

tek tehát Procurátorokhoz, Pilátushoz, 's kérték hogy testjeiket törettesse meg, hogy el lehessen őket temetni. (a' megöltek' lábszárait azért törek meg, hogy egészen meg nem halva ne vetessenek földbe.)

E' szerint Jézus mingyárt ott temettetett volna el a' két gonosztévővel. De volt egy fő ember Jeruzsálemben, József, az Arimathiai, gazdag, és nagy tekintetű a' Tanácsban, tisztelője Jézusnak, de csak titkon, mert azt nyilván bizonyítani félt a' Zsidóktól. Ez elméne Pilátushoz, 's kérte ezt, hogy minekutána Jézus már megholt, teteme neki adassék által, eltemetés végett.

Azonban a' katonák a' két lator' lábszárait megtördelék. Midőn ugyan-azt akarák tenni a' Jézuséival is, látták, hogy ez immár kimúlt, 's így az ő lábszárait nem láták szükségesnek megtörni, kivált minekutána oldalát a' katona keresztül döfte volt láncsájával, 's testéből vér és víz csorga ki, melly kétségbe vehetetlen bizonyosága vala, hogy Jézus teljesen elholt.

Közel vala az estve, 's József megjelent a' legdrágább patyolattal, hogy a' testet abban takarítsa el. Megjelent Nikodémus is, ki Jézust három esztendő előtt egy éjjel látogatta vala meg, 's száz font myrrhát és aloét hozza magával. Ezek ketten, segélve cselédjeiktől, levevék Jézust a' keresztől, bétékergeték a' patyolatba,

a' drága fűszerek közzé, 's azon sírboltba vivék el, egy közel gyümölcsös kertbe, hol József magának faragtatott vala koporsót a' kőszirtben. Ide temeték Jézust, 's egy nagy követ támasztván a' sírbolt' nyílása elébe, haza mentek el.

A' Magdalai Mária, és több más asszonyhívei Jézusnak, láták, József és Nikodémus mit cselekvének a' megholttal, 's elvégzék magokban, hogy mihelyt a' szombat elmúlik, drága kenőcsöket és illatokat hoznak elő, 's azzal a' szeretett Tanító' testét megkenik, mint azt tenni már akkor is szokás vala a' kedves halottakkal. A' már már beállott Szombat' és Páska' innepe nem engedé, hogy itt mostan tovább mülassanak.

De most a' Papok és Farizensok újra elmenének Pilátushoz, 's így szólának: Uram, még egy gondolat ért. A' csábító ezt mondotta volt: Meghalok, 's feltámadok harmad napra. Parancsold tehát, hogy a' koporsót őrizzék; mert félni lehet, hogy eljönnek tanítványai, ellopják tetemeit, 's azt hirdetik el a' nép között, hogy a' mint megmondotta, feltámadott. Az utolsó csábítás így gonoszabb volna az elsőnél. — Pilátus felele: A' katonák megteszik a' mit kívánni fogtok; menjetek tehát, őriztessétek, a' mint magatoknak tetszik. — Elmentek azok, 's megkérék a' katonákat, hogy a' sírt őrizzék nagy gond-

dal; sőt, hogy semmi ravaszság ne történhessék, az ajtónak támasztott követ le is pecsételték.

LXIV.

JÚDÁS FELAKASZTJA MAGÁT.

Máté' XXVII. Rész.

Júdás, elirtózván most gonoszságától, melyet elkövetett vala, visszavitte a' Papoknak a' harmincz ezüst pénzt, 's lelke addig marczonglá, míg nem állhatván ki tovább gyötréseit, félre ment, és magát felakasztotta.

LXV.

JÉZUS FELTÁMAD.

Máté' XXVIII. — Márk' XVI. — Lukács' XXIV. — János' XX. Rész.

Vasárnap reggel, Aprilis 5-dikén, előjövének a' Magdalai Mária és asszonytársai, hogy megtegyék a' mit pénteken estve az idő' rövid volta miatt meg nem tehetének. De mint hültenek el, midőn a' temérdek nagyságú támaszkövet elhengerítve találák a' sírbolt' ajtajáról, 's üresen a' koporsót!

A' kriptában egy Angyalt találtak. Tekintetei szikráztanak mint a' villám, 's öltözete féjérb vala a' hónál. Az így szóla hozzájok: Ne féljete; nincsen itt a' kit kerestek; feltámad!

Menjetek mindenfelé, 's hirdessétek, hogy Jézus a' halálból visszatére az életre.

Azonközben a' hír elhatott a' Papokhoz is, 's elrémülvén azon a' mithallottanak, nem tudták mihez kezdjenek. De mi szent a' gonoszságban megátalkodottak előtt? és mire nem kész a' megszegyénített kevélység? — Megvevék pénzben a' katonákat, hogy mondanák ezt: Bennünket elnyoma az álm, 's barátjai eljöttek; 's a' testet kilopták.

LXVI.

JÉZUS MEGJELEN MAGDOLNÁNAK.

Ugyan-ott.

Magdolna futott hírt vinni Péternek és Jánosnak. Kivitték az Urat a' sírból, mondá nekik, 's ki tudja, hova tették el? De tőlök vissza is siete a' Megholtához.

'S a' mint itten elsüllyedve álla bánatjában, 's letekinte a' sírboltba, imhol két Angyalt pillanta meg ott. Fejérbe vala öltözve mindegyik, 's egyike ott üle, a' hol Jézusnak feje fekvék a' koporsóban, másika a' hol lábai.

Asszony, mit sírsz te? kérdé a' két Angyal. — Ah, elvitték az én Uramat, 's nem tudom hova tették le! felele Magdolna nekik. — Ezt mondván szeméit elöntötték könnyei, és midőn azokat felnyitá, maga előtt látta Jézust, de fájdalomában rá nem ismerc.

Magdolna úgy hitte hogy a' kertész szólítá meg, 's így felele neki: Ah, ha te vitted el, kérek, mutasd ki, hol találhatom fel, hogy elvihessem őt a' maga helyére.

Jézus mondá most: Mária!

Ez rá ismerc. Oh kedves Tanítóm! kiálta; leborúla előtte, 's áltálfogta térdeit.

'S Jézus most: Ne fogj így által, mert én egy ideig még közöttetek maradok. Menj el híveimhez, 's mondd ezt nekik nevemben: Majd felmegyek az én atyámhoz, ki nektek is atyátok, 's az én Istenemhez, ki Istenetek nektek is, — 's eltűnt szeméi elől.

'S Jézus továbbad azon asszonyokkal is láttatá magát, kik előbb az eggy, azután a' két Angyalt látták vala; mert a' mint ezek a' városnak vevék útjokat, elméne mellett. Béke ti nektek! mondá nekik; (ez vala a' köszöntés megszokott formája) — és tovább, midőn azok elrémültek az ő meglátásán: Ne féljete, ugymond, 's menjete az én atyámfijaihoz, 's beszéljete meg ezt nekik, 's mondjátok hogy menjenek által Galileába. Engemet ők ott többször fognak látni.

LXVII.

JÉZUS ÉS AZ EMMAUSBA MENŐ KÉT TANÍTVÁNY.

Lukács' XXIV. Rész.

Az nap estve, mellyben Jézus feltámadá, két híve neki Emmansba méne, melly Jeruzsálemhez harmadfél órányira feküdt. Útjokban a' kedves Mestert emlegeték, és a' mit az asszonyoktól feltámadása felől hallottanak. — Jézus hozzájuk cresszkedék, 's együtt méne a' kettővel. De ezek nem ismerének Jézusra.

Min szomorkodtok, férfiak? kérdé ez, 's Kleofás felele: 's te olly idegen vagy e Izraelben, hogy ne tudd, e' napokban itt mik történtenek? Ah, a' Papok keresztre feszíteték a' Nazareti Jézust, 's ő meghala! pedig mi úgy hívénk, hogy meg fogja szabadítani Izrael. Nehány asszonyhívei ma reggel kimenének ugyan sírjához mellyben fekvék, 's úgy beszéltek Péternek és Jánosnak, hogy a' koporsót üresen találták, és hogy két Angyal azt mondotta légyen nekik hogy Jézus él. De ezek azt csak mondják. Magát Jézust sem ők, sem a' hírre oda futott két tanítvány nem látta!

'S Jézus így szóla hozzájuk: Oh ti kishitűek! 's olly nehéz e tehát nektek elhinni a' mit megjövendöltek a' Proféták? 'S nem kellett e Jézusnak mind ezt szenvednie, 's úgy menni be dicsőségébe? — Ekkor elkezdé Mózesen, 's

végig méne a' Proféták' írásain, 's magyarázá nekik a' mi felőle kijelentetett.

Azonközben beérének Emmausba. Jézus még tovább akara menni, de mivel azok kérék, hogy hozzájuk szállana be, megmaradt.

Leülének asztalhoz, 's Jézus megáldá a' kenyeret, megszegte, és adá nekik. Azoknak szemei csak ekkor nyilatkoznak ki, 's Jézus eltűnt közzőlök. Ők pedig elhagyák a' vacsorát, 's szaladtak a' városba, 's hírt vivének azok felől, a' mi velek ez estve történt.

LXVIII.

JÉZUS AZ APOSTOLOK KÖZÖTT.

Márk' XVI. — Lukács' XXIV. — János' XX. Rész.

Azon vasárnap, midőn Jézus feltámadá, 's az asszonyoknak 's az Emmausi tanítványoknak megjelent, megjelent a' maga tíz tanítványainak is. Azok, tartván a' Papok' haragjától, elrejtézének egy szobába, 's ajtajok zárva volt. De Jézus megállá közöttök, 's így köszönté őket: Béke tinéktek.

Azok nem tudák ha higgyenek e szemeknek, 's azt hitték, hogy itt nem magát Jézust, hanem csak a' Jézus' lelkét látják. De ez monda nekik: Mit rettegtek így, kedveseim, és miat támadhat lelkeitekben illy gondolat? Ne féljete; én Jézus vagyok, ki megholtam, Tapogas-

sátok meg kezeimet, lábaimat. Léleknek nincs húsa 's csontja.

Azok magokhoz nem tudtak térni ijedségek-ből, 's a' szertelen öröm miatt nem merék binni a' mit láttak. Jézus, hogy felélessze őket, ezt kérdé: Van e étetek? — Azok egy darab sült halat tevének elébe és valami kevés méz-mézet. Jézus evék a' halból és mézből.

'S ekkor megfédde hogy nem hívék a' mit felőle hallottanak. — Minekelőtte őket elhagyá, Béke tinétek! ugymond, 's rájok lehelle lehéletét, 's így szóla nekik: Vegyétek a' szent lelkét. A' kiknek megbocsátjátok bűneiket, meg lesznek hocsátva; 's eltűne közzőlök.

LXIX.

JÉZUS TAMÁSSAL.

János' XX. Rész.

Tamás nem vala társai közt, midőn Jézus a' tíznek megjelent vala, 's el nem tudá ezeknek binni, a' mit azok neki Jézusnak megjelenése felől beszélettek. Hanemha ujjaimat kezei 's oldala' sebeibe bele-ereszthetem, nem hiszem, ugymond, a' mit nekem itt mondatok.

Nyolcz nap múlva jelen vala köztök Tamás is. Zárva vala ajtajok ismét, de Jézus eggyeszerre megállá közöttök. Béke tinétek! mondá; 's ekkor Tamáshoz fordulván, parancsolá, hogy

es ujjait eressze kezei' sebhelyeibe 's oldala' hasítékjába. Tamás elálmélkodék, 's felkiálta: Én Uram és én Istenem!

Ekkor Jézus: minthogy látsz, hiszesz: de boldogok a' kik nem látnak, és még is hisznek.

LXX.

JÉZUS A' TANÍTVÁNYOKKAL, A' GALILEAI TENGHEREN.

János' XXI. Rész.

A' tizeneggy tanítvány, a' szerint a' mit nekik Jézus meghagyá, elhagyá Jeruzsálemet, 's Galileában tartózkodott. Eggy estve Péter, Jakab, János, Tamás (az iker; homnan ötöt Didymusznak is nevezék) 's Nathanaél, és még ket-tő, egész éjjel halásztak, de semmit nem fogtak.

Felvirradván, a' parton látának állani eggy idegent. Az kiálta hozzájok: Van e valamitek, a' mit emem lehetne? — Azok felelének hogy semmijek sincs. — Vessétek ki hálótokat a' hajó' jobb felén; mondá amaz. — Azok megtévék a' mit az idegen hagyá, 's alig bírták vonni a' hálót, olly tele vala halakkal.

János ekkor felkiálta: Az a' mi Urunk! — 's Péter azonnal belé szökött a' tengerbe, hogy minél előbb Jézussal lehessen. A' többiek hajó-jokon követték őtet, 's húzták magok után a' nehéz hálót.

Kiértvén a' partra, már rakott tüzet találának ott, 's egy halat a' szenen, és kenyeret a' tűznél. — Jézus monda: Adjatok azon halakból is mellyeket fogtatok. — Péter ment, kivonta a' hálót, 's százötvenhárom nagy halat talált a' hálóban. Álmélkodva látá minden, hogy az meg nem szakadt a' hal' sokaságától.

Minekutána ettenek, Jézus megszólítá Pétert: Simon, Jónának fija, inkább szeretsz e te engemet mint ezek? — Péter mondá: Uram, te tudod hogy szeretlek. — Erre Jézus: Legeltesd tehát juhaimat.

Jézus másodszor is kérdé: Simon, Jónának fija, inkább szeretsz e te engem mint ímezek? — 's Péter mint elébb. — Legeltesd tehát juhaimat! mondá neki Jézus.

Jézus harmadszor is megtevé a' kérdést, 's Péter elszomorodva így szóla: Uram, te mindent tudsz; azt is tudod tehát, hogy szeretlek. — Legeltesd tehát juhaimat; mondá Jézus neki harmadik ízben.

LXXI.

JÉZUS ÖTSZÁZ HÍVEI KÖZT, EGGY HEGYEN.

Máté' XXVIII. — Márk' XVI. — Lukács' XXIV. —
1. Korinth. XV. Rész.

Jézus meghagyá tizenegy Apostolainak és minden más tanítványainak, hogy Galileának

eggy hegyén jelenjenek meg, hogy velek e' magányban több nyugalommal szólhasson, 's őket feltámadása felől teljesen meggyőzhesse. Ezek tehát összegyűlének ott. A' mint őket megláták, arcra bukának előtte. Azomban illy nagy sokaságban még is találkoztak, a' kik kételkedének. Jézus közelebb méne hozzájuk, szóla velek, 's így ők is hittének.

Ekkor, körülfogva az egész sokaságtól, újra kibocsátá tanítványait, hogy az ő tanítását hirdessék, megjövendőlvén, hogy az világ' végeztéiglen fog tartani. — Nékem, ngymond, minden hatalom adatott mennyen és földön. Menjetek tehát mindenfelé, 's hirdessétek az Evangéliomot minden népeknek, tanítván őket 's megkeresztelvén az Atyának, a' Fiúnak, és a' Szent-Léleknek nevébe; 's oktassátok mind annak megtartására a' mit parancsoltam. A' ki hiszen, és megkeresztelkedik, idvezülni fog: a' ki pedig nem hiszen, elkárhozik. Én világ' végéig veletek maradok.

LXXII.

JÉZUS MENNYBE MÉGYEN.

Márk' XVI. — Lukács' XXIV. Rész.

Jézus negyven nap múltatott a' földön. — Közelítvén most a' Püükösd' innepe, Jézus a' tanítványokat kivivé Jeruzsálemből Bethaniáig

(esötörtökön, Május' 14-d.), 's onnan felméné velek az Olajfásra. Ott kiterjeszté felettek karjait, 's megáldotta őket. 'S íme felhő szálla alá, 's felemelé Jézust közülök, 's elrejtette szemek elől. Felviteték az egekbe, 's az Atyának jobbjá mellett fogá ülést.

És midőn a' tanítványok így elrémülve tekintének utána, két férfi, fejrő öltözetben, megállá mellettük, 's így szóla: Galileai férfiak, mit állatok itt, nézvén mennybe? Jézus azonként jövend elő, a' mint őtet most elmenni látátok.

LXXIII.

JÉZUSNAK TANÍTÁSAI PÉLDAKÉPEKBEN.

Elbeszélvén a' miket Jézus cselekedett és a' mik vele történtek, illő hogy említsük némelly nevezetesebb erkölcsi oktatásait is.

1. Eggy gazdag ifjú letérdele Jézus előtt, 's így szólította meg: Mester, mit tégyek én, hogy az örök életbe bémehessek? — Tartsd meg a' törvényt, felele Jézus. — 'S mellyike az? kérdé az ifjú. — Ne öl; ne élj tisztátalan életet; ne lopj; ne tégy hamis tanuvallást; ne csalj; tiszteld atyádat és anyádat, 's felebarátodat szeresd mint tenmagadat. — Azt tettem gyermekségem olta, felele az ifjú; mi van hátra még?

— Légy tökéletes; add el mindenedet, 's osszad el a' szegények közt.

Az ifju szomorúan kele fel Jézusnak lábai elől, 's Jézus ezt mondá tanítványainak: A' teve hamarabb megyen keresztül a' tű' lyukán, mint a' gazdag az Isten országába.

2. Tudta Jézus hogy az ő magas beszédit meg nem érti minden hallgatója, 's így szerete képekben tanítani. Így adá elő azon vigasztalással teljes igazságot is, hogy megtérni soha nem késő, és hogy Isten nekünk kész megbocsátani, ha bűncinkbe vissza nem rogyunk.

Eggy atyának, ugymond, két fiai voltak. Az eggyik kivette osztályrészét hogy kereskedéssel szaporíthassa: de könnyedleg bánván pénzével, csak hamar nagy inségre jutott. Ezen állapotjában kénytelen vala disznókat őrzeni, a' mi zsidónak még keservesb vala mint minden más nemzetbelinek. Nyomorúságát tovább nem tűrhetyén, visszaméne atyjához, 's kérte, hogy őtet tenné hasoulóvá utolsó béreséhez. Atyja megszáná, nyakába borúlt a' szerencsétlennek, felöltözteté legszebb ruhájába, ujjára gyűrűt vont, lábára sarut ada; levágatá hizott tulkát, 's vendégséget tartá neki; mert, ugymond, fiain megholt, és feltamadott; elveszett vala, és megtaláltatott.

Idősb fija haza érkezék, látá a' vígadást, és megérté mi történik ott. Atyám, ugymond, én

anyai esztendők oltá együttl lakom veled, segítelek a ház gondjai viselésekben, 's te nekem egy kecskefiat sem adtál soha: mostan pedig tékozló öcsémért magad is tékozlóvá lével. — 'S atyja neki így felele: Fiam, te mindig velem vagy, és a' mim van, neked is tiéd: öcsédet elveszettnek hittem, 's íme ismét enyém. Jer vígadj velem és övele.

3. Eggy Úr előtt bévádoltaték sáfára, mondá Jézus eggykor, hogy lopdossa jövedelmeit. Maga elébe állítá tehát, hogy adjon számot sáfársága felől, mert tovább ötet, a' tolvajt, nem tartja meg szolgálatjában.

Mit csinálók már most, kiesvén szolgálatomból? kérdé az magától; kapálni nem tudok, koldulni szégyenlek. Ekkor előszólítá Úranak adósait. Mivel tartozol te az én Úranak? kérdé az elsőtől. — Száz edény olajjal, felele az. — A' sáfár monda: Jer, fogd a' kötelezést a' száz edényről; új le; elengedek neked ötvent, 's ötvenről kötelezd magad eggy új írásban. — Így bánt a' másikkal is: Mennyivel tartozol te? — Száz kila étellel. — Új le, 's írd, nyolczvannal, 's vedd vissza előbbi írásodat. — Az Úr neheztele a' gazságért, de a' sáfár tettét legalább elmés ravaszságnak ismerte.

Jézus e' képen csak azt akará tanítani, hogy a' ki kevésben nem hív, sokban sem léssen az, és hogy barátokat kedvezés, és nem nyomás

szerez. Az elmés fortély nem teszi jóvá a' vétkeket, sőt a' ki magát azon kaptja meg, még súlyosabbá teszi büntetését.

4. Eggy Farizeus és eggy Publicánus együttl léptek a' templomba, mondá Jézus. A' kevély Farizeus felméne szinte az oltárig, hogy minden lássa, minden csudálja. Én, ugymond szorosán megtartom a' törvényt; két nap böjtölök minden héten, 's a' templomnak mindenemből kiadom a' tizedet. Méltó okom van örvendenem hogy nem vagyok olyan mint mások, kik lopnak, csalnak, tisztátalan életet élnek, és mint ama' Publicánus, kit vádló lelki ismérte tilta el attól, hogy közelebb jöjön az oltárhoz. — Míg ez kevélyen és szeretet nélkül így szóla az ő lelkében, a' Publicánus alázatosságban ereszkédék térdeire a' legszegényebb rendűek közt, 's szeméit fel nem merte emelni az égre, 's így kiáltozék megilletett lélekkel: Úram, légy irgalmas nékem bűnösnek! — 'S Isten kegyelemmel hallá a' Publicánus' könyörgését: a' kevély és mások eránt szeretetlen Farizeusétól pedig elfordúlt.

5. Eggy gazdagnak bőv aratása volt. Elnézte holdmezejit, 's látta hogy csüreiben, tavalyi termése mellett, el nem fog fénni az ideji. — Lebontatom, ugymond, csüremeimet, 's bővebbeket építetek helyéhe, 's együttl látván meg majd gazdagságaimat, ezt fogom mondani az én lel-

kemhez: Tégy le már most minden gondról, minden munkáról; egyél és igyál én lelkem, és élj teljes kényedre. — De Isten ezt mondta neki: Te esztelen, ez éjjel vissza kívánják lelkedet; 's a' mit gyűjtél, kié leend az?

6. Egy embernek két fija volt. Fiam, mondta az egyiknek, menj ki szőlőmbe, 's dolgozzad azt estig. — Az vonakodott, 's nem ment. De tovább megbánta tiszteletlenségét; kiment a' szőlőbe, 's estig dolgozott. — Az ember most másik fiját is kiküldötte. Az megígérte hogy kimegyen, de nem teljesíté ígérte. — Mellyik vala jobb a' kettő közzül? kérdé Jézus, ki, mint mindég, itt is a' munkás hitre buzdította hallgatóit.

7. Egy Szőlős-gazda figefát ültete. Már négy esztendő oltá nevedék a' fa, és még sem ada gyümölcsöt. Parancsola tehát a' Vinczlérnek, hogy a' haszontalan fát vágja ki. — A' Vinczlér így szóla: Csak még esztendeig hagy az állani; ganajat adok tövének, 's megkapálom a' földet körül. Úgy teremni fog; azt hiszem. 'S ha akkor sem fog, parancsold, 's kivágom.

8. Egy Gazdagnak el kelle utazni, hogy egy országot vehessen birtokába. Előparancsolá tehát tisztjeit, 's egyiknek öt talentomot ada, másiknak kettőt, harmadiknak egyet, 's

mehagyá nekik hogy bánjanak okosan pénzével, hogy az el ne vesszen, sőt szaporodjék.

Urok birtokába vevé az országot, és sok idő múltával haza érkezék. Azonnal előhívata embereit, hogy lássa, pénzével ki mint gazdálkodott. — Uram, monda az első, te öt talentomot bízál reám; íme én tízet csináltam belőle. — Jól munkálkodál, hív és gondos szolgál, felele az Úr; kevésben valál hív, 's sokban teszelek nagygyá. — Végy részt öröminben, íme tíz várost bízok gondjaidra.

Előjőve a' másik, ki két talentomból négyet csinált, 's az Úr így szóla hozzá: Hív és igaz szolgál valál te is; jer tehát, végy részt Urad' örömeben. Új országomban öt város' igazgatását bízom rád.

Most az jöve elő, kinck egy talentomot adott vala. Uram, monda ez; imhol talentomat a' maga épségében. Te kemény vagy, 's féltem, hogy ha kiadom, 's elvész, haragodat vonom magamra, 's így elástam azt a' földbe. — Az Úr most ennek: Te rest és rossz szolgál, ha keménységentől tartál, miért nem tetted le az egy talentomot a' pénzváltóknál, hogy ádták volna ki kamatra, 's szaporodott volna meg? — Elvevé tőle az egy talentomot, 's annak adatá, a' ki ötből tízet csinált. Mert a' ki gazdálkodott, 's a' kevésből többet csinált, annak még több ada-

rik: a' ki pedlg megfogyasztá a' magáét, attól az is elvétetik, a' miije volt.

9. Az Izrael' fiai nemi szívelheték, hogy noha Istennek választott népe ők valának, Jézus a' nagy ígéretet mindenre kiterjesztette. E' kevélyeknek Jézus ezt beszélé:

A' Gazda virradtakor méne ki, hogy munkásokat szedjen szőlejébe. Talála ollyakat, 's megalkudott velek egy tízesben. 'S azok mentek, 's dolognak állottak.

Három óra mulva ismét láta munkakeresőket a' piacon. Úgy délben is, 's dél után háromkor. Sőt napszállta előtt még egy órával is lele ollyakat. Ezeket mind felszedte, 's kivitte szőlejébe.

Estve parancsolá a' Vinczlérnek hogy őket fizesse, 's kezdje azokon a' kik legkésőbb jöttek, 's úgy menjen végig rajtok, az elsőkig. — Látván a' kik virradta oltá dolgoztak, hogy az estve-jöttek egy tízest kapnak fizetésül, úgy hitték, hogy ők sokkal többet fognak, mert sokkal tovább dolgozának; de midőn az Úr nekik is csak egy tízest ada, igazságtalannak nevezék bánását. — De az nekik így felele: Mi panasztok van? Avagy nem kapátok e ki a' mit alkudtatok? 's én nem vagyok e szabad annyit adni a' magaméból, a' mennyit akarok?

10. Eggy Gazda szőlőt ültete; körülvevé azt árokkal, pinezét ásata benne, 's pajtát állí-

ta, honnan kitetszhessék, nem esik e a' szőlőben kár. Vinczléreket fogadott a' szőlő munkálására, 's maga elúta, 's nagy ideig távol vala házától. Szüretre megjelent, 's parancsolá Vinczléreinek, hogy a' termést hoznák be neki. Azok megtámadák a' hozzájuk küldött eselédet, 's verve bocsátották haza. Eggy más szolgáló fejt, ki ugyan-ezen izenetet hozá nekik, kövel törték be. Ezt tevék a' harmadikkal is. — Mit tégyek itt? kérdé a' szőlő Ura; eggyetlen fiamat fogom hozzájuk kiküldeni; azt illetni nem lesz bátorságok. — De a' Vinczlérek felkiáltának: Öljük meg ezt; úgy nem lesz a' kire haljon, 's a' szőlő nekünk marad.

Illy apologusok által tanítá Jézus a' maga híveit és ellenjeit; 's most ezt kérdé a' Farizeusoktól: Mit gondoltok? ha majd előjő a' Gazda, mit tészen a' gonosz vinczlérekkel? — Kétségen kívül elveri őket, 's másokat fogad helyeikbe; felelének azok. — Jól mondjátok, felele Jézus; én is kimondom tehát nektek: Isten' országa elvétetik tőletek, 's olly népnek adatik, melly az Urat nem csalja meg reményében, 's megadja neki a' mivel tartozott.

11. A' mennyek' országa hasonló a' Király' asztalához, monda Jézus, ki fija' menyegzőjét tartotta. Kiküldé szolgálit, hogy a' régen meghítt vendégeket gyűjtsék be; de azok nem akarának jönni. Most más szolgálit küldé ki, hogy

hívják elő vendégeit, 's kiáltásuk ezt: Tulkaim és madaraim ölte vannak; készen minden; jertek, jelenjete meg menyegzőim örömeiben. De azok e meghívásnak sem engedének; nemellyike kiméne mezejére; mások szokott munkájukhoz láttak; sőt voltak a kik neki estek a hívóknak, szidalmakkal illeték, sőt meg is ölték őket. Ezt hallván a Király, kiküldé rájuk hadi sergeit, hogy őket hányják kardra, 's városaikat égessék el.

Ekkor mondá szolgáinak: — Menyegzőm kész; de vendégeim nem valának méltók reá meghívatni. Menjete tehát az úczákra, 's híjjatok meg mindent a kit előltaláltok. — A szolgák kimenének, elhírdeték a Király izenését, 's az asztalok kevés idő alatt körül valának ülve.

Szokás vala az akkori időkben, hogy a kik vendégségbe hívattak meg, gazdag köntöst is kapának ajándékul, 's az ollyat ott magokra kelle venniük. Midőn a Király most belépe vendégei közzé, megláta egy valakit, ki megveté vala az első meghívást, és csak későn gondolta reá magát hogy itt megjelenjen; 's mint-hogy ide titkon csúszott vala bé, menyegzői köntös nélkülült. — Mint ülsz te itt a köntös nélkül vendégim közt? kérdé a Király. — Az elnémula szégyeltében. — A Király kilöketé

innen, 's tömlőczre hagyá vettetni, hol sírás és rivás várta, és fogak csikorgatása.

12. Menyegző vala, 's az estve érkező vőlegényt tíz leánynak kelle elfogadni égő lámpásokkal. Öte ezeknek eszes vala, 's ezek olajat is hozának szelenczékhez: öte esztelen, 's ezek felejték hogy a szelenczéhez olaj is kell.

A vőlegény elkésett, 's így a tíz leányt elnyomá az álom. De éjszélkor felveré a lárma: Jó a vőlegény, menjete elébe lámpáitokkal! — Az öt eszes meggyújtá szelenczéjét, 's a másik öt kéré ezeket, hogy adjanak nekik olajokból kölcsön. De azok felelének: A mi olajunk van, ha megosztanánk veletek, sem nektek, sem magunknak nem volna elég; menjete tehát, és végyete azt a kalmárnál. — Azonban megérkezék a vőlegény. A kiknek szelenczékben ége a lámpa, azok bemenének a menyegzőbe; de a kik az olajároshoz menének el, már zárva találák a ház ajtaját. Híjába zörgetének az ajtón, híjába kiáltozák ezt: Uram, Uram, eressz be; mi vagyunk. — A vőlegény felele: Nem ismerlek benneteket.

13. Vala egy gazdag, ki bíborban bارسonyban öltözködék, 's örömben tölté napjait; és vala egy szegény, kinek neve Lázár. Ez el vala borítva fekélyekkel, 's a gazdagnak háza előtt fetrengé kínjaiban, 's azzal éle, a mit annak eltölt cselédjei már megvetettek, 's sebeit

nyalogattak a' gazdag' ebei. A' szegény meghala, 's lelkét Angyalok vivék az Ábrahám' kebelébe. Most meghala a' gazdag is, 's lelke poklokra szállt. — E' kínjaiban felveté szemeit, 's meglátá Ábrahámot, és Lázárt az Ábrahám' kebelében. Ekkor felkiálta: Atyám Ábrahám, könnyörülj gyötrelmeimen, 's eressed Lázárt, hogy mártsa vízbe ujjainak hegyét, 's hűsítse nyelvemet, melly már ingyenhez ragadott. — 'S Ábrahám felele: Emlékezzél, hogy te elvöd örömidet a' te napjaidban, a' hogyan Lázár kiszenveté nyomorúságait; most ő örül, te pedig szenvedsz. — Akkor amaz: Atyám Ábrahám, eressed hát Lázárt az én feleimhez, kik oda fenn vagynak a' földön, hogy nekik vigyen hírt azok felől a' mik itt történnek, 's úgy ne járjanak mint én. — De Ábrahám felele: Van Mózesek és Profetájok; hallgassák azokat. — A' gazdag monda: Nem úgy, atyám Ábrahám, ha valaki a' holtak között viszen hírt nekik, megtérnek. — De Ábrahám ezt felelé: Ha Mózesnek és a' Profetáknak nem hisznek, nem fognak a' holtaknak is.

14. Mikoron az ember' fija eljövend a' maga dicsőségében, monda Jézus, akkor összegyűlnek az ő széke előtt a' földnek minden népei; ő pedig a' szerint választja külön a' jókat és a' rosszakat, mint a' pásztor a' juhokat és a' kecs-

kéket: — a' juhokat jobbához, a' bakokat balja mellé.

'S akkor így szólend a' jobbja mellett állóknak; Jertek atyámnak áldottai, 's bírjátok az országot, melly nektek készített, mince lőtte a' világ megteremték. Mert éhen voltam, 's ennem adtatok; szomjan voltam, 's innom adtatok; meztelen voltam, 's megruháztatok; beteg voltam, 's meglátogattatok; fogoly voltam, 's megszántatok. — 'S az igazak felelnek: Uram, mikor látánk mi tégedet éhen, szomjan, meztelenül, betegen, és fogva? — 'S a' Király felel: Bizony mondom nektek, a' mit nyomorgó atyámfjai között egy valamelyikével tevétek, velem tevétek. — 'S ekkor a' balja mellett állóknak: Átkozottak, menjetek az örök tűzre, melly az ördögnek és az ő követőjinek készített. Mert éhen valék, 's nem tápláltatok; szomjan valék, 's nem itattatok; fáradt valék, 's bé nem fogadtatok; meztelen valék, 's meg nem ruháztatok; beteg valék, 's tömlötzben szenvedtem, 's nem vigasztaltatok. — 'S ezek szólának: Uram, 's mikor látánk mi tégedet éhen, szomjan, fáradtan, meztelenül, betegen, és fogva? — 's a' Király felel: Bizony mondom nektek, a' mit nyomorgó atyámfjai között a' legutolsóval nem eslekedtetek, velem nem cselekedétek. — Akkor ezeket elküldi örök gyötrelmekre, az igazakat pedig béviszi magával örök életbe.

LXXIV.

JÉZUSNAK INTÉSEI A' JÓRA;
APRÓ MONDÁSOKBAN.

Mózes az erkölcsi tisztátalanságot, a' test fertelmeit tiltotta meg a' Tíz Parancsolatok' egyikében. Jézusnak az nem vala elég; vétkeinek nevezze minden tisztátalan kívánságot, gondolatot, tekintetet.

Neki nem vala elég a' lopást tilalmazni; ő ezt parancsolá ezenfelül: Adj a' kérőnek, és ne fordúlj el attól, a' kit elakadása hozzád kerget, hogy tóled kölesön végyen.

Nem, hogy hamisan ne esküdjünk: azt parancsolta, hogy minden szavunk legyen igen, igen, nem, nem — (azaz, hogy száunk és szívünk soha se különbözzenek, 's midőn szívünkben igen van, száunkban nem ne legyen).

Ne tégyetek jót, hogy azt lássák az emberek, mert úgy nem várhattok jutalmat a' ti mennyei atyátoktól.

A' mit jobbold a' szegénynek ad, ne tudja halod. Tedd az ollyat titokban, 's mennyei atyád meg fogja jutalmazni.

Ne törekedjetez kincsekre, mellyeket rozsdá és moly megemészthetnek: olly kincseket gyűjtsetek inkább a' mennynek, mellyeket rozsdá és moly nem emészt, 's a' tolvaj ki nem áshatja, el nem viheti.

Senki nem szolgálhat két Úrnak; nem lehetnek hívek Istenhez és a' fűsvénység' bálványához.

Ne gondoskodjatok inkább az élet' szükségéről mint illik. Lássátok az ég' madarait. — Nem szántanak és nem vetnek, de a' mennyei atyá rólok is gondoskodik? 'S ti nem többek vagytok e mint azok? — Lássátok a' mezők' liliumit. Nem fonnak és nem szőnek. És még is, mondom néktek, Salamon a' magainnepe'n nem vala olly szépen öltözködve mint a' mezőknek ezen virágai. 'S ha Isten a' rétek' fűszálait, mellyek ma virítanak, de holnap kemenczébe vettetnek, illy kevélyen öltöztet: mit nem lesz kész érettetek tenni, ti kisededhitűek?

Igyekezsetek a' keskeny kapun menni be. Mert tágas kapu és széles út viszen veszedelmre, sokan vannak, a' kik azon járnak: szűk a' kapu, 's keskeny az út, melly életre viszen, 's keves a' ki erre talál.

Nem minden, a' ki ezt kiáltja; Uram! Uram! mégyen bé az egek' országába; oda csak az megyen, a' ki az én mennyei atyám' akaratját teljesíti. Sokan ezt fogják nekem mondani ama' napon: Avagy nem jövendőlénk e mi a' te nevedben? nem áztünk e ki ördögöket, esuda tetteket nem tettünk e a' te nevedben? — De én nekik nyilván kimondom, hogy én őket soha

nem ismertem tanítványaimnak. El tőlem mindnyájan, ti, kik rosszat cselekedtetek!

Valamit akartok hogy néktek tégyenek mások, tegyétek azt nekik ti is.

Mit nézed te felebarátod' szemében a' szálkát, holott a' magadéban a' gerendát nem látod? Képmutató vond ki előbb a' gerendát a' magadéból, 's akkor nyúlj felebarátodéban a' szálkához.

A' melly mértékkel ti mérték másoknak, azzal fognak nektek is mérni. — Ne ítéljete, 's nem fogtok megítéltetni; ne kárhoztassatok más, 's kárhoztatva ti sem lesztek; bocsássatok meg másoknak, 's nektek is meg lesz bocsátva. Boldogok a' kik ezeket tudják, és megteszik a' mit tudnak.

A' fát töviséről lehet megismerni, 's tövistől nem kívánhatni gerezdet, sem figét bogácstól. Mert a' jó gyümölcsöt jó fa termi, a' rossz pedig csak rosszat terem; 's a' melly fa jó gyümölcsöt nem ad, kivágatik és tűzre vetetik.

Kérjete és megadatik tinektek, keressete, 's megtaláljátok; zörgessete és megnyittatik.

Van e köztetek atya, ki ha tőle fija kenyeret kér, követ adjon neki? 's kígyót, mikor az halat, és skorpiót, ha tojást kíván? 'S ha ezt ti nem teszite gyermekeitekkel, hogyan tenné a' ti mennyei atyátok azokkal a' kik tőle kérnek?

Ki az közzületek, a' ki, ha száz juba van, és elveszte egyet közzülök, a' pusztában nem hagyja a' kilenczvenkilenczet, 's utána nem lát az eltévedt századiknak? És mikor osztán ráakada, nem veszi e fel vállára, 's nem viszi e házához örömmel, 's nem hívja e össze barátit és szomszédit, ezt kiáltván nekik: Örvendjete velem, mert feltaláltam elveszettemet? Így örvendenek az Úr' Angyalai, midőn a' bűnöst megtérni látják.

Tanítványainak, midőn kiküldé, ezt szabta elejekbe: Ne vigyete semmit útatokra mint egy pászát, 's gyűszűtökben ne legyen arany és ezüst pénz. Ne legyen málhátok egyéb, ne kenyere, sem ruhátok és sarutok más, mint a' melly rajtatok leend; mert a' munkás méltó a' maga napi-díjára.

A' mint valamelly városba vagy faluba beérte, kérdjete, ki érdemli ott leginkább hogy hozzá szálljatok, 's maradjatok annál, míg a' helyről tovább mentek. Midőn beléptek eudé, mondjátok ezt: Béke e' háznak! Ha a' ház érdemleni fogja az áldást, áldás tölti el azt: ha nem fogja érdemleni, rátok térend vissza.

A' hol bennete el nem fogadnak, 's nem hallgatják tanításaitokat, az olly városból vagy házból menjete ki, 's rázzátok le lábaitokról annak porát.

Úgy küldete ki bennete, mint ha bárány

menne ki farkasok közzé. Légyetek tehát okosok mint a kigyók, és szelídek mint a galambok.

Ne higgyetek az embereknek, mert sokat fogtok szenvedni miattam. De a tanítvány nem nagyobb mint a Mestere, 's a szolga mint az ura. A tanítvány elégedjék meg, ha úgy lesz dolga mint Mesterének, 's a szolga, mint urának.

Nem vesznek e két verebet egygy filléren? És még is egyike sem esik földre az én atyám akaratja nélkül. Ne féljete tehát, mert ti többek vagytok mint minden veréb egyetemben. Fejeteknek meg vannak számlálva minden számai.

És osztán az a tanítás, hogy magokat mint viseljék nehéz alkalmakban. — Titeket elvisznek majd Királyok 's Fejedelmek elébe. De ti ne gondolkozzatok sokat, hogy mit szóljatok azok előtt, 's mondjátok a mit nektek lelkem fog sugallani, melly mindég véletek léssen. 'S akkor nem ti lesztek a szólók, hanem az én lelkem léssen az.

LXXV.

JÉZUS KÖNYÖRGÉSRE TANÍT, 'S ELMONDJA MI A NAGY TÖRVÉNY.

Jézus örök ellenkezésben volt azzal, a mit a Farizeusok cselekedtek és tanítottak. Így az imádság eránt is. Azok órákat töltének könyör-

gésekben, úgy tekintvén az imádság munkáját mint olly adót, mellyel urának a szolga tartozik, és a mellynek így annál több az érdeme, minél gyakrabban és minél hosszabb. — Jézus ezt tanítja: Ha imádkoztok, ne tegyétek azt sok szóval. Imádkozzatok így tehát:

Mi Atyánk, ki mennyekben vagy, szenteltesd meg neved; jöjön el országod; légyen meg akaratod menyben és földön (mindenütt és mindenben.) Add meg mindennapi kenyerünket (mind azt, a mire szükségünk van), és bocsásd meg vétkeinket, a mint mi bocsátjuk meg a bántást mind azoknak, a kik ellenünk vétkeztek. Ne vígy minket kísértetbe, sőt szabadíts meg a gonosztól. — Így áll ez Lukácsnál a XI. Részben, de Máté, a VI-dikban, még ezt a bérekesztés formuláját veti mellé: Mert tiéd az ország, a hatalom, a dicsőség. Ámen.

A legfőbb parancsolatot pedig így adá ki: Szeressed a te Uradat Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből; — ez az első és nagy parancsolat. — A második pedig hasonlatos ehhez: Szeressed felebarátodat mint tenmagadat. — E két parancson épült az egész törvény; ezt tanítják a Profetáknak minden írásaik. Máté XXII. 37 — 40.)

LXXVI.

JÉZUSNAK TIZENKÉT TANÍTVÁNYAI.

Apost. Cselek. I. Rész.

Jézus a' maga tudománya' hirdetésére tizenkét tanítványt választá; nem tudományokban nevelteket, hanem jókat. Ezeknek, midőn kiküldé, azt tevő kötelességül, hogy tanítsanak, és a' kik az ő tanításaikat felveendik, kereszteljék meg az Atyának, a' Fiúnak, és a' Szent Léleknek nevébe. (Máté' XXVIII: 19.)

Első vala ezek között nem a' megválasztás' idejére, hanem tekintetere 's tüzes férfíi lelkére nézve Péter, kit Bethsajdai halász-korában Simonnak és Kéfásnak hívtanak. Idősb vala mint Jézus, 's nagy tisztelője Jánosnak a' pusztaban, még minekelőtte Jézus őtet meghívta. Bátor tüzes beszélő és a' zsidók' megtérítésében fő eszköz.

Néki mondá ezt Jézus: Te Péter (szirt) vagy, és e' kősziklán építem én az én Ecclesiám, 's a' pokol' kapuji nem vesznek rajta diadalmat. Néked adom a' mennyek' országának kulcsait, és valamit megkötendesz e' földön, kötve leszen a' mennyekben is; és valamit megoldandasz itt, ott is oldva lesz.

Második vala Jakab, 's harmadik a' Jakab' testvére, az ifjú szelídlelkű János, Zebedeusnak fiai; halászok ezek is. János írta az Evau-

gyéliomot, a' három Levelet, és a' Jelenések' poetai és profetai Könyvét. Leghosszabb időt ére az Apostolok közt, 's természetes halállal hala el. Jakabnak fejét véteté Heródes, 's ő minden társainál korábban vesze el.

Negyedik a' rendben András, testvére Péternek. Ötödik Filep; hatodik Tamás; hetedik Bertalan, igazabb nevével Nathanáel. — Ezek nem hagyának írott munkákat, de a' tudományt élő szóval sikeresen terjesztették.

Nyolczadik vala Máté, elébb vámszedő; kilenczedik egygy más Jakab, Alpheusnak fija; 's ez írta a' Levelet. Sok ideig nagy tekintete vala Jeruzsálemben, de végre megköveztetett.

Tizedik Júdás, a' Thaddeus, kitől egygy rövid Levél maradt. Tizenegyedik Simon, kit buzgósága miatt Zelótesnek neveztek el. Tizenkettedik Mátyás, kit az Apostolok választottak az Ischariotes Judás' helyébe.

De a' Szent Írók a' tizenkét Apostolok előszámlálásában nem követik mindenkor ezt a' rendet; néha második helyen András áll; sőt a' Galatziába írt Levél Jakabot Péter előtt említi.

LXXVII.

AZ APOSTOLOKRA SZENT LÉLEK SZÁLL.

Apost. Cselek. II. Rész.

Beállott a' Pünkösöd' innepe, 's az Apostolok azon ház' felső szobájában ültek együtt, hol összegyűlni szoktak volt. Jelen vala Jézusnak anyja is, több mint száz férfi- és asszonyhíveivel, 's imádkozának.

'S íme oda fenn az egekben nagy zúgás halatszék, mint egy sebes fergeteg' ordítása, 's eltölté az egész házat. Lángok jelentek meg a' szobában mint a' nyelv, és minden Apostol' feje felett leszálla egy. 'S ők azonnal eltelének szent lélekkel, 's elkezdének beszélni minden nyelveken, 's hirdeték az Isten' dicső tetteit

A' zsidóság az innep miatt nagy sokaságban lépé el a' várost; 's a' mint ezek meghalálák a' szokatlan fergeteget, melly az Apostolok' lakásából méne végig Jeruzsálemen, seregként tolakodának elő, látni, hogy itt mi történik. 'S mint csudálkoznak midőn az Apostolokat kiki a' maga nemzete' nyelvén hallá szólni! — Mi csuda ez? kérdék; hiszen ők mind Galileusok; és még is mindnyájunknak nyelveiken szólnak. — De a' sokaságban voltak ollyak is, kik merték tagadni a' mit láttak és hallottak, 's hogy magokat és másokat megcsalhassák, ezt mondák inkább: Bizony ezek megrészegedtek, sokat iván az édes borból.

LXXVIII.

PÉTER ÉS JÁNOS FOGVA.

Apost. Cselek. III. IV. Rész.

Egy sánta negyven esztendő oltá szede már alamizsnát a' Templom' ajtajában, 's így őtet Jeruzsálemben minden ismerte. A' Pünkösöd' napjaiban is ott állá most, 's Péter és János együtt menvén a' Templomba, megláták a' béna embert. Nézz reám, inondá neki Péter, midőn mellette elment; — és tovább: Aranyom és ezüstöm nékem nincs, de adom a' mim van: a' Nazareti Jézus' nevében parancsolom, kelj fel, és járj. Megfogá a' nyomorék' karját, felemelé azt a' földről, 's az felkele és jára. — Péter pedig tanubizonyságot téve az álnélkodó sokaság előtt Jézus felől, kit ők megöltek ugyan, de a' ki feltámadta.

A' Papság neheztelve látá, hogy Péter e' csudát a' Nazareti Jézus' nevében tevé, 's még inkább hogy Jézust magasztalni 's őket megszegyeníteni inerte, 's őtet és Jánost megfogák.

Más nap a' Synédrium előtt tudakoztatott meg, hogy ő ki' hatalmával tészén csudákat.

Péter teljes maga elszánásával felele, hogy ő a' sántát a' megölt, de fel is támadott Jézus' nevében gyógyította meg; szegletkőnek nevezte őtet, de a' kit a' Papok megvetettek; 's ki-mondá nekik, hogy e' neven kívül nincsen más, melly által idvezülni lehessen.

A' Bírák nem merék őket bántani, félvén a' néptől, kik szemmel-látó tanúji voltak a' csudának, 's most ugyan szabadon cseszték, de megtiltva, hogy Jézusról többé ne predikáljanak. De Péter és János ezt mondák nekik: Ítéljétek meg magatok, ha jól volna e téve, ha mi inkább engednénk néktek mint Istemek? Mi nem hallgathatunk arról, a' mit láttunk és hallottunk.

LXXIX.

ANANIÁS ÉS SAPPHIRA.

Apost. Cselek. V. Rész.

Minél inkább üldöztetének az új tudomány' követőji, számok annál inkább szaporodott, 's ők még szorosabban csatlódnak egymáshoz. Eladák házaikat és földjeiket, 's a' pénzt az Apostolok' kezeikbe tevék le, hogy abból segéljék a' szűkölködőket. Ezt tevé Ananiás is, de a' jószág' árának egy részét, ő és felesége Sapphira, titkon magoknak tartották. Péter a' hamisságért megdorgálá Ananiást. Néked szabadságodban áll vala el nem adni jószágodat, és minekutána eladád, árát egészen megtartanod; miért hazudál tehát a' Szent Léleknek? — A' szó leveré az embert, hogy halva dőle el az Apostol előtt.

Most előjőve Sapphira, nem tudván még, férjét mi érte. Az Apostol ennek is megtevé a'

kérdést, 's ez a' szerint felelt, a' mint férje tanítá vala meg. — Sapphira is halva dőle el, 's a' sírásók a' kettőt egyszerre takaríták el.

LXXX.

A' TIZENKÉT TANÍTVÁNY TÖMLÖCZBEN.

Apost. Cselek. V. Rész.

A' tizenkét tanítvány nem szűnt meg tanítani 's csudákat tenni. Mindenfelől jövének hozzájuk a' betegek, 's megállanak az út körül, hogy midőn azok ott elmennek, essenek rá arnyékaik, 's ők attól meggyógyuljanak.

A' Papság, midőn egy estve mind a' tizenketten együtt valának, elfogató őket, 's tömlöczre hányatá. De az Úr' Angyala megnyitotta tömlöczök' ajtaját, kivitte őket, 's ezt mondá: menjetek fel a' Templomba; láttassátok magatokat a' néppel, 's hirdessetek neki élet' szavait. — 'S azok virradtakor felmenének a' Templomba, 's rettenthetetlen bátorsággal tanítottak.

Azomban a' Tanács összegyüle, 's parancsolá, hogy a' tizenkét fogoly hoztassék elő. A' porkoláb ment, megnyitá a' tömlöcz' ajtaját, 's ijedte a' szalada a' Tanácsba. Zárva találánk az ajtókat, az öröket ébren, de a' tömlöcz üres. — Egy más azt jelenté, hogy a' tizenkettő a' Templomban vagyon és tanít. — A' Templom' Kapitánya 's a' poroszlók kiküldettek, hogy őket

hoznák elő, de ne erővel; féltek, hogy a' nép őket megkövezhetné.

A' Fő-Pap most ezt mondá nekitek: Avagy nem tiltottunk e el benneteket hogy Jézus' nevében tanítsatok? 's ti a' várost eltöltitek tudományotokkal, 's arra akarjátok bírni a' népet, hogy a' Jézus' véreért rajtunk álljon bosszút?

Péter felele: Engedni inkább kell Istennek mint embereknek. A' mi atyáink' Istene Jézust, kit ti megölétek, feltámasztotta a' halálból. A' kit ti keresztre feszítetétek, ő felmagasztalta, az embereknek Királyokká, Megtartójokká tette, hogy az Izrael' népe térjen meg általa, 's végye bűneinek bocsánatját.

Ezt hallván a' Papok, annyira felgyúladának haragjokban, hogy őket el akarák öletni.

De most felkele Gamáliel, Farizeus ugyan, és Írástudó, de még is hív és igaz. Ez úgy kíváná, hogy az Apostolok vitessenek félre, 's akkor így szóla a' Tanácshoz: Izrael' fiai, jól meghányjátok, mit tesztek e' férfakkal. Emlékeztek, hogy ezelőtt Theudás is felkele 's nagynak akara tekintetni, 's mintegy négyszáz követőket gyűjte; de oda lett, 's elszéledének követőji. Épen úgy jára a' Galileai Júdás is. Az én tanácsom tehát az, hogy ezeket szűnjetek meg üldözni; mert ha a' mit cselekesznek, emberi munka, magában roskad össze: ha pedig Istentől jön, úgy azt el nem akasztjátok.

A' Tanács engede a' Gamáliel' szavainak, 's az Apostolokat elereszteté, de előbb megostoroztatván, 's eltiltván őket, hogy a' Jézus' nevében tanítani többé ne merjenek. De azok még örvendezének hogy szenvedtek az igazságért, 's mentek 's hirdették a' Jézus' halálát és feltámasztását, a' Templomban és a' lakosok' házaikban.

LXXXI.

STEPHANUS, AZ ELSŐ MARTIR.

Apost. Cselek. VI. VII. Rész.

István egyike vala azon hét Diaconusoknak, kiket az Apostolok a' végre választottak, hogy légyen gondjok a' szegények' táplálására, magok ők a' tanítás és imádkozás által elfoglalva lévén. Ezt az ő nagy lelkének irigyei vádolták, hogy Istent és a' Mózes' törvényeit káromplotta.

István nyugalomban álla meg Bíráji előtt, 's azon méltóságban, melly az ártatlant gonosz üldözőji előtt is ragyogtatja. És midőn a' Pap tudakolá, ha a' vád való e, mellyel terheltetik, hosszú beszédben számlálta elő a' Zsidók' halálatanságát Isten eránt, 's szavait ekként rekesztette be: Ti megátalkodottak és tisztátalanok szívben és fülben! ti még mindig ellenkeztek az igazság' lelkével, mint atyáitok is cselekvé-

nek. Mellyik az a' Proféta, kit ők nem üldözének? ti pedig azt öléték el, a' kit ezek jövendöltének. — Azok bédugák füleiket, hogy ne hallják a' káromlást, 's csikorgatták fogaikat, 's kivitték a' városból, 's megkövezték. Eggy Saulus nevü ifju jelen vala a' gyilkos tetten, 's őrzötte azoknak ruhájikat, kik Istvánt köve ék, 's örült megköveztetésének. — István terdre omlott, 's felkiálta: Uram ne vedd nekik vétkül a' mit cselekesznek! — 'S e' szóra elaludt.

LXXXII.

SIMON A' MÁGUS.

Apost. Cselek. VIII. Rész.

Az István' halála még erősebbekké tette a' hitben a' Jézus' híveit, valamint azoknak ellenségeiket még hevesebbekké ezeket nyomorgatni; 's minthogy ezeknek így futniok kelle, az új hit mindenfelé elterjedett. Samariában Filep gyűjte híveket Jézusnak buzgó oktatásai 's számos csudatégei által. Ezeknek számában vala Simon is, kit, mivel ő sok titkos mesterségekkel csalogatá a' nézők' szemeit, Mágusnak nevezének el. A' tanítványok kiküldék Jeruzsálemből Pétert és Jánost Samariába, hogy adjanak szent lelket a' Jézus' tudományára általjötteknek, a' mit ők az által szoktak vala tenni, hogy kezeiket felrakák az új hívő' fejére.

— Simon itt kérte a' két Apostolt, hogy adnának hatalmat őneki is gyakorolhatni a' felavatásnak ezt a' munkáját, 's e' kedvezést nagy pénzen is hajlandó vala megvenni. De Péter e' mennydörgő szózáttal verte le: Vessz pénzeddel eggyütt, ki úgy hívéd, hogy Istentől pénzen vásárolhatod az ő adományát.

LXXXIII.

FILEP, A' DIACONUS, ÉS A' SZERECSEN UDVARNOK.

Apost. Cselek. VIII. Rész.

Minekutána István megköveztetett, a' hívők kemény üldöztetést szenvedének Jeruzsálemben. Filep tehát és sok más tanítvány, futottak a' városból, 's elszéledtek az egész Judeában és Samariában; de valamerre mentek, terjeszték a' hírt hogy Jézus megholt és fel is támadott, 's tanításaik' igazságát csudatégei által bizonyíták.

Az Úr Angyala megjelene Filepnek Samariában, 's dél felé indítá, merre az út Jeruzsálemből Gáza felé hajlik. Filep engede a' szónak. 'S ime itt eggy pompás szekeret talála elő, mellyben Kandazes Æthiopiai Királynénak Kincstartója üle. Ez Jeruzsálemből tére haza felé, hova feljött vala, hogy Istent a' maga Templomában tisztelje. — A' Kincstartó a' szekérben eggy

könyvet olvasott. — Menj, mondá a' Lélek Filepnek; szólítsd meg az idegent.

A' könyv az Ezaiás' munkája volt. — 'S érte e te, a' mi itt mondatik? kérdé Filep. — A' Kinestartó felveté szemeit a' könyvből, 's meglátá a' tiszteletes alakot. Megvallá, hogy a' mondatást nem érte, 's kérte az idegent, hogy ha homályát talán elverhetné, üljön szekerebe. — A' nem értett hely ez vala: A' szerint vitették megszárlásra mint a' bárány, 's meg nem nyitotta száját; némán maradt mint a' juh, midőn pásztora megnyírja. — Kérlek idegen, mondá a' Kinestartó, beszéld elő nekem, ki felől szól itt a' Proféta? magát érte e, vagy valakit más?

Filep elkezdte vele szólni Jézusról, 's magyarázá neki tanításait. — A' Kinestartó figyelemmel hallgatá az idegent, 's egy patak mellett mevé el szekere, kiszállott, hogy megkeresztelkedjék; mert, ugymond, ez a' Jézus valóban Isten' fija. — Ha hiszed ezt, 's ha teljes hittel hiszed, úgy megkeresztelhetlek, mondá Filep; 's az Udvarnok kiszállá szekereből, 's megkeresztelkedék. — De Filep a' keresztség után egyszerre eltűnt szemei elől.

LXXXIV.

ÆNÉÁS, ÉS TABITHA.

Apost. Cselek. IX. Rész.

Péter bejárá Judeát, Samariát és Galileát, megtekinteni, hogy az új hit' terjesztőji melly előmenetelt tevének; 's útjában Lydda városba ért, melly a' Saron' kies völgyében fekszik. Itt egy Aencás nevű lakos' házában talála szállást, kit a' köszvény nyolcz esztendőök óta annyira sanyargatott, hogy maga erejével meg sem tudá fordulni ágyában.

Péter látá szenvedésit, 's így szóla hozzá: Aencás, téged Jézus meggyógyít. Kelj fel, 's ezentúl magad vessd meg ágyadat. — 'S Aencás a' szóra felkölt, megvetette ágyát, kiment az úczára, 's áldotta Jézust. 'S Lyddának minden lakosai, 's valakik a' Saron' kies völgyében lakának, látván a' mi itt történt, hittének az Úrban.

Közel Lyddához feküdt Joppe. Vala ott egy Tabitha nevű kegyes életű 's jótevő asszony. Az most megbetegvék és meghala. A' lakosok meghallák, hogy Péter e' tájon múlt; elküldének tehát érte, 's kérték őtet, hogy e' kegyes asszonyt hozza vissza életre.

Péter jött, kiküldé az összefutottakat, 's egyedül marada a' megholttal, letérdel, 's imádkozott. Ekkor felkele, hozzá fordúla a' meg-

holthoz, 's így szólította meg: Tabitha, kelj fel! — 'S a' megholt felnyitá szemeit, 's felült. — A' Joppe' lakosai láták ezt, 's dicsőítették az Urat.

LXXXV.

C O R N É L I U S.

Apost. Csel. X. Rész.

Cornélius Százados Cæsarcában lakott. — Imádságokban 's böjtölésekben töltötte életét, és sok jót tevé a' szűkölködőkkel.

Egy nap Angyal jelent meg nála, 's intette, hogy Pétert hívatná elő Joppéból; az meg fogná tanítani mit tégyen, hogy ő és az ő házanépe idvességet találhassanak. — Cornélius még az nap kiküldé Péterhez egy katonáját és két cselédét.

Zsidónak nem vala szabad enni bizonyos étkeket, mellyekkel a' nem-zsidó szabadon élt. Bölcs Törvényszabójok úgy rendelé, hogy így a' Zsidó, elrekesztetvén a' más nemzetbeliektől, annál kevésbé szokhassék a' másoknál látott bálványozáshoz. — Nekik ezek a' tiltott étkek, mint a' kik a' tiltott étkekkel éltek, tisztátlanoknak látszának; 's Zsidó ezeket nem tudta nézni undorodás nélkül. De az idők úgy kívánák hogy Zsidó és a' Nem-zsidó közelítsenek egymáshoz, 's a' Jézus' tudománya minden nemzetek közt terjedjen.

Péter egy leplet láta függeni alá az égből, 's a' lepelnek négy végei az égbe valának megkötve, 's benne, a' lepelben, mindennemű négy-lábú, szárnyas és csúszó állatokat láta meg, 's egy szózat onnan-felülről ezt kiáltotta neki: Öld őket, és edd! — Péter undorodva fordúla el a' tisztátalan állatok' látásától. De a' szózat ismét hallatá magát: Nem tisztátlan a' mit az Úr megtisztított.

A' látás háromszor jelene meg neki, 's akkor lépe bé hozzá a' Cornélius' három küldötte, 's az egyik így szóla: A' mi urunk a' Százados látást láta, hogy küldene éretted, mert te fogád neki megmondani, mit cselekedjék. Rokonai és baráti összegyűltenek házánál, 's várnak. Ne tagadd meg tőlök magadat.

Péter most érté, mit akart legyen a' lepel a' tisztátalan állatokkal, és hogy nem tisztátlan a' mi jó. Ment tehát; 's Cornélius és az ő háza, 's a' kik az ő házához gyűltek, hittének Jézusban, 's megkeresztelkedének.

LXXXVI.

PÉTERT ANGYAL SZABADITJA KI TÖMLÖCZÉBŐL.

Apost. Cselek. XII. Rész.

Heródes Tetrarcha, látván melly kedves dolgot tevé a' Papságnak hogy megöleté Jaka-

bot, megfogatá Pétert is, hogy ezt is megölesse. De már állott a' Húsvét' innepe, 's ilyenkor halállal büntetni tiltá a' szokás. Meghagyá tehát, hogy vessék tömlöczbe, és hogy senmi fortély által ne szökhessék el, parancsolatot ada, hogy Péter éjjel és nappal láncoltassék két katoná közé, 's a' tömlöcz' négy ajtajára két-két ór állitassék.

Más nap már halálra kell vala vitetnie, 's íme egy Angyal setét éjjel beméne a' tömlöczbe, 's Pétert megilleté ujjával, 's ezt mondá neki: Kelj fel! — 's a' lánczok, mellyekkel a' két katonához vala fűzve, azonnal lepattogának testéről. — Ővedzd testedhez ruhádat, 's saruidat vond fel, mond' ismét az Angyal; — 's a' mint Péter ezt is megtevé: Vessd vállaidra palástodat, 's kövess.

Elmenének az első, a' második, 's a' harmadik ajtó' őrjei mellett, 's most a' vas rostélyhoz értek el. Az magában nyílt meg előttök. Kilépének az úczára. Az Angyal együtt méne vele, de itt egyszerre eltűnt szemei elől.

Péter azon házhoz méne el, hol az Apostolok és hallgatójik összegyülekezni szoktanak. Zörgete. A' ház' szolgálója rá ismert, 's elrémülve futott, 's béjelentette, hogy Péter akar beocsátatni. Azok nem hittek a' szónak, sőt azt gondolák hogy fegyveres nép jó, 's őket tömlöczbe viszi. De végre megnyiták az ajtót, 's

Péter nekik elbeszélé, mint szabadúla meg. — Nem látván bátorságosnak hogy ott maradjon, tovább ment.

Heródes nem ada hitelt annak, a' mit az öröktől halla, 's megöleté őket. De végre utól éré az Isten' bosszúló keze: férgék evék testét, 's iszonyú kínok alatt hala meg.

LXXXVII.

SAULUS PAULUSSÁ LESZ, 'S BUZGÓ TERJESZTŐJE A' JÉZUS' TUDOMÁNYÁNAK.

Apost. Cselek. IX. Rész.

A' keresztyén vallásnak nem volt veszedelmesb, dühösb, vérengzőbb ellensége, mint egy tudós neveltetést vett Saulus nevű zsidó, a' Benjamin' nemzetségéből. Ciliciának Tarsus városában születvén, Római polgárnak tekintheté magát, 's tetszett magának, hogy az. Ennek heveskedései cselekvék, hogy István megköveztetett; ő is akará hogy István vesszen, 's midőn elveszett, ő őrzé azoknak ruhájikat, a' kik levetkezének, hogy a' szent embert megkövezzék. Most Damaskusba ment, hogy ha ottan is akad az új hit' követőjire 's tanítójira, azokat megfogassa, 's a' Synagógák' előljárójinak általadhassa, 's őket ölethesse.

Közeli vala Damaskushoz, midőn hirtelen nagy világosság vevé körül, 's az égből e' szó

bata le hozzá: Saulus, mit földözsz te engemet?
— A' szó leveré. Sokára felpillantá az égre, 's meglátá Jézust, kit életben soha nem látott.
— Szemei megvakultanak a' csillogó fényben, hogy csak másoktól vezetve mehetett tovább, 's harmad napig nem evék és nem ivék.

Damaskusban egy Ananiás nevű kegyes lakozott, híve Jézusnak. Ennek álomban jelen meg az Úr. Ananiás, ugymond, kelj fel, 's menj végig az úczán, mellyet Egyenesnek neveznek; keresd fel ott a' Júda' házánál a' Társusi Saulust; mert ő ott könyörög. — Eljédvé felele Ananiás: Uram, rég olta hallom melly kegyetlenül nyomorgatja az Jeruzsálemben a' benned hívóket. Most is azért jöve hozzánk, hogy fogdostassa a' kik nevedet tisztelik. — Ugyanekkor az Úr megjelene álomban Saulusnak is, 's ez belépni látá Ananiást, hogy kezeit fejére tegye, 's megnyissa elvakult szemeit.

Megvirradván Ananiás ment, 's így szólítá meg az idegent: Atyámfija Saulus, engem hozzád az Úr küld, ki néked útdban megjelene, hogy tégyem reád kezeimet, és te így vedd vissza szemeid' világát, 's telj meg szent lélekkel. — E' szóra Saulusnak szemeiről lehulla a' setét, miként a' hal' czapája hull le; 's az felkölt, megkeresztelkedék, evett, 's taníta a' Synagógában, 's hirdeté a' mit eddig tagadott, hogy Jézus Istennek fja.

Ezen elváltozása olta elváltoztatta nevét is, 's Saulusból Paulus leve.

LXXXVIII.

PAULUS LYSTRÁBAN.

Apost. Cselek. XIV. Rész.

Azon üldöztetés alatt, melly Istvánnak halálával vette kezdetét, sok tanítvány Judeából Syriába szaladott által, 's Antiochiában hirdeté az Evangéliomot Zsidóknak és Görögöknek. A' Jeruzsálemi Ecclesia tehát kiküldé Barnabást, hogy a' szerencsés kezdetet folytassa. Barnabás Társusnak vette útját, 's magával vitte Pált, 's ezek ketten esztendeig laktak Antiochiában. Az új hit' követőji itt neveztetének legelőbb Christiánusoknak; azaz, olly társaság' tagjainak, melly az Úr' felkentjét tiszteli, és a' mellynek tagjai szent lélekkel vannak felkenve.

Barnabás és Pál most Asiának egyéb városaiban hirdeté az új tudományt. Lystrába érven, Pál a' város' kapuja előtt tartá tanítást az egy Isten felől.

A' sokaságban egy nyomorék is halgatá tanítását. Pál látta hogy az hiszen őbenne. — Hozzá fordúla tehát, 's parancsolá hogy keljen fel és járjon. 'S a' nyomorék, a' ki gyermeksege olta nem álla lábain, felegyenesedék, és járt. —

Ezt látván a sokaság, Barnabást Zeüsznek (Jupiternek), Pált Hermesnek (Mercúriusnak) nézé; és minthogy a templom közel vala, a Zeüsz Papjai jöttek, 's hozák a tulkot, hogy áldozatjokat a megjelent két Istennek bemutatassák. De azok eltiltának minden tiszteletet, 's azt mondák, hogy az csak az élő egy Isten illeli.

De most Zsidók jövének elő azon városokból, hol Pál az Evangéliomot hirdette volt, 's azok annyira felgyúlaszták a Lystra lakosait ezekre, hogy a nép köveket kapa, 's a két Tanítót megtámadá. Pál le vala verve. De ő hirtelen felkele a földről, 's rettenthetetlen lélekkel tanítá az igazságot tovább is, 's halgatónjai közül Jézusnak sokat megnyere.

LXXXIX.

PÁL ÉS SILÁS PHILIPPIBEN.

Apost. Cselek. XVI. Rész.

Barnabás és Pál Antiochiában elválának egymástól, mert Pál álmot láta hogy egy Macedóniai öltözetű férfi híja magához. Felkele tehát, 's Silás, Lukács, és egy fő születésű ifjú, Timotheus, társaival, Macedóniának fő városába, Philippibe, vette útját.

Feljövén a szombat, kiméne a folyamhoz, hol a lakosok imádságaikat tartani szokták va-

la. A helyt már ellepék az asszonyok. Pál elkezdte tanítani. Eggy Lydia nevű, bíborral kereskedő, gazdag, kegyes asszony hiva Jézusban, megkeresztelteté magát, 's Pált és Silást házához fogadta.

Eggy embernek vala eggy szolgálója, kiből a rossz lélek jövendöléseket tétete, és a ki ez által sok hasznot hajta gazdájának. Midőn Pál és Silás eggy nap ismét kimenének az imádkozás helyére, a lyány utánok szalada, 's ezt kiáltozó: Íme ez a két idegen a magasságos Isten szolgálója: ők mutatják meg az idvesség útját. — Pál hozzá fordúla a szerencsétlenhez, 's kiűzé belőle a rossz lelket, 's a leány nem jövendölgete többé. A megkárosodott gazda ezért vádat teve a két idegen ellen, 's a Tanács őket tömlöczre vetteté, megpálcáztatá. De eggy éjjel azután megrendüle a föld, az ajtók megnyilatkoznak, 's a két fogoly bilincsei lehullottak. A tömlöcztartó úgy hitte, hogy foglyai mind elfutottak, és hogy így őtet nagy baj fogja érni, 's kardjába akara ereszkedni; de Pál rá kiálta, hogy ők mind egyig jelen vannak. — 'S a tömlöcztartó Pált és Silást felvivé a maga szobájiba, megmosogatta testeiken a verés foltjait, 's egész házanépével megkeresztelkedék.

XC.

PÁL ATHÉNEN, CORINTHUSBAN.

Apost. Cselek. XVII. XVIII. Rész.

Pál most Athénbe méne le, melly Hellásnak (Græciának) fő városa volt, rakva idege-
nekkel, kik ide kereskedés és tanulás végett
jöttek. A' Zsidóknak a' Synagógákban tartá
tanítást, a' Görögöknek a' város' legömöttebb
sokaságai közt, 's hirdette az egy Istent, és Jé-
zust, az ő szerelmes fiját, kit ez kikülde, meg-
váltani a' bűnből az embereket.

A' Philosophusok, kik itt iskolákat tartot-
tak, tudni akarák, melly Isten az, a' kit ő hir-
det. — Athéni férfiak, felele nekik Pál; ti eg-
gyik oltárotokat a' nem-ismert Istennek
szentelétek. Én ezt hirdetem. — Az az Isten,
ki a' mennyet földet teremtette, nem lakhatik
emberi kéz által épített templomban; 's embe-
ri kezek által nyujtott áldozatokra nem szorúlt,
mert szüksége semmire nincs; 's nem az em-
ber ad neki, hanem mindent ő ad az embe-
reknek.

Valamit Pál itt és még tovább monda, na-
gyon tetszett a' Bölcséknek. De midőn a' fel-
támadást említette, elfordulának beszédétől; 's
csak az egy Dionysios, a' Tanácsbéli, és egy
nagy tekintetű asszonyság, Damaris, bírt elég
lélekkel, megérteni tanításait.

Athénből Corinthusba vette útját. Itt egy
Aquila nevű Izraelitánál, 's feleségénél, Priscil-
lánál, veve lakást. Pál is szőnyegszövő mester-
séget tudván, mint ez az ő vendéglője, munká-
ja által kereste nálok kenyerét; de szombatna-
pokon tanítást tartá a' Synagógákban, 's soka-
kat nyere meg Jézusnak.

XCI.

PÁL EPHÉSZUSBAN ÉS TROÁSZBAN.

Apost. Cselek. XIX. XX. Rész.

Corinthusból Ephésusba méne, Kis-Ásiá-
nak fő városába, hol Diána a' híres Templom-
ban tisztelték. Vala ott egy Demetrius nevű
híres ötvös, ki az Istenné' templomát kisded
ezüst formában dolgozá, és ebből sok pénzt ve-
ve bé. Ez tartván tőle, hogy ha a' nép elfogad-
ja a' Pál' tanításait, az ő keresete meg fog csök-
kenni, fellázasztá a' lakosokat, hogy kiáltozzák
ezt: Nagy az Ephésusiak' Dianája! — Pált az
övéi csak erővel ránták el az őtet fenyegető
veszély elől.

Innen Troászba méne, egy kisded város-
ba, azon tartományban, hol hajdan Trója állott.
Vasárnap a' városbeli hívek egy tágas palotába
gyűltenek össze, melly sok lámpáktól veve vi-
lágosságot, mert a' gyülekezet a' szent vacsorá-
val akara élvi. Pál más nap el akarván innen

menni, most olly melegen tartá beszédét, hogy sem maga, sem hallgatóji meg nem sejték hogy éjfél vagyon. Eggy Eutyclus nevű ifju elszunnyadott az ablakban, kiesett a' harmadik emeletből, az úczára, 's oda ölte magát. Pál és az egész sokaság mentek, látni, ha rajta lehetne e segíteni, de az ifjúban már nem vala élet. Pál lehajlott felibe, felölelte azt, 's így szóla: Légyetek gond nélkül; él. — És valóban fel is éled; 's a' sokaság az ifjút felvivé a' templomba, hol Pál virradtig folytatá tanítását. Akkor evék valamit, 's elhagyá a' helyet.

XCII.

PÁL JERUZSÁLEMBEN.

Apost. Cselek. XXI. XXII. Rész.

Pál Milétusba, és onnan Tyrusba vette útját, mert a' hajó itt akará kirakni portékájit. E' gazdag kereskedő városban is sok tanítványait találá Jézusnak. Eggy egész hetet tölte itten. Onnan Ptolemais, 's más nap Caesarea felé fordúlt. Itt felkereste Filepet, ki az Æthiopiai Királyné Kincstartóját megkeresztelte vala, 's ennél szállásola, és az ő négy proféta-leányainál.

Eggy nap, midőn mind azok, a' kik itt Jézusban hittek, körüle valának, Agabus Judeai Proféta belépe közzéjek, 's megragadva az Úr

lelkétől, vette a' Pál övét, 's megkötözvén tulajdon kezeit és lábait, így szóla: Ezt mondja nékem a' lélek: A' kié ez az öv, azt így fogják megkötni Jeruzsálemben a' Zsidók, 's általadják a' Pogányoknak. — Valakik ezt hallák, kérék Pált, sírva és jajgatások közt, ne menne Jeruzsálembé. De ő felele: Mit sírtok, és miért keserítetek el szívemet? Én kész vagyok nem csak megfogattatni Jeruzsálembem, hanem Jézusért ott meghalni is.

Pál tehát, és társai, elhagyák Caesareát, 's mentek. Sokan az ő hívei közzül elkísérék Jeruzsálemig, 's Mnázont, kinék ott háza vala, mellé adák, hogy oda érvén, ő és kísézőji kész helyre találjanak.

Azon helyekről, hol Pál hirdette vala az Evangyéliomot, sok Zsidó gyült vala fel az innepre, 's ezek megpillantván őtet a' Templomban, eggyeszerre kiálták: Jeruzsálem' lakosai, keljetek fel! ez az a' gonosz, a' ki mindeneket mindenütt e' nép ellen, törvényeink ellen, 's e' hely ellen, tanít! ez az a' gonosz, a' ki a' Görögöket behozta e' Templomba, a' ki általok e hely' szentségét megfertéztette! — Ezt hallván a' nép, haragra gyúlada Pál ellen. Megragadák őtet, kivonták a' Templomból, bezárák nántána az ajtókat, 's meg akarák ölni a' Templom előtt.

A' várbeli Ezredes azonnal jött, 's két lánccal kötözteté meg Pált, 's kérdést teve, ki legyen ő, és mit tett legyen. De a' zajban nem értheté feleletét. Megparancsolá tehát, hogy vigyék fel a' várba.

Oda egygy széles és soklépcsőjű grádics vivé. Felül a' grádicson egy tágas piacz vala. Ide érvén, Pált katonáknak kelle vállaikra venni, mert a' sokaság dühösen ordította, hogy neki halni kell.

Petervén a' tágas piaczra, Pál görög nyelven kérdé az Ezredest, ha neki szabad e' szólni. — 'S te tudsz görögül? kérdé az Ezredes; 's nem te vagy e' az az Egyiptusi, ki e' napokban lázadást támaszta, 's a' pusztában négyezer embert gyűjte maga mellé? — Nem vagyok; monda Pál. Én Izraelita vagyok, Társnsi lakos, Ciliciából. Kérlek engedd, hogy e' sokasághoz szólhassak. — Ekkor megállá a' felső lépcsőn, 's inte kezével, hogy csendesedjenek le.

'S most zsidó nyelven szóla hozzájok: Atyámfiai 's feleim, halljátok meg, a' mit mentésemre felhozhatok. — Hallván azok őtet az ő nyelveken szólni, még inkább lecsendesedtek. — Papjaitok tudják, hogy a' Jézusban hívőket senki inkább nálamnál nem üldözte; tudják, hogy Damaskusba is azért mentem ki, hogy azokat fogdostassam és kínoztassam. De útamban az Úr nekem nagy világosságban jelene

meg, hogy szemeim egészen megvakulának, 's hallám a' Nazareti Jézus' szavait, ki fedde, hogy az övéit kergetem. 'S most azért kezdé magát menteni, hogy az Evangyéliomot nem a' Zsidóknak, hanem a' Pogányoknak hirdette, 's elmondá hogy jelenést látott, melly neki ezt parancsolta.

A' sokaság csendesen hallgatá beszédét; de midőn Pál az általok gyűlőlt Görögöket emlité, ezt kiáltották mindnyájan: Öljétek meg, mert az ilyen nem érdemli, hogy éljen közöttünk! — 'S dühökben összetépdelék ruhájikat, 's tomboltak lábaikkal, hogy a' por nagy gomolyban kelet az ég felé.

Az Ezredes nem érté honnan credhet a' zaj, 's Pált felviteté a' várba, hogy megostoroztassa, ki akarván belőle venni, a' nép miért gyűladott ellene illy nagy haragra. 'S midőn Pál már a' karóhoz vala szíjakkal kötve, így szóla a' Századoshoz: 'S szabad e' Római polgárt, mi-nekelőtte kikérdetett, megostorozni? A' Százados ijedten futott az Ezredeshez, 's mondá ennek: Gondold meg mit cselekszel; ez Római polgár. — Az Ezredes tehát őtet leoldatá, 's tömlöczbe viteté, hogy más nap Tanács' elébe állíthassa.

XCIII.

PÁL A TANÁCS ELŐTT.

Apost. Cselek. XXIII. Rész.

Más nap Claudius Lysias, az Ezredes, összegyűjteté a Papokat és a Tanácsot, előhozatá Pált, hogy vizsgáltassék meg, mi panaszok van a Zsidóknak őellene.

Atyámfijai férfiak! monda Pál; én mind e napig tiszta lélekben szolgáltam az Urat. — E szóra Ananiás, a Fő-Pap, parancsolá a Pál mellett állóknak, hogy őtet csapnák arczon. — Erre Pál: Isten viszont téged fog megcsapni, te bemázolt fal (ki kívül fejez vagy, de undok belől.) — te itt azért ülsz hogy törvény szerint ítélj, 's íme engem törvény nélkül bántatsz. — Erre mindnyájan felzúdúlának: Micsoda? 's te a Fő-Papot mered e szidalmazni? — Pál mondá: Nem tudtam hogy az; nem cselekvém vala, ha tudtam volna; mert meg vagyon írva: A nép nagyjait ne szidalmazd.

Pál látá hogy illy Bíraktól nem várhat igazságot. Késznek érzé ugyan magát Jézusért meg is halni, de azt is érzé, hogy neki a jó ügyért magát meg kell tartania, 's erre csak egy szert látá maga előtt. A Tanács egyik fele Farizeusokból állott, a másik Sadduceusokból. A Sadduceusok nem hitték a feltámadást, 's hogy vannak Angyalok és Lelkek: a Farizeusok hit-

ték, 's e részben ők és Pál egy hiten valának. Folytatá tehát beszédét: Én Farizeus vagyok, 's Farizeusnak sija, 's Gamáiel volt Mesterem. Azért állok itt előttetek, mert örök élet reményét 's feltámadást tanítottam. — E szóra a Farizeusok felkelének mellette, 's ezt mondák; Ez emberben mi nem látunk vétet. Ha hozzá Angyal vagy valamelly Lélek szóla, azt mi nem ellenzhetjük Istennek. — Most viszont a Sadduceusok kelének fel, 's hevesen versengettek a Farizeusokkal. — Az Ezredes félt, hogy a rettenetes zajgásban Pált összetéphetnék. Inte tehát katonájainak, hogy vigyék vissza a vár tömlöczébe.

De ott megjelene előtte Jézus, 's ezt mondotta neki: Ne rettegj, Pál; a hogyan Jernzsálemben tevéll vallást rólam, úgy fogsz majd Rómában is.

XCIV.

ÖSSZESKÜVÉS PÁL ELLEN.

Apost. Cselek. XXIII. Rész.

Más nap több mint negyven Zsidó összeküvék, hogy nem esznek és nem isznak, míg meg nem ölik Pált. Elmenének a' Papokhoz, 's kérték őket, hogy holnap gyűjtsék össze ismét a' Tanácsot, 's Pált állítassák törvény' elébe; ők majd összecsoportoznak, 's az ámitót, míg felérhetne a' palotába, leszűrik. A' Papok javalák a' gyalázatos orgyilkosságot, 's a' Tanácsot összehívaták.

Egy ifjn, sija a' Pál' testvér nénjének, meghallá, mit forrafnak ezek, 's elbeszélé Pálnak a' mit hallott; Pál pedig kérte a' Századost, ki a' foglyokra vigyáza fel, hogy az ifjat vezettesse az Ezredeshez; az egy titkot fog előtte felfedni.

Az Ezredes parancsola két más Századosnak hogy Pált három órával azután hogy elestveledik, kétszáz gyalog', ugyan annyi láncás', és hetven lovag' védelme alatt, kísérjék Félix Procurátorhoz. — A' Papok, meghallván hogy Pál Caesareába vitetett, utána mentek, 's Félix előtt tevének vádat ellene.

Azt Tertullus tevé, 's Pál felelt. Félix látta hogy Pál ártatlan; de a' fősvény ember adományt vára; 's minthogy azt Pál nem adhatott, két esztendeig tartá fogságban.

XCV.

PÁL PORCIUS FESTUS PROCONSUL és
AGRIPPA KIRÁLY ELŐTT.

Apost. Cselek. XXV. XXVI. Rész.

Félixnek fősvénykedései eránt panaszok menének Rómába, 's helyébe Porcius Festus küldetett. Megérkezvén ez Caesareába, Agrippa Király, Bernice feleségével, látogatására jöve, 's ott mulata több napokig. A' Papság most Festus előtt teve panaszt, 's Festus a' pert a' Király' elébe terjeszté.

Alig érkezém meg Jeruzsálemben, mondá Festus, 's a' Papság halált kívána tőlem egy fogolyra, kit ők már Félix alatt is terhelének vádjaikkal. De ennek vétke nem valamely gonosztétel vala, hanem holmi vallásbeli állítás, péld. hogy egy bizonyos Jézus megholt, és megint él. Minthogy én az illy kérdések elintézéséhez nem értek, nem lévén előttem tudva, az ő vallások mit tanít, kérdést tevék a' fogolynak, ha perének eldöntését nem akarná e a' Je-

ruzsálemi Tanács által elítéltetni; de az a' Császárra appellála.

Agrippa látni vágyott a' foglyot, 's Festus más nap törvényt üle, hogy Agrippának kedvét tesse.

Összegyűlvén a' Bírak, Festus felüle hárszony székébe, 's Festus így kezdé beszédét: — Király Agrippa, és ti mind, kik ide felgyűltetek! Imhol az, a' kinck halálát tőlem a' Papság kívánja; de én benne nem látok vétket, 's ő a' Császárra appellált. Minekutána őtet így Rómába kell küldenem, írnom is kell mellette; de mit írjak, nem ismervén mit enged tanítani a' Zsidó nép' vallása, nem tudom. Összehívtalak tehát benneteket, hogy segítetek kivenni belőle, vétkes e vagy ártatlan.

Agrippa megszólala: Paulus, megengedtek hogy magadat menthesd. Szólj tehát.

Pál most Agrippához fordúlt: — Király Agrippa, ugymond; szerencsésnek tartom magamat, hogy előted szólhatok, ki előtt a' mi tanításaink 's törvényeink tudva vannak. Kérlek, hallgass ki. Én Farizeusnak születtem, Farizeusnak neveltetem, 's úgy éltem mindég, miut Farizeusnak illik. 'S íme törvénybe vagyok idézve, mert azt hiszem, a' mi meg van ígérve a-

tyáinknak. Szóljatok ti, a' kik engem vádlatok, Izrael' fíjai, nem azt hiszitek e ti is, hogy Isten hatalmas feltámasztani halottjaikból a' holtakat?

Én magam is ellenkezém a' Jézus' tudományát vallókkal, 's tudva van, mint üldöztem, mint nyomorgattam őket mindenfelé. De midőn a' Papságnak egy újabb parancsolatjára Damaskusba igyekezém, útamban levere a' mennyei világosság, 's reám hallottam kiáltani Jézust az egeből: Saulus, Saulus, mit kergetsz te engem? Kelj fel, és beszéld elő mindennek, mi történt itt veled. — Ezolta, Király Agrippa, beszélem mindennek, Zsidónak és Görögnek, 's Jeruzsálemben és Jeruzsálemen kívül, hogy engemet ini ért, 's intem őket, térjenek az idvességhez; 's hogy meg van a' nit Mózes és a' Proféták megjövendőltének, az Úr' felkentje megholt és fel is támadott; hogy őbelőle mégyen ki világosság az Izrael' népének és a' föld minden nemzetségeinek. — 'S a' Papok azért akarják haláloamat, mert íme ezt hirdetem.

De midőn Pál nagy lelkesedéssel ekként védelmezé magát és a' Jézus' tudományát, Festus felkiálta: Pál, te bolondoskodol a' nagy bölcsességben. — Pál felele: Nagy hatalmú Festus, nem csudálkozom én hogy te meghotránkozol

beszédemen, mert te nem ismered a' mi szent könyveinket: de ismeri Agrippa, 's ő tudja hogy én eszemen vagyok. Úgy e, Király Agrippa, te hiszesz a' Proféták' tanításainak?

Agrippa neki azt felelé, hogy nem sok híja hogy keresztyénné lenni óhajtson. — Bár láthassam azt hogy mindenben hasonlónvá légy hozzám, kivévén e' lánczok hordását! mondá neki Pál.

'S a' Király, 's az ő felesége Bernice, 's a' Római Procurátor, és az egész Zsidó-Tanács, félre menvén, azt ítélik, hogy Pál nem érdemle halált; a' Király pedig azt még azonfelül, hogy Pált szabadon lehetne ereszteni, ha Császárra nem appellált volna.

 XCVI.

PÁL RÓMÁBA VITETIK.

Apostol. Cselek. XXVII. XXVIII. Rész.

Pál tehát Július Századosnak adatott által, hogy ötöt némelly más foglyokkal Rómába vigye.

Útjok a' hideg holnapokban esvén, a' szelek kerengéseket tétetének hajójokkal, és sok helyt hosszasan tartóztaták. Malthánál a'

hajó kősziklához ütődött, 's szörnyű recsegések közt összetört. A' katonák le akarák szabadalni a' foglyokat, de a' szelíd Július megengedé, hogy tartsa meg életét a' ki úszni tud.

A' sziget' lakóji szánakozva fogadták a' szerencsétleneket, 's olly helyre vezetéek el, hol az úzás után megszárazkodhassanak 's mentek légyenek szél és eső ellen, 's tüzet rakának nekik. Pál itt felelele egy csonó száraz gallyat, 's fellöké a' tűzre. De a' száraz gallyak közt egy vipera rejtette vala el magát, 's midőn a' csonót Pál a' tűzre tevé fel, rá tekergőzék a' Pál' karjára. A' habonás szigetbeliek, látván hogy Pál alig menekedék meg a' tenger' habjaiból, 's már más csapást szenvedé, azt gyaníták, hogy ő nagy gonosztételt követe el; de midőn azt is láták, hogy neki a' kígyó nem ártott, és hogy ő azt teljes nyugalomban löké a' tűzbe, azt hívék hogy ő Isten.

A' sziget' Praefectusa Publius megvendéglé a' hajótörést szenvedteket, 's Pál a' Praefectus' atyját, ki a' hideglelés és a' vérhas által egészen el vala gyengítve, imádsága 's kezeinek rá tetele által meggyógyította.

Három holnapot töltének Malthában. Végre egy idegen hajóra kelvén, útjokat Syracú-

sa 's Rhégium felé vevék, 's Puteolinál szállotak szárazra. Puteoliban a' keresztyén Ecclesia' tagjai Pált szeretettel fogadák; a' Rómaiak pedig lúszórányi távolyságra is mentek elébe.

A' vár' Ezredese megengede Pálnak hogy fogadott szálláson lakhasson.

Itt megszűnnek a' hírek; egyedül azt tudjuk, hogy ő Rómában két esztendőt tölte, és hogy végre fejt vevék.

T O L D A L É K.

JÉZUSNAK ÚTAZÁSAI A' SZENT FÖLDÖN, CHRONOLOGIAI RENDBE SZEDVE.

A' négy Evangelisták Jézusnak életét adván, magokat nem tarták szorosán az időrendhez. Azokat Weimári Superint. és Udvari Predik. Rhör — (Palästina, oder historisch-geographische Beschreibung des jüdischen Landes zur Zeit Jesu. — Zeitz, 1829. lap 210 — 228.) a' négy Evangyeliom' gondos összehasonlítása után olly rendbe fűzte, hogy ha előadását mindeuben csalhatatlannak nem tekinthetjük is, de a' hihetők közt legkihívóbbnek vallhatjuk. Ide tészük azt, nagy hasznú voltáért, és mintegy recapitulatiójául a' bővebben elmondottaknak.

Jézus Bethlehemben születik, (Lukács' II: 1—7.) 's nyolczad napra környűlmetéltetik. A' negyvenedikén anyja a' Jertzsálemi Templomban, mint felgyógyúlt gyermekágyas, bevattatik, 's ott méhe' első szülöttjét az oltár' szolgálatjára bémutatja; ezt így kívánta a' törvény. Nem ismért okokra nézve innen Bethlehembe mennék vissza. Arabiai Tudósok jelennek meg, hogy a' Zsidók' most született Királyát tisztellessék. (Máté' II: 1—12.) A' Király, I. Heródes, fél, hogy a' gyermek veszedelmes lehet idővel az ő maradékinak, 's Bethlehemben és Bethlehem' táján minden férfigyermeket, melly két esztendőt meg nem haladott, elölet. József és Mária kikerülék a' csapást, Egyiptusba futván által, melly Bethlehemhez csak tizenkét mérföldnyire feküdt, (v. 14.) 's ott mulatván, míg hírt vevének, hogy a' gyilkoltató megholt. Most visszamentek lakások' helyére Nazarethbe, 's Jézus ezentűl ott nevekedett szinte férfiéveiig. (v. 21.) Életének e' szakából egyedül azt leljük feljegyezve, hogy tizenkét eszt. korában szüléjével Jeruzsálembe lement, ott tölteni a' Páska' innepét, és hogy figyelmét a' királyi fényű, 's lakosoktól és vendégektől hemzsegő városban semmi nem ragadá meg annyira mint a' Templom. Ott üle a' Rabbik és Tudósok közt, 's világosításokat veve a' szent Írók' homályos helyeire, mellyeket a' kis-

ded Nazaret' Rabbijai neki meg nem fejthetők. Belépvén élte' harminczeggyedik esztendejébe, elkezde tanítani. — addig atyja körül a'cs-mesteri munkával kereste élelmét (Márk' VI: 3; Máté' XIII: 55.) Hat vagy hét holnappal előbb mint ő, János, a' Zachariás és Erzsébet' fűja, elkezde hirdetni, hogy közelít a' mennyek' országa; hogy jön a' nálánál nagyobb; hogy a' vallásosság a' jó' cselekvésében áll, 's a' kik javallák tanításait, azokat azzal bélyegzé magáéivá, hogy egészen bémerítette a' Jordánba, azt jegyezvén ezzel, hogy mint a' víz tisztítá meg testeiket minden szennytől: úgy lelkeiket az új tudomány. Jézusleméne hozzá, 's felvéteté magát annak sakramentomába, (Máté' III: 13—17.) 's magányos tájakba vonta magát, hogy nagy feltételeire teljesen elkészülhessen. Itt tökéle el, hogy ellent fog állani minden külső és belső sugallatoknak, mellyek szándékában megtántorítani akarhatnák. (Máté' IV: 1—11.) Negyven napot töltvén így, ő is a' Jordán' keleti síkjára méne ki. János tisztelettel mutatta mindennek, 's bizonyoságot teve, hogy ő Istennek az a' bűránya, ki eltörli a' világ' minden bűneit (Ján. I: 29.) Így magasztalá őtet András és János nevű tanítványai előtt is, 's ezek vágytak látni Jézust, 's szólani vele. Jézus e' kettőt elvitte szállására. Más nap ők hozák elő Pétert, az András' testvérét, és Filepet, 's Na-

thanaelt. (János' I: 29 — 51.) 's Jézusnak ez az öt leve első tanítványa.

Jézus Kapernaumban szándékozték venni állandó lakást, 's útjában Kána felé ment, anyja' rokonaihoz. Ott anyjával és tanítványaival megjelene egy menyegzőben. A' bor elfogyott, 's az elakadt házi-gazdát ő segélé ki elakadásából, (János' II: 1 — 11.) 's ez vala első csudatéte. Kapernamnak Synagogájában 's a' tájnak egyéb helyeiben tanításokat tartá, csudálva, javalva mindenfelé. De nem honjában is, Nazaretben. Ennek lakosai meg valának bántva hogy a' köztök nevededett fiatal Rabbi nekik kedvetlen dolgokat mer mondani, 's le akarák vetni egy kűszitről. (Lukács' IV: 14 — 30.) Jézus nyugalomban vonta félre magát előlük, 's Kapernaumba visszament.

Közelíte a' Húsvét, 's azt minden Zsidónak Jeruzsálemben kelle innepleni. Oda Kapernaumból három út vive: — egyik Nain, Endor, Scythopolis, Sichem, Bethel városokon, végig Samarián; — másik Scythopolis alatt általméne a' Jordánon, 's Peréán vive le szinte a' Jerichó' szomszédságáig; — a' harmadik Dor, Cæsarea, Antipatris, 's Diospolis vagy Lydda felé, a' Földközépi tenger mellett. 'S ezen utakat az innepelők csoportokban, és nem egyenként, tevék, tartván a' zshiványoktól, kik a' hegyes erdős földön az egyenesen menőket meg szokták vala

támadni. Az út Samarián végig Kapernamtól Jeruzsálemig tizennégy mértföldet teve, Peréán végig tizennyolczat; de Zsidó nem örömet jár a' Samaritánusok közt, 's így az innepi karavánok a' hosszabban járanak le és vissza. Jézust mind a' kettőn látni fogjuk: nem soha a' harmadikon.

Megjelene tehát a' Húsvét' innepén, 's most először mint Rabbi. — A' Templom' udvara tömve vala ökör-, bérány-, 's galamb- és gerlicze-árosokkal, 's a' hely inkább hasonlíta vásár' mint imádság' helyéhez. Jézus haraggal úzte ki a' hely' megfertőztetőit. (János' II: 14 — 23; de Máté, Márk, Lukács ezt nem ezen első, hanem a' harmadik húsvétban mondják megtörténtnek.) A' nép nagy tisztelettel hallá tanításait. Így a' Farizens Nikodémus is, ki félvén felekezete' embereitől, setét éjjel látogató meg Jézust, 's hozzá haláláig, sőt azontúl is, híve maradt. (János' III: 1 — 21.)

Elmúlt az innep, 's hat hét holnapot Judeában tölte, hihetőleg Jerichó körül. Innen küldé ki tanítványait, hogy a' kik az ő tudományára állanak, feresszék meg a' Jordánban. Keresztelő-János fogva-üle Heródes Antipásnál, 's tanítványai neheztelének hogy a' Jézuséi azt merik tenni a' mit az ő Mesterek kezdé. Jézus tartván mind a' Farizensoktól, mind ezektől, elhagyá Judeát, 's felméné Galileába. (Máté IV:

12. és János' III. 22. — IV: 3.) Útját Samariának vette, 's ekkor erede beszédbe a' Sichemi (Sichári) asszonnal a' Jákób' kútja mellett. (János' IV: 4 — 12.) Beérvén Galileába, tanítványait néhány napra elereszté, hogy halászok lévén, keressék élelmeiket. Maga Kánába vette útját. (v. 46.) Elterjedvén azoknak híre a' miket Jézus Judeában tett, és hogy ismét itt e' tájon van, Heródes Antipásznak egy Tisztje lejöve Kapernaumból Kánába, 's könyörge neki, hogy menne, 's gyógyítaná meg beteg fiját. (v. 47 — 54.) Jézus onnan parancsolá hogy a' beteg gyógyúljon meg, 's bizonyossá tette a' Tisztet, hogy fiját épen fogja lelteni. Most maga is ment, magához vévén a' Genesarethi tenger mellett tanítványait, 's még több figyelemmel fogadtott mint eddig valamerre ment. (Máté' IV: 18 — 22., Márk' I: 21 — 29.) Kapernaumban a' Péter' felesége anyjánál veve szállást. A' békövetkezett szombaton a' Synagogában taníta, 's meggyógyíta egy elméjében megháborodott nehézyavalyást, 's azután hogy onnan kijött, a' Péter' hideglelés napát, és sok más betegeket késő estig. (v. 22 — 34.) De most kerülni akará a' sokaságot, 's más nap reggel kiméne a' városból. (Lukács' IV. 42.) Azonban a' sokaság utáná méne. Fellepe tehát a' Péter' hajójába, 's onnan tartá tanítást a' parton állókhoz. Péter panaszkodék hogy ők egész éjjel dolgoztak 's

semmit nem fogtak. Parancsola tehát hogy hajóját hajtsa beljebb a' tengerbe, 's ott vesse ki a' hálót. A' tanítványok álmélkodának a' gazdag fogáson, 's ígéretet tevének neki, hogy őtet soha el nem hagyják, (Lukács' V: 1 — 11.) 's mentek vele egy helyről más helyre Galileában. (Márk' I: 38, 39.) De most áltméne velek a' Genesarethi tengeren, (Lukács' VIII: 22.) 's megtörtévnén a' mit Máté VIII: 19 — 22. és Lukács IX: 61, 62. beszélnek, lecsendesíté a' fergeteget és a' tenger' hánykódását, (Máté VIII: 24 — 27. és Lukács VIII: 22 — 25.) 's Gadara és Geraza városok körül partra költ. Itt meggyógyíta egy beteget, ki úgy lütte, hogy egész légio ördög (baj) lakik benne. Kapernaumban már várta a' sokaság. (v. 37 — 40. és Máté' IX: 1.) Egy köszvényest meggyógyított. Az Irástudók (Al-Biráji a' kisebb városoknak és egyéb helyeknek) káromlák csodatételeit, midőn ebédelni méne a' vánszedő Mátéhoz, a' Farizensok piríták, hogy ő Rabbi, és még is nem áttal társalkodni olly útált emberekkel mint a' vámosok, sőt ezt még tanítványává is fogadta. (Máté' IX: 10 — 13.) A' Jair' leányát feltámasztá, egy beteg asszonyt, ki ruhájához ére, (v. 18 — 26.) 's két vakot és egy némát meggyógyíta. (v. 27 — 35.) Tanítványainak számát tizenketőre szaporítá, 's ezeknek és az őtet kísérő sokaságnak nevezetes tanítást tartá a' hét boldog-

ságokról eggy hegyen. (Lukács' VI. Máté' V. VI. VII.) Most ismét Kapernaumba ment, 's meggyógyíta eggy belpoklost. (Máté' VIII. 1 — 4.) 's a városban a Kapitány' szolgáemberét (v. 5 — 13.) 's a Péter' házánaál szálla be. Tanítást ada a tizenkettőnek, hogy a merre menni fognak, magokat mint viseljék. (Máté' X: 5 — 42.)

Közelíte a Húsvét, 's Jézus leméne Jeruzsálembe, útját Peréának vévén. (Lukács' VII: 11 — 17.) A Machærusban fogva-ülő János megérté hogy ott jár; kiküldé tehát tanítványait hozzá, hogy buzdítsák dolgainak serényen üzésére (v. 18, 19. és Máté' XI: 2, 3.) Hihetőleg ekkor ebédle Bethaniában a Farizeus Simonánál, hol a szép bünös, kit tévedve Magdolnának nevezének, drága olajjal 's kömnyeivel áztatta lábait. (Lukács' VII: 36 — 40.)

'S így folya le hivatalos életének ez a munkás és még is nyugalmas első esztendeje; mert ámbár már most is voltak ellenkezései a Farizeusokkal, de azoknak gyűlölségektől sokat még nem tarthatott. (Máté' IX: 34. — Lukács' V: 17.)

Második Húsvétján Jeruzsálemben még szembetünőbb tisztelettel fogadtatott mint az elsőn, 's az ingerlé a Farizeusok' kevélységét. Midőn tehát a sok esztendők olta sínlót a Bethesda tavánál szombatnapon, ellenségeinek szemek előtt, és mintegy az ő megszégyenítések-

re, meggyógyíta (János' V.) a Farizeusok ötét vallástalannak kiáltották, 's vádlották hogy az ördögöket az ördögök' fejedelme' segédjével úzi. Eitökélék tehát magokban, hogy ötét elveszítik. (Máté' XII: 14.) E' végre kiküldék kémjeiket az egész tartományba, hogy lessék cselekedeteit, és gátolgassák igyekezetiben. Jézus elhagyá Judéat, 's felméne Galileába. Útjában látta anyját, de az Iró nem jegyzé fel, hol. (Máté' XII: 46 — 50.) Az innepről visszatérő csoportot példabeszédekben buzdíta a jóra (Márk' XIII.) Kedvesen fogadtatott mindenfelé, de nem Nazarethben még most is. (v. 53 — 58.) A híre, hogy Heródes Antipás a régolta fogva-tartott Keresztelő Jánost feláldozá a Heródiás' gyűlölségének, (Máté' VI: 17 — 29.) és hogy ötét Heródes a' megölt de feltámadott Keresztelő Jánosnak hiszi, (Máté' XIV: 1. 2.) jónak látta Bethsajda-Júliás mellé vonni meg magát, hol a szelíd Tetrarcha Philippus alatt bátor menedéket remélhete. (János' VI: 1., Máté' XIV: 13.) De az innepló sokaság, melly eggyütt vala Tibériás mellett, ide is eljött utána. (János' VI: 2.) Éhen lévén a' sokaság, 's e' sivatag helyen nem találván semmit a' mivel szükségét enyhítse, ötezer embernek ő parancsola élelmet. (v. 5 — 15., és Máté' XIV: 14 — 21.) De most ismét el akara rejtezni, a' hegyekbe vonúlt, de előre küldött tanítványaival Kapernaumban összejött. A'

Farizeusok ismét felkelének ellene, 's vádolták, hogy atyáik rendelkezéseit nem tiszteli. (Máté' XV: 1 — 20.) Tartván ezeknek gonoszságoktól és a' Heródes' haragjától, Phœniciában (Ty-rusban vagy Sídonban) kerese menedéket; de egy nem zsidó asszony rá ismerte, 's segédre kiáltotta, hogy gyógyítsa meg beteg leányát, (Márk' VII: 24 — 30.) 's így az ő otlléte hírho-jött. Most Decapolis táján hitte hogy titokban lehet, (v. 31.), de a' nagy tanítót, a' nagy or-vost minden keresé. Eggy siketnémát meggyó-gyítva ereszte el magától, (v. 32 — 37.) 's négy-czer embert megvendégte. (Márk' VIII: 1 — 9. és Máté' XV: 32 — 38.) Estve hajóra ült, 's le-méne Magdala és Dalmanutha városokig (Máté' XV: 39. Márk' VIII: 10.) A' Farizeusok ott is ólálkodtak ellene. (Máté' XVI: 1., Márk' VIII: 11.) Nazarethben ismét hidegen fogadtatott. (Já-nos' VII: 1 — 5.)

Septemberben beállta az Ernyők' innepe, 's leméne Jeruzsálembe, 's most ismét végig Pe-réán. Eggy Farizeusnál betért. (Lukács' XIV: 1 — 6.) Az innep már közel vala közepéhez, midón Jeruzsálembe megérkezett. (ott, és XV: 16.) Barátjai 's ellenkezőji nyugtalanúl várták. (János' VII: 10 — 14.) Alig vala vége az innep-nek, 's ment; 's már Casarea-Philippiben talál-juk. (Máté' XVI: 13 — 17.) Ezután hat nappal lett a' Színelváltozás a' Nagy-Hermon' ormán.

(Máté' XVII: 1 — 21.) Galileában tanítványai-val ismét tudatja a' felette lebegő veszélyt, (v. 22.) 's versenyzéseket az elsőség felől elcsen-desíti. (Máté' XVIII: 1.)

Decemberben ismét megjelent Jeruzsálem-ben, a' Templom-szentelése' innepén. (Lukács' IX: 51.) Láta mik érhetik, de elszáná magát, hogy többé semmi veszélyt nem kerül. Sama-riának egy helységében kedvetlenül fogadták. (v. 52 — 56.) Jerichónál, mellynek táját gya-korta látogaták a' zsványok, regeként beszéli a' jószívú Samaritanus' történetét (v. 23 — 37.) Marthánál Bethaniában megjelent, (v. 38 — 42.) 's az innepet Jeruzsálemben töltötte, (János' X: 22.) tanítván, mint mindég, a' Templomban.

Peréában bé akará várni a' hetven tanít-vány' megérkezését. Visszament Bethaniába, 's a' megholt Lázárt felélesztette. (János' XI: 1 — 45.) A' Jeruzsálemhez olly közel tett csnda fel-gyúlasztá a' Tanács' haragját, 's elvégeztetett, hogy mostmár nyilván mennek elöletésére. (v. 46 — 53.) Ment tehát Samarián végig, 's Gali-leába érvén, megtisztíta bajából tíz bélpoklost. (Lukács' XVII: 12 — 19.)

Közelítvén a' Húsvét' innepe, Scythopolis-nál általméne a' Jordánon, a' lemenő csopor-toknak tanításokat tartta, Jerichóban Zacheus-nál szálla meg, (Lukács' XIX: 1 — 10.) 's dia-

dalmi bemenetelt tartá a' városba Bethaniából.
(v. 29 — 44. János' XII: 1 — 18.)

Húsvét után keresztre feszíték 's meghala.
De harmad napra fel is támadott, 's láttatá ma-
gát leginkább kedvelt híveivel, de homályba
rejtezve, hogy azok rá sem ismerhettek. Min-
gyárt visszanyert életének első napján Emma-
usnak ment, talán hogy Caesárea 's Dor felé ér-
jen Kapernaumba; de hallván az Emmausi két
ifjútól hogy feltámadása felől kétség van, vis-
zafordult. (Lukács' XXIV: 13 — 47.) Ezentúl
Bethaniában mulatott, de beméne Jeruzsálem-
be is elverni a' Tanács' kétségét. (János' XX:
24.) 'S íme már ismét a' Genesarethi tenger
mellett van, tanítványival, kiket ide küldé elő-
re. (János' XXI: 1.) 'S most ismét Galileának
egy hegyén, talán a' Kármelen, (Máté' XXVIII:
16.), megjelen több mint ötszáz híveinek, (1.
Korinth. XV: 6.); majd az Olajfák' hegyén Je-
ruzsálem és Bethánia között, 's ott tanítványai-
tól végképen elvál. (Apost. Cselek. I: 1 — 12.)

II. CONFIRMÁTZIÓI CATECHISMUS,

AZAZ,

V E L E J E

A'

VALLÁS' TUDOMÁNYÁNAK.

Légyen szabad egy intést adni a *Catechismus* szó kimondása eránt. — A szóban álló négy vocális közzül egyiknek sines accentusa, és így egyik vocálist sem kell hosszúan ejteni; 's a *ck* nem *kk*, hanem kemény *k* hangját kívánja.

1. **M**i hasznát tapasztaljuk magunkon a Bibliai Történetek' tanulásának?

Azt, hogy lelkünk azoknak olvasások alatt vallásos érzésekre gyúlad; hogy mind inkább győződünk meg az eránt hogy van Isten, és hogy lelkünk szabad és halhatatlan. 'S melly öröm gondolkodó embernek, hogy a' Bibliai Történeteknél fogva a' legrégibb időkig vissza mehet, 's elnézheti, hogy az emberiség a' csaknem baromi állapotból lépcsőnként mint emelkedék fel a' felvilágosodásnak, tudományoknak, mesterségeknek azon tetőjére, hol mostan áll.

2. Mit értünk az Isten' nevezete alatt?

A' legtökéleteseb lelket, a' legfőbb, legfelségesebb valóságot, kitől mind az származott a' mit ismerek és látok; nékem teremtőmet, fenntartómat, gondviselőmet, bajaim közt segéde-met és vigasztalómat, kinek tisztelettel, hálával, engedelmességgel tartozom; ki jó, és csak azt szereti a' mi jó, 's engem is arra teremtett, hogy jó legyek és a' jót szeressem; 's egyedül attól

függesztette fel boldogságomat, ha szeretni fogom a' jót, és ha csak azt cselekszem a' mi jó.

3. Miért nem lehetünk el Istennek hitelé nélkül?

Mert lelkünk' hánykódásit csak ez nyugtathatja meg, 's bennünket ez a' hit serkent leg hatalmasabban annak szeretetére 's gyakorlására, a' mi jó. Istenről gondolkodván, megnemesedve érzem magamat; 's midőn elevenen gondolom el hogy ő engem lát, hogy ő tanúja cselekedetemnek, sőt még gondolatomnak is, jobb vagyok és nagyobb vagyok.

4. Honnan tudhatni hogy van Isten?

Azt a' teremtett világ' elnevezéséből is kihozhatom. Az a' nap, az a' hold, azok a' csillagok, ez a' föld, ezek az állatok, 's én magam, magunkból vagy vak történetből nem lehetünk, mert mind ezekben szembe tűnő a' kiszabott cél' bölcsesége.

5. Van e ezen kívül más bizonyosága is az Isten lételének.

Van, igen is, 's az keblünk' belső érzése. — Még a' kik tanulás nélkül nevedtek is fel, 's a' kik a' felől, hogy a' világ magát hol vehette, nem gondolkodtak, érzik, hogy vagyon Isten. Soha sem volt még nép, melly Istent nem hitt volna.

6. Az Isten' lételének van e erkölcsi bizonyosága?

Van, igen is. Keblemben vágyódást érzek a'

nemesebb tettekre; érzem mi rossz és rút, mi szent és jó, 's hogy a' rosszat kerülnöm kell, 's a' jót követnem; de ez mellett arra is érzem vonatni magamat a' mi nem jó, mert ez nekem örömet ígér. Ez a' két vágyás nem ritkán ellenkezik egymással keblemben. — Azon hit nélkül hogy van Isten, hogy van egy jobb élet, sokszor eltántorodnám. Ez a' hit tartóztat a' rossztól.

7. Millyennek kell képzelnünk Istent?

Szentnek és igaznak, jónak és bölcsnek, hatalmasnak, mindenre elégségesnek; annak, a' ki mindent lát és tud, a' ki mindenütt jelen van, a' kinek sem kezdete nem volt, sem vége nem lehet.

8. Mimódon kell Istent tisztelnünk?

Kegyesség, tiszta szív, szent akarat, nemes cselekedetek által.

9. Mit értünk a' Gondviselés alatt?

Egy mindeneket megtartó és igazgató erőt, vagy más szóval: A' jó és bölcs Istennek azon erejét, melly a' világ' fenntartására 's igazgatására terjed ki.

10. Mint tartja fenn Isten a' világot?

Arra vigyázzván, hogy midőn az Egészben minden és mindég változik, maga az Egész mindég változhatatlanul fenn áll, és benne semmi el nem vész.

11. Mint igazgatja Isten e' világot?

Nem csak arra terjesztvén ki megtartó gond-

jait hogy az egész maradjon fenn, hanem arra is, a' mi fejenként érhet bennünket. A' csekélységnek látszót is ő igazgatja, mert a' csekély dolgokból sokszor erednek nagy dolgok.

12. Millyen eszközöket fordít Isten a' világ fenntartására és igazgatására?

Természeti eszközöket; azon végre fordítván a' természetnek maga az Isten által kiszabott rendét, 's az embereket, és még semmi által nem kényszerített cselekedeteiket is, mellyet az ő fő bölcsesége jónak talál, bár mi annak bölcseségét nem értjük, és a' hol ő áldást készít, csapást látunk. De ez a' rend a' természet' Urára nézve nem olly változhatatlan, hogy attól bölcs okoknál fogva el ne távozhathék és csudákat ne tehetne.

13. Mi bizonyítja előttünk különösen a' Gondviselés' létét?

Az a' rend, mellyben ez a' világ annyi ezer esztendőket olta megmaradott, 's azon csudálatos összeköttetés, melly sorsainkból kitetszik. Az a' hit, hogy van Isten, azt a' másik hitet is szükségessé teszi, hogy van Gondviselés: mert ha van Isten, az nem lehet munkálatlan; és ha az Isten jó, úgy annak is jónak kell lenni, a' mit Isten cselekszik.

14. Miért tartathatik az ember a' Gondviselés' nagy, sőt fő tárgyának?

Mert minden ismert valóságok közt egye-

dül az embernek jutott ész és értelem; egyedül az ember van úgy teremtve, hogy felséges czélokra törekedhessék, 's az elme' és szív munkájában fenntebb tetőre juthasson. A' legnemesebb állat is ma ott áll, a' hol ezer meg ezer esztendőket előtt állott, és sem sorsát nem tevé örvendetesebbé, sem indulatit nemesebbé. De nézzük az emberi elme' és az emberi kéz' munkáját; nézzük, hogy az ember, elmélkedés, 's tudomány és mesterségek által melly tetőre emelkedett, és naponként mint emelkedik mindig fenntebbre.

15. A' Gondviselés különösen miben jelenti ki magát az ember körül?

Annak születésünk olta koporsónk bezártáig látjuk jeleit öröminken, szenvedésinken, minden történeteink és viszontagságaink között.

16. Miből ismerhetjük ki hogy körülünk bölcs és igazságos Gondviselés uralkodik?

Abból, hogy lételének a' szegényebb sorsú is örvendhet; mert öröm úgy juthat neki is, mint baj, gond és szenvedés a' legszerencsésebbeknek; úgy hogy elnézván az emberek' sorsát, 's örömeiket szenvedéseikkel összevetvén, elmondhatjuk, hogy egyik ember' sorsa hasonlatos a' másik ember' sorsához. — 'S melly vigasztaló azt látni, péld. hogy a' szerencsétlen mindenfelé talál szánakodó szíveket, segédet és pártfogást!

17. Mit várhat az ember a' Gondviselésre nézve?

Azt, hogy Isten az ember' sorsát az ember' javára fogja intézni, és az által mind inkább elvezérli az igazság' megismerésére 's a' jó cselekedetek' gyakorlására.

18. Mit kell tartanunk azon rosszakról, melyeket e' világon látunk?

Azok két neműek: erkölcsi vagy testi rosszak. Az erkölcsi rossz az ember' hibájából ered, 's természetes következése annak, hogy mi a' jót vagy a' rosszat szabadon tehetjük. Ha Isten az erkölcsi rosszat gátlaná, úgy megfosztana egyik legbecsesb tulajdonságunktól — a' szabadon-akarhatástól; úgy az ember szabadon-bánkató valóságából akaratlan eszközzé süllyedne alá. Istennek ránk e' részben is nagyon gondja, 's bölcsesége és jósága szerint úgy intézi a' dolgok' menetelét, hogy a' jó' tevése-re ébresztessünk, hogy a' rossz' tevésetől vissza rettentessünk; 's midőn nem követjük lelkünk' sugallatit, akkor vagy gondatlanságunkat kell vádolnunk, vagy akaratunkat. De a' bölcs és bennünket szerető Isten úgy intézi az erkölcsi rosszakat, hogy azok végre is boldogságunkká váljanak.

19. Mit kell tartanunk a' testi rosszakról?

Ezek is az embernek vagy hibás cselekedeteiből vagy megtévedt és hamis képzeléséből

erednek, és szerencsénkire nem igazi rosszak, hanem csak képzeletiek. A' mi igazán rossz, az inkább testünk' alkotására vitethetik. De az Isten' bölcsesége e' hiányosnak tetsző alkotásunkban mutatja ki magát különösen. Mennyi öröm nélkül volnánk, ha így nem alkattunk volna! és ha szükségünk nem volnának, nem veszne el bennünk mind az az erő, mellyel e' szükségken győzedelmeskedhetünk? Nehezek ezek a' testi rosszak, ezek a' bennünket olykor egészen leverő, összerontó csapások; de az a' gondolat, hogy a' bölcs és jó Isten azokat ránk nem eresztette azon cél nélkül, hogy magunknak vagy az egésznek javára szolgáljanak, elcsendesítheti panaszinkat. 'S íme a' vallásos érzéseknek ez az egyik igen nagy haszna van, hogy szenvedésinket hatalmasan enyhíthetik míg a' vallástalan a' maga szenvedései közt nem talál vigasztalást, hanem egészen megtompúl és elcsügged.

20. Mi az ember mind azon rosszak mellett is, melyeknek szenvedésére ki nagyon téve?

Remekműve a' természetnek. Testből áll, és lélekből. Már teste is felülmúlja a' minden más állatokéit; hát még lelke!

21. Mi a' lélek?

A' mi eleveníti a' testet, a' mi bennünk gondolkodik és akar, de a' mit soha ki nem tanulhatunk.

22. A' lélek' tulajdonai közül mellyek a' legnevezetesebbek?

Az értelem, a' visszaemlékező és a' képze-
lő tehetség, az akarat, az okosság, a' lelki ismeret,
a' szabadság (a' jónak vagy rossznak szabados
megválasztása), és az erkölesi, azaz belső érzés.

23. Mellyek a' lélek' felsőbb tehetségei?

Az okosság, szabadság, és erkölesi érzés.
Az ember ezen három által viseli Istennek képét.

24. Innen melly erkölesi törvény követke-
zik?

Hogy minden cselekedeteimben tartsam
szemeim előtt emberi méltóságomat. Követnem
kell a' mit az ész paranesol. — Kívánságimon
uralkodnia kell értelmemnek.

25. Az emberi méltóság' érzése bennünket
mire kötelez másokra nézve?

Hogy ezt a' méltóságot úgy becsüljem más-
ban, a' hogy magamban akarom mások által
becsültetni; hogy e' részben a' legalacsonyabb
embertársamat is tekintsem hasonlónak magam-
hoz; mert az is isteni kéz' teremtése mint én
vagyok, 's az is testvérem nekem, mint én va-
gyok az neki.

26. Mit tapasztalunk az emberben minden
nagy tulajdonai mellett?

Erőtlenségeket és fogyatkozásokat; bünt.

27. Mi a' bűn?

A' törvény' álhágása. A' törvény pedig há-

rom nemű: vallási, erkölesi, és polgári. Midőn
a' törvényt betöltöm, megfelelnek azon célznak,
mellyre teremtve vagyok.

28. Miben áll lételünknek ezen tiszteletes
célja?

Abban, hogy lelkünk' erejét gyakoroljuk
olly gondal, hogy elménk ismerje ki mindég a'
mi igaz, szívünk pedig mindég szeresse a' mi
jó; hogy az igaz' ismeretétől és vallásától ma-
gunkat elvonatni semmi tekintetek által ne en-
gedjük, a' jót pedig gyakoroljuk, még pedig nem
azért, mert az talán hasznot ígér, hanem azért,
mert az jó.

29. Elérhetjük e ez életben ezt a' célt?

Teljesen soha el nem érhetjük. Gyarlósá-
gunk legszentebb igyekezetink mellett is meg-
téveszthet. Ismereteink, akaratunk, cselekedeteink,
boldogságunk itt nem lehetnek egészen
tiszták.

30. Ebből mit kell következtetni?

Hogy a' földi étellel nem lesz vége léte-
lünknek; hogy lelkünk örökké tart; és hogy
egy jobb világban elveszi jó tetteinek jutal-
mát vagy bünciért meg lakol; hogy a' földi élet
csak készület egy femtebb, jobb életre.

31. E' gondolatban mi erősíthet meg ben-
nünket?

Istenben vetett hitünk. Mert mint lehet-
ne Istent, jónak, igazságosnak, bölcsnek kép-

zelni, ha meg nem volnék győződve, hogy lelkem halhatatlan, és hogy van egy jobb élet, hol a' szenvedő jutalmat talál?

32. Melly vezért ada Isten az ember mellé, hogy az igaznak és hamisnak 's a' jónak és rossznak gyakran igen is szövevényes útjain biztosan vezesse?

Az Észet (józan-okosságot) és a' Bölcséket, kiket időről időre támasztott, hogy a' mit az Ész szűkebben monda, ezek bővebben adják elő, 's mondjanak olyyat, a' mit az Ész nem tudhatott, de soha nem olyyat, a' mi az Ész' ítéletével világosan ellenkezik.

33. Az Izrael' népe közt tanító Bölcsék mi-nek neveztettek?

Patriarcháknak, és Profetáknak. Míg más nemzetek több Istenek' tiszteletére tévedeztek, azt az okosság által is javalt tanítást, hogy Isten csak egy van, ezek a' Patriarchák és Profeták tarták fel a' Zsidó-nép között.

34. Azok közt, a' kiket Isten az emberek' oktatása végett kikülde, ki vala utolsó, 's egyszersmind legnagyobb és legtiszteletesebb?

Jézus, Istennek az a' kedves fija, kiben ő megnyugasztaltatott; a' mi Idvezítőnk, Megváltónk?

35. Mi kezdődik az ő születésével?

Egészen új időszak az Emberiség' Historiájában, egészen új rend minden alkotásokban;

mert Jézus eltörölte Mózesnek és a' Mózes után élt Profetáknak rendelkezéseiket, az áldozatokat 's ezeremoniákat, 's azt tanította hogy Istennek nem áldozat kedves, hanem az erkölcs' tisztasága 's az akarat' szentsége.

36. Mi célja vala a' Gondviselésnek a' Jézus' kiküldésében?

Hogy az emberi nem az ő mennyei tanítása által a' jó' szeretetére 's a' rossz' útálására vezéreltessék, és az által boldog legyen. Mint-hogy az ő tanításai teljesen megfelelnek a' Vallás' céljainak, 's jóltevők mind tudósnak mind nem tudósnak, nem lesz soha oly idő, nem lesz soha oly nép, mellyben azok tiszteletesek ne legyenek.

37. Mellyek azok a' Jézustól parancsolt szertartások, mellyek által magunkat a' jóban megerősíthetjük?

Az Imádság és a' Templomi gyakorlások, a' Keresztség és a' Vég-Vacsora. Az Imádság és a' Templomi isteni tiszteletek bennünket elevenebben emlékeztethetnek az Istenhez ragaszkodásra, és arra, hogy mi nem csak ezen világ' örömeire 's gondjaira teremtettünk.

38. Mi a' Keresztség?

Oly vallásbeli szertartás, melly által a' csecsemő, némielley értelmes és őtet szerető emberek által, a' Jézus' tanításainak elfogadására felavattatik. Ennek akkor kellene esni, mikor a'

megkoreosztelendő maga ítélni meg, hogy ezek a tanítások szentek és jóltevők, 's méltók hogy általa is elfogadtassanak. A' mit akkor más tevé képomben, én ma, Confirmázióm által megújítom és megerősítem.

39. Mi a' Vég-Vacsora?

Olly vallásbeli szertartás, mellyben az azzal élők elevenebben emlékeztetnek Jézusnak érdomoire, szenvedéseire, halálára; mellyben az ezzel élők bizonyoságot tesznek, hogy ők ezen felekezetnek tagjai; 's elevenebben érzik, hogy valamint a' kenyér mellyet esznek, 's a' bor mellyet isznak, sok búza- és szőlő-szemekből lettek egygyé, úgy ez a' Vég Vacsora is, és a' mi-nek ez bélyege, a' Vallás, egygy nagy testté, egygy nagy lelki atyafiságba forrasztja az itt megjelent sokaságot.

40. Hol adta elő Jézus tiszteinket egygy summában?

E' mennyei intésében: „Szeressed Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, és teljes elmédből; ez az első és nagy parancsolat. A' második hasonló ohhoz: Szeressed felebarátodat mint tenmagadat.“

III.

BEVETT FORMULÁK

ÉS

IMÁDSÁGOK.

I.
Atyának, Fiúnak, Szent-Léleknek nevében. —
 Máté XXVIII: 19.

II.

ÚRI IMÁDSÁG.

Mi atyánk, ki a`mennyekben vagy szentel-
 tessék meg a` te neved; jőjön el a` te országod;
 légyen meg a` te akaratod, mint a` mennyben,
 úgy e` földön is. A` mi mindennapi kenyerün-
 ket add meg minékünk ma, és bocsásd meg a`
 mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk el-
 lenünk vétetteknek. És ne vígy minket kísér-
 tetbe, de szabadíts meg a` gonosztól. Mert tiéd
 az ország, a` hatalom, és a` dicsőség, mind örök-
 ké. — Máté VI: IX.

III.

A' TÍZ PARANCSOLAT,

I. Ne légyenek tenéked idegen Istenid énelőttem.

II. Ne csinálj te magadnak faragott képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájokra, mellyek oda fenn az égben, vagy itt alatt a' földön, vagy a' föld alatt a' vizekben vagynak. Ne hajolj meg azok előtt, és ne tiszteljed azokat. Mert én vagyok a' te Urad Istened, erős bosszuálló Isten, ki meglátogatom az atyáknak vétkeiket a' fiakban harmad és negyed íziglen azokban a' kik engemet gyűlölnek; és irgalmasságot cselekszem ezer íziglen azokkal a' kik engemet szeretnek, és az én parancsolatimat megtartják.

III. A' te Uradnak Istenednek nevét hijába fel ne végyed, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül azt, a' ki az ő nevét hijába felveszi.

IV. Megemlékezzél a' szombatnapról, hogy azt megszenteljed; hat napokon munkálkodjál, és minden dolgaidat elvégezzed; de a' hetedik napon a' te Uradnak Istenednek szombatja legyen; semmi dolgot azon ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se szolgálád, se szolgálód, se barmod, se a' te jövevényed, ki a' te kapuidon belől legyen. Mert hat napokon teremte az Úr a' mennyet, a' földet, a' tengert, és minden állatokat

azokban; és megnyugvék a' hetedik napon, 's azért megáldá a' szombatot, és megszentelé azt.

V. Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj e' földön, melyet a' te Urad Istened ád tenéked.

VI. Ne ölj.

VII. Ne paráználkodjál.

VIII. Ne lopj.

IX. Ne mondj hamis tanubizonyságot a' te felebarátod ellen.

X. Ne kívánjad a' te felebarátodnak házát, ne kívánjad annak feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, se semmimű marháját valamellyek a' te felebarátodéi.

IV.

UGYAN-AZ

A' szerint a' mint a' Római Anyaszentegyház számlálja a' parancsolatokat.

I. Én vagyok a' te Urad Istened; idegen istenid ne légyenek énelőttem; faragott képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad.

II. Az Istennek nevét hijába fel ne végyed.

III. Megemlékezzél róla, hogy innepket szentelj.

IV. Atyádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszú életű lehess a' földön, melyet a' te Urad Istened ád tenéked.

V. Ne ölj.

VI. Ne paráználkodj.

VII. Ne orozz.

VIII. Hamis tanúságot ne szólj a' te felebarátod ellen.

IX. Felebarátod' feleségét bűnre ne kívánd.

X. Se házát, se mezejét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, se egyéb-nemű jószágát.

V.

AZ APOSTOLI HITFORMA. *)

Hiszek egy Istenben, mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében.

Hiszek a' Jézus Krisztusban, Istennek egyszülött fiában, mi Urunkban, ki fogantaték Szent-Lélektől, születék szűz Máriától, szenvedé Pontius Pilátus alatt, megfeszíteték, meghalá, eltemetteték, szálla alá poklokra, harmadnapon a' halálból feltámadá, felméné mennyekbe, üle a' mindenható Atya-Istennek jobbjára, onnan eljő ítélni az élőket és holtakat.

Hiszek Szent-Lélekben; hiszek egy közös keresztyén Anyaszentegyházat, szenteknek egyességét, bűneinknek bocsánatját, tisztünknek feltámadását és az örök életet.

*) Apostoli Hitformának nevezetik, minthogy az Apostolo k' tanításainak velejét foglalja magába.

VI.

REGGELI KÖNYÖRGÉS.

Atyja, fenntartója, gondviselője mind annak a' mit teremtél, e' reggeli órában hozzád emelem fel én is szavamat, hogy én kicsiny és erőtelen, téged nagyot, hatalmast, bölcsét és jót, a' föld' porába borúlva imádjalak.

Tekints kegyesen kódotásomra, mellyel kezeimet hozzád felnyújtom, 's légyen kedves előted azon napnak zsenge áldozatja, mellyre kifogyhatatlan jószágod újlag felébresztett.

Hála tenéked, hogy atyai gondoskodásod ez éjjel is őrt álla körülöm, hogy elhagyád érnem a' nappalt. Bocsásd áldásodat szives igyekezteimre, hogy azt a' te tiszteledre, magamnak javamra, embertársaimnak hasznokra fordíthassam.

Te ismered minden szükségemet. Add meg a' mi lelkennek testemnek idvességem.

Engedj erőt megtennem a' mi jó; engedj erőt ellenkezniem gyengeségimmal, midőn restelkedik lelken megtenni a' mit tennem kell. Midőn pedig elsiklom ösvényemen, atyai karod emeljen fel bukásomból, hogy feléd fordulhasak, 's hagyj bocsánatot találnom szímed előtt.

Adj mérsékletet örömemben; szenvedésim közt vígasztalást és tűrni tudó elmét; tanácsot és bölcseséget hányattatásim közt; dolgaim' ú-

zésére akaratot, szorgalmat; hűséget és tisztaságot minden cselekedetemben, 's elmét, melly rendelésidet tiszteli, 's nem nehezíteni igyekszik bajait, hanem könnyíteni.

Ésedezeni előtted, nagy Isten, társaimért is. Midőn a' terhei alatt roskadozó, midőn a' beteg 's a' haldokló kiált fel hozzád, 's kéri és várja segédedet, ne fordúlj el kiáltásától, sőt tekints irgalommal reá, 's ne hagyd őtet elcsüggedni.

Ne tagadd meg kegyelmedet azoktól is, kiket elkaptak a' világ' örömei, 's felejtik, hogy előtted meg kellett volna hajtaniók térdeiket.

Küldj áldást a' földnek minden lakójira, 's legyen e' nap idvesség' napja minden választottidnak.

Jobbúljon meg rajta a' bűnös, hékéljenek össze a' kik gyűlölködnek, vidúljon meg a' szomorgó, enyhüljön a' beteg, a' tévelygő térjen igaz útra, a' haldokló müljön ki boldogúl. Magasztaljon téged a' föld' kereksége, 's dicsőítse jószágodat minden teremted.

VII.

E S T V E.

Hála tencked minden jótétidért; különösen azokért a' mellyeket ma vettem tőled.

E' nap örökre oda van; egyedül tetteim jó vagy vétkes következései maradnak meg.

Bánattal és alázatosságban vallom meg neked mindentudó Bírásnak, hogy nem tevém meg mind, a' mit tennem kellett és lehetett volna; hogy e' napomnak is hijába folyt el egy része; hogy nem becsültem eléggé adományodat és az időt; hogy nem valék eléggé kész, nem valék eléggé erős, midőn gyarlóságom a' hiba felé vonzott.

De minthogy te nékem kegyelmes atyám vagy egyszersmind, oh bocsásd meg a' miben ellened vétettem gondolatommal, beszédemmel, cselekedetemmel, s így nyugodva mégyek ágyamba.

Az alvás egyike a' te nagy jótéidnek; olly ír az, melly új életet önt teteminkbe.

Melly bölcseség tündököl ki neked minden munkáidból, 's melly kifogyhatatlan a' te jószágod, midőn gondod vala, hogy szükségünk teljesítése örömmel és gyönyörűségekkel párosíttassék.

Vigyázz te rám, midőn majd eszmélet nélkül fogok fekszeni. Tarts távoly minden kárt, minden veszélyt tőlem és az enyéimektől, 's ne engedd hogy én és ők véletlen halállal haljunk el.

A' holnapi reggel buzdítson azon szent fel-tételre, hogy híven teljesítsem akaratodat, 's

kegyelmed nekem adjon erőt és bölcseséget, kikerülnöm a' megbotlást, és a' jó ösvénytől soha el nem tántorodnom.

Angyalod tartson meg midőn elsiklom, 's emlékeztessen hogy az első bukás csalhatatlannul maga után vonja a' többit, hogy azt megbánás fogja követni, és nem ritkán igen keserű.

Ha pedig úgy akarod, hogy ez az éjszaka nekem utolsó legyen, hogy szemeim a' te napodat meg ne lássák, légyen meg a' mit végzél. Mert te nékem Uram vagy és Istenem, 's én ott, mint itt, a' te kezeidben vagyok.

De ha elszólítasz, légy irgalmas lelkemnek, 's ítélj meg engem az én gyarlóságom és a' te kifogyhatatlan jóságod szerint.

E' bizodalommal ajánlom magamat és mindenemet kezeidbe. Magasztalás és dicsőség a' Teremtőnek, Idvezítőnek, Megszentelőnek, ma és örökké.

VIII.

ISTEN AKARATJÁN VALÓ MEGNYUGVÁS.

Mennyei atya, imádlak téged a' te minden emberi értelmet felülmúló nagyságodban, dicsőségedben.

Életem és mind az a' mi enyém, kezeidből ered; 's valamint szükségeim újulnak meg minden nap, úgy dicsőíti meg rajtam magát min-

den nap a' te soha ki nem fogyható végtelen jóságod is.

Taníts, hogy szeresselek mint jóltevőmet, tiszteljelek mint atyámat, rettegjelek mint igaz és hajthatatlan bírámat, uramat, Istenemet.

Támassz eleven irtózást bennem a' bűn eránt. Kegyelmed nevelje bennem naponként a' jó' szeretetét, hogy hozzád mind inkább hasonlítsak.

Emeld az ég felé szívemet, 's éreztess velem, hogy te azt készítetted nekem öröksegül.

Tölts el engem tisztelettel szent neved eránt. Valamikor lelkem téged gondol, valamikor szám nevedet kimondja, essék az mindig azon tisztelettel, melly tégedet illet.

Adj erőt meggyőzőnöm vétkes hajlandóságomat, 's ne engedd, hogy gondolatlanság, hevesség, önszeretet tiszteletlenné tégyenek törvényeid eránt.

Add hogy magamat gyermeki hűséggel szabhassam akaratod szerint; add, hogy megnyugtathassam elmémet azon a' mit felőlem a' te bölcseséged, a' te atyai jóságod végze, bár az nekem kedvetlen és talán terhes.

Adj a' testi javakból nem a' mennyit kívánáságim óhajtának, hanem a' mennyit szükségesnek te látsz, 's áld meg a' kenyeret, mellyet eszem.

Ne találtassam soha hálátlannak áldomási-

dért, 's éljek azokkal mindig a' te tetszésed szerint.

Vonj el a' világnak mind gondjaitól mind örömeitől, 's emlékeztess, hogy vagyou még jobb rész mint azok, és hogy nekem azt illik inkább választanom.

Bocsásd meg vétkeimet, 's hagyd értenem, hogy nékem kötelességem a' szerint bocsátani meg annak, a' ki ellenem véte, a' mint óhajtom, hogy te bocsáss meg nekem.

Ne engedd, hogy magamat bosszuállás által megalacsonyítsam, 's emlékeztess, hogy mindig elég, ha magamat bántás nélkül és nyugalomban vonom el azoktól, a' kikkel békességben nem lehetek.

Légy te védelmem, midőn a' botlás' kísértetei közzé jutok, mert te ismered gyarlóságomat.

És ha akaratod az, hogy szenvedésekben próbáltassam meg, ne engedd, hogy azok erőmet felülhaladják. Siess segédjére lenni erőtlenségemnek, hogy terheim alatt te ne roskadjak, és hogy benned vetett bizodalomam meg ne szűnyöljön.

Erre kérlek téged a' te fiad' nevében, a' ki hit által engem is fiaddá teve neked. Áldásodat reám, kegyelmes atya!

IX.

SZENT ÉLETÉRT.

Hozzád kiáltok én Uram és én Istenem! hallgasd meg gyermeki rebegésemet, 's engedd hogy az kegyelmet találhasson előtted.

Bocsáss áldást szíves igyekezetimre, hogy teljesítvén tiszteimet, szent életben járhaszak színed előtt.

Világosítsd meg elmémet, hogy akaratodat érthessem, 's adj erőt, hogy cselekedeteimet mindeneben ahhoz szabhaszam.

Vezérelj biztos lépésekkel és tántorodás nélkül a' jó' útján, 's ne engedd hogy azon megálljak, ellankadjak, megforduljak.

Erősíts meg feltételeimben, 's tartóztass, midőn ellenkezni merek kegyelmeiddel.

Vigy mindig tovább azoknak ismeretében, a' miket lelkeim' idvessége kíván; értelmemet őrizzed meg a' babona' és a' hitetlenség' tanításaitól; erősítsd meg hitemet ahhoz, a' mi igazán szent és való. Mert nem lehet az hamis a' mit te mondasz, 's te, a' ki örök igazság vagy, nem akarhatod, hogy én elesábitassam.

Add, hogy elmém értse meg törvényedet, melly szelíd és jóttevő, 's egyedül abban áll, hogy téged' szeresselek teljes szívemből, teljes lelkemből, és minden erőmből, embertársaimat pedig mint enmagamat.

Fegyverkeztess fel magamat magam ellen; midőn erőtlén vagyok megvívni indulatimmal; te légy gyámolbotom vándorlásim alatt, te légy erős paizsom kísértetimbem.

Ha pedig eltántorodom, mert gyarló vagyok, te emelj fel irgalmad' nagy volta szerint. Adj könnyeket megbánásimnak; adj erőt, hogy állhatatos légyek a' megismért jóban.

Ne tégyek soha senmit, a' mit lelkiismeretem nem javalhat; mert azt te adád az én keblembem, hogy légyen nekem is a' te képviselőd 's akaratodnak magyarázója.

Őrizz meg legbecsesb adományodnak, az időnek, gondolatlan elpazarlásától, 's éreztess velem, mennyivel jobb azt annak fordítani keresetére, a' mi örök és soha el nem veszhet, a' mi engem jobbbá, nemesebbé, boldogabbá tészem, mint annak, a' mi múlandó, 's öröm helyett eszmört hoz.

Éreztess velem, mennyivel jobb olly örömekeket keresnem, mellyeknek emlékezetek is kedves, mint a' mellyekért kénytelen vagyok enmagamat utálni.

Nyomd mélyen lelkembe, hogy te engem ennyi lelki tehetségekkel valami jobbra ruházál fel mint ez az élet; hogy nékem, kit azért ajándékozál meg értelemmel és érzéssel, hogy igyekezzem hozzád hasonlítani, jobbnak és többnek kellennem mint a' mezők' marháji, kik

gondolat nélkül azt teszik, a' mit vak ösztönök tanácsol.

Adj erőt, tisztaságot szerető, bünt gyűlölő Isten, hogy kezeimet gyermeki bizakodással emelhessem fel hozzád, és hogy hihessem, hogy te engem, bár gyarló vagyok, nem gyűlölsz, mert látod szíves akaratomat.

X.

BÍZAKODÁS.

Uram, nékem te vagy hástyám és erősségem. Én tebenned vetem minden reménységemet, és soha meg nem szégyenülök.

Nyugva vetem alá magamat rendelésidnek éltém' minden viszontagságai közt, 's erős hittel tészem te annak sorsát a' mindenek' jó és nagy hatalmú atyja' kezébe.

Borús napjaimban nálad keresek vigasztalást, 's lelkem jóságodban leli fel szenvedései közt az enyhületet; nem hagysz te engem bánatimban elesüggedni.

Jóságodnak nincs határa, mint hatalmadnak; nincs olly mély örvény, mellyből ki ne kaphass, ha bölcseséged jónak látja.

Bár késsék segedelmed, én tebenned bízni meg nem szünök; megtartasz te engem végtelen jóságod szerint.

Azon megszánuíthatatlan sokaságban, melly-

re atyáskodó gondjaid kiterjednek, te rólam sem felejtkezel. Hányszor nem tapasztalám már, hogy karod akkor tartja meg, midőn úgy hittem, hogy már oda vagyok.

Tégy velem, nagy Isten, a' szerint mostan is. Bízakodva ajánlom a' te kezeidbe sorsomat. Te nem akarhatsz egyebet mint a' mi énnékem is javamra van, és ha tereád hagyom dolgaim' elintézését, gondod léssen rám.

Akarod hogy tövises úton járjak. Gyermeki bizodallal vetem magamat atyai tetszésednek alája, 's keresztemet zúgolódás nélkül viselem. De te emlékeztess, midőn lelkemet a' bánat' árjai elsüllyesztik, hogy az vete kísértet alá, ki a' benne hívót rémítő éjszakák' setétségein keresztül viszi mosolygó reggelre.

Emlékeztess, hogy nagy hálátlanság csak azt venni tekintethe, hogy ránk kereszteteket is mértél és sujtolgatsz, 's felejteni mennyi örömekeztél el egész életükre.

Bár magam előtt nyílást nem látok kísértésid közt, teljes hittel megyek a' merre hívsz. Légyon meg akaratod; gyermeki alázatossággal vetem magamat a' jó atya' karjai közzé, 's hittem engem a' setétben som hágy el.

XI.

EMBERI MÉLTÓSÁGUNK' ÉRZÉSIBEN.

Életem' 's lelki erőm' boldogító érzései közt örvendezem elrendeltetésemem, mellyhez te adád nékem ezt az életet, ezt a' lelki erőt, 's forró hálákat adok neked, nagy Isten, hogy alkalmassá tevél gondolatimmal hozzád felemelkedhetül.

Mennyivel nagyobbá tevél te engem ezen erőnél fogva ama' képzelhetetlen nagyságú égi testeknél, mellyeket mindenható karod az elláthatatlan térségen elszóra!

Testem hozzájok képest egy porszem. Mi kiseded vagyok én, és melly igen nagy az a' Nap, az a' Hold, azoknak a' csillagoknak legkissebbike is! És még is nekik nincs gondolatjuk tefelőled; én pedig hozzád felemelkedhetem.

E' földnek minden állatjai hirdetik jószágodnak, hatalmadnak nagy voltát: de téged ők nem magasztalhatnak mint én; de ők a' te jószágodat, hatalmadat nem csudálhatják; de ők téged nem szerethetnek mint én csudállak és szeretlek.

Minden esemete, minden fűszál hirdeti bölcseségedet: de azok nem ismerik Azt, a' ki őket lenni hagyá, én pedig ismerlek tégedet. Tudom hogy te tereintél engemet, tudom hogy én néked képedre vagyok alkotva.

Te ösztönt adál a' föld állatjainak kisebb és nagyobb mértékben, 's ezen ösztöneiknél fogva vezéreljed oda, hol a' valóságok' sorában állaniok kell. De az embernek értelmet adál és szabadságot, hogy választás szerint gyakoroljon jót vagy rosszat, nem vak ösztönből, mint az állatok.

Úgy akarod te, hogy az ember fejtegesse ki tőled vett tehetségeit, 's használja azon célokra, mellyeket neki kimutattál; úgy akarod, hogy ezen kifejtés és törekedés által váljon mind inkább jóvá, tökéletesebbé, 's azzá válik, ha tehetségeit kifejti 's céljaid szerint használja. De az állatok mindég azok maradnak, a' mik voltak, 's nem lesznek soha tökéletesebbekké.

Hagyj meg engem azon méltóság' érzésében, mellyel meghálálhatatlan jóságod engem is felruháza, 's adj erőt, hogy tőled vett tehetségeim' gyakorlások által mindég közelébbre emelkedhessem tehozzád, a' minden bölcsesség, jóság', boldogság' kútfejéhez.

Englékeztesz szüntelen, hogy nekem nem ösztönimmet kell követnem, hanem érzésimet és értelmemet; hogy boldog csak akkor lehetek, ha ezeket követvén, híven teljesítem kötelességimmet; hogy azt tenni a' mi szép, már magában is jutalom, holott a' rút' követése mindég büntetést von maga után, 's azt az igen érzékenyt,

hogy nem becsülhetem magamat, hogy magamat undorodással kell nézmem.

Ne engedd hogy az indulatok' zavarjában méltóságom felől elfelejtkezhessem, 's támogass, hogy meg ne bukjam a' kísértetek között; hogy ha megsíklottam volna is, az ész' és értelem' 's a' szép' és jó' érzéséhez azonnal visszatérhessek.

XII.

A' MINDENÜTT JELENVALÓHOZ.

Könyörögve 's mély tisztelettel borúlok le előtted, te a' ki engem látsz és hallasz, 's azon gondolat, hogy te engem látsz, hogy te hallod kiáltásomat, vigasztalásom énnékem.

Legtökösb óhajtasim fel vagynak fedve előtted, 's minden gondolatom el van terülve színed előtt.

Midőn kísértetbe jövök azt tenni a' mi neked nem kedves, riasszon fel az a' gondolat, hogy cselekedetemet te látod.

Midőn hálámat hozom jótéteidért, midőn inségimben hozzád kiáltozom, hálám és kéréssem ne lebegjenek csak ajakimon. — Légyenek azok szívemnek mély megindulása; légyenek léleknek szavai Ahhoz, a' ki mindenütt jelen vagy és mindent lát és hall; légyen hozzád e-

melkedő szavam szent hittel eltölt sóhajtása egy hív gyermeknek az őtet híven szerető atyához.

Midőn jobb útra vezethetém a' megtévedtet tanácsom vagy példám által; midőn valamit könnyítheték nyomorgó embertársam' terhén; midőn a' szenvedő orcájáról letörölhetém könnyhullatásait; midőn kötelességimet teljesítém teerántad, 's magam és mások eránt; oh hagyj megerősödnöm a' jóban azon gondolat által, hogy te tanúja valál szép tettemnek; oh hagyj lelkem' felemelkedésére azt hinni, hogy te javalod a' mit tettem.

Viszontagságimban támogasson engem azon erős hit, hogy te kész vagy vigasztalni a' szenvedőt, hogy könnyeim számlálva vagynak nálad, hogy meghallgattatának szívemnek minden esdeklései, hogy te közel vagy hozzám.

Egyedül te tudod mi hasznos nekem; te a' rosszat is javamra fordítod, és csak te tudod előre, mi hoz nekem szerencsét, 's azt mi gátolhatja.

Te kegyelem' és szeretet' Istene vagy azok eránt, a' kiket teremtél. — Megnyugszom tehát rendelésiden még mikor nem értem is, mit és miért akarsz. — Az Úr hagyta így; legyen meg szent akaratja.

XIII.

SZÍV' VIZSGÁLÁSA.

Világosság' Istene, te egy pillantással nézed keresztül a' mi elejétől fogva volt, van, és lesz.

Ismered szívem' rejtekit, 's minden botlásom, minden vétkes tettem és gondolatom, nyitva állanak előtted.

Világosítsd fel elmémet, hogy azokat én is ismerhessem, hogy azokat számadásra vonhassam teelőtted és magam előtt.

Vezéreljen kegyelmed e' munkám alatt, hogy ismérhesse ki lelkem, melly sokszor és melly terhesen vétkeztem ellened cselekedettel és gondolatban, akarva és vigyázatlanságból; melly sok ízben felejtkezém el parancsolatid felől; melly sok ízben tettem, a' mit lelkem nem javalhatott, sőt tiltott.

Átallottam emberek előtt vétkezni, de előtted vétkezni nem átallottam, holott te látál engemet, és téged megcsalni, mint az embereket, nem lehet. Elkapatám magamat indulatim által, 's felejtém, hogy te nem hagyod azt büntetlenül, hogy tettemet nyomban fogja követni a' minden kínok' legérzékenyebbike: az, hogy magamat az elkövetett vétkekért utálat nélkül nem nézhetem.

Te rám magad és embertársaim eránt nem

szabál egyéb törvényt, mint hogy téged és őket szeresselek, mint hogy azon legyenek, hogy szent életem által a' Szenthez minél inkább hasonlíthassak: én pedig ezt a' te törvényedet, mellyel egyenesen saját boldogságomra célzál, olly gyakran, olly tiszteletlenséggel, olly vakmerően hágdosám által.

Vétkesnek kiált lelkelem, 's bánattal kiáltok fel hozzád: Légy irgalmas nekem, bűnösnek!

Ne bánj velem azon szerint a' hogy igazságod kívánja, ne a' mint érdemlem, 's bűnömöt bocsásd meg.

Adj erőt vak indulatimat meggyőzőnöm, és midőn megbántott önszeretetem 's szívemnek egyéb gyarlóságai igazságtalan, durva, nemtelen tettekre találnának ismét ragadni, te támogass, hogy meg ne tántorodjam.

Kerültess ki velem minden alkalmatosságokat, hol törvényidet megszeghetném, 's emlékeztess, hogy a' sikamlástól megmenekedni nincs bizonyosabb mód, mint ha az ollyat gondosan kerüljük.

Bocsáss áldást feltételimre, bünt gyűlölő a' tya, 's a' te kegyelmed erősítse gyarlóságomat. Ne engedd, hogy gyermeki hűségem ellidegűljön erántad.

XIV.

K É R É S.

Áldások' Istene, téled száll alá minden testi és lelki jó; hallgasd meg kiáltásunkat, midőn azért esedezünk.

Önts szívünkbe hív engedelmességet parancsolatid eránt, 's tedd, hogy azok által vezérelve bizakodással mellessünk, a' hova te bennünket hívsz.

Tedd a' rosszakat jókká, a' jókatnapról napra jobbakká; tedd, hogy kötelességeinknek hív teljesítések által mindnyájan boldogok lehessünk.

Órizz meg minden gonosztól, nevezetesen a' vakság' és a' vallástalanság' esztelenségeitől, mellyek az embert megalacsonyítják, elrontják, boldogtalanná teszik. Adjad, hogy a' lelkiismeret' szava győzedelmeskedjék minden szívben; hogy a' tudatlanság' és a' hamis tudomány' ámitásai szégyenűljeek meg; hogy hit és vallás, 's meggyőződés és cselekedet soha külön ne járjanak.

Ne engedd hogy a' féktelenség elnyomhassa a' jó erkölcsöket, hogy inkább a' példát kövessük mint az észet, hogy az ártatlanság' Annyala elszálljon közzülünk.

Add, hogy teljeseget találjon minden jó szándék; hogy a' gonoszság' incselkedései bukassanak meg.

A' boldogtalan ne sárjon lijjába; találjon vigasztalást, tanácsot, pártfogót és segédet, a' ki ótalon nélkül szűkölködik.

Légyen közönségesebbé köztünk napról napra a' munkás atyafi szeretet, 's az legyen a' jel, mellyről a' te gyermekidnek ismértessünk, ki magad szeretetnek Istene vagy.

Bocsáss áldást reánk, áldások' nagy Istene, egyenként és egyetemben. Aldd meg hazánkat és nemzetünket; siralminkat töröld el, 's változtasd örömmé.

Bocsáss áldást Királyára, 's add hogy székeknek bölcsesség, igazság, atyai-szeretet légyenek istápjai.

Add, hogy mindnyájan, kik az ő kormánya alatt vagyunk, örvendhessünk életünknek; hogy senki ne találtassék, ki hálásan ne örvendjen szerencséjének, hogy te nekünk őbenne hív és bölcs igazgatót adál.

Aldd meg az ő házat 's a' nemzetnek minden Tanácsosit és Nagyjait, 's egyesítsed akaratjokat a' haza' minden tagjainak boldogságokra.

Aldd meg az Eggyház' Elöljárójit, Vallásbeli minden külömbség nélkül, mert te vagy Istenünk mindnyájunknak, 's cselekedd, hogy ne csak szóval tanítsák, mi kedves tenéked, hanem mint fiad' hív tanítványai példát is adjanak tanításaik' követésére.

Aldd meg Biráinkat értelemmel és igazság' szeretetével, hogy a' ravasz erószak az ártatlanságába bizó jámbort el ne nyomhassa.

Aldd meg a' kicsinyeket és nagyokat, a' gazdagokat és a' föld' művelőjit, 's könyítsd meg terhét minden rendeknek; mert a' te bölcseséged terhet mindnyájunknak adott, mint mindnyájunknak örömet is, és olly boldogságot mellyel mások nem bírnak.

XV.

KÖNYÖRGÉS.

Pope után.

Minden világok', minden idők', és minden nemzetségek' atyja, örök és nagy Isten! A' te jóságaidat az emberek gyarló tisztelete nem hálálhatja meg, Isten! Istenek' Istene! kimondhatatlanul nagy Isten!

Bölcsék, szentek, pogányok eggyeránt vallják hogy te vagy, 's hogy te vagy minden dolgok' kűtfeje. Képzelődésem tefelőled csonka 's szűk határok közzé szorítatott. Csak azt tudhatom csalhatlanul, hogy én téged jónak nagyinak nevezhetlek, magamat pedig tévelygőnek.

Annyit azonban értelmeknek és gondolkodásinnak homályában is adtál tudnom, hogy a' jót és rosszat megkülömböztethessen. Mindenható karod határokat szerze a' természet-

nek, de te szabadnak hagyád akaratomat, te, legszabadabb Valóság!

Taníts meg engemet a' jót szeretni, a' gonoszt gyűlölni, lelkem' tiszta ösztönének engedelmeskedni, hogy a' mit az parancsol, keressem inkább mint az eget, 's a' mit az tilt, útáljam inkább mint minden poklokat.

Tégy figyelmessé áldásid eránt, hogy érezzük azoknak igaz becseket, 's hagyd értenünk, hogy te akkor leled magadat jóságodért megjutalmazva, ha mi azokat örömmel fogadjuk 's okosan használjuk.

De te ne egyedül a' mi hazánkra árasz, Uram, jóságodat; légy te minden emberek', légy minden állatok' Istene! Éreztesd kegyelmedet minden testtel, hogy ezer meg ezer világok legyenek tükrei nagyságodnak.

Légyen távoly éntőlem az a' vakmerő gondolat, hogy a' kik nem úgy gondolkoznak mint én, azokat kárhoztassam; annyival inkább az a' még vakmerőbb, hogy ellenek fegyvert ragadjak a' te dicsőségedért. Eléggé hatalmas vagy te őket felvilágosítani, ha tévelygenek, 's bölcsőbb vagy minthogy a' tévelygőt azért, mert megtévedett, büntetni akarhasd. Légyen az én gondom maganra, hogy a' te útdról soha el ne hajoljak; 's ha eltévedtem róla, szánj meg engemet, kegyes atya, 's világosítsd meg azt az utat előttem, mellyen akarod hogy járjak.

Órizz meg engem a' kevélységtől, midőn magamat gazdagabbnak látom másoknál; de órizz meg a' békétlenkedéstől is, midőn azt látom, hogy másokat te inkább boldogítál mint engemet. Csak azt add meg nekem, bár gond és fáradság után, a' mi elég, 's adj békét és nyugodalmat hozzá; a' mi másé, ne legyen soha ravaszsággal enyém.

Adj nekem annyit, hogy felebarátom' terhén könnyíthessek. Csekély vagyok és semmi; de te megtalálsz engemet, kit a' te lehelleted lelkesít, Ura a' napoknak, esztendőknék, időknék! Igazgasd útamat ma is a' mint neked tetszik, hosszabb életre vagy örökkévalóságra.

Téged, kinek az egész világ templomod, dicsérnek és magasztalnak minden teremtéid. Föld, víz, tűz és lég cresszti fel hozzád a' téged imádó természet' áldozatjának füstjét.

M U T A T Ó.

I.

BIBLIAI HISTÓRIÁK.

Bévezetés.	1 a p
1. A' Szent-Föld' ismérete	3
2. A' Zsidó-nép' története	11

I.) Ó Testamentomi Históriák.

I. A' Teremtés	15
II. Az első ember	16
III. A' Paradicsom' kertje	17
IV. Az első bűn	18
V. Kain és Ábel	19
VI. A' Vízözön	21
VII. Noe és fiai	23
VIII. A' Babel' tornya	24

M U T A T Ó.

371

lap

Patriarchák.

IX. Ábrahám	24
X. Ábrahám és Lóth külön válnak	26
XI. Lóth Sodomában	26
XII. Hágár	27
XIII. Igéret hogy Sára fiat fog szülni	28
XIV. Sodoma és Gomora	29
XV. Sára megszüli az ígért fiút, 's Ábrahám elbo- csátja a' háztól Hágárt és Izmaelt	31
XVI. Ábrahám' megkísértése	32
XVII. Ízsák házasodik	34
XVIII. Ízsáknak és Rebekának két fiai	36
XIX. Jákób' lajtorjája	38
XX. Jákób Lábánnál	39
XXI. Jákób visszatér Kanaánba	40
XXII. Jákób álmában tusakodik	41
XXIII. Jákób megengesztelt Ézsaut	42
XXIV. Józsefet gyűlölik testvérei és eladják	44
XXV. József Potifárnál	45
XXVI. József a' tömlöczhen	47
XXVII. József kiszabadul	48
XXVIII. Jákób' tíz fiai Egyiptusban	49
XXIX. Visszamenetel	51
XXX. Második útjok Egyiptusba	52
XXXI. Az ezüst pohár	53
XXXII. József ismérteti magát	54
XXXIII. Jákób Egyiptusban	57

lap

Mózes.

XXXIV. Mózes születik	59
XXXV. Mózes már férjfn	60
XXXVI. Mózes Jethrónál	61
XXXVII. Mózes a' Faraó előtt	64
XXXVIII. Mózes kihozza a' népet	67
XXXIX. Mózes' diadali éneke	69
XL. Manna	71
XLI. Víz a' kőszirtból	72
XLII. Amelech megveretik	73
XLIII. Mózes törvényt hirdet	73
XLIV. Arany borju	75
XLV. Papi törvények	76
XLVI. Polgári törvények	79
XLVII. Fűrjek	80
XLVIII. Nádáb és Abihu. — Az Istenkáromló. — A' szombat' megtörője. — Mária	80
XLIX. Józue és Chaleb	81
L. Kóré, Dáthán, Abirán	82
LI. Áron' vesszeje virágzik	83
LII. Ércz kígyó	84
LIII. Bálám és szamara	84
LIV. Bálám' tanácsa	85
LV. Mózes meghal	86
LVI. Mózes utolsó éneke	87

Bírák.

LVII. Józue	91
-------------	----

lap

LVIII. Déhora	92
LIX. Gedeon	94
LX. Gedeon' gyermekei	96
LXI. Abimelech halála	98
LXII. Jephthe	99
LXIII. Sámson	100
LXIV. Az Ephraim' hegyén lakó Lévíta	102
LXV. Ruth	103
LXVI. Éli és Sámuel	105
LXVII. A' Frigyláda az ellenségnél	107

Királyok.

LXVIII. Saul Királya kenetik	108
LXIX. Jónathán	109
LXX. Saul engedetlen	110
LXXI. Dávid Királya kenetik	111
LXXII. Dávid és Góliáth	112
LXXIII. Dávid' üldöztetései	115
LXXIV. Nábál és Abigail	116
LXXV. Saulnak utolsó napjai	117
LXXVI. Dávid egész Izraelben Király	119
LXXVII. A' Frigyláda Jeruzsálembe hozatik	120
LXXVIII. Bethsabe	121
LXXIX. Absolon	123
LXXX. A' pestis	125
LXXXI. Salamon	126
LXXXII. Roboám és Jeroboám	130
LXXXIII. Jeroboám, a' bálványozó	131

	lap
Proféták.	
LXXXIV. Illyés a' Kérith patakánál	132
LXXXV. Nábót' szüleje	136
LXXXVI. Illyés fut Jezabel előtt	137
LXXXVII. Arházia	138
LXXXVIII. Illyés égbe vitetik	139
LXXXIX. Elizeus	140
XC. Az özvegy olajos-korsója	141
XCI. Elizeus egyéb tsodatétei	142
XCH. A' Zsidó-úép' esete	142
XCHH. Dániel	144
XCIV. Három ifjú az égő kemenczében	146
XCV. Nabukodonozor marhává változik	146
XCVI. Balthazár	148
XCVII. Dániel az oroslánok vermében	149
XCVIII. Dániel megmenti Susánát *	149
XCIX. Ból es a' sárkány *	151
C. Jónás	153
. . .	
CI. A' Zsidó-nép' további történetei	154
CII. Antiochus Epiphanes *	156
CIII. A' kegyes Jób	158
CIV. Judith *	161
CV. Eszther	163
CVI. Tóbiás *	166

A' *-gal jegyzettek Apocryphus könyvekből vétettek.

2.) Új Testamentomi Históriák.

	lap
I. Zachariás és Erzsébet	169
II. Máriának kijelentetik hogy szülni fog	170
III. Mária meglátogatja Erzsébetet	171
IV. József és Mária	172
V. Keresztelő-János	173
VI. Jézus születik	173
VII. Jézus körülmetéltetik. — Mária felavattatik	175
VIII. Simeon és Anna	175
IX. Az Arábiai tudósok Jézus körül	176
X. Jézusnak szülei Egyiptusba futnak. Heródes öldösteti a' kisdedeket	178
XI. Jézus a' templomban	179
XII. János kezdi tanítói hivatalát	180
XIII. Jézus felavattatja magát az új felekezet Sákramentomába	181
XIV. Jézus megkísértetik	182
XV. A' Papok követek által kérdezik Jánostól, ki ő, hogy tanítani mer	183
XVI. Jézus kezdi tanítói hivatalát, 's tanítványokat szed	185
XVII. A' Kánai menyegző	187
XVIII. Jézus tanít. — Názáretben hallgatóji meg akarják ölni	187
XIX. Jézus, rabbisága oltá, most először Jeruzsá-	

	lap
lemben. — Kikergeti az árosokat a' templomból	189
XX. Jézus és a' Samariai asszony	190
XXI. A' Kapernaumi tisztviselő	192
XXII. Jézus Kánából Kapernaumba mégyen. Tanít és gyógyít	193
XXIII. Jézus elhagyja Kapernaumot, 's csolnakra ül. Péternek gazdag halfogása	194
XXIV. Jézus lecsendesíti a' tengert. — Az ördögös	195
XXV. Jézus meggyógyít egy bélpoklost és egy gutaütöttet	197
XXVI. Máté meghívatik. — Jairus leánya. A' 12 esztendő olta sinlő asszony. — A' két vak. A' néma	198
XXVII. Jézus tizenköt tanítványt választ, 's nekik és az ötöt kísérő sokaságnak a' hegyen tanítást tart	200
XXVIII. Jézus, mielőlt elkezde tanítani, másodszer Jeruzsálemben. — Nainban fejtámasztja a' megholtat	203
XXIX. Jézus a' Farizeus Simonnál. — Mária, a' Magdalai	204
XXX. Keresztelő-János követeket küld Jézushoz	206
XXXI. Jézus a' Bethesda tavánál. — Vádak, hogy megtöri a' szombatot	207

	lap
XXXII. Jézus elvonja magát a' Farizeusok' ólalkodásai elől; de azért tanít és gyógyít	209
XXXIII. Jézus öt árpa kenyérrel és két kis hallal öt ezer embert elégít ki, 's tanít és gyógyít	210
XXXIV. A' Farizeusok megbotránkoznak a' tanítványokon. — Jézus meggyógyítja a' kanaanai asszony' leányát	212
XXXV. Jézus egy siketnémát gyógyít. — Hét kenyérrel négy ezer embert táplál	214
XXXVI. Bethsajdában egy vaknak megnyitja szemeit. — Pétert megfeddi	214
XXXVII. A' színelváltozás	215
XXXVIII. Jézus meggyógyít egy beteg ifjat	216
XXXIX. Jézus adót fizet	217
XL. Zebedeus felesége. — Versenygés az elsőség fellett a' tanítványok közt	218
XLI. Jézus Jeruzsálemben. — A' Farizeusok törekednek ellene	222
XLII. A' parázna asszony	222
XLIII. A' vakon-született	223
XLIV. Jézus Galileából ismét Jeruzsálemben	224
XLV. Mártha és Mária	226
XLVI. Jézus Jeruzsálemben tanít, gyógyít, 's megczáfolja a' rajta megbotránkozókat	227
XLVII. Lázár	229

	lap
XLVIII. Jézus megáldja a' kisdedekot	230
XLIX. Jézus fut ellenségei elől. --- Zacheus	231
L. Jézus, rabbiága oltá, most tölti harmadszor Jeruzsálemben a' Páska innepét	232
LI. Jézus a' templomban	234
LII. A' megátkozott ligefa	234
LIII. A' Sadduceusok és Farizeusok kelepczéket hánynak Jézusnak. — A' szegény özvegy alamizsnája	235
LIV. Judás elárulja Jézust. — Jézus szeredán ismét a' templomban	237
LV. Csötörtök. — Jézus Jeruzsálembé. — Vég vacsora	238
LVI. Jézus elfogatik	241
LVII. Jézus a' Fő-Pap előtt	243
LVIII. Péter megtagadja Jézust	244
LIX. Jézus Pilátus előtt	245
LX. Jézus megfeszítetik	247
LXI. Jézus a' keresztfán	249
LXII. Jézus meghal	251
LXIII. Jézus eltemettetik	252
LXIV. Júdás felakasztja magát	255
LXV. Jézus feltámad	255
LXVI. Jézus megjelen Magdolnának	256
LXVII. Jézus és az Emmausba menő két tanítvány	258
LXVIII. Jézus az Apostolok között	259

	lap
LXIX. Jézus Tamással	260
LXX. Jézus a' tanítványokkal, a' Galileai tengeren	261
LXXI. Jézus ötszáz hívei közt, egy hegyen	262
LXXII. Jézus mennybe mégyen	263
LXXIII. Jézusnak tanításai példaképekben	264
LXXIV. Jézusnak intései a' jóra; apró mondásokban	276
LXXV. Jézus könyörgésre tanít, 's elmondja mi a' nagy törvény	280
LXXVI. Jézusnak tizenkét tanítványai	282
LXXVII. Az Apostolokra szent lélek száll	284
LXXVIII. Péter és János fogva	285
LXXIX. Ananiás és Sapphira	286
LXXX. A' tizenkét tanítvány tömlöczben	287
LXXXI. Stephanus, az első mártir	289
LXXXII. Simon a' mágus	290
LXXXIII. Filep, a' diaconus, és a' szerecten Udvarnok	291
LXXXIV. Ænéás és Tabitha	293
LXXXV. Cornélius	294
LXXXVI. Pétert angyal szabadítja ki tömlöczéből	295
LXXXVII. Saulus Paulussá lesz, 's buzgó terjesztője a' Jézus tudományának	297
LXXXVIII. Paulus Lystrában	299
LXXXIX. Pál és Silás Filippiben	300
XC. Pál Athénben, Corinthusban	302
XCI. Pál Ephésusban és Troászban	303

	lap
XCH. Pál Jeruzsálemben	304
XCH. Pál a' tanáts előtt	308
XCIV. Összeesküvés Pál ellen	310
XCV. Pál Porcius Festus Proconsul és Ágrippa Király előtt	311
XCVI. Pál Rómába vitetik	314

Toldalék.

Jézusnak útazásai a' szent földön. Chronologiai rendbe szedve.	317
--	-----

II.

CONFIRMÁTZIOI CATECHISMUS

az az

Veleje a' Vallás tudományak	329
-----------------------------	-----

III.

BEVETT FORMULÁK

és

IMÁDSÁGOK

I.	345
II. Úri imádság	345
III. A' tiz parancsolat	346
IV. Ugyan-az	347
V. Az apostoli hitforma	348
VI. Reggeli könyörgés	349
VII. Este	350

	lap
VIII. Isten akaratján való megnyugvás	352
IX. Szent életért	355
X. Bízakodás	357
XI. Emberi méltóságunk érzésiben	359
XII. A' mindenütt Jelenvalóhoz	361
XIII. Szív' vizsgálása	363
XIV. Kérés	365
XV. Könyörgés. Pope után	367

